

Praktický výklad

Malého katechismu.

Sepsal Fr. Kalvoda,

docent katechetiky, methodiky a paedagogiky na theolog. ústavě a
c. k. professor nábož. na ústavě učitelů v Brně.

Schváleno výnosem nejdůst. biskup. konsistoře v Brně
dne 26. června 1900. 3325.

V OLOMOUCI 1902.

Nakladatel R. PROMBERGER, knihkupec.

Mistra HANUSE SCHWAIGRA:

Svatý _____

Cyrill a Methoděj.

Ruční kolorit s autografem mistra, cena K 50.—,
v rámci originálně malovaným za sklem, cena
K 70.—. Kopie koloritu K 10.—, 14.—, v rámci atd.

Velikost v passepartout 05/40 cm.

Nakl. knihkupectví R. Prombergra v Olomouci.

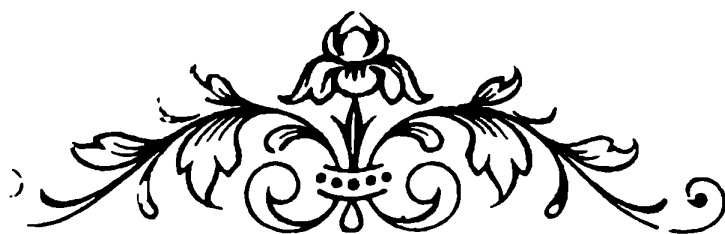

Mistra JÓŽY ÚPRKY

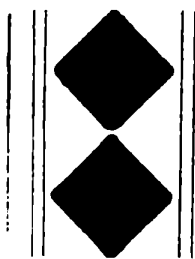
Děvče z ťavorníka.

Velikost v pāssepourtout 55/33 cm.

CENA 8 K, v rámci za sklem 15, 20, 24 K (original).

Pěstujme svůj — národní ráz!

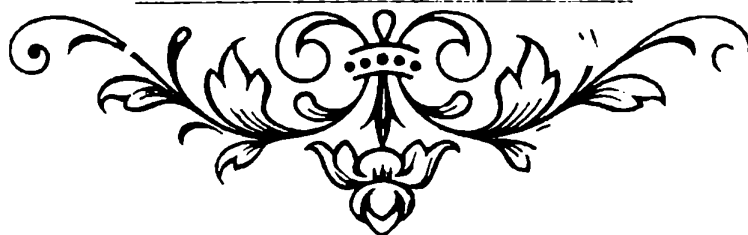

Stavte rázovitě, česky své domy!
Zařizujte se nábytkem slohu národního!
Zdobte stěny originály českých mistrů
aneb výtečnými jich reprodukcemi —
zejména obrazy:

Józy Úprky: Jízda králů. Pouť u sv. Antou-
uického. Děvče z Javorníka. Kamarádi z mokré
čtvrti. Dětské procesí. Mladá láska. Stará
láska.

Hanuše Schwaigra: Matka Boží Hostýnská,
rázovitý a nejkrásnější obraz české Matky Boží.
Sv. Cyrill a Methoděj atd.

Obrázkové prospekty zasílá zdarma
české knihkupectví R. Prombergra
v Olomouci. —

Schváleno výnosem nejdůst. bisk. konsist. v Brně
dne 26. června 1900. č. 3325.

Předmluva.

»Praktický výklad Malého katechismu« zpracován jest na týchž zásadách, jako můj »Praktický výklad Středního katechismu« vydaný loni Benediktinskou tiskárnou papežskou v Brně. Nedomnívejž se nikdo, že není snad třeba samostatného výkladu Malého katechismu! Kdo z p. t. kněží a učitelů vyučoval anebo vyučuje ve 2. a 3. školním roce náboženství, dosvědčí, že mnohem obtížnější jest vykládati katechismus Malý než Střední a Velký, neboť Malý katechismus je tak stručný, že katecheta, chce-li dětem podati správný celek učiva náboženského, musí jednotlivé otázky katechismu pracně mezi sebou spojovati, což bez dokonalé a dlouhé přípravy a zvláště bez rukověti je velice nesnadno. Vyznávám, že výklad Malého katechismu stál mne více důmyslu a práce než výklad Středního katechismu, kde otázky samy sebou ukazují cestu, kterou se má bráti, kdo výklad jeho pracuje.

Rovněž uzná každý, že, ačkoliv otázky Malého katechismu jsou všechny obsaženy ve Středním a Velkém katechismu — přece daleko není jedno, na kterém stupni se tyto otázky podávají a vykládají, nýbrž že zcela jinak třeba jest podati je dětem ve 2. a 3. školním roce než dětem ve 4. až 8. školním roce.

Pořízen je tento výklad pro praktickou potřebu kněží a učitelů kteří náboženství vyučují a nemají mnohdy při nejlepší vůli kdy na řádnou přípravu. Ti mohou dle tohoto výkladu bezpečně pokračovati a nebude jim třeba teprve dlouho shledávati a methodicky pořádati příhodný material; postačí, přečtou-li pomalu tento výklad, třeba cestou do školy.

Pro všemožné pohodlí volí p. nakladatel nej-příhodnější formát kapesní v úpravě elegantní, který se dnes zamlouvá při všech podobných praktických knihách.

Použito bylo při pracování tohoto výkladu hlavně výkladu Procházkova a poněkud i německého výkladu od Dra Jak. Schmitta a Dra. Frant. Oberera.

Stručný je výklad tento tak, že stručnějším býti nemůže, má-li se dětem podati správný celek učiva náboženského na tomto stupni. Myslím, že zbytečným v něm není nic, neboť jsem bedlivě hleděl, aby katecheta z výkladu tištěného nemusil si zase ještě sám dělati stručný výklad, čímž má práci dvojí.

Že výklad tento odpovídá skutečně praktické potřebě, jsem přesvědčen z úst mnohých katechetů kněží i učitelů, kteří dle litografovaného tohoto výkladu již čtvrtý rok vyučují, jakož i ze své vlastní zkušenosti na cvičné vzorné škole při c. k. ústavě učitelů v Brně, kdež dle tohoto výkladu vyučuji s výsledky zdárnými. Povděčen budu každému, kdo by mne upozornil na možné vady a nedostatky díla tohoto a rád opravím ve vydání druhém, co poslouží dobré věci v předmětě tak eminentně důležitém, jako jest vyučování náboženství na školách obecných.

Na konec vroucí dík vzdávám dp. Antonínu Trávníčkovi, faráři na zámku v Třebíči, jenž z uložení nejdůst. bisk. konsistoře Brněnské podjal se svědomité recenze díla tohoto po stránce methodické a je mnohými svými vzácnými zkušenostmi ozdobil. Nemenšími díky jsem zavázán dp. Dru Josefu Dvořákovi, řádnému professoru dogmatiky na theologickém ústavě v Brně, který rovněž z uložení nejdůst. biskup. konsistoře Brněnské prohlédl dílo toto po stránce dogmatické — a vdp. Dru Robertu Neuschlovi, řádnému professoru morálky a kanonického práva na theologickém ústavě v Brně, jenž taktéž dílo toto prohlédl po stránce morální. Rovněž dbáno bylo všude i ryzí řeči české, takže dílo toto může býti bezpečným vůdcem každému katechetovi, jehož práci račiž Bůh všemohoucí dáti Svého požehnání a zdaru.

V BRNE, v den sv. Antonína poustevníka 1902.

F. K.

Úvod.

(Obeznámení dětí s Malým katechismem.)

Po skončené modlitbě začne katecheta asi takto:

Milé dívky!, loni jste se učily o P. Bohu mnoho krásných a důležitých pravd, které musíte věděti pro celý svůj život, neboť jsem vám vždycky ukazoval, jak důležitá je pro naši duši a její spasení každá ta pravda, které jste se loni učily. Letos se budeme učit o P. Bohu ještě mnohem více než loni, abyste P. Boha dobře znaly a abyste věděly, kterak máte P. Bohu sloužiti, chcete-li býti jednou spaseny. Nežli však začneme se učit něčemu novému, přesvědčím se, zdali jste si zapamatovaly od loňska, čemu jste se učily. (První hodinu jest záhodno věnovati stručnému opakování látky loňské tím postupem, jak loni byla vyložena.) —

Toto všecko si dobře pamatujte. Já se vás budu na to častěji tázati. Letos vám budu vypravovati mnoho nového o P. Bohu, o P. Ježíši, o Duchu sv., o Panně Marii, o sv. andělech atd.; budeme se letos zase učit, kterak se máte modliti a naučím vás také některým novým modlitbám; uslyšíte také, proč musíme choditi v neděli a ve svátek na mši sv. a na kázání a jak se máte v kostele chovati — a mnoho jiného se budeme letos učit.

Loni jsme se učili mnoho o P. Bohu, ale vy jste neměly k náboženství žádné knihy, protože jste neuměly čísti ještě; já jsem vám jen vypravoval, vy jste si to pamatovaly a pak jste mně ōdříkávaly. Ale letos již umíte čísti, a proto se budeme učit sv. náboženství již z knihy, kterou máte před sebou.

(Každý žák bez výjimky musí mít katechismus, rovněž katecheta má nosit do školy svůj katechismus, když ho vůbec potřebuje.)

Přečti nadpis na přední deštičce, J.! Malý katech. Z tohoto M. K. se tedy budeme letos učit sv. náboženství. Jak se jmenuje kniha, ze které se budeme letos učit sv. náboženství? Tento katechismus se jmenuje »malý katechismus«, protože je ještě jiný katechismus, který je o moc větší; ten se jmenuje: »Střední katechism.« z toho se budete učit sv. náboženství až za 2 léta. A jest ještě jeden větší katechismus než střední a ten se jmenuje »Velký katechismus;« z toho se budete učit až budete v třídě .«

Otevřte katechismus a obraťte 3 listy. — Přečti nadpis na čtvrtém listě. J.! Úvod Místo toho slova »úvod« mohlo by tam býti vytištěno slovo »začátek«; úvod a začátek je jedno. Dále vidíte číslici 1. a za ní tečku. Jak se to čte, J.! (první). To znamená první otázka. Ty písmeny tlusto tištěné to je ta otázka; vidíte na konci otazník? ! To, co je tlusto tištěné, já se vás budu tázati, to je pro mne. Co je slabo tištěno, ten druhý řádek, to je odpověď na tu otázku; to je pro vás vytištěno, to musíte vždycky dobře uměti z paměti, když se vás budu tázati. Přečti 1. otázku, J.! Přečti odpověď na 1. otázku, J.! Ta dvojka s tečkou znamená, že to je již druhá otázka, a všecko to až do konce slabým písmem vytištěno je odpověď na tu druhou otázku. Přečti 2. otázku, J.! Přečti 2. odp. J.!

Přečti ještě jednou 1. otázku a odp. J.! Co se praví v této 1. odp.? Na kolik částí dělíme katechismus?

Tedy ta knížka, ze které se letos budeme učit náboženství — katechismus, je rozdělen na 5 částí. Já vám ukážu těch 5 částí katechismu, dívejte se: toto je 1. část, — toto je 2. část a t. d. Najděte si také, kde začíná 1. č.; je to na str. 2. Přečti nadpis na této straně, J.! Čti ten druhý řádek, J.! To znamená, že v části 1. se budeme učit o víře a apoštolském vyznání víry.

O čem se budeme učit v 1. části katechismu? Místo toho může se také říci, že 1. část je d n á

o víře a apoštolském vyznání víry. O čem je d n á 1. část katechismu? Pamatujte si to dobře ! —

Obracejte nyní dále listy: 1, 2, 3, . . . 9, dost ! Na 9. listě (20. str.) zač n á už 2. část katechismu. Přečti nadpis, J.! Čti 2. řádek, J.! To znamená, že v 2. části katech. se budeme učit o naději a modlitbě. O čem se budeme učit v 2. části katech? Místo toho zase můžeme říci, že 2. část katech. jed n á o naději a modlitbě. O čem jed n á 2. část katech.? Obracejte dále listy! (tak se pokračuje až na stranu 55. ostatní se nechá až na příhodnou dobu, kdy třeba tam nahlédnouti s dětmi).

Ted' se zase vraťte na 3. list zpět. Přečti 2. otázku, J.! To je vám už známé, ale vy to musíte také umět odříkávati z paměti, tedy se tomu musíte naučiti na paměť a já vás pak budu zkoušet, zda-li to skutečně umíte. (Co chce katecheta uložit nazpaměť, napřed je sám tomu naučí na paměť předříkává jim to několikráte pomalu a zřetelně a děti říkají zároveň s ním po tichu, čím dále ať říkají hlasitěji, až říkají stejně s katechetou. Také může katecheta napsati začáteční písmena slov na tabuli a pak po něčem umazovati, až smaže všechno. Takto se učí děti zvláště těžším a delším odpovědím a citátům z Písma sv. Tím způsobem se učí katecheta z počátku s dětmi tak dlouho, dokud vidí, že by jim samým učením se na paměť dělalo obtíže, tedy asi až po odd. 2. Upozorní také děti, jak se mají doma učit na paměť: že mají uložené otázky a odpovědi několikráte pomalu a pozorně přečísti, pak zavřít katechism a říkati je z paměti; kdyby některé slovo ještě nevěděly, ať nahlédnou do katechismu a hned jej zas zavřou a tak ať pokračují, až umějí, co je uloženo. Čemu se naučily, ať vždy ráno před náboženstvím opakují! Co je uloženo na paměť ať mají děti vždy zaznaménáno tužkou, aby se pak nemohly vymlouvat, že nevěděly, čemu se měly učiniti. První hodinu nejlépe učiní katecheta, když jim to sám zazna-

mená a při tom upozorní, kterak se to má vždy znamenati; v dalších pak hodinách naléhá katecheta na to, aby děti samy si poznačily, co je uloženo.)

Část první

O víře a apoštolském vyznání víry.

Oddělení první.

O křesťanské víře.

Dnes se počneme učit o části 1. Přečti nadpis na str. 2., J.! Přečti druhý řádek, J. O čem se budeme učit v 1. části? Tedy o víře a ještě o apoštolském vyznání víry se budeme učit v 1. části. Z toho poznáváte, že 1. č. má 2 oddělení = díly menší části. Přečti 3. řádek, J.! Přečti dále, o čem jedná to oddělení 1.! O čem jedná to odd. 1.? Obráťte 1 list! Uprostřed str. 4. je nadpis velikými písmeny vytištěný; přečti ho! Tedy od str. 2. až sem na str. 4. sahá odd. 1.; od str. 4. až do konce 1. části katechismu, až na str. 19. sahá odd. 2. Čti dále, o čem jedná odd. 2.! neboli o »Věřím v Boha«, protože apoštolské vyznání víry začíná slovy: »Věřím v Boha. . . .« Kolik odd. má 1. č. katech.? O čem jedná odd. 1.? . Odd. 2.?

Dnes se počneme učit o odd. 1., částí 1. O čem jedná odd. 1.? V odd. 1. se budeme učit o křesťanské víře, t. j. budeme se učit o tom, co znamenají slova: křesťansky věřiti, dále o tom, které pravdy musí každý křesťan zvláště věděti a věřiti a čím křesťan svou víru ukazuje. Přečti otázku a odp. 3.!

3. Co jest »křesťansky věřiti«?

»Křesťansky věřiti« jest všechno za pravdu míti, co Bůh zjevil a skrze církev katolickou k věření předkládá.

Přečti ještě jednou pomalu tuto odpověď, J. Ještě jednou! Křesťansky věřiti tedy znamená mítí za pravdu — všecko co Bůh zjevil a skrze církev katol. k věření předkládá. Kdo dovede říci, co je křesťansky věřiti? Slovo »věřiti« znamená mítí něco za pravdu, co nám nějaký »hodnověrný« člověk řekl, t. j. oznámil (zjevil) a co nám dříve nebylo známo (o čem jsme dříve nevěděli). Co znamená slovo věřiti? »Hodnověrný« člověk je ten, o kterém víme, že to, co nám vypravuje anebo oznamuje, sám dobře ví a že nám to chce také pravdivě říci, (že nás nechce klamati.) Který člověk je hodnověrný? Kdyby vám na př. pan učitel řekl, že je některá rostlina jedovatá, tu byste si zajisté pomyslily: to je jistě pravda, neboť p. učitel to dobře ví a on nám povídá jen pravdu! Vy byste tedy p. učiteli věřily. Kterým osobám ještě věříte? Kdo věří lidem, má víru lidskou. Jakou víru má, kdo věří lidem? V katechismu se však praví: křesťansky věřiti, tedy se mluví o víře křesťanské. Křesťanskou víru má, kdo věří P. Bohu, t. j. křesťansky věří, kdo věří P. Bohu co On pravil, nebo-li co On lidem řekl, t. j. oznámil. Mluvil P. Bůh skutečně někdy k lidem? Ke komu mluvil P. Bůh hned na počátku světa? (k Adamovi). Ke komu ještě mluvil P. Bůh později? (k Abrahámovi, Isákovi, Mojžíšovi, skrze Krista P. Pán Bůh oznamoval lidem věci, kterých oni před tím neznali; na př. P. Bůh pověděl lidem, kdo je stvořil a proč je stvořil; On řekl lidem, že je jeden Bůh, co máme činiti, bychom se Bohu líbili a přišli do nebe a mnoho jiných věcí. My říkáme, že P. Bůh ty věci lidem »zjevoval«. Slyšel jsi P. Boha mluvit, t. j. zjevovali? Já jsem také P. Boha neslyšel mluvit a nikdo z těch lidí, co teď žijí; ale my přece víme, že P. Bůh k lidem mluvil a víme i co k nim mluvil. Kdo nám to říká, že P. Bůh k lidem mluvil . . .? (církev katol.) Je také na světě »církev« lutheránská, helvétská, židovská . . . , jak jste už loni slyšely, ale tyto církve nepovídají lidem ani všecko, ani dobře, co Bůh zjevil a co my máme věřiti; těm nesmíme věřiti. Jen pravým klíčem můžeme otevřítí dvěře, dům; a tak také

jen pravá víra otvírá nám nebe, jest jako by klíčem kterým si otevřeme dveře do nebe. P Bůh nás poznává po pravé víře jako své dítky. Když by tvůj otec přišel sem do třídy, poznal by tě po obličejí, po hlase a jiných známkách; tak Bůh nás poznává podle pravé víry. Kdo má pravou víru k tomu se Bůh hlásí jako ke svému dítěti. Jenom církev katolická učí dobře a jistě, co Bůh zjevil co my máme věřiti. My říkáme, že církev katolická nám k »věření předkládá«, co máme věřiti. Kdo je to církev katolická? (papež, biskupové, kněží a věřící). Smí každý v katolické církvi učit, t. j. předkládati, co se má věřiti? Kdo jen smí předkládat k věření? Jak se jmenuje papež a biskupové, protože oni toliko smějí lidi učit, co Bůh zjevil církev učící.) Čemu nás učí církev učící? co nám předkládá k věření? (to co Bůh zjevil) Kdo tedy k nám mluví skrze církev učící? My říkáme, že Bůh nám skrze církev katolickou (učící) předkládá, co máme věřiti. A kdo věř tomu, t. j. kdo má za pravdu, co nám Bůh skrze církev katol. k věření předkládá, ten má víru křesťanskou, t. j. věří křesťansky. Křesťanská víra se jmenuje jinak také »katolická«. Kdo nemá tu o víru katolickou, nepatří k církvi katolické a nemá pravou, t. j. dobrou víru. Lutheráni, Helveti . . . nemají dobré víry, protože oni nemají té víry, kterou hlásal Kristus P. a kterou nyní hlásá církev katolická. Kdyby někdo nevěřil jen jednu jedinou věc, t. j. pravdu, které učil Kristus P. a které učí nyní církev katolická, již by nebyl pravým křesťanem. Kdo chce býti pravým křesťanem, musí věřiti všechno, co Bůh zjevil atd. Nyní už rozumíte této odpovědi 3., pověz ještě jednou, co jest křesťansky věřiti, J.!

4. Proč musíme míti za pravdu, co Bůh zjevil?

Co Bůh zjevil, musíme míti za pravdu, protože Bůh je pravda sama a nemůže tedy ani se mýlit ani klamat.

Co se praví o P. Bohu v této odpovědi? Proto musíme P. Bohu věřiti; je toho hoden, abychom mu věřili. Které osoby nazýváme »hod-

nověrnými«? Ale lidé nejsou vždycky hodnověrní; někdy nevědí dobře to, co nám povídají; někdy to třeba již zapomněli, co dříve věděli, nebo se mýlí. Někdy lidé nechtějí povědět pravdy, chtějí klamati jiné, lhout. Může-li pak P. Bůh něco nevědět? . . . zapomenouti? . . . lhát? . . . klamati? Můžeme tedy P. Bohu vždycky docela jistě věriti? P. Bůh je tedy docela hodnověrný. Je tedy pravda, co Bůh mluvil? Proč musí býti pravda, co Bůh zjevil? Poněvadž Bůh může vždy a vždy jen čistou pravdu zjevovati, proto říkáme, že Bůh je pravda sama. (A protože na věky, t. j. vždy jen pravdu může zjevovati, proto pravda věčná.) Proč říkáme, že Bůh je pravda sama? A proto také Bůh se nemůže ani sám mýlit, ani někoho klamati, a my tedy musíme věriti, když On něco zjevil. Ale nejenom to musíme mít za pravdu, co nám zjevil sám Bůh, nýbrž i tomu musíme věriti, co nám nyní místo P. Boha k věření předkládá sv. církev katolická (učící). Či učení předkládá církev katolická k věření? Když nám církev katolická něco k věření předkládá je to tak, jakoby k nám mluvil sám Kristus P., sám P. Bůh, a proto každý musí věriti, co se nám skrze církev katolickou k věření předkládá. Ale jsou ještě dvě jiné příčiny, proč musíme mít za pravdu, co se nám skrze církev katolickou k věření předkládá. Přečti otázku 5., J.!

5. Proč musíme mít za pravdu, co se nám skrze církev katolickou k věření předkládá?

Co se nám skrze církev katolickou k věření předkládá, musíme mít za pravdu:

1. protože Ježíš Kristus udělil církvi dar neomylnosti;
2. protože výslovně poručil, aby chom církve poslouchali.

To jsou tedy dvě příčiny, proč také musíme mít za pravdu, co se . . . Která je první příčina? . . . druhá příčina? Ad 1. Ježíš Kristus dal církvi dar neomylnosti, znamená, že

Ježíš Kristus se o to postaral, aby církev učící (papež a biskupové) nemohli se mýlit, když nám místo J. Krista poroučejí, t. j. předkládají, co máme věriti a činiti, bychom došli spasení. Mohl se mýlit Ježíš Kristus? Tak se nesmí mýlit ani jeho církev, protože místo něho učí; neboť je to tak, jakoby on sám mluvil skrze svou církev učící. Že církev učící skutečně jest neomylná, t. j. že má dar neomylnosti od Krista P., to víme docela jistě. P. Ježíš řekl totiž apoštolům před svým nanebevstoupením »Jdouce učte A aj, já s vámi jsem po všecky dny až do skonání světa!« Tím chtěl říci: Nebojte se, já vám budu pomáhati při hlásání mého učení, byste se nezmýlili, byste jen pravé učení vždy lidem hlásali. A tuto svou pomoc slíbil P. Ježíš nejen snad sv. apoštolům, nýbrž všem jejich nástupcům, t. j. všem těm, kteří měli po nich učení Krista P. hlásati, neboť řekl: »Já s vámi jsem po všecky dny až do skonání světa« P. Ježíš slíbil také apoštolům Ducha sv.: »Já prositi budu Otce a jiného Utěšitele dá vám, aby s vámi zůstával na věky, Ducha pravdy. Ten Utěšitel Duch sv., kterého pošle Otec ve jménu mém, naučí vás všem věcem a připomeně vám všechno, cokoliv jsem mluvil k vám«. (Jan 14 16.) Duch sv. sestoupil skutečně na apoštoly a osvětlil jejich rozum a učinil, aby se nemohli mýlit. A tak posud osvěcuje církev učící.

Ad 2. Protože církev učící nám docela jistě a pravdivě povídá, čemu Kristus P. učil, proto Kristus P. také výslovně poručil, abychom ji poslouchali. Řekl: »Jestliže kdo neposlechne církve, budiž tobě jako pohan a publikán.« Matouš 18., 17. Kdyby tedy někdo nevěřil církvi učící, hřešil by tak, jako kdyby samého P. Boha neposlouchal a jemu nevěřil; kdo P. Bohu nevěří, dopouští se hříchu nevěry. To je velmi těžký hřích.

Povězte tedy ještě jednou: komu věříme, když věříme církvi? (P. Ježíši). Můžeme bezpečně věriti církvi? (Můžeme). Může církev se mýlit? Kdo mluví k nám skrze církev? Může Duch sv. (resp. P. Ježíš) se mýlit? Těší P. Ježíše, když církvi věříme? Kdo z toho má užitek, když církvi věříme? (My sami).

6. Je-li víry ke spasení třeba?

Víry je ke spasení nevyhnutelně třeba, neboť »bez víry nemožno jest, Bohu se líbiti.«

Kterého hříchu se dopouští, kdo nevěří? Nevěra jest hřích velmi těžký. Kdo nevěří, dělá tak, jakoby Pána Boha měl za lháře a podvodníka, nebo za nevědomce (hlupáka). Takový člověk ovšem nemůže se P. Bohu líbiti a proto takového člověka P. Bůh k sobě do nebe nevezme. Kdo chce býti spasen, musí věřit; kdo nevěří, tomu nic jiného nemůže ke spasení pomoci, ani kdyby byl sebe více bohatým, učeným, kdyby dával almužny atd. Proto říkáme, že víry je ke spasení třeba nevyhnutelně. Ale jenom pravá víra může člověka spasiti. Která víra je pravá? (kterou hlásal Kristus P.). Kristus P. sám to řekl: »Já jsem cesta a pravda i život. Žádný nepřichází k Otci než skrze mne.« Jan 14. 6., jakoby řekl: já jsem učil lidi, co mají věřit. Kdo tomu nevěří, nemůže přijíti do nebe k mému Otci. Kdo hlásá nyní místo Krista P. pravou víru? (církev katol.) Vidíte tedy, že jenom ta víra, kterou hlásá církev katolická, může nás spasiti; proto se nazývá víra katolická »samospasitelná« a církev katolická, protože tuto samospasitelnou víru hlásá, jmenuje se církev samospasitelná. Pověz ještě jednou, je-li víry ke spasení třeba?

Pravd, které P. Bůh od stvoření světa zjevoval Adamovi, Noemovi, Abrahamovi, Mojžíšovi a patriarchům, prorokům a pak zvláště skrze Krista P. a apoštoly, těchto pravd je velmi mnoho, (všecky tyto pravdy jsou obsaženy v písmě sv. a ústním podání, to jsou veliké a tlusté knihy, tak že žádný člověk nemůže uměti, t.j. věděti všecky tyto pravdy. (Ale věriti musí všecky tyto pravdy každý křesťan; kdyby se dověděl nebo uslyšel na kázání nebo ve škole a j., že ta nebo ona pravda je také od P. Boha zjevena, musí ji věřit). Kdo se učil mnoho z náboženství, kdo četl mnoho náboženských knih, jak na př. kněz a pod. lidé, ví těchto pravd mnoho, kdo chodil málo do školy, nebo kdo četl málo náboženských knih, ví těchto pravd málo. Ale ně-

které pravdy, které P. Bůh lidem zjevil jsou tak potřebné a důležité, že je každý člověk, když už má rozum (když už ví, co je dobré a zlé) musí zvláště dobře vědět, t. j. znáti a věřiti. Které to pravdy jsou, jest obsaženo v otázce 7. Přečti ji!

7. Které pravdy musíme zvláště výslovně vědět a věřit?

Zvláště výslovně musíme vědět a věřit šestero pravd základních, totiž:

1. že jest jeden Bůh;
2. že Bůh je spravedlivý soudce, který dobré odměňuje a zlé třeští;
3. že jsou tři božské osoby: Otec, Syn a Duch svatý;
4. že druhá božská osoba člověkem učiněna jest, aby nás svou smrtí na kříži vykoupila a na věky spasila.
5. že duše lidská je nesmrtelná;
6. že jest milosti Boží ke spasení nevyhnutelně třeba.

Kolik pravd musíme zvláště výslovně vědět a věřit?

Jak se říká těmto 6 pravdám? (základní). Přečti ještě jednou, která je první pravda základní! 2 atd. V katechismu se praví, že musíme tyto pravdy vědět výslovně, to znamená, že musíme vědět, jak ty pravdy zní, nebo-li kterými slovy je P. Bůh zjevil, nebo kterými slovy je církev sv. k věření předkládá. Co znamená: výslovně vědět šestero pravd základních?

Těchto šestero pravd základních se nazývá v katechismu »základní pravdy«. Povím vám, proč se tak nazývají. Jako dům, kdyby neměl základů nemohl by dlouho státi, nýbrž by se zbořil, tak i člověk kdyby těchto šestero pravd neznal (nevěděl a nevěřil) nemohl by býti spasen, neměl by před Bohem žádné ceny, protože by ani nevěděl, co má dělati a kterak má býti živ, aby se P. Bohu líbil. Kdo by nevěděl, že je Bůh, nevěděl by také, kdo jej stvořil, nevěděl by, k čemu zde na světě jest, co se s ním stane po smrti a ne-

věděl by tedy ani kterak má býti živ zde na světě, a proto by nemohl býti ani spasen po smrti. — Kdo by nevěděl, že Bůh je spravedlivý soudce, nevěděl by také, že se má zlého varovati a dobré činiti, a dělal by, co by mu napadlo; proto by ho P. Bůh nemohl míti rád a nevzal by ho k sobě do nebe. — Kdo by nevěděl, že jsou tři božské osoby, nevěděl by také, že druhá božská osoba, Bůh Syn přišel na svět a za nás umřel, aby nás vykoupil; nevěděl by, že Kristus Pán ustanovil sv. svátosti, že Duch sv. nám odpouští hříchy (t. j. nás posvědčuje); takový člověk, který toto všechno neví, nemůže býti nikterak spasen. — Kdo by nevěděl, že duše je nesmrtelná, nestaral by se o duši svou a byl by živ jako zvíře, a takový člověk spasen býti by nemohl. — Kdo by nevěděl, že je milosti Boží ke spasení třeba, nestaral by se o to, aby měl duši čistou, a nenapravil by se, ani by neprosil P. Boha o pomoc, a proto by nikterak nemohl býti spasen. Těchto šestero pravd je tedy základem křesťanského života a základem spasení po smrti; a proto se jmenuje těchto šestero pravd pravdy základní. O všech těchto pravdách se budeme mnoho učit. Nyní si jen pamatujte, že těchto pravd základních je 6, a naučte se jim velmi dobře nazpaměť, neboť jste slyšely, že kdo jich nezná, nemůže býti ani spasen. Přečteme si je ještě jednou!

Kromě těchto 6 pravd základních jsou ještě některé věci, které také musí každý křesťan vědět a umět zpaměti. Které věci to jsou jest obsaženo v otázce 8.

8. Co se nám přikazuje mimo šestero pravd základních ještě vědět?

Mimo šestero pravd základních přikazuje se nám ještě vědět

1. apoštolské vyznání víry
2. modlitbu Páně a pozdravení andělské;
3. desatero Božích přikázání a patero přik. církevních.

4. sedmero svatých svátostí;

5. hlavní pravidla křesťanské spravedlnosti.

Kolik věcí mimo šestero pravd základních musíme ještě věděti nebo-li uměti? Co je první, co musíme . . .? Apoštolské vyznání víry je modlitba, které my obyčejně říkáme »Věřím v Boha«, kterou všickni umíte. Jak zní Věřím v Boha? Co je druhé, co musíme . . .? To je modlitba, které my obyčejně říkáme »Otčenáš« a »Zdravas Maria«. Jak zní modlitba Páně nebo-li »Otčenáš?« Jak zní pozdravení andělské neboli »Zdravas Maria? Co ještě dále musíme . . . věděti? Jak zní desatero Božích přikázání? Jak zní patero přikázání církevních, tomu se budete učit až později. Co ještě dále musíme věděti? Jak se jmenuje sedmero sv. svátostí? Co je poslední, co ještě musíme věděti mimo šestero pravd základních? Pravidla křesťanské spravedlnosti jsou taková pravidla nebo-li pravdy, podle kterých se musí řídit každý, kdo chce býti spravedlivým křesťanem. Takových pravidel je velmi mnoho, ale nejpotřebnější nebo-li hlavní pravidla křesťanské spravedlnosti jsou dvě. Řeknu vám, která jsou tato dvě hlavní pravidla křesťanské spravedlnosti. První pravidlo křesťanské spravedlnosti zní: varuj se zlého! Druhé pravidlo křesťanské spravedlnosti zní: čiň dobré! Jak zní 1. pravidlo křesťanské spravedlnosti? Jak zní 2. pravidlo? Který křesťan se podle těchto dvou pravidel řídí, jest spravedlivým křesťanem. O všech těchto věcech za 1.—5. se budeme letos mnoho učit; nyní si zatím pamatujte, kolik ještě věcí mimo šestero pravd základních musíme uměti, a dobře se jim naučte.

Dovede někdo říci, čím věříme? (srdcem, t. j. v srdci.) Vidí někdo do našeho srdce? Může tedy někdo věděti, co věříme, t. j. jakou máme víru, když mu toho nedáme nikterak poznati? Kterak by se mohl někdo dověděti, co věříme v srdci? (Kdybychom mu to řekli, nebo nějak ukázali, naznačili, t. j. kdybychom dělali něco, podle čeho by mohl poznati, že věříme, co a kterak

věříme.) A může se na venek ukázati, co má někdo v srdci? Čím pak ukazuje někdo, že má radost v srdci? . . . žalost v srdci? Tak může člověk ukázati i víru, kterou v srdci má, t. j. co v srdci věří. A my nejenom můžeme ukázati, co v srdci věříme, nýbrž my i musíme víru svou na venek ukazovati, chceme-li býti spaseni, neboť P. Bůh to od nás žádá. Můžeme víru svou ukázati slovem a skutkem. S l o v e m ukazujeme víru svou, když říkáme, že věříme v P. Boha, když se k Němu modlíme, když zpíváme nábožné písně.

S k u t k e m vyznáváme víru svou, když děláme to, čemu nás naše víra učí: když chodíme do kostela, smekáme u kříže a j., dáváme pozdravení křesťanské, klekáme před velebnou svátostí, zachováváme posty, chodíme ke sv. zpovědi, na pouti, průvody atd. Za našich časů není to nic těžkého ukazovati svou víru slovem a skutkem, ale za starších časů, když církev křesťanská teprve začala, bylo to veice nebezpečné, neboť pohané nenáviděli křesťany a proto je za jejich víru mučili a zabíjeli. Křesťané se musili skrývati v podzemních chodbách a tam mívali služby Boží. Často se stávalo, že byli prozrazeni a bylo jim zakázáno žíti podle víry křesťanské, ale oni se dali raději mučiti a zabíjeti, než by byli pohany poslechli a víru svou zapřeli. Vidíte, jak šťastny jste vy, že smíte víru svou beze všeho strachu vyznávati a podle ní žíti. Kdybyste tedy ani nyní podle víry své nebyly živы, dopouštěly byste se velikého hříchu.

Mimo to však je ještě jeden skutek, my říkáme »z n a m e n í«, kterým my křesťané nejlépe, t. j. zvláště ukazujeme, t. j. vyznáváme svou křesťanskou víru a podle kterého se nejjistěji pozná, kdo je pravým křesťanem. Které to znamení je, máte obsaženo v odpovědi 9. Přečti ji, J.!

9. Kterým znamením zvláště vyznává katolický křesťan svou víru?

K a t o l i c k ý k ř e s ť a n v y z n á v á svou víru zvláště znamením svatého kříže.

Jak se jmenuje znamení, kterým . . . ?
Můžeme říci zkrátka jenom »s v. k ř í ž«, nebo jenom

»kříž«. Každého jiného člověka, pokřtěného na př. evandělíka, helveta i každého nepokřtěného člověka, na př. žida a pod. — zkrátka každého jinověřce rozeznáte od katolického křesťana nejlépe podle toho, že oni nedělají kříž, jako my katolíci. Praví křesťané už od nejstarších dob svou víru ukazovali, t. j. vyznávali znamením sv. kříže a tak se rozeznávali již tenkrát od židův a pohanů — Kterým znamením zvláště vyznává .?

Dělají také jinověrci kříž? — Poněvadž toto znamení svatého kříže je nejdůležitějším znamením, kterým katolický křesťan svou víru na venek ukazuje, proto musíte svatý kříž dělati správně a důstojně. Přesvědčím se, zda-li si od loňska dobře pamatujete, kterak se dělá sv. kříž. Kterou rukou děláme kříž? Kterým pistem pravé ruky? Ukaž, kterak držíme pravou ruku, když počínáme dělati kříž! Ukaž, kterak držíme levou ruku, když děláme kříž! Ukaž, kterak držíme prsty na pravé ruce .? na levé ruce . ? Udělejte všickni pomalu a krásně kříž, teď! (Oprav chyby; viz výkl. Střed. kat. ot. *29.) Tento kříž, který jste nyní dělaly jmenuje se »malý kříž«, (obyčejný kříž), protože se skládá ze tří malých křížkův. (Vylož krátce význam malého kříže dle výkladu Střed. katech. ot. *29.).

Kříž se dělá také jiným způsobem, ukáži vám, kterak se dělá ještě kříž: † Tento kříž se jmenuje »velký kříž«, t. j. latinský kříž. Tento kříž dělá kněz při mši sv., lidé ho dělají, když se žehnají svěcenou vodou, také při modlitbě se může dělati. Dívejte se ještě jednou, kterak se dělá velký kříž! Namaluji ho na tabuli: + (O významu vel. kříže viz výklad Stř. kat. ot.* 29.) V katechismu se praví, že znamením sv. kříže vyznává katolický křesťan zvláště (nejlépe, nejvíce) svou víru; znamením kříže tedy ukazujeme, že věříme v nejdůležitější a nejpotřebnější pravdy sv. víry katolické. Přesvědčili jsme se již o tom, když jsem vám pravil, co znamená kříž, t. j. jaký význam má kříž. Když děláme kříž, jmenujeme všechny tři božské osoby, vyznáváme tedy víru ve tři božské osoby, nebo-li ukazujeme, že věříme:

1. že jsou tři Božské osoby. Kde jsme se učili o této pravdě? (Str. 3. za 3.) A i to víme již, že tři božské osoby jsou dohromady jeden Bůh. Víme také, že druhá božská osoba se stala člověkem a že Duch sv. nás posvěcuje svou milostí. Proto když děláme kříž, ukazujeme ještě dále:

2. že Kristus Pán, t. j. Syn Boží, t. j. druhá Božská osoba nás smrtí svou na kříži vykoupila. A to je pravda pro nás křesťany nesmírně důležitá. Kde jste slyšeli o této pravdě? (Str. 3. za 4.) Znamením sv. kříže vyznáváme nebo-li ukazujeme tedy nejdůležitější nebo-li základní pravdy naší sv. víry. — Pravil jsem vám, že všechno, co katolický křesťan věřiti má, jest obsaženo v písmě sv. a v ústním pořádku. Tam jest obsaženo všechno do slova, proto velmi obsírně; ale všechno to, co je v Písmě sv. a v ústním podání, máme zkrátka obsaženo v »apoštolském vyznání víry«, nebo-li v modlitbě, které říkáme obyčejně: »Věřím v Boha« Přečti otázku a odpověď 10.

10. Kde je krátce obsaženo, co má katolický křesťan věřiti?

Co má katolický křesťan věřiti je krátce obsaženo v »apoštolském vyznání víry.«

O apoštolském vyznání víry budeme se učit v oddělení 2. části 1. Cti dále, J.!

Oddělení druhé.

O apoštolském vyznání víry.

Umíte se už všichni modliti apoštolské vyznání víry nebo-li »Věřím v Boha«. Učili jsme se mu loni nazpaměť. Zde v katechismu máte modlitbu »Věřím v Boha« nebo-li apoštolské vyznání víry vytištěno. Prečteme si ho také z katechismu a dávejte všichni dobrý pozor na každé slovo a všimněte si, kdybyste snad se byly modlily jinak, než jako je to zde vytištěno. Jinak se nesmíte modliti, ani jediné slabiky nesmíte jinak, než jak

je zde vytištěno. Teď si přečtete otázku 11. a pak hned všichni budeme se modlit »apoštolské vyznání víry«. Stoupněte! přečti otázku 11., J.!

II. Jak zní apoštolské vyznání víry?

Apoštolské vyznání víry zní:

Věřím v Boha, Otce všemohoucího Stvořitele nebe země. — I v Jezu Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho: — jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny; — trpěl pod pontským Pilátem, ukřižován, umřel i pohřben jest; — sstoupil do pekla, třetího dne vstal z mrtvých; — vstoupil na nebese, sedí na pravici Boha Otce všemohoucího, — odtud přijde soudit živých i mrtvých. — Věřím v Ducha svatého, svatou církev obecnou, svatých obcování; — hříchův odpuštění; — těla vzkříšení; — život věčný. — Amen.

(Katecheta musí dáti pozor, aby všechny děti dobře vyslovovaly »Věřím v Boha« úplně správně dle katechismu, co do slov, i znamének oddělovacích mezi jednotlivými články víry zvl. dobrý pozor na

čl. 3.: jenž se počal.	ikoliv:	ses počal
čl. 4.: trpěl pod	»	trpěl muky
čl. 5.: sstoupil do p .,		vstoupil
čl. 6.: sedí na pravici Boha		u Boha
čl. 7.: soudit živých i mrtvých,		. . souditi bude živé i mrtvé
čl. 11.: těla vzkříšení		t. z mrtvých vzkř.
čl. 12.: život věčný .,		. a život věčný .)

Pamatujte si, že toto vyznání víry, nebo-li tato modlitba, kterou krátce ukazujeme, co věříme, pochází od sv. apoštolů; proto se jmenuje »apoštolské« vyznání víry. Proč se jmenuje apoštolské? A poněvadž touto modlitbou vyznávali křesťané již v prvních dobách svou víru a také my dosud víru svou touto modlitbou vyznáváme, proto se jmenuje modlitba tato vyznání víry. Modlí-

vejte se tuto modlitbu velmi rády, nebo víte, že pochází od samých sv. apoštolův a že touto modlitbou ukazujeme svou víru a víte, že P. Bůh to od nás žádá, bychom víru svou na venek ukazovali. Čím častěji a zbožněji se budete tuto modlitbu modlívati, tím silnější a lepší bude vaše víra. —

Podívejte se do katechismu, kterak je tam vytištěno apoštolské vyznání víry! Vidíte skoro na každém řádku vodorovnou čárku; spočítejme si je! 1, — 2, — 3. — . 12. Přečti od začátku až po 1. čárku! Toto se jmenuje 1. článek; přečti dále až ke 2. čáře! Toto se jmenuje 2. článek. Přečti poslední článek! Které slovo je na konci? Kolik článků má apoštolské vyznání víry? To máme obsaženo v katechismu v otázce 12. Přečti otázku a odpověď 12., J.!

12. Kolik článků má apoštolské vyznání víry?

Apoštolské vyznání víry má dvanáct článků v.

Tyto díly, t. j. části apoštolské vyznání víry jmenují se články, protože pravdy v nich obsažené jsou mezi sebou tak spojeny, t. j. tak souvisejí, jako články v řetěze. Kdybychom z řetěze vydělali jen jediný článek, rozpadl by se, nestál by za nic: tak i kdybychom z apoštolského vyznání víry jen jediného článku nevěřili, nebyla by už víra naše úplná. Poněvadž v každém článku víry je obsažena nějaká pravda, kterou musíme věřit, proto se jmenují tyto články: »články víry«. Kolik článků má apoštolské vyznání víry? Jak se ještě jinak jmenují tyto články? Proč se jmenují tyto články »články víry?« O každém z těchto dvanácti článků budeme se letos něčemu učit a poznáte, jak mnoho krásných pravd je v těchto kratičkých člancích obsaženo. —

Přečti nadpis na stránce 5.! Hned dále máte vytištěn první článek víry: přečti ho! O čem se budeme v tomto prvním článku učit, máte označeno v nadpisech, kterých je zde 5. Přečti 1. nadpis! (O Bohu). Přečti 2. nadpis! (O třech božských osobách) atd. O čem se budeme učit v 1.

člátku víry? — Nejprve se tedy budeme učit o Bohu. Již loni jsem vám vypravoval o P. Bohu mnoho, takže už víte, kdo je P. Bůh a jaký je P. Bůh, ale letos se budeme o Pánu Bohu učit mnohem více. Přečti otázku a odpověď 13.!

13. Co jest Bůh?

Bůh jest bytost, která je sama od sebe a nekonečně dokonalá.

V katechismu se praví, že Bůh je bytost. Bytostí nazýváme všechno, co skutečně jest. Co nazýváme bytostí? Kámen je skutečně, je tedy bytost; voda ., země ., hvězdy atd. Tyto bytosti jsou mrtvé, nerostou a nemohou se hýbat; říkáme jim bytosti »neživé, které nerostou«, t. j. nerosty. — Jablono je skutečně, je tedy bytost, hruška . . . ořech, dub, růže atd. Tyto bytosti jsou také neživé, ale rostou; říkáme jim rostliny. Kůň je skutečně, je tedy bytost, pes, jelen, zajíc atd. Tyto bytosti jsou živé, ale nemají rozumu a svobodné vůle; říkáme jim zvířata. Každý člověk je také bytost, protože skutečně jest. Pán Bůh je, také skutečně, je tedy také bytost. Proč je Bůh také bytost? V katechismu se praví o Bohu, že je bytost, která je sama od sebe a nekonečně dokonalá. Co znamená, že Bůh je bytost sama od sebe, je vyloženo v odpovědi 14. a proč říkáme o Bohu, že je bytost nekonečně dokonalá, je vyloženo v odpovědi 15. Přečti tedy napřed otázku a odpověď 14., J!

14. Co znamená: Bůh je sám od sebe?

Bůh je sám od sebe znamená: Bůh nepovstal a nedostal svých dokonalostí od žádné jiné bytosti.

Dvě věci se praví o P. Bohu v této odpovědi:

- 1) že Bůh nepovstal od žádné jiné bytosti,
- 2) že Bůh nedostal svých dokonalostí od žádné jiné bytosti. Co se praví o Bohu v této odpovědi? Kdo stvořil nerosty, rostliny, zvířata, lidi a anděly? Od koho tedy povstaly nerosty

andělé? Kdo stvořil P. Boha? Od které bytosti povstal P. Bůh? Proč nemohl nikdo stvořit Pána Boha? (nebyl zde ještě nikdo). Proto říkáme, že Bůh je sám o sobě. Žádná jiná bytost mimo Boha nemůže býti sama od sebe. (Musila by zároveň býti a nebýti.)

Na každé bytosti, kterou Bůh stvořil můžeme pozorovati něco dobrého; na př. na kamenu pozorujeme, že je těžký a tvrdý, a to je dobré, neboť kámen se hodí dobře k tomu, aby se z něho stavěly základy domu. Kdo stvořil kámen tak, aby byl těžký a tvrdý? Rostliny mají to dobré že nám některé slouží za pokrm, jiné nám dávají ovoce a dřevo, jiné svou krásou nás těší, jiné nám slouží za léky atd. Kdo dal rostlinám, že Tak také na každém zvířeti můžeme pozorovati něco dobrého, na př. kůň má mnoho dobrého . .

Dobré, co pozorujeme na nerostech, rostlinách, zvířatech, nazýváme dobrými vlastnostmi, t. j. dokonalostmi. Co nazýváme dokonalostmi? Také člověk má mnoho dokonalostí; povím vám které dokonalosti má člověk. Člověk má rozum; rozumem poznáváme věci, rozumem rozumíme, co nám někdo povídá, nebo co čteme a slyšíme; rozumem přemýšlíme. Od koho má člověk rozum? Člověk má svobodnou vůli: člověk může dělati něco zlého, může dělati to neb ono (seděti nebo státi, psáti nebo čísti atd.). Od koho má člověk svobodnou vůli? Člověk může mluvit; to je veliká dokonalost. Od koho má člověk dar řeči? Člověk má nesmrtelnou duši. Od koho má člověk nesmrtelnou duši? — Od koho má tedy člověk všechny své dokonalosti?

Andělé mají ještě více a krásnějších dokonalostí než lidé. Co mají andělé ještě lepší než lidé? (Rozum a vůli). Kterou dokonalost mají ještě andělé? (jsou pouzí duchové, bydlí v nebi, nemohou hřešiti . .) Kdo dal všechny tyto dokonalosti andělům?

Loni jsem vám vypravoval o P. Bohu, jaký je, které vlastnosti má. Učili jsme se o Něm, že je pouhý duch, neviditelný, všudypřítomný, vševedoucí, nejvyšší svatý, nejvyšší spravedlivý, všemo-

houcí To jsou samé dobré vlastnosti, nebo-li dokonalosti. P. Bůh má všechny tyto dobré vlastnosti tak dlouho, jak dlouho je Bohem. Od kdy však je P. Bůh? (od věčnosti, t. j. věčný.) Jak dlouho má tedy Bůh všechny své dokonalosti? (Od věčnosti). Je mimo P. Boha některá bytost věčná? Mohla tedy některá bytost dáti P. Bohu některou dokonalost? Proč nemohla? (nebyla zde). Od koho má tedy P. Bůh všechny své dokonalosti? Proto říkáme, že P. Bůh nedostal svých dokonalostí Pověz tedy ještě jednou, co znamená Bůh je sám od sebe?

V odpovědi 15. je vyloženo, proč říkáme, že Bůh je nekonečně dokonalý. Přečti otázku a odpověď 15., J.!

15. Proč říkáme: Bůh je nekonečně dokonalý?

Říkáme: Bůh jest nekonečně dokonalý, protože má všechny dobré vlastnosti v míře největší.

O Bohu se praví v této odpovědi, 1. že má všechny dobré vlastnosti a 2. že má všechny dobré vlastnosti v míře největší. Každá bytost na světě má nejenom vlastnosti dobré, jak jsem vám právě vypravoval, nýbrž má také vlastnosti špatné. Které dobré vlastnosti má oheň? Které špatné vlastnosti má oheň? Které dobré vlastnosti má kůň? Které špatné vlastnosti má kůň? Jediný Bůh nemá ani jedné vlastnosti špatné, má pouze dobré vlastnosti. Kdybyste napočítaly miliony dobrých vlastností, najdete je všechny na P. Bohu, a ještě by to nebyly všechny dobré vlastnosti, co jich P. Bůh má, ještě byste nebyly u konce. Říkáme, že Bůh má nekonečné množství dobrých vlastností. Kterak říkáme o P. Bohu? O P. Bohu se praví dále v této odpovědi, že má všechny dobré vlastnosti v míře největší. Všecky bytosti na světě mají také dobré vlastnosti, ale jejich dobré vlastnosti by mohly býti ještě lepší.

Na př. člověk má dobrý rozum; ale jeho rozum by byl ještě lepší, kdyby člověk věděl tolik, co andělé. Ale tak daleko lidský rozum nesahá,

sahá jen do jisté míry, můžeme ho měřiti, t. j. poznati, kam až sahá: může člověk svým rozumem poznati, na př. kdy umře? Vidíte, tak daleko už lidský rozum nesahá. Člověk má s v o b o d n o u v ů l i; t. j. dobrá vlastnost: člověk může dělati, co chce; mohu jíti, mohu se zastaviti, mohu si sednouti, mohu vstáti. Může to také tento stůl? Mohu mluvit, mohu mlčet, mohu se modlit, — ale kdybych chtěl, mohl bych dělati také něco zlého, mohl bych na př. zakleti . . . a vidíte, to je právě ta chyba, že člověk může dělati i zlé; lépe by bylo, kdybychom ani nemohli hřešiti. Naše vůle není tedy nejlepší, byla by mnohem lepší, kdybychom nemohli dělati nic zlého; je tedy také dobrá do jisté míry. Andělé mají mnohem lepší rozum než lidé, ale jejich rozum byl by ještě lepší, kdyby andělé věděli všechno tak, jako Bůh. Ale andělé nevědí všeho, jejich rozum sahá jen do jisté míry. Andělé mají také s v o b o d n o u v ů l i lepší než lidé, neboť nemohou dělati nic zlého; ale vždycky tomu tak nebylo, jak jsem vám loni vypravoval, mnozí andělé také zhřešili na počátku světa. Vůle andělů by mohla býti ještě lepší; byla by lepší, kdyby andělé nebyli mohli zhřešiti nikdy, jako nyní nemohou, kdyby mohli udělati všechno, co by chtěli kdyby byli tak všemohoucí, jako P. Bůh; ale andělé všemohoucí nejsou.

Jediný P. Bůh má všechny dobré vlastnosti tak, že už nemohou býti lepšími. Říkáme P. Bůh má všechny dobré vlastnosti v míře nejvyšší. Co znamená, že Bůh má všechny dobré vlastnosti v míře největší? Proto také říkáme, že P. Bůh je nejvyšší s v a t ý, nejvyšší spravedlivý nejvyšší všemohoucí, vševědoucí, všudy přítomný atd.

Kolik dokonalostí má Bůh? (nekonečné množství.) Co nazýváme dokonalostmi? (dobré vlastnosti.) Kolik vlastností má tedy Bůh? Mohl by tedy někdo vypočítati nebo si zapamatovati všechny vlastnosti Boží? — Každý člověk má hleděti, aby co nejvíce vlastností Božích znal. Ale jsou některé vlastnosti Boží tak důležité, že je má každý člověk zvláště dobře znáti. Proto i vy musíte tyto důležité vlastnosti Boží zvláště dobře znáti, protože

jich budete ve svém životě velice potřebovati, abyste věděly, kterak se máte chovati. Loni hned na začátku jsme se učili o některých vlastnostech Božích. Vypravoval jsem Vám, že Bůh je pouhý duch . Všem těmto vlastnostem a ještě některým novým se budeme učit letos z katechismu.

(Není třeba, by děti dovedly vypočítati na vlas, bez chyby a po pořádku všechny vlastnosti Boží, nýbrž hlavně jde o to, aby probíráním učení o vlastnostech Božích vzbuzeny byly v dětech city náboženské a dobrá předsevzetí pro život. To má katecheta na zřeteli při tomto učení a při každé vlastnosti Boží hledí připojiti vhodné poučení pro život. Je tedy účel tohoto učení o vlastnostech Božích formální ne materiální)

Přečti otázku a odpověď 16., J.!

***16 Které vlastnosti Boží máme sobě zvláště pamatovati?**

Tyto vlastnosti Boží máme sobě zvláště pamatovati: Bůh jest pouhý duch; jest věčný a nezměnitelný, všudy přítomný a vševědoucí, nejvyšší moudrý a všemohoucí, nejvyšší svatý a spravedlivý, nejvyšší dobrotivý a milosrdný, nejvyšší pravdomluvný a věrný.

Spočítáme si, kolik se zde jmenuje vlastností Božích. Čti ještě jednou pomalu odpověď 16. a já budu čítati. Je jich tedy 13. Jsou to všechny vlastnosti Boží? To jsou právě ty nejdůležitější vlastnosti Boží, o kterých jsem vám pravil, že si je má každý křesťan zvláště dobře pamatovati. Nyní se budeme o každé této vlastnosti Boží zvláště učit. Přečti otázku a odpověď 17.!

17. Co znamená: Bůh jest pouhý duch?

Bůh jest pouhý duch, znamená: Bůh jest bytost, která má nejdokonalejší rozum a nejdokonalejší svobodnou vůli, ale těla nemá.

První vlastnost Boží, kterou si máme zvláště pamatovati, jest tedy, že Bůh jest pouhý duch. Co znamená, že Bůh jest pouhý duch, je vyloženo za dvojtečkou; přečti to! Již loni jsem vám vypravoval o P. Bohu, že je pouhý duch. Může někdo P. Boha viděti? Proč nemůže nikdo P. Boha viděti?

O P. Bohu se praví v této odpovědi, že má nej d o k o n a l e j š í r o z u m. Dokonalý, t. j. dobrý rozum má, kdo dobře poznává, co je dobré a co je zlé, a kdo dobře poznává věci. Kdo má dobrý rozum? L i d é mají dobrý rozum, neboť poznávají skutečně rozumem, co je dobré a co je zlé, a poznávají věci. Já poznávám rozumem, že toto je stůl, toto že je okno. Co je toto.? Čím jste to poznaly, že jest toto tabule? A n d ě l é mají lepší, t. j. dokonalejší rozum než lidé; andělé poznávají ještě lépe než lidé, co je dobré a co je zlé (uslyšíte později o tom mnohem více). Ale P. Bůh má nejlepší nebo-li nejdokonalejší r o z u m. P. Bůh tedy nejlépe poznává, co je dobré a co je zlé, On nejlépe zná všechny věci, ví všechno (vševědoucí). Co znamená: Bůh má nejdokonalejší rozum?

O Bohu se praví dále v této odpovědi, že má nejdokonalejší vůli. Dobrou, t. j. dokonalou vůli má, kdo chce a činí dobré a zlého nechce a se ho varuje. Kdo má dobrou vůli? L i d é mají mnohdy dobrou vůli, chtějí opravdu mnohdy dobré a varují se zlého, ale ne vždycky; mnohdy chtějí také, co je zlé. A n d ě l é mají mnohem lepší vůli než lidé (ot. 15.), nyní ani nemohou hřešiti, ale neměli vždycky vůle tak dokonalé (pád andělů). Ale o P. Bohu se praví v katechismu, že má nej d o k o n a l e j š í v ů l i?

O P. Bohu se praví v této odpovědi, že těla nemá. Může tedy někdo P. Boha viděti? Ale přece vidíváte P. Boha na obrazech namalovaného, nebo v kostele vidíváte sochu P. Boha. Lidé si proto tak P. Boha malují nebo jeho sochu dělají, poněvadž se P. Bůh mnohdy lidem ukázal jako nějaký člověk. Komu se ukázal P. Bůh jako člověk? (Adamovi, Noemovi, Abrahamovi.) Jak jsi viděl namalovaného P. Boha? P. Bůh se

maluje jako stařec, protože je od věčnosti, tedy velmi starý. (Obšírněji o tom viz výkl. Střed. kat. ot. 41.)

Pověz ještě jednou, co znamená: Bůh je pouhý duch?

Napomenutí: Když tedy uslyšíte ve škole nebo v kostele o něčem, že tomu tak Pán Bůh sám učí, vždycky si pomyslete: to je jistě pravda, vždyť Pán Bůh má nejdokonalejší rozum, všecko nejlépe zná a ví. A když uslyšíte, že něco Pán Bůh poroučí, vždy si vzpomeňte: to je jistě dobré, když to P. Bůh sám poroučí, vždyť Bůh má nejdokonalejší vůli, chce vždy jen to, co je dobré!

Přečti otázku a odpověď 18., !

18. Co znamená: Bůh jest věčný?

Bůh jest věčný, znamená: Bůh byl vždy, jest a bude vždy.

Toto je druhá vlastnost Boží, kterou si máme zvláště dobře pamatovati. O Pánu Bohu se praví v této odpovědi, že byl vždy. Zdali pak byl také tento svět vždy? Kdo jenom zde byl napřed? Kdy začal tento svět? Ale Pán Bůh nikdy nezačal, byl zde vždy. Toho my nemůžeme pocho-
piti, jak je to možno, že Pán Bůh nikdy nezačal, ale je tomu skutečně tak, neboť Pán Bůh sám to lidem tak poroučí věriti. — Pán Bůh je také posud nyní ještě. Mnozí lidé, kteří byli na světě, již nyní nejsou. Adam a Eva byli, ale už nejsou; Abraham . . . , Mojžíš . . . , P. Maria . . . , apoštolové atd. Také mnohé věci, které byly na světě už zde nejsou: Sodoma a Gomorha, Jeru-
salem atd. Ale P. Bůh je posud. — P. Bůh bude vždycky; nikdy nepřestane býti. Budeme-li pak my pořád? Co se s námi jednou stane? Budou věci kolem nás pořád? I slunce, měsíc, hvězdy, nebe i země, celý svět jednou přestane, ale Pán Bůh nepřestane nikdy, bude pořád, t. j. věčně. P. Bůh tedy byl, jest a bude vždy; proto jest Bůh věčný. Co znamená Bůh jest věčný? Slyšely jste, že naše duše bude také věčně živa; o ďáblech jsem vám vypravoval, že budou také věčně

v pekle a andělé že budou věčně v nebi. Je naše duše tak věčná jako Bůh? (Má začátek!) Jsou ďábli a andělé tak věčni jako Pán Bůh?

Napomenutí: Vidíte, že všechno na tomto světě trvá jen krátký čas. Všecko, co zde vidíte, před nějakým časem zde nebylo, nyní je to zde, ale za krátký čas zase to zmizí; ale Bůh zůstane na věky. A proto se nestarejte na světě o nic tak jako o to, abyste se P. Bohu líbily, neboť všechno na světě jest nestálé, všechno jednou přestane, všechno musíte opustiti, ale Pán Bůh nikdy nepřestane a On nás všechny jednou bude souditi z toho, jak jsme zde na světě byli živi. Nezapomeňte nikdy na to! Přečti otázku a odpověď 19., J!

19. Co znamená: Bůh jest nezměnitelný?

Bůh jest nezměnitelný, znamená: Bůh jest od věčnosti sám v sobě vždy týž.

Tato odpověď se vám zdá býti trochu nerosumitelná, ale také jí dobře porozumíte. Právě nyní jsem vám vypravoval, že Pán Bůh jest věčný. Od kdy jest P. Bůh? Do kdy bude trvati P. Bůh? A podívejte se, v této odpovědi se praví o Pánu Bohu, že od věčnosti do věčnosti je pořád stejný, t. j. vždy týž. Také bychom mohli říci, že Pán Bůh je pořád a pořád věčně věkův na vlas stejný. Co se praví v této odpovědi o P. Bohu? P. Bůh tedy nestárne jako my lidé, P. Bůh není čím dále větší jako lidé, když rostou; Pán Bůh není čím dále silnější jako lidé když dospívají. — Ale praví se v této odpovědi, že P. Bůh jest od věčnosti do věčnosti sám v sobě vždy týž. To znamená, že P. Bůh se nemění ani na rozumu ani na vůli, tak jako lidé. Lidé se mění na rozumu: malé dítě napřed má rozum slabý, čím dále má pořád lepší rozum, až má rozum dobrý. Až je člověk starý, zase má rozum slabý, zapomíná mnoho atd. — ale P. Bůh má od věčnosti a bude míti na věky rozum pořád stejný. Jeho rozum se nemění. Lidé se mění také na vůli: jejich vůle je jednou dobrá, podruhé zlá; jeden den něco chceme, druhý den

toho už nechceme; ti, kdo nám dříve přáli jenom dobrého, nyní třeba nám přeji jenom zlého atd. Tak se mění všechny ostatní věci na světě: domy, města, krajiny i slunce, země atd. se pořád mění, stárne a jednou přestane všechno docela; ale Pán Bůh se nemění nikdy, je pořád stejný. Co Bůh slíbil, čím pohrozil, co poručil, to se nezmění na věky. Pán Bůh sám řekl, že nebe a země pominou. »Nebe a země pominou, ale slova má nepominou«. To znamenají slova: sám v sobě.

Napomenutí: Buďte živý tak, aby vás měl P. Bůh rád, aby byl vaším přítelem, neboť přítelem nejvěrnějším je, který nás nikdy neopustí. Nic na světě netrvá pořád, ale P. Bůh trvá pořád; všechno na světě se mění, ale Pán Bůh se nemění. Nebude nikdy jinačí, bude věčně trvati, a když budete dobře živý, budete pak u P. Boha v nebi také věčně šťastný a blažený. Přečti otázku a odpověď 20., J.!

20. Co znamená: Bůh je všudypřítomný?

Bůh je všudypřítomný, znamená: Bůh jest všudy, na nebi i na zemi.

Dlouhé slovo »všudypřítomný« můžeme si vysloviti na dvakrát: všudy — přítomný. Vyslov je tak ještě jednou, J.! Všickni! Místo všudypřítomný můžeme také říci: na každém místě přítomný. Jak můžeme říci místo všudypřítomný? Všudypřítomný je, kdo je všude. Člověk může býti najednou jenom na jednom místě: když jsem zde u první lavice, nemohu býti zároveň najednou u poslední lavice. Když jsem zde ve škole, nemohu býti zároveň doma. A tak i každý tvor může býti zároveň jenom na jednom místě. Ale P. Bůh je zároveň na všech místech, t. j. všudy. Kde je Pán Bůh přítomný? Je P. Bůh také v pekle? A na každém tomto místě je Pán Bůh celý. Toho nepochopí nikdo, jak je to možno; to je zase taková těžká pravda, nebo-li tajemství.

Napomenutí: Vždycky ve svém životě pamatujte na to, že Bůh je všudy přítomný. Kdyby vás na některém místě nikdo neviděl, ani vaši rodičové

ani jiní lidé, vidí vás přece P. Bůh; neboť je všudy, dívá se na vás, ví na vlas, co kde děláte. Kdybyste šly nevím kam, před P. Bohem neutečete a se neschováte, před B. Bohem vás nezakryje ani tma, vidí vás i ve tmě. Ale když víte, že P. Bůh je všudy, proto se nebojte ve tmě, nebo když jste někde samy, když musíte večer někam jít atd. P. Bůh je všudy s vámi. Chovejte se na každém místě tak, jako kdybyste byly v kostele, neboť jste slyšely, že P. Bůh je všudy, — celý svět je jako chrám Boží — a proto se máme všudy chovati tak krásně a slušně, jako v kostele. Poněvadž P. Bůh je všudypřítomný, můžete se k němu modlit: na ulici, když zvoní, na poli, doma atd., ale nejraději má P. Bůh, když se k němu modlíme v kostele a proto nám také poručil, abychom alespoň v neděli a ve svátek chodili do kostela se modlit.

Bůh je všudypřítomný, ví tedy také všecko, co se na každém místě děje, nebo co už se stalo. Říkáme, že Bůh je vševědoucí. Co tato vlastnost Boží znamená, jest obsaženo v odpovědi 21. Přečti otázku 21.!

21. Co znamená: Bůh je vševědoucí?

Bůh je vševědoucí, znamená: Bůh ví všecko, minulé, přítomné i budoucí; ví i naše nejtajnější myšlenky.

Co všecko ví P. Bůh? Slovo »vševědoucí« můžeme si rozdělit a říci: vše — vědoucí, t. j. všecko vědoucí. Vševědoucí je, kdo všecko ví. A to se praví o P. Bohu. Praví se, že Bůh ví minulé (všecko). Minulé je to, co bylo, ale už není, co už minulo. Co nazýváme minulým? Na př. včerejší den byl, ale už není, již minul; byla zima, ale už není, minula. Jmenuj ještě něco minulého! — Něco minulého vědí také lidé; vidíte, my jsme právě několik věcí vyjmenovali, víme je tedy. Ale všecko minulé neví žádný člověk, protože člověk to zapomene, nebo ani nevěděl, že se to stalo, nebo nebyl třeba ani na světě, když se to stalo atd. Víš, co bylo před 20 lety? Ty jsi nebyl ještě ani na světě. Víš, co se stalo včera v Praze? Nebyl jsi tam. Víš, co se stalo právě před třemi roky

u vás doma? Zapomněl jsi to již atd. Ale P. Bůh ví všechno, neboť nemůže ničeho zapomenouti, byl vždy, je všude. P. Bůh ví na vlas, co vy jste od maličkosti dělaly a mluvily, nezapomene na to nikdy a na soudě posledním vám to všechno připomene. — Bůh ví i p ř í t o m n é (všecko). Přítomné jest to, co se právě nyní děje. Co nazýváme přítomným? Lidé mohou věděti jenom něco přítomného, jenom něco z toho, co se právě děje; lidé vědí jenom to, co se děje tam, kde oni právě jsou (tělem nebo duchem): vy víte, že se zde učíme právě nyní o . . . a pod., ale nevíte, čemu se právě učí žáci ve vedlejší třídě, protože tam nejste. Víš, který dům právě nyní hoří? Víš, kdo právě nyní skonává? Ale Bůh ví všechno, co se právě nyní děje na celém světě.

P. Bůh ví i b u d o u c í (všecko). Budoucím nazýváme to, co ještě nebylo a posud není, nýbrž teprve bude. Co nazýváme budoucím? Lidé vědí velmi málo z toho, co je přítomno a co minulo, tím méně teprve mohou věděti, co teprve bude, t. j. co se stane. Něco můžeme věděti, co teprve bude; na př. když se hodně mračí, víme, že bude pršet; víme, že zítra bude neděle; víme, že bude brzy léto atd. Ale P. Bůh ví, co se teprve stane, bude a co nikdo jiný neví. Ví, kdo z vás první umře, ví, kdy umrou vaši rodičové, On jediný ví, kdy bude soudný den

Ale v katechismu se praví, že Bůh ví i naše n e j t a j n ě j š í m y š l e n k y. Naše myšlenky se nazývají nejtajnější, t. j. úplně tajné, protože nikdo a nikdo nemůže věděti, co si myslíme, když mu toho neřekneme, nebo nějak nedáme na jevo. Já si budu mysliti na některého člověka a někdo z vás bude hádati, na koho si myslím. Hádej, na koho si myslím! Neuhodl jsi. Ještě jednou, J.! Zase jsi neuhodl. Mysli si ty na některého člověka a já budu hádati, na koho si myslíš. Ty si myslíš na K. . . Uhodl jsem? Ještě jednou to zkusím; uhodl jsem? Vidíte, našich myšlenek nemůže jiný člověk znáti, protože jsou skryté, t. j. tajné. Ale P. Bůh ví na vlas, co si myslíme. Vzpomeňte si, že P. Bůh věděl dobře, co udělal Adam a Eva, věděl také dobře, že Kain chce zabiti Abela a t. d.

Napomenutí: Varujte se všeho, co by se P. Bohu nelíbilo! Nedělejte a nemluvte ničeho zlého, ale ani nemyslete nic zlého, neboť P. Bůh ví, co si myslíme, třeba by se to žádný člověk nedověděl. On vás jednou bude souditi a bude-li vaše duše hříšna, potrestá vás. Dělejte vždycky jen dobré skutky i když vás žádný člověk nevidí, neboť P. Bůh vás vidí dobře a ví o tom a On vás za to jednou odmění. Přečti otázku a odpověď 22., J.!

22. Co znamená Bůh jest nejvyšší moudrý?

Bůh jest nejvyšší moudrý, znamená: Bůh pořádá všechno tak, že vždycky dosahuje svých nejsvětějších úmyslův.

Co se praví o P. Bohu v této odpovědi? Kdo chce dosáhnouti něčeho dobrého, o tom říkáme, že má dobrý úmysl. O kom říkáme, že má dobrý úmysl. Na př. pilný žák má úmysl, aby dostal dobrou školní zprávu; má tedy dobrý úmysl. Kdo chce dosáhnouti něčeho zlého, má zlý úmysl (hříšný úmysl); na př. zloděj, který jde krást, má zlý úmysl. Takový hříšný úmysl měl také Kain, Herodes a pod. P. Bůh může mít jenom dobré a svaté úmysly, říkáme, že Jeho úmysly jsou »největší«. — Kdo chce nějakého svého úmyslu dosáhnouti, musí všechno udělati, t. j. pořádati tak, aby skutečně mohl tohoto svého úmyslu dosáhnouti; na př.: který žák chce dostat dobrou školní zprávu, musí se vždycky pilně učit, musí dělati dobře své úlohy, musí choditi pilně do školy a t. d.; když to všechno takto dělá, může dostat dobrou školní zprávu. Některý žák by také rád dostal dobrou školní zprávu, ale neučí se, nechodí pilně do školy a tak dále, — nedělá tedy všechno tak, t. j. nepořádá všechno tak, aby mohl dostat dobrou zprávu školní. A tak to dělají i mnozí velcí lidé, že kolikrát chtějí něčeho dosáhnouti, ale nepořádají t. j. nedělají, všeho tak, aby toho skutečně mohli dosáhnouti; na př. některý rolník by se měl rád dobře, ale nechce se mu pracovati a pod. Ale P. Bůh dělá, t. j. pořádá vždycky všechno tak dobře, že musí vždy dosáhnouti

na vlas toho, co chce. P. Bůh ani nemůže něco pořádati, t. j. dělati špatně, protože je vševědoucí. To tedy znamenají slova katechismu: Bůh pořádá všecko tak, že vždycky dosahuje svých největších úmyslův.

P. Bůh chtěl, aby lidé viděli; to byl dobrý úmysl. Tohoto dobrého úmyslu P. Bůh také dosáhl: Spořádal oko naše tak, že opravdu vidíme. P. Bůh chtěl, aby lidé slyšeli; i to byl dobrý úmysl Boží, a P. Bůh ho dosáhal; zřídil, t. j. udělal naše ucho tak, že slyšíme atd. P. Bůh chtěl, aby byl den a noc, protože je toho potřeba, by člověk mohl ve dne pracovati a v noci si odpočínouti; byl to tedy dobrý úmysl Boží a P. Bůh ho dosáhl; stvořil zemi tak, že se otáčí a tím povstává den a noc (obšírněji viz výklad Střed. katech. ot. 46.) P. Bůh chtěl, aby zvířata byla živa delší dobu; ale některá nemají v zimě potravy a musila by hladem zahynouti; proto P. Bůh to zřídil tak, že ona v zimě spí a nepotřebují ani potravy. P. Bůh pořádá všecko tak krásně i v životě lidí. P. Bůh chtěl, aby Josef Egypťský zachránil otce a bratry od hladu; to byl dobrý úmysl, proto to způsobil tak, že se Josef dostal do Egypta a stal se velkým pánem a skutečně otce i bratry od hladu zachránil.

Napomenutí: Když P. Bůh všecko tak moudře pořádá, máme i my vždycky hleděti, aby to, co chceme dělati, t. j. zamýšlíme, bylo dobré a ne hříšné. Budte vždycky spokojeny s tím, co Bůh činí, a co na vás třeba i zlého dopouští (nemoc a pod.) a vždycky si pomyslete: jistě je to dobré a moudré, když to P. Bůh na mne dopustil, vždyť P. Bůh je nejvyšší moudrý.

23. Co znamená: Bůh je všemohoucí?

Bůh je všemohoucí, znamená: Bůh stvořil nebe i zemi i všecko, což jest; může všecko, cožkoli chce.

Co se praví o P. Bohu v této odpovědi? Co stvořil P. Bůh? Může učiniti P. Bůh všecko, co chce? Slovo »všemohoucí« znamená tolik jako

všecko mohoucí. Všemohoucí je, kdo všecko může uči iti. Lidé mohou dosti mnoho věcí učiniti: krásný dům vystavěti a pod.; císařové a králové mají velikou moc: mohou poručiti celému vojsku, by šlo do vojny, mohou poručiti, by se stavěly železnice, mosty, veliké budovy a pod. Ale může král neb císař poručiti, by přšelo? by bylo teplo? Lékař může zlomenou ruku spraviti; ale může vzkřísiti mrtvého? Může prodloužiti život starému člověkoví? Ale P. Bůh může všecko učiniti! Vypravoval jsem vám již loni kterak Syn Boží, t. j. Pán Ježíš uzdravoval nemocné jen slovem, bez léků, kterak křísil mrtvé, jaké zázraky dělal! Chtějí-li lidé vystavěti na př. dům, potřebují k tomu kamení, cihel, malty, (různých nástrojů) atd. všeho toho, čemu říkáme stavivo (látka). Dále potřebují rozličných nástrojů a náčiní. Když mají potřebné stavivo a náčiní, nestojí dům hned, nýbrž trvá to dlouhý čas než je úplně vystaven. Může-li pak každý člověk stavěti dům? Kdo chce stavěti dům, musí to uměti. A tak je to s každou věcí, kterou lidé chtějí udělati: lidé potřebují ke všemu látky, nástrojů, času a umění. Čeho potřebují lidé, chtějí-li něco udělati? P. Bůh však nepotřebuje ani látky, ani nástrojů . . . Jenom chtěl, t. j. řekl a již to vše bylo, co chtěl (připomeň stvoření světa.) — Mohou lidé udělati všecko, co by chtěli? Mohou na př. udělati takovou hvězdu, jako jsou na nebi? . . . mohou učiniti, aby přšelo? Ale P. Bůh může všecko, coko-li chce, jak stojí v katechismu. Lidem často někdo nebo něco brání, když chtějí něco udělati na př. špatná látka (stolaři praskne dřevo a pod.), nebo špatný nástroj, nebo zlí lidé jim to pokazí, nebo brání jim něco učiniti. P. Bůh však vždycky může učiniti všecko. P. Bohu nemůže nikdo brániti v tom, co chce učiniti, a kdyby i chtěl mu brániti někdo, nebylo by to nic platno. Vypravoval jsem vám, že bratří Josefovi chtěli zabrániti, t. j. překaziti, by se Josefovi nevyplnil jeho sen; proto jej prodali do cizí země do Egypta. Stalo se však přece, co P. Bůh chtěl? Vidíme z toho, jak je P. Bůh mocný! (připomeň krále Faraona, který chtěl zabrániti lidu israelskému vyjítí z Egypta a j.)

Napomenutí: Bud'te vždycky pokorny před P. Bohem a pamatujte, že Pán Bůh je tak mocný, že by mohl váš život, vaše zdraví najednou zničit a vás třeba i na věky zavrhnouti do pekla, neboť jest všemohoucí! Modlívejte se k němu o pomoc! Kdyby vám nikdo na světě nemohl pomoci, Pán Bůh vám může pomoci v každé nemoci, bídě atd., neboť On může všechno, jest všemohoucí.

24. Co znamená: Bůh jest nejvyšší svatý?

Bůh jest nejvyšší svatý, znamená: Bůh chce a miluje dobré a zlého nenávidí.

Co chce Pán Bůh? (jenom dobré). Co miluje P. Bůh? (jenom dobré.) Co nenávidí Pán Bůh? (zlého). Místo »zlého« můžeme říci »hříšného«, t. j. co je hříšné. Kterak proto říkáme o Pánu Bohu? (. . nejvyšší svatý). Pověz ještě jednou, co znamená: Bůh jest nejvyšší svatý? — Praví se, že Bůh je nejvyšší svatý; tím se chce říci, že Bůh vždy a vždy jenom dobré miluje a chce a vždy a vždy zlého nenávidí. Proč říkáme, že Bůh je nejvyšší svatý? Pán Bůh nejen sám chce a miluje dobré, ale chce také, aby všickni tvorové chtěli a milovali jenom dobré. Pán Bůh nejen sám všechno zlé nenávidí, nýbrž chce, aby i všickni tvorové zlé nenáviděli. Ale žádný tvor není tak svatý, aby chtěl a miloval jenom dobré vždy a by vždy zlého nenáviděl. Vypravoval jsem vám o andělech, že byli svatí, ale přece mnozí z nich zhřešili. Kterého hříchu se dopustili? Chtěl Pán Bůh, aby byli pyšní? Podle čeho můžeme poznati, že Bůh nechtěl, aby byli pyšní? (potrestal je za to). Vidíte tedy, že Pán Bůh nechce, co je zlé. Kterak Pán Bůh potrestal pyšné anděly? Vidíte tedy, že Pánu Bohu se jejich hřích nelíbil. Kterak odměnil P. Bůh anděly hodné? Líbilo se to Pánu Bohu, že zůstali hodní? Podle čeho to můžeme poznati? Vidíte tedy, že Bůh miluje dobré. Mnozí lidé na světě jsou také velmi hodní, skoro jako svatí. Ale byl na světě některý člověk, který by neměl nikdy ani nejmenšího hříchu? (jediná Panna Maria). P. Maria byla skutečně docela svatá již zde na zemi;

ale kdo učinil Pannu Marii tak svatou? Má tedy P. Maria svou svatost sama od sebe? Mohl také P. Boha učiniti někdo tak svatým, jak svatým jest? Proč nemohl nikdo učiniti Pána Boha tak svatým? Od koho má Pán Bůh svou svatost? (ot. 14.) Proto andělé zpívají v nebi ustavičně P. Bohu: »Svatý, svatý, svatý .«

Aby P. Bůh lidem ukázal, že chce a miluje jenom dobré a že zlého nenávidí, dal lidem příkázání; dal je na hoře Sinai národu israelskému. Kolik přikázání dal P. Bůh židům? My je musíme také zachovávat, jak později uslyšíte; modlíváte se je každý den. V každém z těchto přikázání P. Bůh něco poroučí a něco zase zapovídá, na př. 7. Nepokradeš! Co P. Bůh zapovídá tímto přikázáním? A naopak nám zase poroučí, bychom každému dávali a nechávali, co mu patří. A tak ve všech ostatních přikázáních Poznáváme tedy z těchto přikázání, co P. Bůh chce a miluje a co nenávidí. — P. Bůh nám dal také takový hlas, který nám říká, co P. Bůh chce a co se mu líbí a co nechce. Smíte krásti? Vidíte, hned vám řekl onen hlas, že ne. Smíte se modliti? Vidíte, zase vám onen hlas řekl, že ano. Tento hlas se jmenuje svědomí. Poslouchejte ho vždycky! Kdyby člověk vždycky tohoto hlasu poslouchal, byl by vždycky svatým, jako P. Maria a svatí, kteří ho poslouchali.

Napomenutí: Kdyby vám napadla někdy nějaká hříšná myšlenka nebo žádost, nebo by na vás přišlo nějaké pokušení ke hříchu, vzpomeňte si hned, že P. Bůh je nejvyšší svatý, a že by vás nemohl míti rád a vzíti vás jednou do nebe, kdybyste na něco hříšného někdy myslely .! Víte, že P. Bůh vás stvořil k obrazu svému; máte se P. Bohu čím dále tím více podobati! Proto také chtějte a mějte rády jenom to, co je dobré a něco zlého ani nechtějte viděti, ani slyšeti, ani pomysleti! Když se tak budete chovati, pak budete také hodny a jednou svatě umřete a přijdete k P. Bohu.

Když P. Bůh dal lidem přikázání, poručil jim tím, co mají dělati, a co nesmějí dělati. P. Bůh nemůže trpěti, by se někdo podle jeho přikázání

neřídil! Když někdo nedělá, co P. Bůh poručil, a dělá to, co P. Bůh zakazuje, pak ho P. Bůh za to trestá; kdo však dělá všecko, co P. Bůh poručí a jak to poručí, toho P. Bůh za to odměňuje; říkáme, že Bůh je nejvýš spravedlivý. Přečti otázku 25., J.! —

25. Co znamená: Bůh jest nejvýš spravedlivý?

Bůh jest nejvýš spravedlivý, znamená: Bůh dobré odměňuje a zlé tresce, jak kdo zasluhuje.

Spravedlivým se nazývá, kdo každému dává, co je mu povinen dávat. Hospodář je spravedlivý, když dává dělníkům mzdu, které zasluhují; řemeslník je spravedlivý, když dělá dobrou práci a lidi nešidí a pod. Když je žák pilný a hodný, zasluhuje za to pochvaly a dobré školní zprávy, tak pan učitel odměňuje pilného žáka. Zasluhuje lenivý žák také odměny, dobré školní zprávy a pochvaly? Takový žák zasluhuje, by byl pokárán, aby byl potrestán, t. j. zasluhuje trestu; jen hodný žák zasluhuje odměny, tak je to spravedливо. Také každý člověk zasluhuje za to, co dělá dobrého, nějakou odměnu, a za to, co dělá zlého, zasluhuje trestu. Skutečně P. Bůh lidi za dobré odměňuje a za zlé trestá, a sice jenom dobré odměňuje a zlé trestá. Proto říkáme, že P. Bůh je nejvýš spravedlivý. Povím vám, kterak P. Bůh dobré odměňuje a zlé trestá. Za dobré odměňuje P. Bůh lidi tím, že jim dává zdraví, žehná jim atd.; na zlé lidi posílá P. Bůh nemoc, bídu, neštěstí a pod. Dokud byli Adam a Eva hodni, odměňoval je P. Bůh: nechával je v ráji, vedlo se jim dobře atd. Víte, koho ještě odměnil P. Bůh za to, že byl hodný? (Lot, Josef Egyptský). Víte, koho ještě P. Bůh potrestal? (potopa, Sodoma a Gomorrha, Farao aj.) — Lidé také někdy odměňují dobré a trestají zlé, na př. rodičové, p. učitel, císař pán, soudce..., ale lidé neodměňují vždycky všecko dobré, protože ani někdy nevědí, co dobrého někdo udělal (myšlenky), nebo kdyby chtěli, třeba ani nemohou toho odměniti. Lidé také netrestají všeho zlého, protože třeba toho nechtějí trestati, ně-

kdy to odpustí, někdy na to zapomenou, nebo se už přestali zlobiti, někdy se bojí někoho potrestati a pod. . Někdy zase lidé někoho velice odmění za něco, tak že toho ani tak nezasluhoval, ale někdy zase někoho velmi mnoho potrestají (nespravedlivě), tak že toho nezasluhoval. Ale P. Bůh vždycky všecko dobré odmění a všecko zlé potrestá a sice právě tak, jak toho kdo zasluhuje, neboť ví všecko, co kdo udělal dobrého nebo zlého, může potrestati zlé a odměniti dobré, nemusí se nikoho báti, neboť je sám nejmocnější Pán nebe i země.

Někdy třeba netrestá P. Bůh zlého a neodměňuje dobrého již zde na světě, ale potrestá zlé jistě a odmění dobré jistě až po smrti.

Někdy P. Bůh i na hodné lidi dopouští něco zlého. Vzpomeňte si na nábožného Joba! Ale víte, že P. Bůh všecko ono zlo neposlal na Joba proto, by ho tím trestal — vždyť Job toho ani nezasluhoval, nýbrž P. Bůh jej jenom zkoušel, chtěl se přesvědčiti, zůstane-li Job pořád stejně hodným a zbožným. Tak to činí P. Bůh i s jinými lidmi, a když zůstanou pořád hodni, pak je tím více za to odmění již zde na světě, jako odměnil trpělivého Joba, ale ještě více po smrti v nebi. Někdy zase lidem zlým vede se na světě dobře. P. Bůh chce, by se napravili, by se k němu zase obrátili, když je k nim tak dobrotivý; nebo je tím odměňuje za to, co také oni někdy dobrého učinili, ale pak po smrti nemohou již očekávati žádné odměny. (Bohatec a chudý Lazar.)

Napomenutí: Kdyby na vás přišlo nějaké pokušení ke hříchu, vzpomeňte si hned, že Bůh jest nejvyšší spravedlivý a že trestá každý hřích! A proto si řekněte: neudělám toho, P. Bůh by mne mohl a musil trestati, kdybych to učinil. A když děláte něco dobrého a žádný člověk o tom neví, nikdo si toho ani nevšimne a nepochválí vás za to, nic si z toho nedělejte a pomyslete si: však P. Bůh o tom dobře ví, On mne za to sám odmění, neboť je sám nejvyšší spravedlivý a odměňuje vše dobré.

26. Co znamená: Bůh jest nejvyšš dobrotivý?

Bůh jest nejvyšš dobrotivý, znamená. Bůh jest pln lásky ke svým tvorům; všechno dobré máme od něho.

Proč tedy nazývá se P. Bůh nejvyšš dobrotivý? Dobrotivý je, kdo jinému prokazuje něco dobrého, kdykoliv jen může. Mnozí lidé jsou také dobrotivi, na př. rodičové a j.; prokazují vám velmi mnoho dobrodiní. Ale prokazují vaši rodičové každému člověku tolik dobrodiní jako vám? Má váš p. učitel všechny žáky této školy tak rád, jako vás v této třídě? Rodičové nemohou prokazovati ani vám dobrodiní pořádku a tolik, jak by třeba chtěli, nebo jak byste vy potřebovaly; také jiní lidé nemohou.... Ale o P. Bohu se praví o této odpovědi, že je nejvyšš dobrotivý; to znamená, že každému, t. j. všem lidem a pořádku, t. j. vždy prokazuje dobrodiní a to největší dobrodiní, jakých žádný člověk ani žádný anděl prokázati nemůže. P. Bůh prokázal již andělům mnoho dobrodiní; která na př.? Také lidem prokázal P. Bůh mnoho dobrodiní na duši i na těle. Co dobrého nám dává P. Bůh pro tělo? Co dobrého nám dává Bůh pro duši? Také zvířatům prokazuje P. Bůh mnoho dobrého; co na př.? Všem tvorům, kteří kdy na světě byli, jsou a budou, prokazuje P. Bůh mnoho dobrého, jak ještě později uslyšíte. (Zachovává je a t. d.) Ale P. Bůh prokazuje svým tvorům dobrodiní i tenkrát, když Ho o to ani neprosí, když my ani nevíme, čeho potřebujeme. a nevíme, zač bychom Ho měli prositi. P. Bůh i zlým lidem prokazuje mnoho dobrodiní na těle i na duši, [život, zdraví, světlo, teplo, úroda a pod.]

Lidé obyčejně jen tenkrát prokazují dobrodiní, když je někdo za ně prosí, a zlým lidem neradi prokazují něco dobrého; a když nám lidem něco dobrého prokazují, chtějí z toho míti mnohdy nějaký užitek! Ale P. Bůh nechce míti žádného užitku od nás, t. j. z nás, ani nepotřebuje toho od nás. Říkáme, že Bůh nám prokazuje »všecko«

dobré »z pouhé lásky své«, a že je »pln lásky ke svým tvorům«. Co dobrého máme, máme všechno od P. Boha: duši, rozum, vůli, řeč, zdraví a t. d. (přímo od Boha); pokrm nástroj, šaty a t. d. máme také od P. Boha, neboť kdyby Bůh našim rodičům a dobrodincům nedal zdraví, požeňování, úrody a t. d., nemohli by ani nám potřebných věcí k našemu životu dáti.

Napomenutí: Mějte P. Boha rády za to, že vám tolik dobrého prokazuje na duši i na těle a buďte mu za to vděční! Často se modlívejte, byste aspoň modlitbou Pánu Bohu poděkovaly za jeho dobrodiní. Proste jej také za to, čeho ještě potřebujete, neboť vám to může dáti a rád vám to dá, když to bude pro vaši duši neb tělo užitečné. Ale buďte zbožně živý, neboť zbožným lidem dává P. Bůh nejraději a nejvíce dobrodiní!

27. Co znamená: Bůh je nejvyšší milosrdný?

Bůh jest nejvyšší milosrdný, znamená: Bůh rád hříchy odpouští a zlé od nás odvrací.

Co se dovídáme z této odpovědi? Milosrdný je, kdo rád pomáhá nešťastným. Koho nazýváme milosrdným? Koho nazývají lidé obyčejně nešťastným? (nemocného, chudého a podob.) Tito lidé nejsou opravdu nešťastní; mnohdy právě nemoc, chudoba, neštěstí a pod. je pro člověka velikým štěstím, neboť kdyby nebyl onemocněl, nebyl by se polepšil, kdyby nebyl chudobný, nebyl by třeba tak hodný. (bohatec a Lazar!) Největší neštěstí pro člověka je skutečně hřích; hřích je jediné a pravé neštěstí pro člověka, protože hřích člověku nikdy a nikdy neprospívá: P. Bůh hříšníka nenávidí, trestá; hříšníka čeká peklo, jestliže se nepolepší atd.

P. Bůh pomáhá lidem v každém neštěstí, i v nemoci, bídě a pod., odvrací od nás nemoc, by na nás ani nepřišla, nebo když by pro nás bylo užitečno, bychom onemocněli, dává nám sílu, bychom byli trpěliví v nemoci, a zase nás uzdraví, P. Bůh pomáhá lidem v bídě; posílá jim dobrodince, požehnává jim atd. — Lidé

pomáhají také v nemoci, bídě, neštěstí, ale nemohou vždy pomoci, někdy ani nechtějí pomoci, někdy nevědí, kterak by pomohli atd. — P. Bůh však může vždy pomoci, ví, kterak by pomohl, chce vždy pomoci. A'e nejvíce, t. j. zvláště pomáhá P. Bůh lidem v neštěstí největším, totiž, když někdo upadne do hříchu. Když hříšník hříchu lituje, z něho se vyzpovídá a chce se polepšiti, Bůh mu hřích jeho rád odpouští, by nepřišel do pekla. Pán Bůh je tak milosrdný, že mnohdy dlouho čeká, až by se hříšník obrátil; před potopou světa čekal Pán Bůh 100 let!

Bůh i hříšným lidem dává mnoho dobrodiní, by se tím spíše, raději obrátili a polepšili, by jim mohl jejich hřích odpustiti. A když se hříšník opravdu polepší, Bůh mu rád hřích odpouští a zapomíná na všechno zlé, co člověk udělal (Adam a Eva sv. Petr, Maří Magd, Šavel, lotr na kříži a j.) Tak milosrdným není žádný člověk a nikdo jiný jako P. Bůh. Proto říkáme: Bůh je nejvyšší milosrdný. Co znamená: Bůh jest nejvyšší milosrdný?

Napomenutí: Kdybyste někdy udělaly nějaký hřích, prostehned P. Boha, by vám ho odpustil, litujte toho, že jste hřích udělaly, a až se budete uměti zpovídati, pak se co nejdříve z něho vyzpovídejte, by vám P. Bůh odpustil. Ale také vy rády odpouštějte jiným lidem, kdyby vám někdo něco zlého udělal, kdyby vám nějak ublížil; neboť Pán Bůh nám odpouští hříchy jen tenkrát, když také my skutečně odpouštíme těm, kteří nám nějak ublížili. (Podobenství o služebníku milosrdném biblickém děj. čl. 40.)

28. Co znamená: Bůh jest nejvyšší pravdomluvný a věrný?

Bůh jest nejvyšší pravdomluvný a věrný, znamená: vše co Bůh mluví, je pravda; a co přislubuje nebo čím hrozí, splní.

V této odpovědi se mluví o dvou vlastnostech božích. První vlastnost jest, že Bůh je nejvyšší

pravdomluvný; druhá, že Bůh je nejvýš věrný. Pravdomluvným nazýváme toho, kdo mluví pravdu. Koho nazýváme pravdomluvným? O P. Bohu se praví v této odpovědi, že jest nejvýš pravdomluvný protože vždy mluví jen úplnou pravdu. Mnozí lidé mluví také pravdu, t. j. jsou pravdomluvní; ale mluví všickni lidé pravdu? Mnozí lidé naschvál, t. j. úmyslně nemluví pravdy. Co říkáme o takových lidech? (akoví lidé lhou.) Může P. Bůh někoho klamati? (nejvýš svatý.) Může se P. Bůh mýliti? (vševědoucí). Když tedy P. Bůh něco mluví, je to vždy úplná pravda, neboť je nejvýš pravdomluvný.

Druhá vlastnost Boží, o které se v této odpovědi mluví, jest, že Bůh jest nejvýš věrný. Věrným nazýváme toho, kdo plní, co slíbil nebo čím hrozil. Když vám někdo řekl, že vám dá neb učiní něco dobrého, slíbil vám něco. Rodičové slibují dětem šaty, knihy a pod., p. učitel slibuje dětem obrázek, dobrou známku, radovánky, výlet a pod. Když vám někdo řekl, že vám udělá něco zlého, pohrozil vám, t. j. hrozil. Rodičové hrozí dětem, že budou trestány, nebudou-li hodny; p. učitel a velebný pán hrozí nehodným dětem . .; p. starosta hrozí zlým lidem . .; hajný hrozí těm, kdo by chtěli v lese krásti, hlídač hrozí . četník hrozí . atd. Když lidé skutečně vyplní, co slíbili, nebo čím hrozili, říkáme, že jsou věrni, že věrně vyplnili, co řekli. Mnohdy však lidé nevyplní, co slíbili; zapomenou na to, — nemohou — nechtějí, — bojí se. Ale, co P. Bůh slíbil, to vyplní vždy, neboť On jediný je nejvýš věrný.

Bůh slíbil Adamovi a Evě Vykupitele; poslal je? P. Bůh slíbil národu israelskému, že je zavede do krásné země (zaslíbené); zavedl je tam? P. Bůh slíbil Abrahámovi syna; dal mu ho? Tak i co nám Bůh slibuje, (spasení) vyplní se jistě, budeme-li tak živi, jak to Bůh od nás žádá. — Ale také se vyplnilo vždy a vyplní se vždycky to, čím Bůh hrozí, jestliže lidé Boha neposlechnou. P. Bůh zakázal v ráji Adamovi a Evě jísti ovoce s prostředního stromu, a by z něho nejedli pohrozil jim trestem: »v který bys koli

den s něho jedl, smrtí zemřeš.« Poslechli první rodičové? Vyplnil se trest? — Bůh hrozil Kainovi . »pakli zle činiti budeš, bude trest ihned přede dveřmi.« Vyplnilo se to? — Bůh hrozil lidem, že na ně pošle potopu, jest-li se nepolepší; přišla potopa? Tak se vyplní i ten trest, kterým Bůh hrozí každému z nás, kdybychom nebyli hodni. Čím nám hrozí P. Bůh? (peklem). Vyplní se to, nebudeme-li hodni?

Napomenutí: Pravil jsem vám, že Bůh nám »skrze církev katolickou k věření předkládá co lidem zjevil«. Věřte tedy pevně, co slyšíte v náboženství, na kázání, křesťanském cvičení a t. d. Samy také mluvte vždy jen pravdu, neboť kdo lže, ten se P. Bohu nelíbí, t. j. protiví se mu a Bůh jej za to trestá. Nedělejte žádných hříchů, nebo víte, že Bůh trestá všechno zlé. Když jste někomu něco slíbily věrně to vyplňte! Vy jste slíbily na křtu sv. P. Bohu (kmotři to za vás slíbili, protože jste vy neuměly ještě mluvit), že mu budete věrně sloužiti, že nebudete poslouchati ďábla a jeho pokušení; až půjdete k prvnímu sv. přijímání, budete to také samy ještě jednou P. Bohu slibovati; to tedy plňte věrně, aby vás P. Bůh jednou netrestal.

Nyní tedy už znáte aspoň nejhlavnější vlastnosti Boží; kdo je dovede všechny vyjmenovati? Co znamená, Bůh je sám od sebe? (opakují se všechny vlastnosti boží dle katechismu). Pamatujte vždycky na to, že Bůh je všudy přítomný, že je všudy s vámi, že vidí a ví všechno, co si myslíte, žádáte, mluvíte, děláte a proto nedělejte nikdy nic zlého!, neboť Bůh jest nejvyšší svatý a nejvyšší spravedlivý a trestal by vás za to. Ale když budete hodny a zbožny, povede se vám dobře na světě, P. Bůh vám bude prokazovati mnoho dobrodiní a po smrti budete moci přijíti k Němu do nebe.

2. O třech božských osobách.

Přečti nadpis 2. odstavce 1. článku víry, J !
O čem se budeme učit v tomto 2. odstavci 1. článku víry? Z toho, co jste o P. Bohu dosud slyšely, poznáváte, že Bůh je bytost nejdokonalejší ze všech bytostí, které jsou. A taková bytost nejdokonalejší může býti jenom jedna jediná. Nama-

luji vám na tabuli několik čar $\begin{array}{c} 1 \\ 2 \\ 3 \end{array}$

Která čára je nejdelší? Kolik je nejdelších čar? Kdybych 2. čáru prodloužil, aby byla tak dlouhá jako třetí (udělej to!), je pak čára 3. ještě nejdelší? Nyní už se nemůže a nesmí nazývati nejdelší, protože už není nejdelší, je stejně dlouhá, jako druhá. Když však 3. čáru samu zase o kousek prodloužím (udělej to!), pak již je zase nejdelší, neboť žádná jiná není tak dlouhá, jako ona. — Kolik může býti na světě nejvyšších hor? . . . nejvyšších věží? Co je nejvyšší, to je vyšší než všechno ostatní. A tak i bytost, která je nejdokonalejší, je dokonalejší než všechny bytosti ostatní. A taková bytost může býti a skutečně jest jedna jediná, totiž Pán Bůh. Vidíte, to už svým rozumem chápeme; ale P. Bůh také lidem zjevil, že jest jenom jeden Bůh. Abyste to dobře věděly a zapamatovaly si to, je to vytištěno také v katechismu.

29. Je-li více než jeden Bůh ?

J e d e n t o l i k o j e s t B ů h .

Již loni jste se také učily, že je toliko jeden Bůh, a maminka vás tomu doma také učila; to ví každý křesťan, že je toliko jeden Bůh, ale všichni lidé na světě toho nevěděli a posaváde nevědí. Pohané nevěděli a nevědí posud, že je toliko jeden Bůh! Myslí, že je mnoho Bohů. My těmto jejich bohům říkáme »modly«, protože to nejsou žádní

bohové. Modly pohanské jsou udělány ze dřeva, nebo z kamene, nebo ze železa (obraz!) A těm modlám pohané se klanějí, jakoby to byl P. Bůh; modlí se k nim, prosí je za to, čeho potřebují a t. d. Vidíte, jak nevědomí a zaslepení jsou pohané, když ani nevědí, že je toliko jediný P. Bůh. Tato pravda, že je toliko jeden Bůh, je jedna z oněch 6 pravd, které musíme zvláště výslovně vědět i a věřit. — Jak se jmenuje oněch 6 pravd? (Základní). Jak zní 1. pravda základní? Řekl jsem vám tenkrát, že o této pravdě budeme se učit ještě později v katechismu; nyní jsme právě k této pravdě zase přišli. Přečti otázku a odpověď 30., J.!

30. Kolik jest v Bohu osob?

V Bohu jsou tři osoby.

Co se praví v této odpovědi? Přečti otázku a odpověď 31., J.!

31. Jak se jmenují tři božské osoby?

Tři božské osoby se jmenují: první Otec, druhá syn, třetí Duch svatý.

Co se praví v této odpovědi? — V těchto dvou odpovědích máme obsaženo to, co jest obsaženo v 3. pravdě základní, proto musíme i tyto 2 odpovědi velice dobře umět. V obou těchto odpovědích máte jedno slovo, kterému snad už dobře nerozumíte; jest to slovo »o s o b y«. Bůh Otec je tedy božská o s o b a, Bůh Syn je božská o s o b a, Duch sv. je božská o s o b a. Jsou tedy tři božské o s o b y. Povím vám, co je osoba. Osoba je taková živá bytost, která má rozum a svobodnou vůli a je sama pro sebe. Co je osoba? Řekni to ještě jednou! Je kámen osoba? Proč není kámen osoba? Říkáme, k á m e n j e v ě c (nerost). — Je jabloň osoba? Proč . . ? Říkáme: jabloň je strom (rostlina). Je kůň osoba? Proč . . . ? Říkáme: kůň je zvíře. Je samo tělo lidské osoba? Proč . . ? Jest mrtvé, nemá svobodné vůle ani rozumu, nemůže býti samo pro sebe, je stvořeno, by bylo s p o j e n o s duší. Je sama duše lidská osoba? Proč . . . ? Je stvořena k tomu, by byla s p o j e n a s tělem.

Ale celý člověk (tělo a duše dohromady) je osoba; každý člověk je osoba a sice osoba lidská neboť my jsme lidé. Josef jest osoba lidská, Frantík je osoba lidská atd. — Každý anděl je také osoba andělská. O P. Bohu se praví v katechismu, že jsou v něm tři osoby. Tím se chce říci, že v Bohu jsou tři, kteří (jsou sami pro sebe a) mají rozum a svobodnou vůli. A tito tři se jmenují osoby božské, protože jsou v P. Bohu. Jak se jmenují tři božské osoby? Jak se jmenuje 1. božská osoba . . . 2. božská osoba 3. božská osoba? Kolik je božských osob? Každá z nich je Bůh: Otec je Bůh, Syn je Bůh, Duch sv. je Bůh. A kolik je P. Bohů? Dejte pozor! Kolik osob jsou Josef, František a Jan? (tři osoby). A kolik lidí jsou Josef, František a Jan? (tři lidé). Vidíte, u lidí je to jinak než u P. Boha: u lidí tři osoby jsou tři lidé, ale v P. Bohu jsou také tři osoby a každá je božská, t. j. každá je Bůh, a přece je jenom jeden Bůh. Víš, jak je to možno? Já toho také nevím a žádný člověk na světě neví, jak je to možno, že . . .; ani sv. Otec toho neví; nikdo na světě, ani andělé toho nevědí. To je velice těžká pravda pro náš rozum, tak že jí žádný člověk svým rozumem nemůže rozuměti, t. j. pochopiti. Jak se jmenují takové těžké pravdy? (tajemství). Že jsou v Bohu tři osoby a přece jenom jeden Bůh, to je také tajemství, říká se mu »t a j e m s t v í o n e j s v. T r o j i c i«. Jak se říká tomuto tajemství? Odkud to tedy lidé mohou věděti, že jsou v Bohu skutečně tři osoby? (Bůh to zjevil). Že jsou tři božské osoby v Bohu poznáváme ještě lépe z toho, co se stalo, když byl Kristus Pán v řece Jordáně od sv. Jana křtěn. Vypravuj, co se tenkrát stalo při křtu Ježíšově! — Kdo to mluvil s nebe? Jak nazval Bůh Otce Krista Pána? Kdo byla ona holubice nad hlavou Boha Syna? Když pak Kristus P. posílal své apoštoly do celého světa, řekl jim: »J d o u c e d o c e l é h o s v ě t a, u č t e v š e c h n y n á r o d y (l i d i), k ř t í c e j e v e j m é n u O t c e i S y n a i D u c h a s v.« Kristus P. tedy jmenoval výslovně Otce, Syna a Ducha sv. Kolik je Bohů? Kdo jest tedy Otec, Syn a Duch sv. (tři božské osoby). A tyto tři božské osoby

jsou přece jenom j e d e n B ů h, neboť Kristus P. neřekl: . . . ve jménech . . ., nýbrž: ve j m é n u (v jednom jménu, t. j. božím, t. j. Boha), jakoby řekl: křtěte ve jménu jediného Boha, kterýž jest Otec, Syn a Duch sv. Ačkoli však je jeden toliko Bůh, jak jsme se už dříve učili, přece každá z těchto tří osob božských je také Bůh. Co pak vás učila maminka říkati o Bohu Otci? (B. Otec mne stvořil), . . . o B. Synu? (B. Syn mne vykoupil) . . . o B. Duchu sv.? (B. Duch sv. mne posvětil).

Loni jsem vám vypravoval, kterak P. Bůh celý svět stvořil; také jsem vám vypravoval, že P. Ježíš nás svou smrtí na kříži vykoupil od hříchu dědičného, a o Duchu sv. jsem vám vypravoval, kterak posvětil sv. apoštoly, a řekl jsem vám, že také nás posvěcuje na křtu sv., že nám očišťuje duši ode hříchu, že ji činí svatou také při sv. zpovědi. Letos jste slyšely o Bohu Otci již velmi mnoho, ale i o Bohu Synu i o Duchu sv. se budeme ještě mnoho učit.

Jak se jmenuje těžká pravda, že jsou tři božské osoby a přece jenom jeden Bůh? (tajemství nejsv. Trojice). Proč se toto tajemství jmenuje tajemstvím nejsv. Trojice, poznáte z odpovědi další.

32. Jak se jmenují tři božské osoby dohromady?

Tři božské osoby dohromady j m e n u j í s e n e j s v ě t ě j š í T r o j i c e.

Místo slova »Trojice« můžeme také říci »troj-jediný Bůh«, to znamená: jeden Bůh ve třech osobách. Máme také svátek nejsv. Trojice. Kdy je ten svátek? (neděle po sv. Duchu). Na tento den si máme připomínati, že je jeden Bůh ve třech osobách máme si pobožně vzpomínati na toto veliké tajemství, kterého žádný člověk nemůže pochopiti a máme si také vděčně připomínati, co každá božská osoba pro nás učinila: že Bůh Otec nás stvořil, Bůh Syn nás vykoupil a Bůh Duch sv. duši naši od hříchu očišťuje.

Viděly jste už vyobrazenou nejsv. Trojici? Na náměstí je socha nejsv. Trojice. Všimněte si dobře té sochy! (vylož, jak vypadá a čeho si

mají všimnouti!) Nejsv. Trojice se obyčejně vyobrazuje, t. j. maluje nebo vytesává z kamene, ze dřeva a pod. kterak byl P. Ježíš křtěn v řece Jordáně; tam se ukázaly všechny tři osoby božské; s nebe mluvil Bůh Otec, Syn byl křtěn, Duch sv. se vznášel nad jeho hlavou v podobě holubice. Také se vyobrazuje nejsv. Trojice, jak Otec sedí na trůně, na klíně drží Syna (Kr. P.) a nad nimi se vznáší Duch sv. v podobě holubice, t. j. jako holubička. Také každou božskou osobu zvlášť si vyobrazují lidé. Obyčejně se maluje Bůh Otec jako stařec, protože je od věčnosti, starší tedy než všichni lidé, než celý svět a všichni tvorové. Proč si představujeme Boha Otce jako člověka? . . . starce? Bůh Syn skutečně se stal člověkem a žil na světě jako člověk 33¹/₂ roku až za nás na kříži umřel. Proto se maluje Bůh Syn také jako člověk na kříži přibitý, nebo jako člověk, který drží v rukou kříž (na kterém umřel); nebo bývá vymalován jako malé děťátko (Jezulátku) v jesličkách; nebo jako chlapec (12letý Ježíšek). Proč si představujeme Boha Syna jako člověka? — Duch sv. také se ukázal lidem, ale ne v podobě člověka, nýbrž v podobě holubice; kdy to bylo? Ukázal se také v podobě ohnivých jazyků; kdy to bylo? Proto se obyčejně maluje Duch sv. jako holubička (nad hlavou Krista Pána, nebo jako ohnivé jazyky (plaménky nad hlavami apoštolů). Jak se maluje Duch sv.? — To, jak se Bůh Otec, Bůh Syn a Duch sv. lidem ukázali, lidé si zapamatovali, vypravovali to svým potomkům, až konečně si to také namalovali. Obrazy P. Boha jsou pro nás velice užitečné; neboť P. Bůh je neviditelný a nemůžeme si ho tedy tak snadno představit, jak asi vypadá a nemůžeme tak snadno na něho mysliti a pozorně se k němu modliti, ale když se díváme na obraz P. Boha, tu hned na něho lépe myslíme a pozorněji se modlíme, třeba víme, že P. Bůh žádného těla nemá. Když máte před sebou fotografii některého známého člověka, zajisté si na něho lépe vzpomínáte, než kdybyste jeho fotografii neměly. Proto také lidé mají rádi doma na zdi a v knížkách modlitebních obraz P. Boha.

Napomenutí: Když si na toto tajemství o nejsv. Trojici vzpomenete, nemyslete si nikdy, že byste snad mohly svým rozumem pochopiti, kterak je to možno, že jsou tři osoby božské, že každá z nich je pravý Bůh a přece je jenom jeden Bůh! Toho nepochopí žádný člověk na světě, ani nejučenější ani nejsvětější člověk. Sv. Augustin chtěl také svým rozumem pochopiti, kterak je to možno, že jsou tři božské osoby a přece jenom jeden Bůh. Jednoho dne procházel se po břehu mořském a chtěl svým rozumem toto tajemství vyzkoumati. Najednou uviděl chlapečka (pacholíka), který seděl u moře a přeléval malou skořápkou vodu z moře do maličkého důlku v písku. Sv. Augustin se zastavil, díval se chvíli na pacholíka a pak se ho tázal: »Pověz mi, proč vodu z moře přeléváš do tohoto důlku?« Pacholík odpověděl: »Já bych rád všecku vodu z moře přelil do tohoto důlku«. Sv. Augustin se usmál a pravil: »Nechej toho, milé dítě, to je marné; kdybys tu seděl tisíce let, moře nevyvážíš, moře nepřeleješ!« A tu chlapeček se postavil a pravil sv. Augustinu: »A přece bych já spíše a snadněji přelil celé toto nesmírné moře do tohoto maličkého důlku, než bys ty svým slabým rozumem lidským vyzpytoval tajemství o nejsv. Trojici«. Na to pacholík rychle zmizel. — Sv. Augustin poznal, že pacholík byl anděl, kterého P. Bůh poslal, aby mu ukázal, že se marně namáhá vyzkoumati, kterak je to možno, že jsou tři božské osoby a přece jenom jeden P. Bůh.

Kdyby si některý člověk myslil, že to přece nějak vyzkoumá, kterak je to možno, že jsou tři božské osoby a jenom jeden Bůh, hřešil by, protože to není možno poznati, a P. Bůh nechce, bychom to zde na světě věděli a zbytečně o tom přemýšleli. Až jednou vstaneme z mrtvých, pak budeme věděti, kterak to je, že jsou tři božské osoby a přece jenom jeden Bůh

Až posud jsme se učili z 1. článku víry o Bohu Otci, o třech božských osobách; ale první článek víry učí nás ještě jedné, velice důležité pravdě a to jest, že Bůh stvořil nebe i zemi. Jak

zní 1. článek víry? Doposud jsme se učili jen o slovech: věřím v Boha Otce Všemohoucího; to je jen jedna polovice prvního článku víry. Řekni druhou polovici 1. článku víry! V této druhé polovici 1. článku víry nazývá se P. Bůh »Stvořitelem nebe i země.« Proč se jmenuje Bůh Stvořitelem nebe i země, o tom se budeme učit nyní. Přečti nejprve nadpis nad otázkou 33., J.!

3. O stvoření světa.

Toto jest tedy 3. odstavec 1. článku víry. O čem se budeme učit v tomto odstavci? Poněvadž jsem vám již loni mnoho vypravoval o stvoření světa, proto letos máte v katechismu o stvoření světa jen 2 otázky a 2 odpovědi; všechno ostatní, co potřebujete, již znáte; v těchto 2 odpovědích si zopakujeme to, čemu jste se o stvoření světa naučily již dříve. Později se budete učit ještě mnohem více o stvoření světa.

33. Proč se jmenuje Bůh »Stvořitel nebe i země?«

Bůh se jmenuje »Stvořitel nebe i země«, protože celý svět: nebe i zemi i všechno, což jest, stvořil.

Tato slova »Stvořitel nebe i země« říkáme, když se modlíme 1. článek víry. Jak zní 1. článek víry? Jak se nazývá P. Bůh v této odpovědi? Proč se jmenuje Bůh Stvořitelem nebe i země? Pravil jsem vám již loni, že všechny věci, které Bůh stvořil, jmenují se tvorové (boží.) P. Bůh, který všechny tyto věci stvořil, jmenuje se tedy »Stvořitel.« Praví se v této odpovědi, že Bůh stvořil celý svět. Co nazýváme svět, máte vyloženo za dvojtečkou. Přečti to! Co tedy nazýváme světem? Co stvořil Bůh nejprve? Jak to učinil Bůh, když chtěl stvořiti světlo? (jen řekl: »Bud' světlo!« a světlo hned bylo.) Nejprve tedy stvořil Bůh světlo; říkáme, že Bůh první den stvořil světlo; Co stvořil Bůh první den? Který den stvořil P. Bůh světlo? — Co stvořil Bůh potom? Jak to řekl? Co se stalo, když řekl Bůh: »Bud' obloha nebeská«! ? Říkáme, že druhý den

stvořil Bůh oblohu nebeskou. Co stvořil Bůh druhého dne? Který den stvořil Bůh oblohu nebeskou? (NB. Takto se opakuje celé stvoření v šesti dnech.) V kolika dnech tedy stvořil Bůh všecko? Místo »všecko« můžeme říci: celý svět, t. j. nebe i zemi i všecko, což jest. Kterak můžeme říci místo: Bůh stvořil všecko? Sedmý den P. Bůh již ničeho nestvořil (sedmého dne odpočinul); Sedmý den posvětil, t. j. učinil ho svátkem a chtěl, aby také lidé sedmý den světili, t. j. aby v tento svátek nepracovali, nýbrž, aby se modlili a P. Bohu sloužili.

Slyšíte-li, že Bůh stvořil nebe, nesmíte mysliti, že P. Bůh stvořil jenom nebe viditelné t. j. oblohu a to, co na ní vidíme (slunce, měsíc, hvězdy), nýbrž, když se praví, že Bůh stvořil nebe, chce se tím říci, že Bůh stvořil nebe a všecko, co je na nebi i v nebi. Kdo je mimo P. Boha v nebi od začátku světa? Anděly Bůh také stvořil. Nevíme, který den právě Bůh anděly stvořil, ale nejspíše druhý den; když stvořil Bůh oblohu nebeskou, nejspíše, t. j. patrně v ní také stvořil hned anděly; ale jistě toho nevíme; víme jen to jistě, že andělé byli spíše stvoření než lidé a že jich bylo velmi mnoho. — Taktéž, když se praví, že Bůh stvořil zemi, nesmíte mysliti, že Bůh stvořil jenom tuto zemi, po které chodíme, nýbrž Bůh stvořil také všecko, co je na zemi a v zemi: lidi, zvířata, rostliny, nerosty, vzduch, světlo .. atd. Toto všecko stvořil P. Bůh a proto se nazývá »Stvořitelem«, tvůrcem celého světa. Proč se jmenuje Bůh »Stvořitel nebe i země!« V další otázce máte vyloženo, co znamená slovo »stvořiti«. Přečti otázku 34.. J.!

34. Co znamená slovo »stvořiti« ?

Slovo »stvořiti« znamená něco učiniti.

Odpověz na tuto otázku paměti! Tomu jste se již učily loni. Z čeho stvořil P. Bůh světlo. Kterak to učinil Bůh, když stvořil světlo? Z čeho stvořil Bůh oblohu nebeskou? slunce, měsíc, hvězdy? atd. [Opakuj krátce o stvoření světa

v šesti dnech!] Může také člověk něco stvořiti? Čeho potřebují lidé, chtějí-li něco udělati? (látky, nástrojů, umění, času). Ale P. Bůh jenom řekl, jenom chtěl a již bylo, co chtěl. Říkáme, že Bůh stvořil celý svět svou vůlí, t. j. pouhou vůlí. Co znamená slovo stvořiti?

Až budete větší, až budete v . . . tř. (odd.), budete se učit ještě mnohem více o tom, kterak Bůh stvořil svět a k čemu všecko stvořil atd. Nyní si zapamatujte dobře to, co jsem vám dnes pověděl. —

Koho stvořil P. Bůh v nebi? (anděly). O andělech se budeme učit nyní v tomto 4. odstavci 1. článku víry. Přečti nadpis 4 odstavce !

4. O andělech.

Víte již dobře, co všecko Bůh stvořil. Jak se jmenuje všecko, co Bůh stvořil? (tvorové boží.) Tvorové boží, kteří ani nejsou živi, ani nerostou, jmenují se nerosty. Jak se jmenují tvorové, kteří ani . . . ? — Tvorové, kteří nejsou živi, ale rostou, jmenují se rostliny. Jak se jmenují . . . ? Tvorové, kteří žijí, ale nemají rozumu, ani vůle svobodné, ani nesmrtelné duše, jmenují se zvířata. Jak se jmenují tvorové . . . ? Jmenuj některé zvíře! Tvorové, kteří žijí, mají nesmrtelnou duši, rozum a svobodnou vůli, jmenují se lidé. Tvorové, kteří žijí, mají rozum a svobodnou vůli, ale nemají žádného těla, jmenují se andělé. O andělech se budeme učit.

35. Kterí jsou nejznamenitější tvorové boží?

Nejznamenitější tvorové boží jsou andělé.

Místo slova »nejznamenitější« můžeme říci: nejlepší nebo nejdokonalější. Co je lepší, t. j. dokonalejší: nerost nebo rostlina? Proč je rostlina lepší, t. j. dokonalejší než nerost? Co je lepší: rostlina nebo zvíře? Proč? Co je lepší: zvíře nebo člověk? Proč? Kdo je ještě lepší než člověk? [Proč?] Kterí tvorové jsou tedy mezi

všemi tvory nejznamenitější? Proč andělé jsou dokonalejší než lidé, poznáte dobře z toho, až si přečteme další otázku a odpověď; přečti ji, J.!

36. Co jsou andělé?

Andělé jsou pouzí duchové, to jest tvorové, kteří mají rozum a svobodnou vůli, ale těla nemají.

Co se povídá o andělech v této odpovědi? (Pouzí duchové, . . . rozum . . . svobodnou vůli.) Které bytosti nazýváme pouhými duchy? Mají andělé tělo? Viděl jsi už anděla? Kterak se vypodobňují, t. j. vyobrazují andělé? (vyloženo loni) obraz, sochy, jako malé dítě, t. j. nevinní a svatí; hlavička a křídélka, t. j. rozum a svobodná vůle a žádné tělo; sličný mládenec s křídly, t. j. krása a svatost andělů; s rozličnými hudebními nástroji, t. j. chválí Boha; s kaditelníci, t. j. slouží Bohu a pod.) V katechismu se praví, že andělé mají rozum a svobodnou vůli. Kdo má lepší rozum: lidé nebo andělé? Podle čeho můžeme poznati, že andělé mají lepší rozum než lidé? (anděl strážný nás varuje před zlým, pobádá k dobrému; vědí, co se děje na světě . . .) Kdo má lepší vůli: lidé nebo andělé? Že andělé mají lepší vůli než lidé můžeme poznati z toho, že nikdy nehřeší, napomínají nás k dobrému. Měli andělé vždycky tak dobrou vůli, jako nyní? (pád pyšných andělů.) — Vidíte, již proto, že andělé mají lepší rozum a lepší vůli než lidé, jsou dokonalejší, lepší, t. j. znamenitější tvorové než lidé. — Je-li pak také dokonalost andělů to, že nemají žádného těla? (nemohou umřít, netrpí bolestí, rychle se pohybují . . .) Tak mají andělé ještě mnoho větších dokonalostí než lidé (bydlí v nebi . . .), jsou tedy dokonalejší než lidé a jsou nejznamenitější tvorové na světě. —

Zda-li pak P. Bůh andělů potřeboval? (děti řeknou často: potřeboval, aby mu sloužili.) P. Bůh je všemohoucí, nepotřebuje nikoho, může si učinit všechno sám: P. Bůh mohl sám Lota vyvésti ze Sodomy, mohl sám Abrahámovi zadržeti ruku.

by Isáka nezabil, mohl sám říci Panně Marii, že bude matkou Vykupitele. Ale P. Bůh chtěl, aby mimo Něj i jiné bytosti byly na světě a by byly šťastné a blažené; a proto stvořil anděly (a lidi); je stvořil tedy z pouhé lásky své, jak jsem vám již dříve vypravoval. Ačkoliv tedy P. Bůh andělů nepotřeboval, přece je stvořil; uslyšíme hned, k čemu je stvořil. Přečti otázku a odpověď 37., J.!

37. K čemu stvořil Bůh anděly?

Bůh stvořil anděly, aby se mu klaněli, jej milovali, jemu sloužili a lidi otříhali.

V této odpovědi jest obsaženo všecko, co mají dělati, nebo-li všechny povinnosti andělů. Které povinnosti mají andělé?

. klaněti; to znamená, že andělé mají P. Boha uznávati za svého nejvyššího Pána, mají býti pamětlivi, že je Bůh stvořil, a že všecko dobré, co mají, mají od P. Boha; mají mu tedy za to nejvyšší úctu a čest vzdávati. Andělé skutečně se P. Bohu klanějí. Viděli jste na obraze, kterak andělé se klanějí Bohu? Klečí před ním na kolenu, zpívají, hrají na rozličné nástroje, drží v rukou kaditelnici a nakuřují P. Boha. Tím vším se ukazuje, že P. Bohu ustavičně vzdávají čest, že mají před ním největší úctu, t. j. že se mu klanějí.

. . . milovati; to znamená, že andělé mají míti P. Boha rádi za to, že je stvořil a tak šťastnými a blaženými učinil. Andělé skutečně mají P. Boha rádi, neboť oni lépe P. Boha poznávají než my lidé a proto také vědí dobře, jak je P. Bůh dokonalý, dobrý a jaká dobrodiní jim prokázal.

. . . sloužiti; to znamená, že andělé mají dělati, co jim P. Bůh poroučí. P. Bůh často poručil andělům, aby šli na svět k lidem a něco jim vyřídili, co P. Bůh chce (k Panně Marii), nebo, by něco dobrého lidem prokázali (Lot, Abrahám, sv Petr.) Někdy také poslal P. Bůh anděla, by lidi potrestal za jejich hříchy (Assyrské za rouhání.) Protože P. Bůh často anděly na svět posílal, říká se také andělům poslové boží.

Slovo »anděl« je řecké slovo a v naší řeči znamená »posel boží«. Proto se také andělé malují s křídly, poněvadž rychle a rádi vykonávají poselství, které jim Bůh uložil.

. . . . lidi o s t ř í h a t i; znamená, že andělé mají lidi střežiti, býti u nich na stráži, je chrániti a opatrovati, aby se jim nic zlého na těle nebo na duši nestalo; budeme se brzy učit, jak se jmenují ti andělé, kteří lidi střeží a kterak nás střeží.

Bůh stvořil nesmínné množství andělů, ale nebyli všickni tito andělé na vlas stejní. Jako zde na zemi nejsou všickni lidé na vlas stejní, nýbrž někteří mají lepší rozum než druzí, více věcí umějí než druzí, mají větší moc nebo důstojnost než druzí, náležejí do vyššího stavu než jiní (pan hrabě, kníže, císař pán), tak také v nebi jsou někteří andělé mocnější, vznešenější a vzácnější než druzí; někteří vynikají nad druhé, někteří jsou P. Bohu bližší než druzí. Sv. Otcové učili, že je v nebi 9 tříd nebo-li druhů andělů; říkáme, že je v nebi 9 sborů nebo-li kůrů andělských. [První a nejnižší třída, t. j. sbor, t. j. kůr andělů jmenují se jednoduše a n d ě l é, t. j. poslové boží, které P. Bůh posílá na svět za nějakou méně důležitou příčinou. Druhý sbor andělů se jmenují a r c h a n d ě l o v é, které P. Bůh posílá k lidem jenom s důležitým poselstvím (Gabriel). Třetí sbor jmenují se k n í ž a t a, protože je P. Bůh obdařil jistými přednostmi před jinými anděly; jsou jako představení jiných andělů. Čtvrtý kůr jsou m o c n o s t i, t. j. mocní andělé, kterým dal P. Bůh moc a vládu nad ďábly. Pátý kůr jsou s í l y, t. j. silní andělé, kterým dal P. Bůh neobyčejnou sílu. Šestý kůr jsou p a n o v n í c i, kteří panují nad jinými nižšími anděly a jsou jejich vůdci a pěstouny. Sedmý kůr jsou t r ů n o v é, kteří jsou ustavičně kolem trůnu božího. Osmý kůr c h e r u b í n i, kteří jsou obdařeni neobyčejnými vědomostmi a uměním. Devátý kůr jsou s e r a f i n i, kteří vynikají neobyčejnou láskou k P. Bohu].

Ačkoliv však nejsou všickni andělé stejně vznešení, stejně moci . . ., přece některé vlastnosti a dokonalosti, které patří každému andělu,

mají všickni stejné již od toho okamžiku, kdy je P. Bůh stvořil. Jací byli andělé v tom okamžiku, když je P. Bůh stvořil, jest obsaženo v odpov. 38.

38. Jací byli andělé, když je Bůh stvořil?

Když Bůh anděly stvořil, byli dobří a blaženi; byli obdařeni posvěcující milostí a mnohými dokonalostmi.

Co se praví v této odpovědi o andělech? Čtyři věci tedy praví se o nich. (dobří, blaženi, posvěcující milost, dokonalosti.)

. . . dobří; když P. Bůh anděly stvořil, byli všickni takoví, jaké je P. Bůh míti chtěl: klaněli se Bohu, milovali jej, sloužili jemu, měli pouze dobré vlastnosti, nedělali, ani nechtěli dělati nic zlého. —

. . . blaženi; andělé ničeho netrpěli, nic jich netrápilo, byli úplně šťastni; měli všechno, co si jen přáli, jejich život byl samá radost, neboť P. Bůh je měl velice rád a proto jim připravil tolik radostí, že my si toho nemůžeme ani představit. —

. . . milost posvěcující; hned v tom okamžiku, jak P. Bůh anděly stvořil, dal jim milost posvěcující (a přislíbil jim zároveň milost pomáhající.) Tím že andělé dostali od Boha milost posvěcující, byli ihned svatí, (syny Božími), byli velice krásni a P. Bohu velice podobni. P. Bůh nemusil učiiti anděly svatými, nemusil jich vzíti také k sobě do nebe, On jim milost z lásky daroval; proto stojí v katechismu, že andělé byli obdařeni milostí posvěcující.

. . . mnohými dokonalostmi; co nazýváme dokonalostí? (dobré vlastnosti a síly.) Takových dokonalostí nebo-li dobrých vlastností a sil dal P. Bůh andělům hned, jak je stvořil, velmi mnoho, by mohli býti dobří a šťastni a mohli zůstat v nebi. P. Bůh jim dal veliký rozum; t. j. jedna z těch dokonalostí; andělé P. Boha lépe poznávají než my, vědí také, co se děje na světě; každý nejnižší anděl ví mnohem více než nejuče-

nější člověk. Pán Bůh dal andělům velmi dobrou vůli, t. j. druhá dokonalost andělů. Každý nejnížší anděl má lepší vůli než člověk vůle nejpevnější. Tuto dokonalost dal Bůh andělům, aby mohli dělati jen to, co se Bohu líbí a by to dělali velmi horlivě a rádi. Bůh dal andělům velikou moc a sílu; to je zase jedna dokonalost andělů. Každý nejnížší anděl má větší moc a sílu, než nejmocnější císař se vším vojskem svým. V Písmě sv. (Is. 37. 36.) se vypravuje, že jeden jediný anděl za jednu noc zabil 185.000 Assyřanů, protože se rouhali P. Bohu (anděl a tři mládenci v peci ohnivé; anděl, který nesl proroka Habakuka k Danielovi do jámy lvové; anděl, který osvobodil sv. Petra z vězení a mnohé jiné.)

Pravil jsem vám, že milost posvěcující, t. j. svatost, kterou P. Bůh andělům dal, byla darem božím, nepatřila tedy andělům, andělé jí nemusili právě mít, mohli ji také ztratiti a přece nemusili proto přestati býti anděly (nenáležela k jejich přirozenosti). Poněvadž andělé tuto milost posvěcující mohli ztratiti, proto ještě tenkráte, když je P. Bůh stvořil, nebyli andělé docela a úplně šťastni tak, že by jim už nic nebylo chybělo. Aby tedy byli úplně šťastni, by milosti posvěcující ani nemohli ztratiti, to si měli andělé napřed nějak zasloužit; a sice měli si to zasloužiti svou poslušností k Bohu. Proto P. Bůh anděly zkoušel (nějaký čas), budou-li skutečně poslušni, budou-li si milost posvěcující chrániti, budou-li skutečně chtít pořádku býti v nebi (přátely a dítkami božími.) Ale mnozí andělé při této zkoušce propadli, t. j. nezachovali milosti posvěcující. Přečti otázku 30., J.!

39. Zdali všichni andělé zachovali milost Boží?

Všichni andělé milosti Boží nezachovali; mnozí ji hříchem pýchy ztratili.

Čeho se dovídáme z této odpovědi? Vypravuj, jak se to stalo! Jak se jmenoval vůdce pyšných andělů? Kdo byl vůdcem andělů dobrých? Mnozí andělé přestoupili tedy vůli boží, stali se neposlušnými, z pýchy a hrdosti nechtěli

P. Boha poslouchati. To byl hrozně těžký hřích! Byla to pýcha, byla to neposlušnost, byla to nevděčnost, byla to nevěra a vzpoura proti Bohu. Tím hříchem ztratili andělé milost posvěcující, t. j. přestali býti svatými, ztratili také krásu, které jim dodávala milost posvěcující, a stali se ohyzdnými a ošklivými, tak že P. Bůh s ošklivostí se od nich odvrátil. A poněvadž je Bůh nejvyšší svatý a spravedlivý, proto nemohl nechat tohoto hrozného hříchu bez trestu. Kterak Bůh potrestal pyšné anděly, jest obsaženo v odpovědi 40.

40. Kterak potrestal Bůh pyšné anděly?

Bůh potrestal pyšné anděly tím, že je na věky zavrhl a do pekla odsoudil.

P. Bůh tedy pyšným andělům zase odňal nebo li vzal jejich blaženost a štěstí a vyhnal je s nebe svrhl, t. j. zavrhl je do pekla, kde budou věčně trpěti nejhroznější muka. Vidíte, tímto hříchem se stali z andělů dobrých a svatých andělé zlí a hříšní; a jak tyto zavržené anděly nazýváme, jest obsaženo v odpovědi 41.

41. Jak nazýváme zavržené anděly?

Zavržené anděly nazýváme zlými duchy nebo ďábly.

Viděly jste již namalovaného ďábla? Jak vypadal? Ďábli skutečně tak nevypadají, jak se malují, vždyť jsou pouzí duchové, nemohou tedy míti kopyt, ocasu, jazyka atd. Lidé si je tak malují, aby si připomenuli, jak jsou ďábli oškliví a hříšní, a by se jich vždy báli. — Ďábli neztratili rozumu a svobodné vůle, nepřestali býti pouhými duchy, mají posud větší rozum než lidé, mohou mnohem více věcí než lidé učiniti; ale dobrého nemohou již nic učiniti, mohou jen hřešiti, jako andělé hodní mohou dělati zase jenom dobré.

Dobře si to všechno o zavržených andělech pamatujte! Napřed byli krásni (říká se: krásný jako anděl) a nyní jsou nevýslovně ohyzdni (říká se: ošklivý jako ďábel). Napřed byli tak šťastni a

nyní jsou nevýslovně nešťastní. Čím se stala tato nesmírná změna s anděly? (hříchem). Vidíte, jak hrozná věc je hřích, když P. Bůh tak velice jej potrestal na andělech, které měl napřed tak rád! Ale když to víte, tu si pamatujte, že i vaše duše, dokud je bez hříchu, je také tak krásná, jako oni andělové, pokud byli hodni, ale když se dopustíte hříchu, je vaše duše zrovna tak ohyzdna a P. Bohu protivna, jako oni ďábli; proto vás musí P. Bůh trestati, jak potrestal pyšné anděly: kdybyste umřely v tom okamžiku, kdy jste se dopustily těžkého hříchu, byly byste tam, kde jsou ďábli a trpěly byste tak jako oni. Varujte se hříchu! Kdybyste se přece někdy zapoměly a zhřešily, litujte ihned svého hříchu a co nejdříve se z něho vyzpovídejte.

Viděly jste jak spravedlivý Bůh potrestal pyšné anděly. Ale poněvadž Bůh je spravedlivý, musí také hodné anděly odměniti za to, že hodnými a P. Bohu věrnými zůstali; P. Bůh je skutečně odměnil. Přečti otázku a odpověď 42.

42. Kterak odměnil Bůh anděly, kteří v dobrém setrvali?

Anděly, kteří v dobrém setrvali, Bůh odměnil věčnou blažeností v nebi.

Andělé hned, jakmile byli stvořeni, byli blaženi, ale jejich blaženost nebyla ještě věčná, protože ji mohli ještě ztratiti nějakým hříchem, jako ji skutečně někteří andělé ztratili pýchou. Nyní však, když hodní andělé zkoušku, kterou s nimi P. Bůh učinil, dobře přestáli, — když se P. Bůh přesvědčil, že opravdu chtějí pořád (věčně) u něho zůstatí a jemu věrně sloužiti, odměnil je P. Bůh za to tím, že už nyní smějí pořád u P. Boha zůstatí; nyní patří v nebesích ustavičně na tvář boží (na P. Boha) a proto, poněvadž P. Boha tak dobře vidí, znají a milují, nyní už ani nemohou hřešiti, nyní už ani nemohou ztratiti své blaženosti; je tedy jejich blaženost nyní již už věčná t. j. bude věčně trvati, budou věčně v nebi blaženi. —

Všickni andělé nás milují a chrání na těle i na duši, napomínají nás k dobrému a prosí za

nás P. Boha. Ale některé anděly P. Bůh zvláště ustanovil jenom k tomu, by se starali o nás lidi, by nás chránili, opatrovali a střežili. Kterak se tyto andělé jmenují, jest obsaženo v odpovědi další.

43. Jak jmenujeme anděly, které zvláště Bůh ustanovil k naší ochraně?

Anděly, které zvláště Bůh ustanovil k naší ochraně, jmenujeme anděly strážci.

Každý člověk hned jak se narodí, dostane od P. Boha svého anděla strážce, Také vy všichni máte svého anděla strážce. jak jsem vám již loni vypravoval; vy ho nemůžete viděti (někteří svatí viděli svého anděla strážného, na př. sv. Františka římská 9. března), ale váš anděl strážný je zde ve škole s vámi, jde s vámi, když jdete do školy, ze školy a kamkoli jinam. Anděl strážce chrání vaše tělo i duši a již mnohdy vás zachránil od neštěstí na těle i na duši, třeba vy o tom ani nevíte. Chcete-li, by váš anděl strážce vždycky a rád vás ochraňoval, varujte se hříchu a nezapomínejte, že vidí všecko, co děláte. Modlívejte se k němu každý den ráno a večer — (modlitba k andělu strážci a vyobrazení anděla strážce!) — Jako každý z nás má svého anděla strážce, tak i P. Bůh dal anděla strážce i každé dědině, každému městu, každému národu, každé říši, zvláště však sv. církvi (sv. Michal). Sv. církev také ustanovila svátek svat. andělů strážců; tento svátek je první neděli měsíce září. Na tento den si máme připomínati všechna dobrodiní, která nám všickni andělé strážní prokazují. Máme také ještě jiné svátky sv. andělů: (18. března) svátek archanděla Gabriela; (8. května a 2. října) svátek archanděla Michala; (24. října) svátek archanděla Rafaela; v každém týdnu jest jeden den, a to pondělí, zasvěceno památce a úctě sv. andělů. Církev svatá proto tak často připomíná nám sv. anděly, bychom nikdy nezapomínali na všechna dobrodiní, která nám andělé prokazují. Poněvadž sv. andělé strážci nám tolik dobrého prokazují musíme se také podle toho

k nim chovati; máme k nim také jisté povinnosti. Které povinnosti máme k andělům strážcům jest obsaženo v odpovědi 44.

44. Čím jsme povinni svým andělům strážcům?

Svým andělům strážcům jsme povinni tím, že je máme ctíti a vzývati, jejich vnuknutí poslouchati a jim vděční býti.

V této odpovědi se uvádějí čtyři povinnosti, které máme ke svým andělům strážcům. Které čtyři povinnosti jsou to?

. . . . ctíti; máme míti před anděly strážci (zvláště každý před svým andělem strážcem) svatou úctu a vážnost ve svém srdci; ale tuto úctu k nim máme také ukazovati i svými řečmi a svým chováním: máme se báti zarmoutiti anděla strážce nějakým hříchem (hříšným chováním), máme hleděti, bychom se mu vždycky líbili. Mějte to vždy dobře na paměti, nebo víte, že anděl strážce je všudy s vámi, a víte, že je velmi svatý, že tedy velice nenávidí zlé a miluje jenom dobré. Když je s vámi některá vzácná osoba (velebný pán, p. učitel, rodičové a j.) netroufáte si nic zlého dělati ani mluvit, tím více se tedy chraňte dělati něco zlého před svým andělem strážcem; i když vás žádný člověk nevidí, on vás vidí dobře.

. . v z ý v a t i, máme se k andělům strážcům modliti a prositi je za jejich ochranu a pomoc, za jejich stráž zvláště v nebezpečenství, ale i jindy; vždycky ráno máme se modliti k andělu strážci, by nás chránil po celý den od neštěstí na těle a na duši a večer ho máme prositi, by nás chránil od neštěstí, zvláště od pokušení zlého ducha.

. . v n u k n u t í j e j i c h p o s l o u c h a t i; máme si všímati, když nás anděl strážce před zlým varuje a k dobrému nás napomíná. Kdybychom ho neposlouchali, uráželi bychom ji a zarmucovali a tím bychom hněvali P. Boha, který nám anděla strážce dal. Kdybyste mnohokráte svého anděla strážce neposlechly, mohlo by se státi, že by vás anděl strážce docela opustil a přestal by

vás chrániti a napomínati k dobrému; pak by vás měl ve své moci ďábel a jen on by vám poroučel a sváděl by vás ke hříchům, a víte, co by vás pak za to čekalo.

. . . jim býti vděční; kdykoliv jsme byli zachráněni od nějakého neštěstí na těle nebo na duši (nemoc, hřích) máme za to děkovati andělu strážci, máme říkati: »Jistě mně sv. anděl strážce zachránil od tohoto neštěstí! Ráno když se modlíte, řeknete: »Děkuji tobě, můj anděle strážný, že jsi mne tuto noc chránil od všeho zlého na duši i na těle. Když se večer modlíte, řekněte: »Děkuji tobě, můj anděle strážci, že jsi mne tento celý den chránil od všeho zlého na těle i na duši.« Povím vám příklad, jak vděčen byl svému anděli strážci mladý Tobiáš. Když se Tobiáš vrátil domů . . . (vypravuj!) Tak i vy buďte vděční svému anděli strážci.

Doposud jsme se učili o bytostech, které jsou na nebi. Které bytosti jsou na zemi? Také o dáblech jsme se učili, kteří také napřed byli v nebi. Kde jsou nyní? Dnes se začneme učit o tvorech, kteří jsou na zemi a to o lidech. Přečti nadpis na straně 9. a otázku a odpověď 45., J.!

5. O lidech.

45. Kterí jsou po andělech nejznamenitější tvorové Boží?

Po andělech jsou lidé nejznamenitější tvorové Boží.

Proč jsou lidé až po andělech nejznamenitější tvorové Boží? Ale ze všech tvorů na zemi, t. j. pozemských jsou lidé tvorové nejznamenitější nejlepší, nejdokonalejší a to dle duše (nesmrtelná rozum, svobodnou vůli) i dle těla (přímá postava, ruce, tvář, mluva . . .) Že je člověk nejznamenitější tvor na zemi, můžeme poznati už z toho, kterak Bůh člověka stvořil. Pověz, kterak stvořil Bůh zvířata! (Jenom řekl: »ať jsou . . .«) Kterak stvořil Bůh rostliny? . . . slunce, měsíc, hvězdy. Řekl také Bůh, když chtěl stvořiti člověka: ať je člověk!? Když Bůh chtěl stvořiti člo-

věka, napřed řekl: »Učiňme člověka k obrazu a podobnosti svému . . .« a potom teprve udělal z hlíny tělo prvního člověka a vdechl do něho duši. Člověka stvořil tedy P. Bůh docela jinak než ostatní tvory na zemi, protože člověk je nejdokonalejší ze všech tvorů na zemi. Bůh stvořil člověka až naposledy, až už byla celá země pro člověka krásně zřízena a připravena. Brzy uslyšíte, kterak a čím člověk vyniká nade všechny tvory na zemi. Přečti další otázku!

46. Z čeho se skládá člověk ?

Člověk se skládá z těla a z nesmrtelné duše, kteráž je přirozeným obrazem Božím.

Vypravuj, kterak P. Bůh stvořil prvního člověka! — Z čeho se tedy skládá člověk? Již loni jsme se učili, že tělo člověka je smrtelné. Proč je tělo člověka smrtelné? Umírá také duše člověka? Jaká je tedy duše člověka? Co se praví v této odpovědi ještě o duši člověkově? (Přirozeným obrazem božím). Co to znamená, že duše člověka je přirozeným obrazem božím, je vyloženo v odpovědi 47.

47. Čím je duše lidská přirozeným obrazem Božím ?

Přirozeným obrazem Božím je duše lidská tím, že jest nesmrtelný duch a má rozum a svobodnou vůli.

Přirozeným nazýváme to, co náleží k přirozenosti některé věci, t. j. bez čeho tato věc by nebyla tím, čím jest. K přirozenosti člověka náleží duše a tělo. Co náleží k přirozenosti duše lidské? Bez čeho by duše lidská nebyla duší lidskou, to je právě vyloženo v této odpovědi: aby duše lidská byla duší lidskou, musí býti nesmrtelný duch, musí míti rozum a svobodnou vůli. P. Bůh nemusil lidi stvořiti, jako nemusil stvořiti ani anděly, nepotřeboval jich; ale když P. Bůh jednouráte lidi stvořiti chtěl a stvořil, pak nemohl člověka stvořiti bez těla a bez duše, a duše jeho nemohla býti jinaká než nesmrtelný

duch, který má rozum a svobodnou vůli; to všechno patří k přirozenosti lidské duše. A právě tím, co patří k přirozenosti duše lidské, t. j. že duše lidská je nesmrtelná, pouhý duch, že má rozum a svobodnou vůli, podobá se P. Bohu (tak jako tento obraz podobá se císaři pánu, nebo jako se podobizna podobá člověku, který je vy-podoben na ní). Říkáme, jak to stojí v katechismu, že duše lidská je přirozeným obrazem Božím. Ukaž, že se duše lidská skutečně podobá P. Bohu! — V katechismu se praví, že duše je duch. Které bytosti nazýváme (pouhým) duchem? Takový duch je naše duše; nemůžeme ji viděti, slyšeti, ohmatati atd.

Nesmrtelný duch; to znamená; že duše naše nemůže umříti a nikdy neumře. Svatost a spravedlnost Boží toho žádá, by duše naše byla nesmrtelná: víme, že Bůh je nejvyšší svatý a spravedlivý, že tedy všechno dobré odměňuje a zlé trestá. Ale řekl jsem vám, že mnohdy lidem zlým se vede na světě dobře a hodným zle, třeba až do smrti. Je to spravedlivé? Může to tak pořád zůstat? Byl by P. Bůh svatý a spravedlivý, kdyby hříšníků nikdy nepotrestal a spravedlivých nikdy neodměnil? Kde potrestá a odmění Bůh spravedlivě lidi, kterých zde na světě nepotrestal a neodměnil? Vidíte tedy, že duše naše musí býti nesmrtelná. Nezapomínej nikdy na to! Víte, že po smrti těla duše žije pořád a za dobré skutky přijde do nebe, ale za zlé do pekla. Kdo se nestará o svou nesmrtelnou duši, by byla čistá a hodná, dopouští se hříchu; takový člověk je živ, jakoby ani nevěděl, k čemu je zde na světě, podobá se pocestnému, který jde a neví kam!

Duše má rozum; Rozumem rozeznává duše dobré od zlého, rozumem přemýšlíme, poznáváme věci a víme nač jsou, rozumem chápeme, co nám někdo povídá Zvíře také vidí kolem sebe věci, ale neví, čím jsou a nač jsou, zvíře nerozumí, co mu povídáme; rozum má jenom nesmrtelný duch. Tělo nemá rozumu, tělo má jen mozek, pomocí kterého, t. j. kterým duše myslí. Mозek je nástroj duše: tak jako já rukou píši, tak duše mozem myslí, ale sám mozek bez duše my-

sliti nemůže. P. Bůh nemá žádného mozku, ale má přece rozum, neboť je nesmrtelný duch! Zvířata mají mozek, ale rozumu nemají, protože nemají nesmrtelné duše! — Vidíte, kdyby některý člověk nechtěl svým rozumem poznávati P. Boha, dobrého a zlého, kdyby se nechtěl učit o P. Bohu a pod., podobal by se nerozumným zvířatům, ba byl by ještě horší, neboť zvířata nemají rozumu a tedy nemohou poznávati Boha a věci, ale člověk rozum má.

. s v o b o d n o u v ů l i. Člověk může chtít dobré nebo zlé (to či ono, může chtít a může nechtít). Člověk by mohl třeba něco krásti, klít a pod., ale nemusí to udělati, může si říci; já to neudělám, já se raději pomodlím, dám almužnu, půjdu do kostela a pod. Zvířata nemají svobodné vůle, mají vůli, ale ne svobodnou, zvířata nemohou dělati co by chtěla, musí dělati jen to, k čemu je P. Bůh stvořil: ptáci musejí zpívati, pes musí štěkati . . .; zvířeti je všecko jedno, co dělá, třeba by to bylo něco velice zlého, na př. kůň kopne někoho a zabije ho, pes sežere maso se stolu a pod. Zvíře neví, že je to něco zlého, a proto za to nemůže, když to udělá, a není to nic platno trestati jej. — Dejte pozor, ať se nepodobáte těmto nerozumným tvorům, kteří nemohou chtít nic dobrého. Užívejte své svobodné vůle vždy jen k tomu, co se P. Bohu líbí. — Kde pak bydlí duše lidská? V které části těla bydlí duše? Duše bydlí v celém těle; v každé části těla je duše celá: ve hlavě je celá duše, v prsou . . ., nohou . . . a přece je jenom jedna duše. Z čeho to můžeme poznati, že duše bydlí v každé části našeho těla? (nebyla by živá ta která část.) Duše naše má takovou sílu a moc, že vládne celým tělem, celému tělu poroučí; co duše chce, to musí tělo dělati: když má duše chce, musí mé tělo zdvihnouti ruce, musí jíti, zastaviti se, sednouti si a pod. Jakmile duše naše tělo opustí, je tělo mrtvé a nemůže se ani pohnouti. —

Který úmysl P. Bůh měl, když lidi stvořil, nebo-li k čemu Bůh lidi stvořil, jest obsaženo v odpovědi 48.

48. K čemu stvořil Bůh lidi?

Bůh stvořil lidi, aby ho poznávali a ctili, jej milovali a jemu sloužili a tak na věky spaseni byli.

P. Bůh stvořil celý svět ke své cti a slávě a ku blahu tvorů; i lidé jsou tedy stvořeni k tomu, by P. Boha ctili a oslavovali, by za to jednou byli blaženi. Tvorové nerozumní také oslavují Boha: ptáci svým zpěvem, veliká zvířata svou silou, jiná svou rychlostí; rostliny svou krásou, slunce, měsíc hvězdy svou krásou, velikostí atd.; to znamená, že každý člověk, který tyto tvory vidí, musí chváliti a oslavovati P. Boha nebo některou jeho vlastnost, jako kdo vidí krásný dům chválí stavitele, který jej stavěl, nebo kdo vidí krásný obraz, chválí malíře, který jej maloval. — Ale zvířata, rostliny a nerosty nemají rozumu, ony o tom ani nevědí, že P. Bůh je, že ho oslavují; ony ho musejí oslavovati: slunce a měsíc musejí svítiti, ptáci musejí zpívati atd. Člověkově však dal P. Bůh rozum, jak jste právě slyšely, a proto člověk musí vědomě a rozumně P. Boha oslavovati, t. j. musí o tom vědět, že P. Bůh jest a jaký jest a že jej má chváliti a oslavovati. První povinností člověka na světě tedy jest, aby nejprve svým rozumem P. Boha poznával; aby věděl, že jest jeden pravý Bůh a jaké má vlastnosti a dokonalosti, má svým rozumem poznávat, že Bůh je stvořil, že Bůh jest naším největším Pánem a dobrodincem . .

. . . ctíti; když člověk poznal, jaký Pán Bůh jest, má jej uznávat za svého Tvůrce a nejvyššího Pána a má se k němu také s největší uctivostí chovati, vždy jen dobře má o P. Bohu mysliti a mluvíti a jej chváliti.

. . . Boha milovati; to znamená, že lidé mají mít P. Boha rádi a to raději než své rodiče než své přátely, než všechny ostatní lidi a věci na světě!

Jemu sloužiti; lidé mají dělati to, co P. Bůh poroučí, (dobré) a varovati se toho, co Bůh zakazuje (zlého.) Když lidé skutečně P. Boha zde na světě poznávají a ctí, milují a Jemu slouží, mají za to býti jednou věčně spaseni, t. j. přijíti

do nebe, kde budou na věky blaženi. Spasení věčné jest nesmírná odměna, kterou P. Bůh lidem slíbil po smrti, budou-li zde na světě živi tak, jak On to chce a k čemu je stvořil. Další odpověď je velmi lehká; přečti ji, J.!

49. Kterak se jmenovali první lidé?

První lidé se jmenovali Adam a Eva; oni jsou prarodiči celého pokolení lidského.

Co znamená jméno Adam? . . . Eva? Místo »prarodiči« můžeme říci: první rodiče, nebo zkrátka: rodiče všech lidí. Jako vy pocházíte od svých rodičů, tak pocházejí všickni lidé od Adama a Evy. (Dobře jest poněkud to znázorniti na tabuli.)

Ale jenom podle těla pocházíme, jenom naše tělo pochází od Adama a Evy, nikoliv naše duše: jako Bůh vdechl Adamovi duši, tak také vdechuje nebo-li dává duši každému člověku, když na svět přišel.

Naučili jsme se již, že Adam a Eva (a tak i všickni lidé ostatní) dostali od P. Boha tělo a duši a že jejich duše (jako i duše všech lidí ostatních) je přirozeným obrazem Božím (ot. 46.) Také jsme se učili, k čemu Bůh Adama a Evu (a tedy i ostatní lidi) stvořil, aby totiž Boha poznávali a ctili . . . spasení byli. Adam a Eva měli tedy býti spaseni, t. j. věčně blaženi; blaženost věčná nebo-li spasení, byla tedy jejich cílem, ku kterému tímto životem kráčeli a kterého jednou po smrti měli dosáhnouti.

V následující odpovědi jest obsaženo, čím Bůh první lidi obdařil, t. j. které síly a mohutnosti, t. j. prostředky jim dal, aby skutečně nadpřirozeného cíle mohli dosáhnouti.

50. Jací byli první lidé, když je Bůh stvořil?

Když Bůh první lidi stvořil, byli dobří a blaženi; * (neboť:

1. měli posvěcující milost, byli svatí a spravedliví a tak i nadpřirozeným obrazem Božím;

2. byli dětmi Božími a měli nároky na nadpřirozenou blaženost v nebi;

3. byli obdařeni velikými vědomostmi a vůlí nakloněnou k dobrému;

4. žili v ráji, byli prosti všeho utrpení a také dle těla nesmrtelní.)

Co znamenají slova: první lidé byli dobří a blaženi, je vyloženo dále v těchto čtyřech odstavcích. — Všecko, co je v této celé odpovědi vypočítáno, měli první lidé Adam a Eva v tom okamžiku, jakmile je P. Bůh stvořil; to všecko jsou dary nebo-li prostředky, které jim Bůh dal, aby mohli dosáhnouti nadpřirozené blaženosti nebo-li nadpřirozeného cíle, ku kterému je P. Bůh povznesl, povýšil, určil. Který je tedy první dar nebo-li prostředek?

1 . . . milost posvěcující; milost posvěcující je dar Boží, kterým Adam a Eva byli učiněni svatí a spravedliví, t. j. docela hodni a dobří, tak že právě tak jako P. Bůh jenom dobré chtěli a milovali a zlé nenáviděli; proto mohli přijíti třeba hned do nebe k P. Bohu. Poněvadž skrze milost posvěcující první lidé se stali svatí, byla jejich duše nyní mnohem krásnější a lepší a ještě více se podobala P. Bohu než-li svými přirozenými dary (rozumem, vůlí . . .) v katechismu se praví, že první lidé Adam a Eva se stali skrze milost posvěcující také nadpřirozeným obrazem Božím.

2. Poněvadž první rodičové byli svatí a P. Bohu tak podobní, měl je P. Bůh tak rád, že je učinil svými dětmi a miloval je tak, jako otec miluje své děti, a staral se o ně jako o své děti. Víte, že děti mají právo nebo-li nároky, by jednou dostaly po rodičích jejich majetek (aby dědily po rodičích): tak i první rodičové, poněvadž je P. Bůh učinil svými dětmi, měli také právo nebo-li nároky na to, by jednou dostali od P. Boha nebe, aby přišli do nebe, by byli v nebi blaženi; to jest obsaženo v odstavci 2.

3. Ale ještě mnoho jiného přidal Bůh lidem k té milosti posvěcující: On osvětil jejich rozum tak, že jakmile obdrželi milost posvěcující, byl jejich rozum tak jasný, že věděli velmi mnoho o P. Bohu a jeho vlastnostech a dokonalostech. Adam znal také úplně dobře všechna zvířata a věděl, k čemu které zvíře na světě jest; dal jim sám všem jména; i Evě dal jméno »Eva«, t. j. matka všech živých, neboť dobře věděl, že Eva bude matkou všech lidí. Tomu všemu se Adam nemusil teprve učit, nýbrž to všechno mu dal P. Bůh: v katechismu se praví, že první lidé byli obdařeni velikými vědomostmi. Poněvadž první lidé P. Boha tak dobře znali, proto i jejich vůle byla tak dobrá, že chtěli jenom to, co se P. Bohu líbí, jim ani nenapadlo něco zlého dělati, co jim napadlo bylo vždycky jenom dobré a P. Bohu milé; oni neměli žádných hříšných myšlenek a žádostí, ani nevěděli, co je to hněv, zlost, závist a pod.; jejich tělo úplně poslouchalo duši, úplně jí bylo podrobno. (Adam a Eva byli nazí a nestyděli se, neboť jim ani nenapadlo něco neslušného). Vidíte, jak snadno se mohli první rodiče udržeti bez hříchu: v katechismu se praví, že jejich vůle byla nakloněna k dobrému.

4. Poněvadž duše prvních lidí byla tak dokonalá, dobrá, krásná a šťastná, proto P. Bůh chtěl, aby i jejich tělo bylo šťastno a blaženo, a proto zavedl Adama a Evu do ráje, který zvláště pro ně stvořil a překrásně upravil. Jak se Adamovi a Evě v ráji vedlo, již jste slyšely dříve, ale ještě vám připomenu, že Adam a Eva v ráji ničeho netrpěli, ani hladu ani žízně, ani zimy ani horka; nemuseli těžce pracovati, když chtěli, mohli pracovati, ale práce jich nic nenamahala (jako když my dýcháme) a nejhlavnější a největší dobrodiní pro tělo bvlo to, že tělo Adama a Evy nemělo nikdy umřít. V ráji totiž byl také jeden strom, který se jmenoval »strom života«. Z tohoto stromu měl Adam a Eva jísti ovoce, které mělo takovou sílu a moc, že když z něho jedli, jejich tělo mělo zůstatí pořád mladé, zdravé, silné a nemělo nikdy umřít. Adam a Eva měli jedenkrát za živa přijít do nebe. Vidíte, jak dokonalí, krásní

a blaženi byli první lidé! — Kolikerým obrazem Božím byli první lidé? Čím je duše člověkova přirozeným obrazem božím? Čím byla duše prvních lidí nadpřirozeným obrazem božím? Jací byli ještě první lidé, když je Bůh stvořil? —

Všecky tyto dary, které Bůh dal prvním rodičům, nedal jim jenom pro ně, nýbrž všichni lidé měli tyto dary po Adamovi a Evě zděditi. Víte, že děti dědí po svých rodičích majetek: Adam a Eva jsou první rodičové a všichni lidé jsou jejich děti. Proto právě měli všichni lidé zděditi po prvních lidech všecky ony dary. Také my všichni měli jsme býti svatí a spravedliví, měli jsme se naroditi v ráji, měli jsme býti tak šťastni a blaženi jako Adam a Eva, neměli jsme nikdy umříti, měli jsme jednou za živa přijíti do nebe.

Ale vypravoval jsem vám, že P. Bůh zkoušel anděly, zdali zůstanou pořád hodni a zdali sobě zaslouží, by byli na věky v nebi blaženi. Tak Bůh zkoušel také Adama a Evu, zdali mu zůstanou věrní a poslušni, zdali toho budou zasluhovat, by jednou skutečně mohl je vzíti do nebe, a proto jim dal přikázání. Jak znělo přikázání, které dal P. Bůh Adamovi a Evě? To bylo první přikázání, které Bůh lidem na světě dal. Na tomto přikázání záviselo všechno: kdyby ho první rodiče zachovali, pak měli býti oni i my na věky šťastni a blaženi v nebi; kdyby ho přestoupili, pak mělo býti ztraceno nebe, ráj a všecky dary nadpřirozené. Jak se Adam a Eva při této zkoušce zachovali, jest obsaženo v odpovědi 51.

51. Zdali zůstali první lidé dobrými a blaženými?

První lidé nezůstali dobrými a blaženými, zhřešili těžce a stali se tak nešťastnými na duši i na těle.

Co poznáváme z této odpovědi? [Za 1. nezůstali dobrými a blaženými; 2. těžce zhřešili; 3. stali se nešťastnými na duši i na těle.] Čím se první lidé dopustili tohoto těžkého hříchu jest obsaženo v odpovědi 52.

52. Čím těžce zhřešili první lidé?

První lidé těžce zhřešili tím, že d'áblem byvše svedeni, jedli ovoce se stromu, se kterého jim Bůh zapověděl.

Vypravuj, jak se to stalo! — Hřích, kterého se Adam a Eva dopustili, byl veliký, byl to hrozný hřích! Byla to neposlušnost, ale byla to také nevděčnost k P. Bohu, neboť . . .; byla to také nestřídmost, neboť . . .; byla to také nevěra, neboť . . . Vidíte, jak hrozného hříchu se dopustili Adam a Eva! P. Bůh trestá každý hřích, proto i tento hrozný hřích musel přísně potrestati. Jaký trest za tento hřích následoval, dovíme se z odpovědi 53

54. Kterak se stali první lidé hříchem svým nešťastnými na duši i na těle?

První lidé stali se hříchem svým nešťastnými na duši i na těle takto:

1. ztratili milost posvěcující a přestali býti nadpřirozeným obrazem Božím;

2. přestali býti dítkami Božími, pozbyli nároků na nadpřirozenou blaženost v nebi a stali se hodnými věčného zavržení;

3. rozum jejich se zatemnil a vůle jejich naklonila ke zlému;

4. byli vyhnáni z ráje a mnohým utrpením a smrti podrobeni.

Z této odpovědi poznáváme, jak strašný trest stihl Adama a Evu za jejich těžký hřích. V odstavci 1., 2., 3. jsou obsaženy tresty, které stihly jejich duši; v odstavci 4. je obsažen trest, který je stihl na těle. Který byl první trest na duši? V tom okamžiku, jakmile Adam a Eva zhřešili:

1. ztratili milost posvěcující a tím přestali býti svatými a spravedlivými a stali se hříšnými, zlými a bezbožnými. V tom okamžiku také nadpřirozený obraz Boží, který měli první rodiče na své duši, zmizel, ztratil se a zůstal jim jen přirozený obraz Boží (toho nemohli ztratiti,

neboť pak by byli přestali býti lidmi a to P. Bůh nechtěl, jako pyšní andělé také neztratili přirozeného obrazu Božího); v tom okamžiku stala se duše jejich P. Bohu protivnou a nemilou a proto také od toho okamžiku.

3. přestali býti dítkami Božími, P. Bůh jich už nechtěl ani znáti, odvrátil se s ošklivostí od nich, neboť poslechli ďábla více než P. Boha, stali se přátely ďáblivými a tím zároveň stali se nepřátely Božími; P. Bůh se jich zřekl a proto už neměli práva nebo-li nároků přijíti do nebe, nýbrž patřili do pekla za ďáblem, který je svedl: stali se hodnými věčného zavržení (jako pyšní andělé). Ale

3. i jejich rozum v tom okamžiku, když zhřešili, najednou se zatemnil, jakoby byl najednou seslábl, jako by v něm byla tma, tak že už P. Boha nepoznávali tak dobře, jako dříve (jako my ve tmě nepoznáváme, t. j. nemůžeme dobře rozeznati rozličných věcí tak jako ve dne, když je světlo), jako by byli najednou zapomněli, co dříve tak dobře a jasně věděli; nyní už ani nevěděli, že P. Bůh je všudypřítomný atd., že se před P. Bohem nemůže nikdo schovati, jak vám hned povím. Protože rozum prvních rodičů tak byl zatemněn, tu i vůle jejich nebyla už tak dobrá, pokazila se tak, že Adam a Eva nedělali už jenom dobré, nýbrž jim napadalo pořád něco zlého, hříšného dělati, a když přece chtěli něco dobrého dělati, bylo jim to velmi těžké a protivné: jejich vůle se naklonila ke zlému.

Jako dříve P. Bůh k vůli duši také tělo šťastným učinil, proto nyní zase k vůli hříšné duši také i tělo potrestal:

4. vyhnal Adama a Evu z ráje a musili mnoho trpěti: hlad, žízeň, nemoc, musili těžce pracovati (v potu tváře dobývali chléb svůj), Kain jim dělal mnoho starostí a soužení atd.; ale nejhorším trestem pro tělo bylo to, že musilo jednou umřít. Vidíte, tím hříchem pokazili si Adam a Eva všechno štěstí, ve kterém se nacházeli a které i nás všechny jednou čekalo. Adam a Eva klesli,

padli tak hluboko, jak vysoko je Bůh dříve povznesl, povýšil; jak je dříve měl P. Bůh rád, tak jich nyní nenáviděl.

Nejhorší při tomto hříchu prvních lidí pro nás je to, že za jejich hrozný hřích netrpěli, t. j. nebyli potrestáni jenom Adam a Eva, nýbrž všickni lidé. Přečti otázku a odpověď 54., J.!

54. Uškodil-li hřích Adamův toliko prvním lidem?

Hřích Adamův neuškodil toliko prvním lidem, nýbrž přešel i se zlými následky svými také na nás, kteří od Adama pocházíme.

Ceho se dovídáme z této odpovědi? Které následky měl onen hřích pro první lidi na duši? . . . na těle? Všecky tyto zlé následky onoho hříchu přešly také na nás; každý člověk, když se narodí, má duši zrovna tak hříšnou, jako Adam a Eva, když spáchali onen hřích (je hříšná, Bohu protivna, hodna věčného zavržení, není nadpřirozeným obrazem Božím, rozum zatemněný, vůle pokazena.) Také dle těla je každý člověk, když se narodí, takový, jako Adam a Eva, když spáchali hřích (nebydlí nikdo z lidí v ráji, musejí trpěti, pracovati, býti nemocni, umřítí . . .)

Proč přešel hřích od Adama a Evy také na nás na všecky? (Adam a Eva — rodičové celého pokolení lidského.)

Kdyby byl Adam a Eva zůstali hodni, byli bychom všichni zůstali svatí jako oni, ale když se stali hříšnými, pak také všichni lidé zároveň s nimi se stali hříšníky. [Přirovnej: David a vojsko israelské a obr Goliáš a vojsko filistinské. Bojoval David sice sám, ale když zvítězil, byli všichni israelští vítězi; kdyby byl David prohrál padl, byli by prohráli a přemoženi byli všickni israelští. Goliáš prohrál sám, ale všickni filistinští byli jeho pádem přemoženi]. Hřích, kterého se Adam a Eva dopustili, byl první hřích, který byl na počátku světa spáchán, proto se jmenuje hřích prvopočátečný, nebo hřích prvotní; ale má také ještě jiné jméno; přečti otázku a odpověď následující. J.!

55. Jak se jmenuje hřích, který od prvních lidí také na nás přešel?

Hřích, který od prvních lidí také na nás přešel, jmenuje se hřích dědičný, protože jsme se ho sami nedopustili, nýbrž jej jakoby zdědili.

Hřích dědičný (zděděný) se tedy jmenuje obyčejně hřích, kterého se Adam a Eva dopustili a který od nich také na nás přešel. Nikdo z nás žádný člověk nebyl tenkrát ještě živ, kdy se Adam a Eva onoho hříchu dopustili, a přece všickni lidé mají hřích Adamův na duši své. Proč všickni lidé hřích od Adama a Evy zdědili? Děti dědívaly majetek po rodičích, jsou-li jejich rodičové bohatí, ale jsou-li rodičové chudobní a mají-li bídu, tu děti po rodičích dědí také jejich bídu a chudobu, jsou tak chudobné, jako jejich rodiče, třeba za to nemohou, že jejich rodiče byli chudobní. Tak i my jsme zdědili po Adamovi a Ěvě bídu a neštěstí, do kterého oni sami sebe uvrhli, a proto se tento hřích jmenuje dědičný. Kde se odpouští hřích dědičný?

Pravil jsem vám, že všickni lidé zdědili po Adamovi a Ěvě jejich hřích; ale přece jeden jediný člověk tohoto hříchu nezdědil, jednoho jediného člověka P. Bůh přece uchránil tohoto hrozného hříchu. Přečti otázku a odpověď 56., J.!

56. Kdo jediný zůstal uchráněn hříchu dědičného?

Jediná blahoslavená Panna Maria zůstala zvláštní milostí, vzhledem na zásluhy Ježíše Krista, uchráněna hříchu dědičného.

O Panně Marii se praví v této odpovědi, že zůstala uchráněna hříchu dědičného; to znamená, že ani jeden okamžik neměla na sobě hříchu dědičného (neposkvrněné početí). Nebyla snad teprve později očistěna od tohoto hříchu jako my na křtu svatém, nýbrž ona nikdy, ani jediný okamžik, tohoto hříchu na sobě neměla. To bylo zvláštní vyznamenání, nebo-li zvláštní milost, že P. Bůh Pannu Marii tohoto hříchu ochránil. V katechismu

se praví, že P. Bůh dal P. Marii tuto nesmírnou milost »vzhledem na zásluhy Ježíše Krista;« to znamená: proto, že Panna Maria měla býti matkou Syna Božího, který nám opět nebe zasloužil, t. j. otevřel svou smrtí na kříži, totiž tím, že za nás na kříži umřel. — Na památku toho, že Panna Maria nikdy hříchu dědičného ani jeden okamžik na sobě neměla, nebo-li na památku toho, že P. Maria jediná byla počata bez hříchu dědičného, slaví se v církvi katolické svátek „neposkvrněného početí Panny Marie« 8. prosince. Také to bývá vymalováno na obrazech, že P. Maria se narodila bez hříchu dědičného; maluje se to, jak P. Maria stojí na zeměkouli, okolo zeměkoule je otočen had a P. Maria mu stojí na hlavě; had drží v ústech jablko. To znamená, že Panna Maria jediná jest na celé zemi, která neměla hříchu dědičného, že P. Maria jediná neměla toho hříchu, ku kterému had, t. j. ďábel skrytý v hadovi v ráji svedl Adama a Evu; proto P. Maria stojí na hlavě hada, který v ústech drží zapovězené ovoce v ráji, neboť ona jediná ho přemohla, jí jediné neuškodil. V litanii lore-tánské, (kterou se modlíváte na požehnání) se také modlíváme k P. Marii: královno bez hříchu prvotního počatá, oroduj za nás.

S hříchem, kterého se Adam a Eva v ráji dopustili a který všickni lidé od nich zdělili, nebyl by mohl ani Adam a Eva ani žádný člověk jiný přijíti do nebe, t. j. býti spasen. Jako pyšní andělé, tak také Adam a Eva a všickni lidé kvůli nim zasluhovali přijíti do pekla; tento hřích byl tak těžký, že duše Adama a Evy a duše všech lidí, když přijdou na svět, je tímto hříchem jako zabita, t. j. mrtva pro nebe, nemůže přijíti do nebe. Jako mrtvé tělo se nemůže samo probuditi k životu, tak také hříšná duše Adama a Evy a všech jejich potomkův nemohla přijíti do nebe. Řekl jsem vám dříve, že milost posvěcující byla prostředek, kterým měli Adam a Eva a všichni jejich potomci dojíti věčného spasení; ale oni tuto milost ztratili a proto nyní nemohli nikterak bla-

ženosti nebeské dosáhnouti. Jako ten, kdo nemá oka, nemůže viděti, tak lidé bez milosti Boží nemohli dojítí spasení. Mohl jim dáti některý anděl ztracenou milost? (sám ji má od P. Boha) některý člověk? (byli všickni hříšní). Jediný P. Bůh zase jim mohl dáti ztracenou milost a P. Bůh to skutečně učinil. Kterak to Bůh učinil, nebo-li co Bůh učinil, aby lidé po pádu zase mohli dojítí spasení, jest obsaženo v odpovědi 57.

57. Co učinil Bůh, aby lidé po pádu zase mohli dojítí spasení?

Aby lidé po pádu zase mohli dojítí spasení, smiloval se Bůh nad nimi a slíbil hned prvním lidem Vykupitele.

P. Bohu bylo Adama a Evy a všech lidí, kteří se měli na svět naroditi a všickni jednou do pekla přijíti, líto; věděl, jak nešťastní by byli všickni lidé v pekle. P. Bůh také věděl, že Adam a Eva by nebyli onoho hříchu udělali, kdyby je zlomyslný ďábel k němu nebyl svedl. A proto smiloval se P. Bůh nad Adamem a Evou a nade všemi lidmi a slíbil už prvním rodičům v ráji, ještě než je vyhnal, Vykupitele t. j. slíbil jim že jednou pošle někoho na svět, kdo všecky lidi osvobodí a očistí od hříchu dědičného a učiní, by zase jednou mohli přijíti do nebe. Bůh slíbil tohoto Vykupitele těmito slovy. »Nepřátelství položím mezi tebou a ženou a mezi potomstvem tvým a potomstvem jejím; onať (žena) potře hlavu tvou, a ty úklady činiti budeš patě její.« [I. Mojž. 3. 15] — Tato slova řekl Bůh v ráji k hadovi (k ďáblu), když svedl Adama a Evu ke hříchu. Žena, o které se zde mluví, je Panna Maria. Těmito slovy P. Bůh chtěl říci, že bude na světě jednou žena (P. M.), že bude míti potomka, t. j. syna (P. Ježíše), který také bude ďábla nenáviděti a který ďáblu vezme všecku jeho sílu a moc (jako by mu rozšlápl, t. j. potřel hlavu), by už nemohl lidem škoditi. Ale ďábel uškodil lidem právě tím, že Adama a Evu svedl ke hříchu,

hříchem tedy uškodil lidem všem, a proto syn Panny Marie, Ježíš Kristus, t. j. Vykupitel: odstraní, shladí a zničí hřích, aby už lidem neškodil. — Můžete si pomyslet, jakou radost měli Adam a Eva, když uslyšeli (přislíbení), že přece zase budou moci přijít do nebe nejen oni, ale i jejich potomci. Litovali velice svého hříchu, odprosili P. Boha a snášeli pak, když byli z ráje vyhnáni, všechno zlé: nemoc, bídu atd. rádi a spokojeně, jen když věděli, že budou přece jednou spaseni. Pak už zůstali hodni a jsou nyní svatí v nebi; jejich svátek je na Štědrý den. Vykupitele, kterého P. Bůh slíbil Adamovi a Evě, neposlal P. Bůh hned na svět, nýbrž za dlouhý a dlouhý čas. Přečti otázku 58., J!

58. Kdy přišel slíbený Vykupitel?

Slíbený Vykupitel přišel asi 4000 let po stvoření prvních lidí.

Adam a Eva čekali Vykupitele a vypravovali to také svým dětem, že má přijít Vykupitel a napomínali je, by nehřešily, že by je P. Bůh za to hrozně trestal; ale sami nedočkali se Vykupitele, ačkoliv byli velice dlouho živi (Adam žil 930 let). Jejich děti zase čekaly Vykupitele a vypravovaly zase svým dětem, že má přijít Vykupitel, ale ani ony nedočkaly se ho ani děti jejich. Dlouho a dlouho nepřicházel slíbený Vykupitel, ačkoliv už sta, ano tisíce let uplynulo. Proč pak asi P. Bůh neposlal Vykupitele hned, jak jej slíbil? P. Bůh to velice moudře tak udělal. Kdyby rodiče, když je děti rozhněvají, hned jim to odpustili, myslily by si děti, že neudělaly nic tak zlého, když jim to rodiče tak brzy odpouští. Ale když rodiče se na ně dlouho hněvají, když se na ně ani nepodívají, ani s nimi nepromluví, tu děti poznávají, že udělaly něco velmi zlého a začnou se teprve nad tím mrzeti a hledí, by se rodičům zavděčily, by je zase měli rádi, a čekají pořád, kdy tatínek a maminka se na ně zasměje a s nimi promluví — a jak jsou rády, když se rodičové přestanou hněvati! Vidíte, tak to dělal P. Bůh, náš Otec nebeský, s lidmi: chtěl, a by

lidé poznali, jak hrozného hříchu se dopustili, když tak dlouho musejí trpěti a na Vykupitele čekati. Chtěl, aby se napřed docela napravili, hříchu svého velice litovali, by se na Vykupitele těšili a rádi, t. j. ochotně jej přivítali, až přijde na svět. Skoro 4 tisíce let to trvalo, než přišel slíbený Vykupitel na svět. Na památku toho, že lidé musili skoro 4 tisíce let čekati na Vykupitele, jsou 4 neděle adventní před Vánocemi, t. j. před narozením Páně: 4 neděle se připravujeme a očekáváme narození Páně, jako lidské pokolení musilo 4 tisíce let čekati a připravovati se na Vykupitele. Jak se jmenuje mše sv., která se slouží v adventě časně ráno? (Rorate). Co znamenají světla v kostele? Advent je doba svatá a postní, protože postem a modlitbou se máme připravovati na narození Krista Pána. — Vy už víte, kdo je onen slíbený Vykupitel lidí, který nás od hříchu dědičného osvobodil a nebe nám zase otevřel. Přečteme si to také z katechismu.

59. Kdo je slíbený Vykupitel?

Slíbený Vykupitel jest Ježíš Kristus.

Naučení: O tomto Vykupiteli Ježíši Kristu budeme se učit ve 2. článku víry. Dnes jsme skončili 1. článek víry. Učili jsme se mu dlouho, ale naučili jste se z něho mnohým krásným a důležitým pravdám o P. Bohu, o třech Božských osobách, o stvoření světa, o andělech a lidech. Děkujte P. Bohu zvláště za to, že vás stvořil k obrazu svému, a mějte v nenávisti hřích, který všecko zlé na světě způsobil, a buďte rády, že nás P. Bůh nezavrhł na věky jako pyšné anděly, nýbrž že nám poslal Vykupitele Ježíše Krista.

Druhý článek víry.

Dnes se počneme učit o 2. článku víry. Jak zní 2. článek víry? Přečti z katechismu nadpis v polovici strany 11. a dále slova tlusto tištěná. Před slova: I v Jezu Krista . . . si doplníme v mysli (budeme si mysliti, jakoby tam bylo vytištěno) slovo »věřím«. Rekni, jak bude znít 2. článek víry se slovem »věřím«? Slovo »věřím« není vytištěno v katechismu na počátku 2. článku víry, protože je vytištěno na počátku celého apoštolského vyznání víry a my víme, že patří ku každému článku víry; my si slovo »věřím« u každého článku víry jen v duchu řekneme. — I v tomto kratičkém článku víry budeme se učit o mnohých pravdách. Přečti otázku a odpověď 60., J.!

60. Čemu učí druhý článek víry?

Druhý článek víry učí, že Ježíš Kristus jest:

1. jednorozený syn Boha Otce,
2. Bůh a spolu člověk,
3. náš Pán.

V 2. článku víry budeme se tedy učit o druhé Božské osobě, Ježíši Kristu, a to budeme se o ní učit třem důležitým pravdám.

Která je 1. pravda? P. Ježíš je jediný Syn Boží, protože P. Bůh neměl žádného jiného syna mimo P. Ježíše; žádný jiný syn se P. Bohu nenarodil.

Že P. Ježíš je skutečně, t. j. opravdu Syn Boží, to víme docela jistě, neboť sám Bůh Otec to řekl o P. Ježíši, když byl P. Ježíš v řece Jordaně od sv. Jana Kř. křtěn. [Opakuje se dle biblické dějeprawy čl. 12. může se také připome-

nouti »Proměnění Krista P. na hoře Tábor« biblic. dějeprava čl. 37!] Kristus P. také sám často o sobě říkal, že je opravdu Syn Boží; řekl to na př. před Kaifášem. (Biblic. dějepr. čl. 69.) — Ale nejlépe to poznáváme z toho, že P. Ježíš dělal zázraky, neboť zázraků nemůže dělati žádný člověk, ani žádný anděl, nýbrž jen P. Bůh. — Sv. apoštolové vždycky věřili, že Kristus P. je Syn Boží a pravý Bůh a vyznávali to také a dosvědčovali před jinými lidmi a za tuto pravdu se dali všickni mučiti (sv. Jan!) Vypravoval jsem vám, kterak Kristus P. přislíbil sv. Petru nejvyšší moc svazovací a rozvazovací (bibl. dějeprava N. Z. čl. 36.) Napřed však, nežli P. Ježíš sv. Petru tuto moc přislíbil, tázal se svých učeníků: »Za koho mají lidé Syna člověka?« I odpověděli jemu: »Někteří za Jana Křtitele, jiní pak za Eliáše a opět jiní za Jeremiáše anebo za některého z proroků«. I tázal se opět: »Avšak kým vy mne býti pravíte?« Na to odpověděl P. Ježíši sv. Petr: »Ty jsi Kristus, Syn Boha živého«. Sv. Petr tedy jménem všech apoštolů vyznal, že . . . , — Vypravuj, kterak se P. Ježíš zjevil sv. apoštolům po svém zmrtvýchvstání! (Sv. Tomáš: »Pán můj a Bůh můj«). A tak tomu apoštolové také vždycky učili, že Ježíš Kristus je pravý Bůh jako Bůh Otec a že se mu musíme klaněti jako Bohu Otci. — Když apoštolové uzdravovali nemocné, říkali vždycky: Ve jménu Ježíše Krista (vstaň a chod' a pod.) ukazovali tedy, že nikoliv ani sami ze sebe, nýbrž P. Ježíš, protože jest pravým Bohem, může nemocné uzdraviti.

Jak učili o Kristu P. sv. apoštolové, tak učili i jejich nástupci (církve učící) a tak tomu věří po všecky časy až podnes všickni praví křesťané; tak pevně tomu věří, že mnozí se raději dali umučiti i zabiti, než by byli tuto pravdu zapřeli. Církev sv. na sněmu církevním v N y c e y r. 325. výslovně prohlásila za článek víry, že Ježíš Kristus má jednu a tutéž přirozenost jako Bůh Otec. Tuto pravdu musí věřiti každý křesťan, jenž chce býti křesťanem pravým. Tato pravda je tak důležitá, jako oněch 6 pravd základních, o kterých jsme se učili dříve.

Ale víme také, že P. Ježíš je opravdu slíbený Vykupitel, kterého Bůh již Adamovi a Evě v ráji slíbil. To víme odtud, že na P. Ježíši se vyplnilo všechno, co o Vykupiteli předpověděli proroci. [O předobrazech Vykupitele se promluví až při výkladu Střed. katechismu].

Vypravoval jsem vám již v I. tř. (1. rok) o prorocích. To byli mužové, kteří předpovídali budoucí věci, ale zvláště mnoho předpovídali o Vykupiteli, který měl jednou na svět přijíti. Proroci o Vykupiteli předpověděli, kdy přijde na svět a kde se narodí, že bude dělati zázraky, že bude lidi učit, že bude trpěti za lidi a umře na kříži, že vstane z mrtvých a vstoupí na nebesa, že založí církev, která bude trvati až do skonání světa. Všecko to, co proroci předpověděli, vyplnilo se na P. Ježíši úplně. Narodil se tenkrát a tam, jak to proroci o Vykupiteli předpověděli; skutečně dělal zázraky a učil lidi; skutečně trpěl za lidi a umřel na kříži; skutečně vstal z mrtvých a vstoupil na nebesa; skutečně založil církev, která trvá podnes a která bude trvati až do soudného dne. Je tedy P. Ježíš opravdu slíbený Vykupitel lidí?

Která je druhá pravda . . . ? Co tato slova znamenají, dovíte se, až si přečteme otázku a odpověď 63.

Která je třetí pravda? Povím Vám, proč se P. Ježíš jmenuje Pánem naším. Vypravoval jsem Vám o Bohu Otci, že je pánem celého světa, protože celý svět stvořil; celý svět jemu náleží. Z čeho stvořil P. Bůh svět? Čím stvořil svět (svou všemohoucností). Všemohoucnost jest jedna z vlastností Božských. K čemu tedy náleží všemohoucnost? (k přirozenosti Boží). Náleží všemohoucnost toliko Bohu Otci? Komu také náleží? Stvořil tedy také Bůh Syn tento svět? (ot. 57. 59.). Je tedy Kristus Pán také Pánem světa jako Bůh Otec? První příčina tedy, proč se Kristus P. nazývá naším Pánem, je ta, že Ježíš Kristus je naším Bohem, že je naším Stvořitelem. — Druhá příčina, že Ježíš Kristus je naším Pánem, je ta, že Ježíš Kristus nás vykoupil z pekla; On si nás jako by koupil. Co dal za nás Kristus Pán? (život). Komu to zaplatil, t. j. dal za nás?

(Bohu). My tedy Kristu Pánu úplně náležíme. Jako věc, kterou si koupíme. je naše, zcela nám náleží, tak že s ní můžeme dělati, co chceme: zničiti, změnit, darovati . . ., tak celý svět náleží Kristu P., může s ním učiniti, co chce. Kristus P. je tedy Pánem všech lidí, Pánem celého světa. Proto také má Kristus P. právo poroučeti nám, dávat nám přikázání. P. Ježíš skutečně dal mnoho přikázání lidem, ale zvláště jsou známa dvě přikázání Krista P. Jak se jmenují tato dvě přikázání? (Přikázání lásky). Poněvadž P. Ježíš může dávat lidem přikázání, t. j. zákony, jmenuje se také naším zákonodárcem, a že nás také může učit a skutečně sám 3½ roku učil a posud učí skrze církev učící, jmenuje se také naším učitelem. Nyní si přečteme, co znamená jméno Ježíš.

61. Co znamená jméno »Ježíš«?

Jméno »Ježíš« znamená: Vykupitel nebo Spasitel.

Jméno Ježíš jest jméno židovské, t. j. vzaté z řeči židovské a v české řeči znamená: Vykupitel nebo Spasitel. Co znamená jméno Ježíš? Od čeho nás vykoupil nebo spasil P. Ježíš? (od hříchu). Čím nás P. Ježíš od hříchu vykoupil nebo spasil? Co nám vydobyl, t. j. přinesl svou smrtí? Komu přinesl P. Ježíš milost a spasení? — Ve Starém Z. se jmenovali také někteří mužové Ježíš nebo-li Jesus, na př. vůdce lidu israelského po smrti Mojžíšově jmenoval se Josue, nebo-li Ježíš, protože uvedl lid israelský do země zaslíbené. Jiný muž, který přivedl Židy ze zajetí babylonského do jejich vlasti nazpět, jmenoval se také Jesus (syn Josedekův). Tito mužové byli tedy vysvoboditeli nebo-li Spasiteli, ale toliko jediného národa (židovského) a pomohli mu ke blahu pozemskému, vysvobodili jej toliko z otroctví časného, ale P. Ježíš vysvobodil — vykoupil všechny lidi z otroctví ďábla, všem lidem přinesl milost a spasení. Pamatujte si, že máme v církvi katolické svátek »Nejsvětějšího jména Ježíš«. Ví, někdo, kdy tento svátek je? (2. neděle po Zjevení Páně). Víte, že na tento den a po celý následující týden (oktávu) chodívá velmi mnoho

lidí ke sv. zpovědi a sv. přijímání, neboť v ten týden může každý katolický křesťan získati plnou mocné odpustky (podmínky?) — Jméno Ježíš jest tedy jméno našeho Vykupitele a Spasitele, Krista P.; je to jméno samého Syna Božího a proto jako Kristus P. je nejsvětější Bůh, tak i jeho jméno Ježíš je nejsvětější ze všech jmen. Kdo řekl, že Vykupitel, až se narodí, má se nazývati Ježíš? Kdo to poručil onomu andělovi, by tak řekl Panně Marii? Sám Bůh tedy poručil dáti toto jméno svému Synu. Kdy dostal Ježíš toto jméno? Proto také lidé mají jméno Ježíš vyslovovati s největší uctivostí. Víte, že když se potkají křesťané jeden pozdraví slovy: »Pochválen buď Ježíš Kristus« (a muži smeknou při tom) a že druhý odpoví: Na věky. Amen, Kdo toto křesťanské pozdravení zbožně a uctivě dává, získá pokaždé 50 dní odpustků a kdo zbožně odpoví na toto pozdravení, získá také 50 dnů odpustků. Poněvadž jméno Ježíš je jméno našeho Vykupitele a Spasitele, který nás z pekla vysvobodil a nebe nám otevřel, nazýváme toto jméno také »nejsladším jménem«, t. j. nejmilejším jménem, které lidé na světě znají.

Jméno Ježíš má také nesmírnou moc, neboť je to jméno samého všemohoucího Syna Božího, který je pánem nebe i země. Vypravoval jsem vám, kterak sv. Petr uzdravil u chrámu jerusalémského člověka chromého od narození. Co mu řekl sv. Petr? — Vzývejte tedy i vy, t. j. zbožně a prosebně vyslovujte mocné jméno Ježíš v každé nemoci, neštěstí . . ., ale zvláště v pokušení říkávejte: Ježíši můj, milosrdenství! (pokaždé 100 dní odpustků). Poněvadž jméno Ježíš je tak mocné, nařídila sv. církev, aby se toto jméno často vzývalo, a za tím účelem sestavila celou litanii k nejsv. jménu Ježíš, ve které se mnohokrát vyslovuje (300 dní odpustků, Pius IX.).

Viděly jste zajisté na obrazech, nebo na kříži, nebo na sv. hostii písmena **IHS**; to znamená: Ježíš Hříšníků Spasitel. — Pán Ježíš má také jiné jméno; pravi se ve 2. článku víry: i v J. Krista . . . Ježíš se také jmenuje Kristus; a co to jméno »Kristus« znamená, je vyloženo v odpovědi další.

62. Co znamená jméno »Kristus«?

Jméno »Kristus« znamená totéž, co jméno »Messiáš«, totiž: Pomazaný.

Místo Kristus by se tedy také mohlo říci: Messiáš. Jméno »Kristus« je jméno řecké, t. j. z řecké řeči vzaté; jméno »Messiáš« je jméno židovské, t. j. vzaté z řeči židovské a česky se řekne: Pomazaný, t. j. člověk svatým olejem pomazaný. Kristus, Messiáš a Pomazaný je tedy jedno a totéž jméno. Povím vám, proč se P. Ježíš jmenuje také Kristus, t. j. Messiáš, t. j. Pomazaný. Ve St. Zákoně bývali proroci, nejvyšší kněží a králové mazáni, t. j. svěceni sv. olejem, jako když někdo je svěcen na kněze, také mu maže biskup ruce sv. olejem a tím mazáním mu právě dává moc, sloužití mši sv. atd. a dává mu takovou důstojnost, že pak lidé knězi ty posvěcené ruce líbají; a proto se říkalo prorokům, nejvyšším kněžím a králům také krátce jenom »Pomazaný« (Páně, t. j. zasvěcený P. Bohu). Proroci, nejvyšší kněží a králové měli ve St. Z. nejvyšší důstojnost a moc a tuto důstojnost a moc dostávali právě tím, že byli pomazáni, nebo-li posvěceni sv. olejem.

Kristus P. byl také prorokem, a to největším ze všech proroků, neboť věděl a předpovídal všechny budoucí věci, zjevoval lidem o P. Bohu, učil lidi 3½ roku o P. Bohu (jak jste už slyšely a ještě uslyšíte) a to všechno Kristus P. věděl a předpovídal sám ze sebe (neboť byl P. Bohem) a nedověděl se to teprve od P. Boha jako proroci; proto je největším prorokem nebo-li učitelem všech lidí. — Kristus P. byl také nejvyšším knězem, neboť také obětoval P. Bohu oběť, jako obětují kněží mši sv. a sice obětoval Bohu největší a nejsvětější oběť na světě, totiž sebe samého, a obětuje se posud každý den P. Bohu ve mši sv. Kněží odpouštějí hříchy, protože jim P. Bůh dal k tomu moc, ale Kristus P. měl sám ze sebe moc hříchy odpouštět a odpouštěl hříchy mnohým lidem, jak jsem vám už dříve vypravoval [kající Magdalena, Petr, lotr na kříži a j.] — Kristus P. je tedy skutečně největším t. j. nejmocnějším, t. j. nejvyšším knězem. —

Kristus P. je také naším králem, neboť je Pánem celého světa, an všechny lidi stvořil a všechny lidi vykoupil; všickni tedy jemu úplně patříme, může nám všem poroučeti, může nám dávat příkázání (zákony) tak jako dávají králové a císařové zákony svým poddaným. Kristus P. je tedy skutečně nejmocnějším králem. Jej musí i každý král i každý císař poslouchati, neboť králové a císařové jsou lidé, Kristus P. je také stvořil a také vykoupil. — Kristus P. nepotřeboval, aby teprve byl sv. olejem pomazán, t. j. posvěcen na proroka, kněze a krále, neboť je Bůh a Bůh nepotřebuje žádného posvěcení jako lidé. Ale poněvadž Kristus P. jakožto Bůh měl všecku trojí důstojnost a moc: prorockou, kněžskou a královskou, jako měli oni pomazání ve St. Zákoně (proroci, kněží a králi), proto se mu také říká P o m a z a n ý.

Tedy už víme tedy, co znamená jméno Ježíš a proč se P. Ježíš nazývá našim Vykupitelem — Spasitelem; víme také, co znamená jméno Kristus, t. j. Messiáš a proč P. Ježíš se jmenuje Pomazaný. Nyní se budeme učit, proč říkáme, že Ježíš Kristus jest »Bůh a spolu člověk«; přečti otázku a odpověď 63., J.!

63. Proč říkáme: Ježíš Kristus jest »Bůh a spolu člověk«?

Říkáme: Ježíš Kristus jest »Bůh a spolu člověk«, protože, jsa Bohem od věčnosti, v čas vstal na sebe i lidskou přirozenost, tělo totiž a duši, a tak se stal člověkem.

Místo slova »spolu« můžeme říci: zároveň, t. j. najednou, t. j. dohromady Bůh a člověk. Protože Ježíš Kristus je pravým, t. j. vlastním Synem Božím, musí míti tytéž vlastnosti jako jeho Otec: musí býti také Bohem (poněvadž vaší rodičové jsou lidé, proto vy jste také lidé, máte také tělo a nesmrtelnou duši jako vaší rodičové), a poněvadž P. Bůh je věčný, proto i Kristus Pán musí býti věčný; to znamenají slova v katechismu: J. K r i s t u s j e B o h e m o d v ě č n o s t i. Ale

Kristus P. není jenom Bohem, nýbrž stal se také člověkem, ne od věčnosti, nýbrž teprve za dlouhý čas po stvoření světa, až asi za 4 tisíce let po stvoření prvních lidí, totiž tenkrát, až se naplnil, t. j. uplynul čas, ve kterém měl přijíti slíbený Vykupitel. Víme na vlas, kolik roků je tomu, co se Kristus P. narodil, Syn Boží stal člověkem. Kolik roků je tomu? (189.) Kterak se to stalo, že Syn Boží se stal člověkem, vysvětluje katechismus slovy: vzal na sebe lidskou přirozenost . .

Když Kristus Pán se stal člověkem, musil míti lidskou přirozenost, a vidíte, katechismus praví docela jistě a zřetelně, že Kristus P. vzal skutečně na sebe lidskou přirozenost. Je tedy Kristus P. také pravým člověkem jako my? Je Kristus P. jenom člověkem jako my? Kristus P. je tedy Bohem a spolu člověkem. — Nyní si ještě přečteme, proč se Syn Boží stal člověkem, t. j. jaký úmysl při tom měl, když přišel na svět.

64. Proč se stal Syn Boží člověkem?

Syn Boží se stal člověkem, aby nás svou smrtí na kříži vykoupil a na věky spasil.

Z této odpovědi se dovídáme, jaký úmysl měl Syn Boží, když se chtěl státi člověkem, když chtěl přijíti na svět. Co bylo jeho úmyslem? Kristus P. nás mohl také jinak vykoupiti než svou smrtí, ale On chtěl za nás dobrovolně trpěti a na kříži umřít, a poněvadž jako Bůh nemohl trpěti, neboť Bůh nemá těla, proto se stal člověkem.

Z tohoto článku víry jste poznaly překrásné pravdy o Kristu P. Poznaly jste, že P. Ježíš je pravý Bůh a Syn Boží, že je Bůh a spolu člověk, že nás svou smrtí vykoupil . . . Budte jemu vděчны za to a vyslovujte jeho nejsvětější jméno Ježíš s největší uctivostí a vděčností, neboť kdyby nebyl Kristus P. přišel na svět a za nás umřel, byli bychom všickni bývali na věky zavrženi.

Třetí článek víry.

»Jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny.«

Nyní se počneme učit o 3. článku víry. Přečti nadpis v polovici strany 12., J.! Slova tlusto tištěná: »Jenž se . . . ,« to je právě 3. článek víry. Řekni z paměti, jak zní 3. článek víry! Kdo jest, o němž se zde praví: »Jenž . . . ?« (Ježíš Kristus). Když se tento článek víry modlíme, chceme tím říci a ukázati, že věříme a vyznáváme, že Duch sv. to způsobil, t. j. učinil aby Syn Boží se narodil jako člověk a by Panna Maria byla jeho matkou. Co věříme a vyznáváme slovy 3. článku víry? Čemu učí 2. článek víry? Ve 3. článku víry se budeme učit, že P. Ježíš je také pravým člověkem, a budeme se učit o celém jeho životě pozemském od jeho narození až po jeho utrpení: nejprve, kterak se stal člověkem, kdo byl jeho matkou, kde se narodil, kdo se to dověděl, že se Vykupitel narodil, kterak byl živ, dokud byl malý, co činil potom, když vyrostl, jak začal učit lidi, jak dělal zázraky a předpovídal budoucí věci atd.

[NB. Následuje krátké opakování z biblické dějeprawy: čl. 2. — »Zvěstování narození Ježíšova.«] Další odpověď jest velmi snadná.

65. Koho má Ježíš Kristus jako člověk za matku?

Ježíš Kristus má jako člověk za matku Marii, nejblahošlavenější Pannu.

Syn Boží, když se chtěl státi člověkem, mohl sobě vyvoliti vznešenou bohatou matku, mocnou královnu; ale vyvolil si za matku raději chudou pannu, která se jmenovala Marie. A proč si zvolil

Marii Pannu za svou matku? Protože byla velmi zbožná, že věrně sloužila P. Bohu a plnila vždy jeho svatou vůli. Maria nazývá se Pannou nejblahoslavenější anebo také nejsvětější, protože vždy svatě byla živa, protože se ani nejmenšího hříchu nedopustila a ani hříchu dědičného na sobě neměla. Tato nejsvětější Panna je tedy matkou Ježíše Krista. Praví se v této odpovědi, že Ježíš Kristus jakožto člověk má Pannu Marii za svou matku. P. Maria porodila Ježíše Krista jakožto člověka, P. Ježíš má jen své lidské tělo (jen lidskou přirozenost) od P. Marie, nikoliv božskou přirozenost. Od koho má P. Ježíš božskou přirozenost? (od Otce od věčnosti zplozen, t. j. zrozen). Ačkoli však P. Maria porodila J. Krista jakožto člověka, přece se nazývá matkou Boží. Proč se tak nazývá, je vyloženo v odpovědi 66.

66. Proč se nazývá Maria »matkou Boží?«

Maria se nazývá »matkou Boží,« protože porodila Ježíše Krista, jenž jest Bůh a spolu člověk.

P. Maria porodila tedy Ježíše Krista jakožto člověka; ale syn P. Marie je nejenom člověkem, nýbrž spolu, t. j. zároveň také Bohem; je také božská osoba, a tedy se může říci o Panně Marii, že porodila také syna Božího (jakožto člověka). Proto tedy se říká Panně Marii a ona skutečně jest »Rodička Boží, t. j. matka Boží.« Vzpomeňte si, že se často modlíváte: Oroduj za nás, svatá Boží Rodičko. Že Panna Maria je matkou Syna Božího, věděla také sv. Alžběta; jí to vnukl Duch sv. A proto když ji Panna Maria navštívila, řekla jí sv. Alžběta: »Odkud mi to (ta veliká milost a vyznamenání), že Matka Pána (Boha) mého přišla ke mně?« Vidíte, že Panna Maria je skutečně matkou Boží. Poněvadž P. Maria je matkou Boží, má nesmírnou důstojnost, neboť je jakoby manželkou Ducha sv., který způsobil, že Syn Boží se z Marie Panny narodil; stala se příbuznou Ducha sv. a Boha Otce; je P. Bohu tak blízká, jako žádný anděl na nebi, žádný svatý a žádný člověk a proto se nazývá »královnou andělů

a královnou svatých«; proto také P. Maria nemohla ani a nesměla míti na sobě nikdy hříchu dědičného, jak jsme se o tom učili nedávno. —

Víme tedy, že P. Ježíš jakožto člověk měl za matku Pannu Marii. Každý člověk na světě má však nejen matku, nýbrž také otce. P. Ježíš je skutečně také člověk jako my; zda-li pak tedy jako člověk má také otce? Přečti otázku a odpověď další, J.!

67. Má-li Ježíš Kristus jako člověk otce?

Ježíš Kristus jako člověk nemá otce; Josef, ženich Panny Marie, byl jen pěstounem Ježíše Krista.

V této odpovědi se nazývá sv. Josef „ženichem P. Marie“; to znamená, že P. Bůh poručil sv. Josefovi, by P. Marii vzal k sobě a se o ni a jejího synáčka staral tak, jako by byl mužem t. j. manželem P. Marie a jako by byl otcem Ježíška. Ale byl sv. Josef otcem Ježíše Krista? Cím byl toliko P. Ježíši? (Pěstounem). Pěstounem se nazývá, kdo na místo otce o dítě se stará a je vychovává. Sv. Josef byl od P. Boha k tomu ustanoven, aby se o Ježíška staral, aby jej živil a opatroval atd.; byl tedy jeho pěstounem. Někdy se sice také nazývá sv. Josef „otcem J. Krista“, ale jen proto, že se o P. Ježíše staral tak, jako se stará dobrý otec o své dítě. Mnozí lidé, když viděli, že sv. Josef se stará o Ježíška jako o svého syna, mysleli, že sv. Josef je skutečně jeho otcem; ale sv. Josef nebyl jeho otcem. —

Kdo je Otcem J. Krista? Vidíte, P. Ježíš má svého Otce v nebi a svou matku má na zemi; říkáme: Pán Ježíš má jakožto Bůh Otce, jakožto člověk otce nemá. P. Ježíš má jakožto člověk matku jakožto Bůh matky nemá.

Sv. Josef byl tak čistý mládenec, t. j. panic jako Panna Maria, byl svatý a spravedlivý a t. d., jinak by ho Bůh nebyl vyvolil za pěstouna svého Syna! Poněvadž sv. Josef byl tak čistotný, maluje se s lilijí v ruce; čistá lilie znamená jeho nevinnost a čistotu. Kdy je svátek sv. Josefa? Sv. Josefa máme velice ctíti, neboť toho zasluhuje, protože sám Bůh jej tak vyznamenal, že jej učinil

pěstounem svého Syna. Jako s v. J o s e f ochraňoval Ježíška zde na zemi, tak se nyní stará, t. j. ochraňuje celou církev sv., kterou P. Ježíš založil; je patronem celé církve sv. Ke sv. Josefu se máme modlití za šťastnou hodinku smrti a vždy, kdykoliv potřebujeme něčeho pro svůj život. Po celý měsíc březen k úctě sv. Josefa modlí se po mši sv. modlitbu »K tobě sv. Josefe . . .« Sv. J o s e f je také patronem řemeslníků (tesařů), protože byl sám také řemeslníkem (tesařem).

Ke komu šla P. Maria, když od ní odešel archanděl Gabriel, který jí zvěstoval, že bude matkou Vykupitele? Vypravuj, jak navštívila P. Maria sv. Alžbětu! [Biblická dějeprava čl. 3. — tajemství růžence: se kterým jsi, Panno, Alžbětu navštívila!] — Od té doby, co archanděl Gabriel od P. Marie odešel, uplynul skoro rok. Tenkrát panoval v Římě císař Augustus; byl také pánem židovské země, ve které žila P. Maria a sv. Josef. Císař Augustus chtěl vědět, kolik má lidí ve své zemi. Co tedy nařídil císař Augustus? (opakuj dle biblické dějepr., čl. 5., odst. 2.) Kde se tedy narodil Ježíš Kristus? Přečti z katechismu otázku a odpověď 68., J.!

68. Kde se narodil Ježíš Kristus?

Ježíš Kristus narodil se v Betlémě ve chlévě.

Ve které zemi je město Betlém? P. Ježíš narodil se ve chlévě, tedy v největší bídě, ponížení a pokoře, protože chtěl hned od svého narození trpět za hřích Adamův (pýchu). Vědělo se, že Vykupitel se má narodit v Betlémě? (Vypravoval jsem vám, že proroci předpověděli o Vykupiteli, že se narodí v Betlémě). Kdy se koná v církvi památka narození Páně? (krátké opakování ohodu Božím vánočním, o štědrém dnu, o zvycích a obyčejích toho dne a významu jich . .) Když se Vykupitel narodil, věděl to nejprve sv. Josef a P. Maria a velice se radovali, ale P. Bůh chtěl, aby to i jiní lidé věděli a se radovali a proto jim to také oznámil. Když se rodičům narodí dítě, také to oznamují

svým příbuzným a jiným lidem: buďto jim to jdou zvěstovat, nebo k nim někoho pošlou, nebo jim pošlou psaní. Tak P. Bůh také oznámil lidem, že se narodil Vykupitel. Skrze koho to oznámil, nebo-li kdo zvěstoval, že se narodil Vykupitel, jest obsaženo v otázce 69.

69. Kdo zvěstoval narození Ježíše Krista?

Narození Ježíše Krista zvěstovali:

1. anděl pastýřům;
2. hvězda mudrcům na východě;
3. mudrcové králi Herodesovi a zákonníkům;
4. Duch svatý starci Simeonovi a prorokyni Anně v Jerusalemě;
5. Simeon a Anna lidu v chrámě.

[N. B. Probírá se nyní život P. Ježíše podle biblické dějeprawy a to v rozsahu textu velikého a textu označeného: ** čl. 6., 7., 8. Je důležité vésti děti tak, aby dovedly vypočítati správně a postupně jednotlivé události z celého života Krista P., neboť z událostí těchto vysvítá vždy jasněji a jasněji, že P. Ježíš je onen slíbený Vykupitel. a děti pak mají také jasnější pojem a přehled roku církevního a lépe se do něho vpraví. Když byly probrány, resp zopakovány případné články z biblické dějeprawy, přečte se příslušná otázka a odpověď z katechismu a dětem se uloží. Ovšem katecheta hledí již při probírání článků biblické dějeprawy vštípiť slova odpovědí katechismu.]

Ad. I. (Biblická děj. čl. 6.) Někdy slýcháváte v kostele zpívati kněze »Gloria,« t. j. sláva B...; kněz tak zpívá, když bývá slavná mše svatá, ale i při jiné mši sv. to říká po tichu; to jsou tedy ona slova, která prozpěvovali andělé nad Betlémem. V Jerusalemě bvli tenkrát mnozí bohatí a mocní lidé, třeba král Herodes a jiní, a přece k nim neposlal Bůh anděla, aby jim zvěstoval, že se narodil Vykupitel, nýbrž poslal anděly napřed k chudým pastýřům, aby tito napřed se to dověděli. Proč měl P. Bůh tyto pastýře tak rád? Proto, že mu věrně sloužili, jej milovali

a jeho přikázání zachovávali. P. Bůh nehledí ani na bohatství, ani na slávu a moc; také chudí lidé, když P. Bohu věrně slouží, jsou jemu milí (jako Panna Maria.)

Ad. 2. (Biblická děj. čl. 8.) Vylož: mudrci od východu byli moudří, rozumní, učení mužové, kteří bydleli v těch krajinách, kde vidíme vycházeti slunce. Tato strana se jmenuje východ. Tito mudrcové se nazývají také tři králové, protože byli bohati, mocni a panovali v oněch krajinách; byli pohané, neznali pravého Boha, ale byli by rádi sloužili pravému Bohu, kdyby Ho byli znali. Slyšeli, že má přijíti na svět už brzy Vykupitel, který vykoupí celý svět; proto jej vyhlídali a čekali. A proto jim to P. Bůh také oznámil.

Ad. 3. (Biblická děj. čl. 8.) Proč pak se Herodes ulekl a zarmoutil? Báł se, že by ho nový král židovský připravil o královský trůn, že by pak sám nemohl býti králem. Herodes také dobře věděl, že nespravedlivým způsobem se stal králem a že by tedy mohl býti svržen s trůnu. — Proč se ulekli také lidé v Jerusalemě? Proto, že král Herodes byl velmi zlý a ukrutný; ve hněvu dal již několik lidí usmrtiti, a proto obyvatelé jerusalemské se báli, aby se zase nerozhněval a by pak nepovstalo vraždění lidí a pod. — Zákonníci byli učení mužové židovští; čítávali často ve sv. knihách a vykládali také lidu, co v těch sv. knihách bylo zaznamenáno, tudíž také to, co předpověděli prorokové o zaslíbeném Vykupiteli. Jim to tedy bylo známo, kde se zaslíbený Mesiáš měl naroditi, a proto se jich tázal Herodes a odpověděli mu, že podle toho, jak to proroci předpověděli, Vykupitel má se naroditi v Betlémě.

Ad. 4. Vidíváte, že matky chodívají na úvod: přinášejí své novorozené dítě do kostela, děkují P. Bohu, že jim ho dal a že je křtem svatým za své dítě přijal, zároveň pak Ho prosí, by jejich dítě v životě chránil. U židů bylo také něco podobného; bylo přikázáno, by matka novorozeného synáčka čtyřicátý den po jeho narození obětovala P. Bohu ve chrámě a by přinesla P. Bohu nějakou oběť za to dítě. Bohatší matky přinášely beránka a hrdličku, chudobnější 2 hrdličky nebo 2

holoubátka. I P. Maria šla tedy se sv. Josefem 40. den po narození Krista P. do chrámu jerusalemského, by tam syna svého obětovala. Jako by byla řekla: Bože, Ty's mi syna toho dal, já Ti ho zase přináším a obětuji ho ke Tvé službě! Poněvadž P. Maria byla chudobná, obětovala 2 holoubátka. (Bibl. děj. čl. 7.)

Ad 5.) Biblická dějeprava čl. 7.

V další odpovědi je vyloženo, co víme o Ježíškovi, když byl ještě maličký, t. j. maličké dítě, asi jeho 1. rok. Vypravoval jsem vám o tom již loni, ale letos si to zase zopakujeme, protože je to velmi krásné a důležité.

70. Co víme z dětství Ježíšova ?

Z dětství Ježíšova víme:

1. Že byl osmého dne po svém narození obřezán a Ježíš nazván;
2. že byl čtyřicátého dne v chrámě obětován,
3. že mudrci od východu se mu klaněli a zlato, kadidlo a myrrhu darem mu přinesli;
4. že ušel úkladů Herodesových útekem do Egypta a po smrti jeho že byl přinesen do Nazareta.

[Vypravuje se zase dle biblické dějepravy.]

Ad 1. U nás nosívají se děti brzy po narození do chrámu Páně, a tu bývají křtěny; při tom dostávají jméno některého svatého. U židů se děti nekřtí, ale chlapci bývají osmého dne po narození obřezáni (židovský kněz jim udělá nožem na těle malou ránu, tak že jim teče krev a při tom jim dává také jméno; lidé, kteří při tom jsou, slibují za dítě, že až doroste, bude zachovávat zákon boží). Tak byl také Kristus P. osmého dne obřezán a Ježíš nazván (viz ot. 61.) Na památku toho slaví se v církvi sv. slavnost »Obřezání Páně«; je to právě 1. ledna, kdy začíná nový rok. (Obšírnější poučení o tomto dnu podá se před svátkem samým.)

Ad 2. [Opakuje se zkratka z předešlé odpovědi dle biblické dějepr. čl. 7.) Na památku toho koná se slavnost »hromnic«, nebo-li »Očišťování Panny Marie« a to 2. února, tedy 40. dne po narození Páně. Na ten den světívají se svíčky, které se jmenují hromničky; svíce ty nám připomínají Krista P., kterého stařec Simeon nazval světlem (světa); s těmito svícemi pak se jde v průvodě po kostele nebo kolem kostela a při tom se zpívají nábožné písně (více o tom před slavností hromnic). P. Ježíš se nazývá světlem, poněvadž nás svým učením osvětluje (tajemství radostného růžence: »Kterého jsi Panno v chrámě obětovala«).

Ad 3.) Biblická dějeprava čl. 8.; vyloží se význam z l a t a . . . , aby ukázali, že vědí a uznávají, že Ježíšek je králem nebe a země, že mu patří zlato, zlatá koruna, jako mají králové a císařové. K a d i d l o (je to pryskyřice, která teče ze stromů): . . . aby ukázali, že Ježíšek je Bohem. neboť kadidlo se zapaluje, t. j. klade se na rozžhavené uhlí v kostele P. Bohu; velmi krásně voní M y r r h a (podobá se pryskyřici; víte, že z některých stromů a rostlin teče něco jako klíh, to se nazývá pryskyřice. Tam, odkud přišli tři králové, byly stromy, ze kterých vytékala drahá, vzácná pryskyřice, které se říkalo myrrha. Myrrha se dávala k mrtvému tělu, nebo se mrtvé tělo myrrhou namazalo, t. j. natřelo, aby tak brzy neshnilo. (U nás bývají posud mrtvoly bohatých a vzácných osob také natírány, a sice balsámem, — to je voňavá masť; říkáme, že bývají balsámovány.) Někdy se také užívalo a posud užívá myrrhy jako léku; myrrha má velice hořkou chuť]: aby ukázali, že Ježíšek je pravým č l o v ě k e m, a že jednou umře.)

I my máme Kristu P. jako tři králové přinášeti: zlato, kadidlo a myrrhu: zlato je vždy čisté, nikdy nerezaví; tak i naše srdce má býti čisté, bez hříchů. Zachováváme-li tedy srdce čisté, neposkvvrňujeme-li ho žádným hříchem, pak je to tak, jako bychom obětovali P. Ježíši z l a t o. Můžeme P. Ježíši také k a d i d l o obětovati: v kostele dává se kadidlo na uhlí, a pak z kaditelnice vystupuje voňavý kouř vzhůru k nebi; to nám připomíná,

že i naše srdce a mysl při modlitbě má se vznášeti vzhůru k nebesům. Když tedy při modlitbě máme mysl a srdce obráceno, t. j. pozdviženo k P. Ježíši, je to tak, jako bychom mu obětovali kadidlo. Proto když vidíte v kostele kouř z kadidla vzhůru vystupovati, připomeňte si vždy, že máte při modlitbě na P. Boha mysliti, mysl svou k nebesům pozdvihovati! — Myrrhou bývala natírána mrtvá těla, by tak brzo neshnila. Když dbáme o to, by naše duše neumřela hříchem, aby zůstala živa v milosti boží, pak je to tak, jako bychom P. Ježíši obětovali myrrhu. Jakou chuť má myrrha? (Hořkou.) Lidé také nazývají chudobu, nemoci a pod. hořkými, t. j. hořkostmi. Když tedy takové hořkosti trpělivě snášíme, je to tak, jako bychom Kristu P. obětovali myrrhu.

Sv. tři králové tak dalekou a obtížnou cestu vykonali, by mohli vzdáti úctu P. Ježíši. I my se máme klaněti P. Ježíši a máme mu vzdávati úctu; my nemusíme P. Ježíše hledati tak daleko a dlouho, jako oni sv. tři králové; kde můžeme P. Krista velmi brzy a snadno najíti? (V kostele; tam je P. Ježíš na oltáři přítomen.) Mohly byste se P. Ježíši líbiti, kdybyste do kostela nechodily nebo tam chodily nerady? Musely byste se styděti, když si vzpomenete, že svatí tři králové tak dalekou cestu vykonali, by se mohli klaněti novorozenému Vykupiteli, kdežto vy Ho máte tak blízko!

Když svatí tři králové přišli do Betléma, neiděli tam mocného, vznešeného, krále, nýbrž jenom slabé, chudé dítě a přece se mu klaněli; věřili, že to dítě je Syn Boží. U nás je také na oltáři (ve svatostánku) Kristus P. v nejsvětější svátosti oltářní vždy přítomen, ale nevidíme Ho tam jako mocného krále, nýbrž vidíme Ho toliko pod způsoby chleba, t. j. ve svaté hostii — ale co přece musíme věřiti o sv. hostii? A co tedy musíme činiti sv. hostii? — Kdo pak ukazoval mudrcům od východu cestu ke Kristu P.? (hvězda.) I vy vidíváte v kostele před oltářem, kde je Kristus P. přítomen, světlo (t. j. věčné světlo, lampu se světlem). To světlo nám také připomíná,

že tam je Kristus P. ustavičně přítomen, a že se Mu musíme klaněti. Proto vidíte, že lidé před oltářem, kde je Kristus P. ve svatostánku přítomen, klekají a bijí se v prsa; tak to dělejte i vy! Na památku toho, jak svatí tři králové přišli k Ježíškovi do Betléma, slaví se v církvi sv. »slavnost sv. tří králů«; kdy je svátek sv. tří králů? [O svěcení vody tříkrálové, kadidla a pod. obyčeje toho dne atd. se připomenou jen krátce; hlavní poučení o tom až před svátkem samým.]

Ad. 4. Biblická děj. čl. 9. Ukrutný Herodes dal tedy tolik nevinných dětí usmrtiti. Tu by si mohl někdo mysliti, že P. Bůh toho neměl dopustiti, by tak mnoho nevinných dětí bylo usmrceno. Ale P. Bůh všechno dobře řídí: ty děti byly usmrceny pro Krista P. a přišly do nebe; kdyby byly zůstaly na živu, byly by snad potom Krista P. pronásledovaly a ukřižovaly jako ostatní židé a byly by se tak připravily o život věčný. Dítka, které pro Krista P. byly usmrceny, nazývají se »neviňátka« (nevinné děti, nevinně usmrcené), nebo také mládátka (maličké, malé děti). Na památku toho, že tyto nevinné děti byly usmrceny, slaví se v církvi sv. »slavnost mládátek« hned třetí den po narození Páně 28. prosince a v litaních se modlíme: Všecka svatá neviňátka, orodujte za nás! —

Potom žil P. Ježíš se svou matkou a sv. Josefem v Nazaretě. Ukáží vám krásný obraz (ukáže barevný obraz sv. rodiny!). Panna Maria, sv. Josef a Ježíšek dohromady jmenují se »s v a t á R o d i n a«, protože byli všichni svatí, svatě a zbožně živi. Tak svatě a zbožně mají žíti všichni lidé; proto je také zařízen takový spolek, který se jmenuje »spolek sv. Rodiny«. Do tohoto spolku se dávají zapsati rodičové se svými dětmi, u p. faráře dostanou obraz sv. Rodiny, obraz si doma ve světnici pověsí a před ním se každý den aspoň jednou všichni shromáždí (zvl. večer) a společně se modlí. [Katecheta může přečísti modlitbu z přijímací knížечky »polsku sv. Rodiny« str. 27.] Povím vám nyní, se co stalo, když bylo Ježíškovi 12 let.

71 Co víme z mládí Ježíšova?

Z mládí Ježíšova víme:

1. že šel, když mu bylo dvanáct let se svými rodiči na slavnost do Jerusalema, tam zůstal a byl po třech dnech od nich v chrámě nalezen;

2. že byl rodičům svým poddán, prospíval věkem, moudrostí a milostí u Boha i u lidí a vedl životskrytý, až začal konati svůj veřejný úřad učitelský.

Ad. I. Židé měli tak jako my rozličné svátky, t. j. slavnosti. Jako my chodíme ve svátek a v neděli do kostela, t. j. do chrámu Páně na služby Boží (mši sv., kázání, požehnání), tak i židé chodili do svého chrámu P. Ale židé nemohli v každý svátek (sobotu) choditi do chrámu P., protože všickni židé měli jenom jeden chrám a ten byl v městě Jerusalemě. Kdo tedy bydlel daleko od Jerusalema, nemohl tam tak často choditi; ale na veliké svátky, jako na př. velikonoce a pod. musil choditi každý žid (když byl již asi 12 let starý), i ze vzdálených krajin, měst a dědin do Jerusalema do chrámu Páně; tak jim to bylo poručeno od P. Boha. P. Maria a sv. Josef . . (biblická děj. čl. 10.; připomene se, že židé chodili na slavnost do Jerusalema v průvodě, t. j. processí, jako u nás se chodí na pouti: napřed chlapci, pak děvčata atd.; cestou zpívali nábožné písně anebo se modlili; malé děti šly buď napřed v průvodě nebo s rodiči, nebo s příbuznými. — Radost, kterou měla P. Maria, když Ježíška uviděla v chrámě, připomínáme si, když se modlíme v radostném růženci tajemství. »Kterého jsi Panno v chrámě nalezla«.)

Vidíte, jak krásný příklad vám dal P. Ježíš, kterak se i vy máte chovati: z Nazareta do Jerusalema bylo velice daleko, a On přece tam šel na slavnost. Chodívejte také vy rády do kostela! Kdyby také někdy byla zima, nebo pršelo, nebo kdybyste snad měly daleko do kostela, nedejte se tím odstrašiti! Tak daleko, jako bylo z Nazareta do Jerusalema, nemáte; u nás je kostel

v každém městě, v každé větší dědině. Kristus P. vám dal také krásný příklad, kterak se máte v kostele chovati. On se v kostele velmi zbožně modlil a poslouchal pilně zákonníků, kteří ve chrámě lid vyučovali. Tak vy slýcháváte v kostele o P. Bohu na kázání, křesťanském cvičení, i zde ve škole slýcháte a učíte se o P. Bohu, slyšíte zde, jak máte býti živý, byste se P. Bohu líbily a byly jednou spaseny. Modlívejte se tedy zbožně v kostele, chovejte se tam zbožně a uctivě, poslouchajte zbožně kázání atd. Přečti z katechismu z otázku 71., odstavec 2., J.!

Ad. 2. Když Panna Maria a sv. Josef Ježíška v chrámě našli, vrátili se zase domů do Nazareta, a P. Ježíš zůstal již v Nazaretě až do 30. roku svého věku. Ačkoliv byl Syn Boží, poslouchal své rodiče, dělal rád, co mu poroučeli, pomáhal jim při práci, posluhoval jim atd. Podívejte se na tento obraz! Zde vidíte, jak Ježíšek sv. Josefovi při jeho řemesle pomáhá. P. Ježíš tedy dává i vám krásný příklad, kterak máte rodičů svých poslouchati, rády činiti, co vám přikazují, jim pomáhati při jejich práci atd.

P. Ježíš rostl jako jiné děti, byl pořád starší a větší, jako jiné děti; říkáme, že prospíval věkem! Ale P. Ježíš také moudrostí prospíval. Povím vám, co to znamená. Říkáme o někom, že prospívá moudrostí, když je pořád rozumnější, moudřejší, když umí pořád více dobrých a užitečných věcí. Ale o P. Ježíši nemůžeme říci, že se teprve stával pořád moudřejším atd., neboť je Syn Boží, t. j. pravý Bůh, a proto je už od věčnosti nejvyšší moudrý a vševědoucí. Když se narodil, jako člověk byl již také nejvyšší moudrý, ale lidé to o něm ještě nevěděli, nebylo jim známo, že Ježíšek je pravý Bůh, že je nejvyšší moudrý a vševědoucí, nýbrž teprve ponenáhlu, t. j. čím dále — když slyšeli Ježíška mluvit — více a lépe poznávali, jak je rozumným, moudrým, jak mnoho věcí ví, takže se tomu divili (ve chrámě v Jerusalemě!) Co tedy znamená, že Ježíš prospíval moudrostí? — Ale P. Ježíš prospíval i milostí, to znamená, že lidé čím dále, den ode dne, více a lépe poznávali, že Ježíš je pln milosti Boží, t. j.:

svatosti, a proto jej měli také více a více rádi; také Bůh Otec měl Ježíška (i jako člověka) velmi rád. I vy se stáváte každý den staršími, ale máte hleděti, byste byly také čím dále moudřejšími, abyste se P. Bohu a hodným lidem vždy více líbily. Říďte se tedy podle P. Ježíše, podle jeho příkladu: P. Ježíš byl p o b o ž n ý (modlil se, chodil do chrámu, uctivě se tam choval, poslouchal o P. Bohu atd.) P. Ježíš byl p i l n ý (pracovitý, pomáhal svým rodičům při práci.) Tak i vy máte a musíte býti... Budete-li následovati P. Ježíše v jeho pobožnosti, poslušnosti, pracovitosti a v jiných jeho ctnostech, pak se i o vás bude moci říci, že prospíváte ne-
toliko věkem, nýbrž i moudrostí a milostí.

Takový život vedl P. Ježíš v Nazaretě, žil v tichosti a skrytosti až do svého 30. roku. Lidé ani nevěděli, že je Syn Boží, že je slíbený Vykupitel, který přišel lidi vykoupit. Hlavní události, t. j. co se stalo v životě P. Ježíše, od toho okamžiku, kdy počal býti člověkem, až vyrostl, jsou obsaženy v t a j e m s t v í c h r a d o s t n é h o r ů-
ž e n c e. Tato tajemství jsou vytištěna na str. 60.; najděte si je! Přečteme si je a naučíte se jim dobře nazpaměť!

Proč přišel P. Ježíš na svět? (aby lidi vykoupil). Ale než P. Ježíš mohl lidi vykoupiti, musil je také napřed o P. Bohu učiti, protože lidé P. Boha již velmi málo a špatně znali; zapomněli již skoro všecko o P. Bohu, nebo nevěděli dobře, jaký P. Bůh je atd. Pán Ježíš jim měl pověděti, co musejí věřiti a dělati, by mohli jednou býti spaseni. Učiti lidi bylo tedy p o v i n n o s t í (nebo-li úlohou), nebo-li ú ř a d e m P. J e ž í š e; měl konati úřad učitelský mezi lidmi, t. j. přede všemi lidmi tak, aby Ho každý, kdo chtěl, mohl slyšeti; proto se jmenuje tento jeho úřad učitelský „v e ř e j n ý ú ř a d u č i t e l s k ý“. Kdy P. Ježíš začal konati tento úřad učitelský, jest obsaženo v otázce 72.

72. Kdy začal Pán Ježíš konati svůj úřad učitelský?

Pán Ježíš začal konati svůj úřad učitelský, když mu bylo třicet let.

Ve starém zákoně nesměl nikdo vyučovati dříve, dokud mu nebylo 30 let; tak to bylo poru-

čeno v zákoně Mojžíšově. Proto se P. Ježíš také dle toho řídil (jako se podrobil zákonu o obřízce). Než-li však P. Ježíš začal veřejně učit, musili lidé na to býti připraveni, a P. Ježíš sám také se na tento úřad učitelský připravoval; předcházely, t. j. staly se totiž napřed mnohé důležité události, kterými P. Ježíš i lidé byli na jeho učení připraveni.

73. Co bylo přípravou na učitelský úřad Pána Ježíše?

Přípravou na učitelský úřad Pána Ježíše bylo toto:

1. Jan Křtitel kázal pokání a svědčil, že Ježíš jest beránek Boží, který snímá hříchy světa;

2. Ježíš se dal od Jana v řece Jordáně pokřtíti;

3. při křtu Ježíšově Duch svatý sestoupil na něho viditelně ve způsobě holubice, a Bůh Otec vydal hlas; »Tentoť jest Syn můj milý, v němž jsem sobě zalíbil;

4. Ježíš odešel, veden jsa od Ducha svatého, na poušť a tam se čtyřicet dní a nocí postil; byl pak pokoušen od ďábla, a andělé mu sloužili.

Ad I. První věc, t. j. událost, která se stala, než P. Ježíš začal učit, t. j. konati svůj úřad učitelský, byla, že sv. Jan kázal na poušti. Sv. Jan byl syn sv. Alžběty, (která byla tetičkou Panny Marie) a Zachariáše. Sv. Jan byl o půl roku starší než P. Ježíš; byl velmi svatý a odebral se již v mladém věku svém na poušť (pusté místo), která byla nedaleko Jerusalema blíže řeky Jordánu, a tam byl živ jako poustevník o samotě a velmi přísně. Nosil roucho ze srsti velbloudí a podvazoval si ho koženým pásem a jedl toliko kobylinky a lesní med. (Chudí lidé v těch krajinách nosívali roucho nebo oděv ze srsti velbloudí; takový oděv byl velmi hrubý a drsný a podvazoval se koženým pásem. Pokrmem těchto chudých lidí byly kobylinky a med; vy takovým kobylnám říkáte koničci; znáte je? Ale v těch krajinách jsou kobylinky větší než u nás;

chudí lidé je napřed suší a pak si z nich připravují pokrm, který je velmi nechutný. Lesní med není také tak sladký, jako náš med, nýbrž má chuť trpkou a nepříjemnou). Poněvadž byl sv. Jan velmi svatě a nábožně živ, chodilo k němu na poušť mnoho lidí, které učil a napomínal, aby činili pokání, t. j. by přestali dělati hříchy, by se polepšili, že slíbený Messiáš už přišel a že jim hříchy odpustí, jestliže se polepší. Ty, kteří slíbili, že se polepší a že se budou hříchu varovati, vedl sv. Jan k řece Jordánu a tam je křtil, t. j. lil na ně vodu; toto lití vody jim mělo připomenouti, že budou od slíbeného Vykupitele všickni od svých hříchů očištěni (jako býváme vodou očištěni od špíny). Proto se sv. Jan jmenuje také »Křtitel«, t. j. sv. Jan Křtitel. Nazývá se také předchůdcem P. Ježíše, protože lidi na jeho příchod připravoval.

Jednoho dne přišel ke sv. Janu na poušť také Kristus P. Sv. Janu dal Bůh vnuknutí, že to je slíbený Vykupitel; ukázal tedy na něho lidem a řekl: »Ejhle Beránek boží, který snímá (odpouští) hříchy světa!« Tím chtěl říci: Tento jest slíbený Vykupitel lidí, který jako tichý beránek za nás umře a celý svět ode hříchu osvobodí. I my nazýváme Krista P. beránkem; když se modlíme litanie, říkáme ke konci: Beránku boží, jenž snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi! Těmito slovy voláme ke Kristu P. a prosíme Ho, by se nad námi smiloval, aby naše hříchy sňal, t. j., aby nás od nich osvobodil. Také kněz při mši sv. volá třikráte: Beránku boží. Tak se modlívali také ti, kdož jdou ke sv. přijímání. Vidíváte také v kostele a na sv. obrazích beránka; tento beránek nám vyobrazuje Krista P., který jako tichý beránek za nás umřel (srovnej beránek velikonoční). Sv. Jana Křtitele 24. června.

Ad 2. Kristus P. chtěl, aby Ho sv. Jan také pokřtil. Ale sv. Jan věděl, že Kristus P. je Syn Boží, že nemá žádného hříchu, že tedy nepotřebuje takového křtu, a proto mu řekl: »Já bych měl od Tebe pokřtěn býti a Ty jdeš ke mně?« Ale p. Ježíš mu řekl, že jest to vůle Boží, by Ho pokřtil. Sestoupili tedy do řeky Jordánu a sv. Jan Krista P. pokřtil.

Ad 3. Když sv. Jan P. Ježíše křtil, tu se otevřelo nebe a s nebe sestoupil Duch sv. jako holubice, t. j. ve způsobu holubice a vznášel se nad hlavou Krista P. Duch sv. se ukázal jako holubice, by Ho lidé viděli, neboť je neviditelný. Ukázal se jako holubice, protože holubice je zvířátko čisté, tiché, pokojné a Duch sv. miluje také čistotu, tichost a pokoj. Ale ještě něco jiného se stalo, když sv. Jan P. Ježíše křtil: jak nebe bylo otevřeno, tu bylo slyšeti z nebe hlas: »Tentoť jest Syn můj milý, v němž jsem sobě zalíbil«, (t. j. kterého mám velice rád). Vidíte tedy, že při křtu P. Ježíše byly všechny tři božské osoby: Otec, Syn a Duch sv. Kterak byl přítomen B. Otec? B. Syn? B. Duch sv.?

Ad 4. [Dle biblické děj. čl. 12. počínajíc od 2. odstavce až do konce.] To, co se stalo na poušti s Kristem P. je pro nás velice poučné, neboť P. Ježíš nám tu ukázal svým příkladem, jak se máme chovati, když býváme pokoušeni ke hříchu. Dábel často lidi pokouší, jako pokoušel Evu v ráji; i vás často pokouší, třeba ho nevidíte; pokouší vás často zlými lidmi, kteří vás svádějí ke zlému, nebo dává, t. j. vzbuzuje ve vás myšlenky zlé a žádosti, ponouká vás, abyste neposlouchaly rodičů, nechodily do kostela, něco zlého učinily atd. Takovému pokušení musíte odporovati, t. j. brániti se proti němu, jako P. Ježíš odporoval . . . musíte při tom na P. Boha pamatovati a Jej za pomoc prositi a tak s pomocí Boží také pokušení ďábelské přemůžete.

P. Ježíš byl na poušti 40 dní a nocí a ustavičně se postil a modlil a pak teprve začal učit a za nás umřel. Připravoval se na svůj úřad učitelský. P. Ježíš takové přípravy nepotřeboval, ale chtěl nám tím dáti příklad, že se máme ku každé důležité práci nebo dílu, věci připravovati (ke sv. zpovědi, přijímání atd.) Na památku toho, že Pán Ježíš se postil 40 dní, ustanoven je od církve sv. 40ti denní půst před velikonočními svátky; začíná na popelečnou středu a trvá až do neděle velikonoční. V ten čas se máme postiti, méně jísti a v některé dny nesmíme ani masa požívat;

také se v ten čas máme více modliti než jindy, protože i P. Ježíš na poušti se tolik modlil.

Z pouště vracel se P. Ježíš zase do Galilee; kde bylo městečko Nazaret, ve kterém byl vychován, a teprve nyní začal učit, t. j. konati svůj úřad učitelský. Kterak P. Ježíš lidi učil, slyšely jste již loni, ale ještě mnohem více o tom uslyšíte letos. Přečti otázku a odpověď 74., J.!

74. Kterak konal Pán Ježíš svůj úřad učitelský?

P. Ježíš konal svůj úřad učitelský takto:

1. chodil ve své vlasti z místa na místo a všude dobře činil;

2. přijímal učeníky a vyvolil nich dvanáct apoštolů;

3. učil pravdám, které věřiti a ctíno stem, které konati máme.

Ad. I. Naše vlast je ona země, ve které jsme se narodili. Která země se nazývá naše vlast? Co je naše vlast? Země, ve které se narodil P. Ježíš, nazývala se země židovská-judská; země židovská byla tedy vlastí P. Ježíše; tam se narodil, tam byl vychován, tam bydleli Jeho rodičové, tam žil. Když P. Ježíš učil, tu neučil pořád na jednom místě. U nás se učí ve škole nebo v kostele, t. j. ve chrámě. P. Ježíš také učil ve chrámě v Jerusalemě, ale i na jiných místech. Kam přišel, tam učil; kam za ním přišli lidé, tam je vyučoval. Tak na př. někdy vyučoval lidi o P. Bohu na některé hoře, jindy zase na cestě, když za ním šli lidé; někdy učil na poušti, když tam za ním přišli lidé; jednou vstoupil na lodičku a odplul kousek od břehu a z lodičky lidi učil. (Ukaž obraz!) Všude tedy, kudy chodil, vyučoval P. Ježíš lidi.

Ale P. Ježíš nejen lidi vyučoval, nýbrž činil jim také mnoho dobrého na duši i na těle. Uzdravoval nemocné [NB. vypravuje se, resp. opakuje, dle biblické dějepr. dle okolností více nebo méně a jen v rozsahu textu ** označeného]: čl. 18. »Divové Ježíšovi v Kafarnaum« »Šlakem poražený (dnou sklíčený)« čl. 20. P. Ježíš uzdravoval také m á l o m o c n é. Málomocenství byla nemoc velmi

ošklivá a nakažlivá. Na těle člověka málomocného vyrážely se vředy, které se vždy dále šířily, až pak celé tělo bylo plno vředů, strupů a opuchliny. Takoví nemocní musili bydliti o samotě, nikdo s nimi nesměl mluvit, ani k nim jíti, by se nenakazil; když někoho spatřili, musili zdaleka volati, by se k nim nepřibližoval, že jsou málomocní. Tato strašná nemoc trvala často několik let a velmi zřídka málomocný se pozdravil. A takové lidi málomocné P. Ježíš uzdravoval. [Biblická děj. čl. 22. »Služebník setníků a málomocný«; čl. 26. »Člověk 38 let nemocný«; čl. 51. »Deset málomocných«; čl. 47. »Slepý od narození«.]

P. Ježíš tedy uzdravoval lidi jakkoliv nemocné pouhým slovem, neboť byl všemohoucí, byl Bůh. — Ale P. Ježíš také mrtvé lidi křísil. Povím vám, koho vzkřísil P. Ježíš z mrtvých; (čl. 23. »Mládenec naimský«; čl. 30. »Dcera Jairova«; čl. 56. »Vzkříšení Lazarovo«.) — P. Ježíš také pomáhal lidem v bídě, hladu a pod. Poslechněte! [Biblická děj. čl. 14. »Ježíšův první zázrak v Káni«; čl. 33. »Nasycení 5 tisíců mužů«.] P. Ježíš uzdravoval také lidi posedlé od zlého ducha. (Vylož, co bylo posednutí zlým duchem!)

Ale P. Ježíš nejen na těle pomáhal lidem, nýbrž i na duši. Největší neštěstí pro člověka je hřích; a od tohoto největšího neštěstí P. Ježíš lidem pomáhal. [Biblická děj. čl. 25. »Kající Magdalena«; připomene se čl. 20, »Šlakem poražený«.]

Vidíte, tak pomáhal P. Ježíš lidem v rozličných potřebách. P. Ježíš měl velice rád zvláště malé děti. Čl. 39. »Ježíš přítel dítek« a přiměřená aplikace: chcete-li, by vás P. Ježíš měl rád, musíte býti opravdu nevinní, zbožní atd.

Ad 2. Když Kristus P. vyučoval, chodívalo s ním mnoho lidí, kteří poslouchali Jeho učení. Z těchto lidí si P. Ježíš později některé vybral, t. j. zvolil za své učeníky, a ti pak s ním často chodili a poslouchali Jeho učení, by potom sami mohli jiné lidi učit (biblická děj. čl. 13. »První učení Ježíšovi«). Ale někteří z těchto učeníků nezůstávali pořád u P. Ježíše, nýbrž chodili zase po své práci, neboť to byli z větší části rybáři. Jednou se P. Ježíš v noci dlouho modlil a potom

vyvolil sobě ze svých učeníků 12 apoštolů. Apoštol je tolik jako poslanec nebo posel. Tak se jmenovalo těchto 12 mužů proto, že měli po nanebevstoupení P. Ježíše býti posláni do celého světa, by lidi učili. — Kristus P. učil přes 3 léta, pak za nás umřel a vstoupil na nebesa; chtěl však, aby jeho učení bylo hlášáno po celém světě všem lidem — a právě k tomu si vyvolil 12 apoštolů. Tito apoštolové měli zůstávati pořád u Krista P., by slyšeli všecko, co učil, a by věděli, co činil, aby tak potom jeho učení mohli rozšiřovati. O některých apoštolech častěji slýcháváte, na př. o sv. Petru, o sv. Janu a j. Mimo tyto apoštoly měl Kristus P. ještě 72 učeníků; tyto posílal po dvou do měst a dědin, kam chtěl přijíti učit, aby tam napřed šli a ony lidi připravili na jeho příchod.

Ad 3. Ale P. Ježíš také lidi velice krásně učil, aby dobře věděli co mají věřiti. Před Kristem P. lidé neznali dokonale, t. j. docela dobře P. Boha a nevěděli, co mají činiti, by jim P. Bůh hříchy odpustil, aby mohli jednou přijíti do nebe. Tomu je nyní učil Kristus P. Tak na př. učil, že jest jeden Bůh, ale že jsou tři božské osoby, že druhá božská osoba se stala člověkem, že Duch sv. nás posvěcuje, že jednou vstaneme z mrtvých, že potom bude soud atd. To byly samé věci, které jsou pravdivy, říkáme, že jsou to p r a v d y. Těmto pravdám tedy P. Ježíš lidi učil; poněvadž tyto pravdy byly před tím lidem neznámy, říkáme, že Kristus P. je lidem oznámil nebo zjevil. Ale Kristus P. také učil c t n o s t e m, které máme konati. Kdo činí vždycky rád, co se P. Bohu líbí, je ctnostný, t. j. koná ctnosti; a takovým ctnostem učil lidi Kristus P.: Učil, že se máme rádi modliti, do kostela choditi, i nepřátely milovati; lidem pomáhati, že máme býti poslušni, pilni, vděčni, spravedliví atd. Tyto ctnosti musíme konati, chceme-li jednou přijíti do nebe. P. Ježíš nejdůležitější pravdy lidem vypodobnil, t. j. vyložil, pověděl velmi krásně; říkáme, že P. Ježíš vypravoval lidem »p o d o b e n s t v í«. Tak na př. vypodobnil lidem velmi krásným vypravováním, kterak mají poslouchati slovo Boží (biblická děj. čl. 28. »O rozsé-

vači«), vypočetl jim krásným vypravováním, kterak máme odpouštětí těm, kteří nám nějak ublížili; čl. 40. »O nemilosrdném služebník«; kterak máme milovati i své nepřátele (čl. 42. »Milosrdný Samaritán); co máme činiti, chceme-li, by nám Pán Bůh odpustil naše hříchy (biblická děj. čl. 45. »Marnotratný syn«) a jiné.

Všecko, čemu P. Ježíš učil, bylo tak krásné, srozumitelné a pravdivé, že každý, kdo chtěl, mohl tomu rozumět; Kristus P. také sám všecko tak dělal, jak tomu učil lidi a jak jim to poroučel, a také lidem dokázal, t. j. potvrdil, potvrzoval, že to, čemu učí, je jistá pravda, že je skutečně slíbený Vykupitel. V katechismu se praví, že P. Ježíš potvrzoval své učení. Čím ho potvrzoval, jest obsaženo v odpovědi 75.

75. Čím potvrzoval Pán Ježíš pravdu svého učení?

Pán Ježíš potvrzoval pravdu svého učení:

2. svatostí svého života;
2. svědectvími svatého písma;
3. zázraky a proroctvími.

Ad. 1. Pán Ježíš vedl život velice svatý. Učil samým svatým pravdám a ctnostem a také sám se podle nich řídil a je konal, jak jste slyšely. P. Ježíš byl zvláště velice mírný a laskavý i ke hříšníkům; byl dobročinný a milosrdný; měl velice rád zvláště malé děti. Kristus P. byl tak svatě živ, že ani jeho největší nepřátelé nemohli na něm najít žádného hříchu. Kristus P. jim to jednou do očí řekl: „Kdo z vás bude mne trestati ze hříchu?“ Jan 8. 46., t. j. nikdo z vás nemůže mne trestati ze hříchu, protože já žádného hříchu nemám. Kdo pozoroval P. Ježíše, musil každý poznati, že když je tak svatě živ, že i učení, které hlásá a podle kterého se sám řídí, jest svaté a božské (že od Boha nejsvětějšího pochází a k Bohu, t. j. ke svatosti nás vede). Kristus P. tedy potvrzoval své učení svatostí svého života. Ale sv. život Krista P. je také pro nás příkladem, t. j. Kristus P. nejen učil lidi, co mají dělati, nýbrž sám na sobě to ukázal, co a jak máme dělati,

bychom mohli býti spaseni, a my tedy musíme to tak dělati, musíme se Kristu P. alespoň podobati, chceme-li býti spaseni.

Ad 2. t. j. tím, co o Vykupiteli bylo napsáno v Písmě sv. St. Z. Slyšely jste, že mnoho set let před tím, než Vykupitel na svět přišel, předpovídal proroci velmi mnoho o něm. Co proroci předpovídali o Vykupiteli, bylo napsáno v Písmě sv. St. Z., a když P. Ježíš chtěl, aby mu lidé uvěřili, že je Syn Boží a slíbený Vykupitel, odvolával se také na Písmo sv. St. Z. Kristus P. říkal „Podívejte se jen do Písma sv. a přečtěte si, co napsali proroci. Tam stojí psáno, že Vykupitel se narodí v Betlémě a já jsem se narodil v Betlémě! Tam stojí . . . atd. Vidíte, Písmo sv. to dosvědčuje o mně, t. j. vvdává svědectví o mně, že já jsem slíbený Vykupitel! A jako je pravda, že já jsem slíbený Vykupitel, tak také je pravda všechno to, co já kážu, čemu já učím!“

Ad 3. Kdyby někdo nebyl věřil J. Kristu už pro jeho svatost a pro svědectví z Písma sv., musil v něho konečně uvěřiti pro to, že Kristus P. dělal zázraky a předpovídal budoucí věci.

Zázrak je něco takového, co může vykonati jen sám Bůh všemohoucí (nebo komu dá P Bůh k tomu moc).

Proroctví je úplně jisté předpovědění takové budoucí věci, které nemůže nikdo věděti než jediný Bůh všemohoucí (nebo komu to Bůh oznámí) Co je zázrak? . . . proroctví? Již jste slyšely a četly z biblické dějeprawy o mnohých zázracích, které činil Kristus P. Ale také vám povím, co P. Ježíš předpověděl (Biblická dějepr. čl. 65. „Zrada Jidášova“, čl. 66. „Petrovo zapření“; čl. 81. „Přislíbení Ducha sv.“; čl. 61. „Zkáza Jerusalema“; — a jiné). Mohli tedy uvěřiti všichni lidé v P. Ježíše, že jest Bůh a slíbený Vykupitel, a že jeho učení je pravé. Ale všichni lidé nejen mohli, nýbrž také měli, t. j. byli povinni uvěřiti v P. Ježíše. Když viděli, že je tak svatý, že se na něm všechno vyplnilo, co bylo o něm od proroků předpověděno, když viděli, že tolik zázraků činí, že tak krásné příklady všem dává, že jest ku všem tak dobro-

tivý, pak bylo jejich povinností, by mu uvěřili. Zda-li všichni lidé skutečně uvěřili v P. Ježíše, poznáte z odpovědi další.

76. Zda-li všichni uvěřili v Pána Ježíše?

Všichni neuvěřili v Pána Ježíše zvláště nejvyšší kněží, zákonníci a fariseové nenáviděli Ho pro Jeho učení a hleděli ho usmrtiti.

Co poznáváme z této odpovědi? Kdo zvláště nechtěl uvěřiti v P. Ježíše a nenáviděl Ho? Proč Ho tak nenáviděli? — Co Mu chtěli, t. j. hleděli učiniti? Velmi mnozí lidé skutečně uvěřili v P. Ježíše; ti se jmenují věřící; později se jim začalo říkati „křesťané“, protože byli pokřtěni a věřili v Krista. Ale zákonníci a nejvyšší kněží a fariseové nechtěli uvěřiti, že P. Ježíš je slíbený Vykupitel a Syn Boží. Nejvyšší kněží byli židovští kněží, kteří měli velikou moc, kteří byli nad ostatními kněžími. Zákonníci byli mužové, kteří uměli, t. j. znali dobře Písmo sv. St. Z. a vyučovali lidi v náboženství, t. j. učili je St. Zákonu. Kdo byli zákonníci? Fariseové byli také učení mužové, kteří se však neřídili podle zákona Božího, t. j. podle Starého Zák., nýbrž podle rozličných předpisů a pravidel, která si sestavili, t. j. nadělali sami, nebo která sestavili jiní lidé (podle předpisů lidských). Na oko, t. j. jen tak, aby se zdálo, že jsou hodni, zachovávají tyto lidské předpisy velmi přísně, ale ve skutečnosti nebyli tak hodni. (Někteří byli také hodni, jako na př. Josef z Arimathie a Nikodém, jak později uslyšíte). Byli pyšní, lakomí, závistiví a uměli se velmi přetvářovati, dělali se lepšími a nábožnějšími než skutečně byli; postili se jen před lidmi, ale doma, kde jich nikdo neviděl, se nepostili, almužnu dávali tak, aby je každý viděl a za to chválil atd.; také lidi učili, co nebylo pravda, t. j. nesprávně, na př. učili, že Vykupitel přijde vykoupit jenom národ israelský a ne všechny lidi; že prý Vykupitel bude mocný král světský, t. j. pozemský, že založí velikou říši a že židé potom budou pány nade všemi lidmi atd. Ale zatím P. Ježíš při-

šel na svět v největší bídě, narodil se ve chlévě . . nezaložil žádné říše, t. j. království na zemi, t. j. pozemského, jak to říkali zákonníci a farizeové; P. Ježíš také jinak učil, než oni učili; zákonníci a farizeové učili lidi, že prý nepřátel nemáme milovati, ale P. Ježíš učil, že i nepřátele máme milovati atd.; P. Ježíš jim veřejně před lidmi vyčítal, t. j. vytýkal jejich hříšný, pokrytecký život, jejich přetvářku, nazval je obílenými hroby (vylož krátce!) Proto zákonníci a farizeové měli velikou zlost na P. Ježíše, že jinak učí než oni. Zvláště proto měli zlost, t. j. nenávisť proti P. Ježíši, že mnoho lidí, kteří dříve chodili k nim, na učení do jejich škol, nyní k nim přestali choditi a chodili za P. Ježíšem a uvěřili, čemu P. Ježíš učil. Čím více lidí v P. Ježíše uvěřilo, tím větší zlost měli na Něho nejvyšší kněží, zákonníci a farizeové. Zvláště tenkrát, když vzkřísil P. Ježíš Lazara a uzdravil slepého od narození, uvěřilo velmi mnoho lidí v Něho a tu nejvyšší kněží, zákonníci a farizeové měli na Něho nesmírnou zlost (biblická dějprava čl. 56., 47.) Ještě větší zlost měli, když Kristus P. jel do Jerusalema na oslátku, a všickni lidé Mu dělali velikou slávu (čl. 59.) Největší zlost měli, když je Pán Ježíš nazval »obílenými hroby«. Proto chtěli P. Ježíše zabiti a radili se a přemýšleli, kterak by Ho tajně chytili a usmrtili, ale nepodařilo se jim to dlouho, dokud P. Ježíš sám nechtěl se dáti od nich chytiti a usmrtiti, aby za nás umřel. Teprve, když P. Ježíš 3½ roku učil, chtěl za nás umříti a proto se dal od židů zajmouti a usmrtiti. [Krátce a postupně se probere, resp. zopakuje »vjezd Krista P. do Jerusalema, čl. 59.«, »poslední slavnost velikonoční« čl. 64., 65., 67., 68.]

Co Kristus P. za nás jako člověk trpěl, budeme se učit ve 4. článku víry.

Čtvrtý článek víry.

»Trpěl pod pontským Pilátem, ukřižován, umřel i pohřben jest.«

Ve 3. článku víry jsme se učili skoro o celém životě P. Ježíše až do té doby, kdy začal veřejně učit. P. Ježíš učil lidi přes 3 léta. Zda-li všickni uvěřili v P. Ježíše? (ot. 76.) — Mohli-li usmrtiti P. Ježíše, dokud sám nechtěl za nás umřít? Ale když přišel čas, kdy P. Ježíš chtěl za nás na kříži umřít, pak se dal dobrovolně od židů usmrtiti. A jak se to všechno stalo, a co P. Ježíš za nás trpěl, tomu se budeme učit ve 4. článku víry. Přečti z katechismu nadpis nad otázkou 77., J.! Tlusto tištěná slova jsou 4. článek víry; přečti ho!

Ve 4. čl. víry budeme se tedy učit o utrpení Páně, o jeho ukřižování, o jeho smrti a pohřbu. O čem se budeme učit ve 4. čl. víry? Kristus P. trpěl mnoho již od svého narození (bídu, zimu, pronásledování atd.), ale ve 4. čl. víry se mluví o tom, co trpěl Kristus P. pod pontským Pilátem, t. j. za panování pontského Piláta. Čí vladařem byl Pilát? Ze které země pocházel Pilát? Byl Pilát také žid? Tento Pilát, jak později (ot. 79.) uslyšíte, odsoudil P. Ježíše k smrti na kříži. Ve 4. čl. víry se výslovně praví, že Kristus P. trpěl a umřel za vládařství nebo-li panování pontského Piláta, by každý docela dobře věděl, kdy Kristus P. za nás umřel, aby nikdo o tom nemohl pochybovat. Ve kterém městě trpěl Kristus P.? Ve kterou roční dobu to bylo? Které svátky slavili právě tehdy Židé?

Než-li se budeme učit, co všechno trpěl P. Ježíš, přečteme si otázku a odpověď 77., ze které se dovíme, trpěl-li Kristus P. jako Bůh nebo jako člověk.

77. Trpěl-li Ježíš Kristus jako Bůh anebo jako člověk?

Ježíš Kristus trpěl pouze jako člověk; neboť jako Bůh nemohl trpěti.

Proč nemohl Ježíš Kristus trpěti jako Bůh? (ot. 64.) Ježíš Kristus mohl tedy trpěti jenom na svém těle lidském a na své lidské duši; jen lidská přirozenost Ježíše Krista (tělo a duše) mohla trpěti, nikoliv přirozenost Božská. V další odpovědi se povídá, co Ježíš Kristus pro nás trpěl.

78. Co trpěl Ježíš Kristus?

Ježíš Kristus trpěl nevýslovně veliké bolesti na duši i na těle.

Člověk může trpěti bolesti na těle a na duši. Kristus P., poněvadž měl takové tělo jako my, trpěl bolesti nesmírné na těle i na duši. Na své duši trpěl P. Ježíš velikou úzkost a zármutek, posměch a pohrdání, pomluvy a jiné křivdy. Že duše Krista P. trpěla nesmírnou úzkost a zármutek, můžeme poznati z toho, co Kristus P. řekl svým učeníkům Petrovi, Jakubovi a Janovi, když s nimi přišel do zahrady getsemanské; počal se rmoutiti, teskliv býti a řekl: „Smutnáť je duše má až k smrti.“ (Biblická dějeprava čl. 67.) Jak nesmírnou bolest cítil Kristus P. na duši, poznáváme z toho, že se Kristus P. v zahradě getsemanské až krví potil strachem. Proč se Kristus P. tak rmoutil a se strachoval?! (protože věděl, co všecko bude trpěti a věděl, že nebudou přece mnozí lidé spaseni; věděl také, co ještě hříchů bude spácháno do konce světa.) Duše P. Ježíše trpěla nesmírné bolesti a zármutek také nad tím, když Kristus P. viděl, že Jidáš Ho zradil (biblická děj. čl. N. Z. 69.: „Příteli nač jsi přišel? Jidáš! políbením zrazuješ Syna člověka?“), že Petr Ho zapřel (Biblic. děj. čl. 70.), že všichni apoštolové Ho opustili a utekli. (Biblická děj. čl. 68.) Nesmírnou bolest pocítil Kristus P. na duši, když cestou na Kalvarii potkal Pannu Marii, matku svou. Na kříži trpěl Ježíš Kristus největší bolest, takže

volal: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?!“ — Kristus P. trpěl také na duši mnoho pohrdání a posměchu židé chovali se ku Kristu P., mluvili o Ném a mysleli o Ném jako o nejhorším člověku, zacházeli s Ním tak, že každý, kdo to viděl, musil se smáti Kristu P.; dělali si z Krista P. smích (blázný). V domě knížete kněžského Kaifáše mu zakrývali oči, bili jej do tváře a říkali: „Prorokuj, kdo jest, který tebe udeřil!“ U Herodesa oblékli Krista P. na posměch do bílého roucha. U Piláta oblékli mu vojáci roztrhaný, špinavý, červený vojenský plášť místo královského, purpurového pláště; místo královského žezla dali mu do rukou třtinu, plili mu do tváře, klekali před ním posměšně a volali: »Zdráv buď, králi židovský!« A když už Kristus P. byl na kříži, ještě se mu posmívali zákonníci a kněží židovští a křičeli na něho: »Jiným pomáhal, sám sobě nemůže pomoci. Jestliže je král israelský, ať nyní sestoupí s kříže a uvěříme jemu.« Mnozí pak jiní, zlí židé chodili kolem kříže a rouhali se P. Ježíši: »Ha, ha, který rušíš chrám Boží a ve třech dnech jej zase vzděláváš. Jsi-li Syn Boží, sestup s kříže!« I jeden z lotrů, kteří s ním byli ukřižováni, rouhal se P. Ježíši a pravil: »Jsi-li Kristus, pomoz sobě i nám!« — Tolik posměchu a pohrdání trpěl Kristus P. pro nás! — Ale Kristus P. trpěl i mnoho pomluv a jiných křivd. Židé ho pomlouvali (vymysleli si a říkali o Ném), že prý se rouhal P. Bohu, že prý rušil sobotu, že prý říkal, že se nemá dávatí daň císaři a že nemají poslouchati císaře, (t. j. bouřil lid proti císaři) a jiné. Všecko to bylo pouhá lež, vymyšlená od židů. Židé takové křivdy se dopustili proti Kristu P., že jej nespravedlivě u Piláta obžalovali, Pilát jej nespravedlivě odsoudil na smrt, nespravedlivě byl Kristus P. bičován a trním korunován, lotrovi Barabášovi dali přednost před Kristem P. atd. Všecko, co Kristus P. trpěl od židů, bylo úplně nespravedlivé, byly to samé křivdy, které židé spáchali na Kristu P. Ale také na těle trpěl P. Ježíš mnoho trýznění, bití a ran; byl bičován, trním korunován a ukřižován. To trýznění, bití, rány . . . trpěl Kristus P. z rozkazu pontského Piláta, jak jste již loni slyšely.

(Opakuj zkrátka z biblic. děj. čl. 72., 73., 74.). Všecko to trpěl Kristus P. pro nás, aby nás vykoupil. Tyto bolesti Kristovy na duši i na těle si připomínáme, když se modlíme bolestný růženec. Která jsou tajemství bolestného růžence? (viz str. 60. M. K.; neumějí-li se děti je modlití, nauč je jim!)

Zmínil jsem se vám na počátku, že pontský Pilát odsoudil Krista P. ke smrti kříže. To je také obsaženo v další otázce.

79. Kdo odsoudil Pána Ježíše na kříž?

Pontský Pilát, vladař judský, z bázně před židy odsoudil Pána Ježíše na kříž.

Z této odpovědi se dovídáme nejen to, že pontský Pilát to byl, jenž P. Ježíše odsoudil na smrt kříže, nýbrž se také dovídáme, proč ho Pilát odsoudil. Co pohnulo Piláta, že odsoudil Krista P. na kříž? Proč se bál Pilát židů? (aby ho neočernili u císaře římského, aby nebyl zbaven svého místa). Jednal Pilát spravedlivě? Věděl Pilát, že P. Ježíš je nevinen? (biblická děj. čl. 72.) Pilát zneužil své moci, jednal úplně nespravedlivě a dopustil se tedy hrozného hříchu. (Stihl ho také zasloužený spravedlivý trest, neboť byl zbaven svého úřadu a ve vyhnanství bídně zemřel).

Vypravoval jsem vám už dříve, že největší nepřátelé Kristovi byli nejvyšší kněží a zákonníci. Proč tolik nenáviděli Krista P.? Na čem se konečně domluvili? Kdo jim byl nápomocen, aby mohli Krista P. zajati? Kam vedli P. Ježíše, když ho zajali? (k Annášovi, který jej svázaného poslal ke Kaifášovi, kde se zatím sešla vysoká rada židovská (a starší lidu jakožto její členové) a tam jej nespravedlivě soudili a odsoudili na smrt podle zákona Mojžíšova, neboť dle tohoto zákona měl býti odsouzen na smrt, kdo se Bohu rouhal.) Vysoká rada židovská nesměla však žádného odsouzeného na smrt skutečně usmrtiti, dokud neměla povolení od římského vladaře, (neboť byli pod mocí římského císaře). Proto vedli nyní Ježíše svázaného k Pilátovi, by Pilát jejich rozsudek potvrdil. (Bibli-

cká děj. čl. 71. jen 1. odstavec; čl. 72., 73., 74.). Kde tedy byl Ježíš Kristus ukřižován a kde umřel? Přečti z katechismu otázku a odpověď 80, J.!

80. Kde byl Pán Ježíš ukřižován a umřel?

Pán Ježíš byl ukřižován na hoře Kalvarii blíže města Jerusalema a tam na kříži umřel, když se duše jeho od těla odloučila.

Hora Kalvarie nebo-li Golgota je kopec u samého Jerusalema; jmenuje se taky v naší české řeči, t. j. česky »hora lebek« protože tam byly lebky ponravenců, a také má ta hora podobu lebky. (Připomeň předobraz Isáka.) Na které svátky byl Kristus P. ukřižován? Který den to bylo? O kolika hodinách skončil Kristus P.? Když P. Ježíš na kříži skončil, oddělila se jeho duše od těla. Tuto smutnou událost: smrt Krista P. na kříži připomínáme si každý rok na veliký Pátek. Na památku smrti Krista P. zvoní se každý pátek o 3. hod.; naučím vás, co se máte při tomto zvonění modliti. (Dle Střed. katech. str. 172. č. 13.!) — Na památku toho, co Kristus P. za nás trpěl, konají lidé v době postní (před Velikonocí) pobožnost »křížové cesty«; když budete moci, chodte také na křížovou cestu; až na rok vám povím mnoho o této pobožnosti. [N. B. Nyní se vypravuje dle biblické dějep.: »Ježíš do hrobu položen.« Clánek 75. odstavec 2.; pak se přečte další otázka a odpověď.

81. Kdo pochoval tělo Ježíšovo?

Josef z Arimathie a Nikodem pochovali tělo Ježíšovo; položili je do nového, ve skále vytesaného hrobu, do něhož ještě nikdo položen nebyl.

Kdo tedy pochoval tělo P. Ježíše? Josef z Arimathie byl členem vysoké rady židovské a byl tajným učníkem P. Ježíše; napřed se bál veřejně přiznati se ke Kristu P., aby židé na něho neměli zlost; teprve nyní, když Kristus P. byl

mrtev, přiznal se veřejně, že věří v Krista P. a přišel k Pilátovi prosit ho, by mu dal tělo Ježíšovo, že je pochová. — Nikodém byl učený žid (farisej) a byl také už učeníkem P. Ježíše. Tito dva pochovali spolu tělo P. Ježíše. Hrob, do kterého P. Ježíše položili, vytesal si Josef z Arimathie ve své zahradě pro sebe; byl to tedy hrob teprve nový, ještě nikdo v něm neležel. Židovské hroby byly vytesány ve skále jako komůrky, které se zadělaly velikým kamenem, když v nich byl někdo pochován. Mrtvý v něm na polo seděl ve plachtách zavnutý. Takový hrob trval velmi mnoho let, takže v něm mohlo býti pochováno mnoho lidí po sobě. Hrob však, do kterého byl položen Kristus P., byl teprve nově vytesán.

Byl by Kristus P. všechno to, o čem jste slyšely, musil trpěti, kdyby nebyl sám chtěl? Jak tedy to všechno trpěl Kristus P.? (dobrovolně.) Že židé žádné moci na Krista P. neměli, vidíme z toho, jak v zahradě getsemanské vojáci omráčení padli na zem, když Kristus P. jen k nim promluvil. Tak mohl Kristus P., kdyby byl chtěl, všechny židy pouhým slovem, pouhou vůlí zničiti (všemohoucí!) Nemusil se dáti od nich bičovati, nemusil ani umříti na kříži, kdyby nebyl sám dobrovolně chtěl. Ale On přišel s nebe na svět, aby dobrovolně za nás trpěl a umřel, a by tak smířil nás s P. Bohem, aby nás vysvobodil z pekla a otevřel nám nebe.

Čemu jsme se učili ve 4. čl. víry o Kristu P., bylo všechno velmi smutné a bolestné, ale pro nás lidi je to přece útěchy plné, neboť právě utrpením a smrtí Krista P. byli jsme vykoupeni. Nezapomeňte nikdy, co Kristus P. pro každého z vás trpěl, aby to nebylo nadarmo a marné pro vaši duši! Kdykoliv by vám napadlo dělati, mluvití . . . něco hříšného, vždycky si vzpomeňte na obraz Krista P. ukřižovaného a vzpomeňte si, co pro vás trpěl, a pak se zajisté nepovážíte něco zlého mysliti, mluvití nebo dělati.

Pátý článek víry.

»Sstoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých.«

Přečti, jak zní 5. článek víry, J.! Řekni z paměti, jak zní 5. článek víry! Které slovo si musíme doplnit v duchu před slova: *ssstoupil do pekel?* (věřím, že .) — Co tedy věříme a vyznáváme tím, když se modlíme 5. článek víry? Z učení o 5. čl. víry poznáte, kam přišla duše Krista P. hned po jeho skonání, a že třetí den po skonání P. Ježíše Jeho duše s tělem se zase spojila a že Kristus P. vstal zase živý z hrobu.

Který den skonala Kristus P. na kříži? O kolika hodinách to bylo? Co se stalo s duší P. Ježíše v tom okamžiku, když P. Ježíš na kříži skonala? A co se stalo s duší P. Ježíše, když se od jeho těla odloučila, tomu právě učí 5. čl. víry. Přečti otázku a odpověď 82., J.!

82. »Co znamenají slova: »Sstoupil do pekel«?

Slova: *»Sstoupil do pekel«* znamenají, že duše Pána Ježíše, když se od těla odloučila, sestoupila do předpekli.

Pověz ještě jednou, co znamenají slova: *»ssstoupil do pekel«?* Duše P. Ježíše po jeho skonání sestoupila tedy do pekel. Pán Ježíš nesesstoupil do onoho pekla, kde jsou zavrženci, nýbrž zde v 5. čl. víry jméno *»peklo«* znamená ono místo, které se jinak jmenuje *»předpekli«*. Pamatujte si dobře, že jen duše Ježíše Krista sestoupila do předpekli, nikoliv jeho tělo. Kde bylo zatím tělo P. Ježíše. O předpekli jste slyšeli něco již loni, když jsem vám vypravoval o smrti P. Ježíše a o

jeho nanebevstoupení. Letos máte v katechismu zvláštní otázka a odpověď o předpeklí.

***83. Co rozumíme předpeklím?**

Předpeklím rozumíme místo, kde duše spravedlivých, před Kristem zemřelých, pokojně a bez bolesti očekávaly Vykupitele.

O předpeklí se praví, že je to místo (nějaké a někde). Kde předpeklí bylo, neví nikdo. Které duše byli v předpeklí? (spravedlivých) Kterých spravedlivých duše byly v předpeklí? Kterak očekávaly Vykupitele? Která duše byla první v předpeklí? Kdo ještě byl v předpeklí? Trpěly duše spravedlivých něco v předpeklí? Byly duše spravedlivých v předpeklí úplně šťastny, tak, jako jsou nyní v nebi? Proč nebyly . . . (neviděly Boha). Jaký je tedy rozdíl mezi nebem a předpeklím? (Jsou ještě jiné rozdíly!) Je předpeklí posud? Bylo předpeklí od počátku světa? Kdy přestalo předpeklí? Ví někdo, proč P. Ježíš vstoupil do předpeklí? (by zvěstoval duším spravedlivých, že jsou vykoupěny). Tenkrát, když P. Ježíš sestoupil do předpeklí, oznámil jenom duším spravedlivých, že již jsou vykoupěny, že vykoupění lidské je už dokonáno, že je zase otevřeno nebe, které hříchem Adamovým bylo 4 let tisíce zavřeno. Ale tenkrát ještě nebyly duše z předpeklí hned vzaty, teprve za 40 dní později, když P. Ježíš vstupoval na nebesa, vzal také tyto duše s sebou do nebe; od toho okamžiku tedy přestalo zase předpeklí. Ale, když Kristus P. do předpeklí sestoupil, duším se ukázal a jim oznámil, že již jsou vykoupěny, byly tyto duše již nesmírně blaženy, skoro jako by už byly v nebi.

Vypravuj, co se stalo s tělem P. Ježíše, zatím co jeho duše byla v předpeklí? (Biblic. děj. čl. 75. »Ježíš do hrobu položen.«) Zůstalo tělo Ježíšovo pořád ve hrobě? Co se stalo s Kristem P. třetího dne? Kterak Kristus Pán vstal z mrtvých, o tom jste slyšeli vypravovati již v I. tř.; víte tedy, co znamenají slova »vstal z mrtvých«, víte, co

si máte při tom mysliti, když slyšíte o z mrtvých vstání P. Ježíše. Abyste to úplně dobře věděly, máme ona slova vyložena v odpovědi další.

84. Co znamenají slova: „Vstal z mrtvých“?

Slova: »Vstal z mrtvých« znamenají, že Ježíš Kristus vlastní mocí spojil duši svou opět s tělem a ze zavřeného hrobu vyšel slavný a nesmrtelný.

Pověz ještě jednou, co znamenají slova: vstal z mrtvých? Aby Kristus P. mohl z hrobu vstáti, t. j. vyjíti, musil býti napřed živý. Aby byl Kristus P. zase živý, musila se jeho duše spojití opět s jeho tělem. Kdo spojil duši Krista P. opět s jeho tělem? Či mocí to učinil Kristus P? Vypravoval jsem vám už v I. tř., že také jiní lidé vstali z mrtvých. Kterí na příklad? Vstali tito lidé také svou vlastní mocí z mrtvých? Kdo vzkřísil Krista Pána z mrtvých? Když Kristus P. spojil duši svou opět s tělem, v tom okamžiku vyšel ze svého hrobu skrze kámen, který ležel na hrobě a který byl zapečetěný a kterým hrob byl úplně uzavřen. Když Kristus P. byl už z hrobu ven = pryč, hrob byl ještě zavřen, ale hned potom přišel anděl s nebe a odvalil kámen od hrobu (aby lidé viděli, že Kristus P. vstal z mrtvých). Všimněte si dobře, že se praví v katechismu, že Kristus P. vyšel ze zavřeného hrobu! Co učinili vojáci, kteří byli u hrobu Krista P., když uviděli hrob otevřen? — V katechismu se praví, že Kristus P. vyšel ze svého hrobu slavný a nesmrtelný. »Nesmrtelný«: to znamená, že Kristus P. potom už nikdy neumřel. Lazar, mládenec Naimský, dcera Jairova a j., kteří také z mrtvých vstali, zase umřeli, ale Kristus P. zůstal už nesmrtelný. Svým zmrtvýchvstáním přemohl Kristus P. úplně smrt; neboť smrt trhá, t. j. rozděluje duši od těla, ale Kristus P. svou vlastní mocí duši svou opět s tělem spojil, smrt tedy přemohl. Kristus P.... přemohl také ďábla, neboť ďábel chtěl překaziti, bychom přišli do nebe, ale Kristus P. to zase všechno napravil a nás s Bohem zase úplně smířil. »Slavný«: to znamená, že Kristus P. vstal

z mrtvých s nebeskou slávou a velebností a s tělem oslaveným. Vypravoval jsem vám už loni, jaké bylo tělo Krista P., když vstal z mrtvých: Nemohlo již potom trpěti; skvělo se krásou víc než slunce; mohlo se rychle pohybovati jako duch nebo jako naše myšlenky, bylo duchové, takže nepotřebovalo pokrmu, nápoje, spánku, mohlo pronikati skrze věci (skrze kámen hrobový, skrze dveře u večeřadla), mohlo najednou zmizeti s očí lidí, mohlo svou podobu najednou proměnit jako zahradník, jako pocestný atd.. Tělo, které má takové vlastnosti, jmenuje se tělo oslavené. Které vlastnosti mělo oslavené tělo P. Krista?

Kdy si připomínáme, že Kristus vstal z mrtvých? Na památku zmrtvýchvstání Krista P. koná se v církvi katolické Hod Boží, t. j. slavnost velikonoční, »slavnost vzkříšení« večer před hodem velikonočním. Velikonoc jest tolik, jako veliká, znamenitá, památná noc, poněvadž vzkříšením Páně bylo dokonáno naše vykoupení. Již ve St. Zák. nacházíme předobraz naší slavnosti velikonoční. Židé totiž slavili slavnost velikonoční na památku vysvobození z otroctví egyptského. Ale naše slavnost velikonoční má význam mnohem vznešenější, neboť připomíná vysvobození celého pokolení lidského z otroctví ďabla a hříchů skrze smrt a vzkříšení Krista P. Proto také v čas velikonoční křesťané se radují více než kdy jindy. V době velikonoční, od bílé soboty až do nanebevstoupení Páně, vidíváme u hlavního oltáře velikou svíci [paškál], která nám připomíná Vykupitele a všecko, co pro nás vykonal. Na oltáři pak po celou tu dobu bývá soška představující vzkříšeného Spasitele: Kristus P. drží v jedné ruce korouhvičku na znamení, že zvítězil nad smrtí a ďáblem; druhou rukou pak ukazuje k nebi, jako by nám chtěl říci, že také my po nebi toužíme a že i my musíme napřed zvítěziti, chceme-li přijíti do nebe.

Kdy by se měla konati slavnost vzkříšení? Proč? Zmrtvýchvstání Krista P. si také připomínáme, když se modlíme tajemství slavného růžence: »který z mrtvých vstáti ráčil«.

Slyšely jste ve 4. čl. víry, že Kristus P., ačkoliv byl Bohem, přece jakožto člověk skutečně a opravdu na kříži umřel tak, jako jiní lidé umírají. Kristus P. netrpěl a neumřel snad jen na oko, zdánlivě; vždyť měl skutečně tělo lidské a byl zabit od židů. A jako Kristus P. skutečně umřel, tak také skutečně, t. j. opravdu vstal z mrtvých. — To dosvědčují sami sv. apoštolové, kteří P. Ježíše po jeho zmrtvýchvstání častěji vídali, jeho se dotýkali, s ním mluvili a za tuto pravdu svůj život položili, jak jsem vám již loni vypravoval.

Po svém zmrtvýchvstání byl Kristus P. ještě 40 dní na této zemi, ale nechodil již pořád s apoštoly jako dříve, nýbrž jen někdy se jim ukazoval a je poučoval, dával jim rozličné rady a poučoval je, co a jak mají dělati zde na světě, až On odejde na nebe, a tenkrát také ustanovil sv. Petra nad všemi ostatními apoštoly a věřícími za nejvyšší hlavu, jak později ještě uslyšíte. Pověz ještě jednou, co znamenají slova: vstal z mrtvých?

Šestý článek víry.

Vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha, Otce všemohoucího.

Přečti, jak zní 6. čl. víry J.! Pověz z paměti, jak z ní 6. čl. víry? Které slovo si doplníme v duchu před 6. čl. víry? Řekni ještě jednou 6. čl. víry se slovem »věřím«, J.! V tomto článku víry jsou obsaženy 2 velmi důležité pravdy o P. Ježíši. 1. pravda je, že P. Ježíš vstoupil na nebesa; 2. pravda jest, že P. Ježíš sedí na pravici. Jak dlouho ještě zůstal Kristus P. po svém zmrtvýchvstání na této zemi? Vypravuj, co se stalo čtyřicátého dne! (Biblická děj. čl. 81.) Kdy tedy vstoupil Kristus P. na nebesa? Přečti otázku a odpověď 85., J.!

85. Kdy vstoupil Ježíš Kristus na nebesa?

Ježíš Kristus vstoupil na nebesa čtyřicátého dne po svém zmrtvýchvstání.

Památku nanebevstoupení Páně koná církev sv. každého roku právě 40tého dne po vzkříšení Páně. Na tento den se čte sv. evandélium, ve kterém se vypravuje, kterak Kristus P. vstoupil na nebesa. Proto se shází po přečtení evandělia při slavné mši sv. velikonoční svíce (paškál) a soška vzkříšeného Vykupitele se odstraňuje s oltáře, by se tím věřícím připomenulo, že Kristus P. již vstoupil na nebesa. Odkud vstoupil Kristus P. na nebesa? Kdo byl při tom přítomen? A pamatujte si, že P. Ježíš vstoupil na nebesa svou vlastní mocí; nebyl tedy snad od Boha Otce neb Ducha sv. nebo od kohokoliv jiného na nebesa vzat, jako byla na př. Panna Maria na nebe vzata (od P. Ježíše), nýbrž On sám, jakožto Syn Boží vstoupil na nebesa se

svým lidským tělem a se svou lidskou duší, tedy se svou lidskou přirozeností. Dobře si pamatujte, že Kristus P. i s tělem i s duší vstoupil na nebesa. Kdo pak ještě vstupoval zároveň s Kristem P. do nebe? (duše z předpekli) P. Ježíš nyní v nebesích sedí na pravici jak se praví v 6. čl. víry. Co tato slova znamenají, je vyloženo v odpovědi další.

86. Co znamená: Ježíš »sedí na pravici Boha, Otce všemohoucího«?

Ježíš sedí na pravici Boha, Otce všemohoucího, znamená: Ježíš má i jako člověk nejvyšší slávu a moc nade vším na nebi i na zemi.

Slovům: Ježíš sedí na pravici, . . . nesmíme tedy rozumět tak, jako by Bůh Otec měl pravou (a levou) ruku a jako by Kristus P. v nebesích se děl na jeho pravé straně. Proč nemá Bůh pravé a levé ruky a vůbec těla? Když chtějí lidé někoho vyznamenati, nechají ho jíti po pravé straně, nebo ho posadí vedle sebe na pravou stranu. Když král nebo císař někoho posadí vedle sebe na pravou stranu, ukazuje tím, že mu dává veliké vyznamenání, t. j. slávu a moc, a Kristus P. dostal na nebi nejvyšší slávu a moc.

Praví se »i jako člověk«. Jako Bůh měl Kristus P. už od věčnosti nejvyšší moc a slávu...; ale jako člověk ji také nyní dostal, když vstoupil na nebesa, takže nyní má nejvyšší moc a slávu jako Bůh i jako člověk; neboť tato sláva a moc je spravedlivou odměnou za to, co Kristus P. jako člověk na světě trpěl.

Když Kristus P. napřed musil trpěti než mohl vejíti jako člověk do slávy věčné, musíme i my trpěti, chceme-li přijíti do nebe. Kdybyste někdy museli mnoho trpěti a kdyby se vám zdálo býti příliš těžkým, co máte konati, modlete se důvěrně k P. Bohu za pomoc, a připomeňte si, že za toto utrpení a konání povinností očekává vás blaženost nebeská, neboť když budete živi, jak Bůh chce, pak budete mítí také podíl na téže slávě, které Kristus P. už nyní požívá.

Sedmý článek víry.

»Odtud přijde soudit živých i mrtvých«.

Přečti, jak zní 7. čl. víry! Řekni z paměti, jak zní 7. čl. víry, J.! Řekni 7. čl. víry ještě jednou se slovem »věřím«, které si musíme zase na začátku doplniti! Říkej 6. a 7. čl. víry! Odkud tedy přijde P. Ježíš? Co by zde mohlo státí místo slova »odtud«? (t. j. s nebe, kde sedí na pravici Boha, Otce všemohoucího) Vypravoval jsem vám již loni, kdy P. Ježíš přijde zase s nebe; ví to někdo? To máme obsaženo v katechismu v odpovědi další.

87. Kdy přijde Pán Ježíš zase s nebe?

Pán Ježíš přijde zase s nebe v poslední den, to jest, na konec světa s velikou mocí a velebností.

Kdo řekl, že P. Ježíš zase přijde na svět? (andělé apoštolům). Kdy přišel Kristus P. poprvé na svět? Kdy přijde zase t. j. opět, ještě jednou? Ví někdo, kdy bude konec světa, t. j. soudný den? V písmě sv. stojí psáno: »O tom pak dni a hodině (který rok a den ty věci budou) nižádný neví, ani andělé nebeští, jedině sám Otec«. Mat. 24. 36 . . . »Bdětež tedy, poněvadž nevíte, ve kterou hodinu Pán váš přijde«. Mat. 24. 42 . . . Kterak přijde Kristus P. podruhé v soudný den? Pán Ježíš to o sobě předpověděl, že přijde s velikou mocí a velebností. (Biblická děj. čl. 61.) Když přijde P. Ježíš v soudný den, bude ozáren nebeskou září, množství andělů jej bude doprovázeti a na nebi objeví se sv. Kříž [Čte se z bibl. děj. čl. 63.]

Z toho, co jste slyšely o druhém příchodu P. Ježíše, poznali jste, proč P. Ježíš přijde ještě jednou na svět. Přečti otázku a odpověď 88., J.!

88. Proč přijde Pán Ježíš zase v poslední den?

Pán Ježíš přijde v poslední den, aby soudil všechny lidi, živé i mrtvé, dobré i zlé.

Proč tedy přijde . . . ? Poprvé přišel P. Ježíš na svět jako milé, líbezné nemluvnátko v Betlémě, přišel jakožto Vykupitel lidí, ale na konec světa, v soudný den přijde jako mocný a přísný soudce, před něhož se musejí všichni lidé dostaviti, a od něhož všichni obdrží buďto odměnu nebo trest. On bude lidi souditi, a to všechny lidi, kteří kdy na světě byli, jsou a budou. A to bude poslední soud na světě; žádného jiného soudu již potom nebude, proto se jmenuje také tento soud »poslední soud« a den, ve který onen soud bude, jmenují lidé »soudný den,« poslední den. — Praví se v této odpovědi, že P. Ježíš bude souditi živé i mrtvé; kdo jsou tito živí a mrtví, jest hned dále vyloženo; praví se totiž dále: dobré i zlé. »Živí« jsou dobří, to jsou ti, kteří přijdou do nebe; »mrtví« to jsou zlí, kteří přijdou do pekla. Živými tedy rozumíme spravedlivé t. j. dobré, mrtvými rozumíme hříšníky t. j. zlé. Koho rozumíme živými? . . . mrtvými? — Slyšely jste z biblické dějeprawy, kterak bude P. Ježíš všechny lidi souditi. Oddělí nejprve dobré ode zlých, rozdělí je na dvě strany: na pravé straně, t. j. na pravici budou spravedliví, na levé straně, t. j. na levici budou zlí. Kam přijdou dobří, t. j. spravedliví? . . . zlí. t. j. hříšníci? Toto oddělení zlých od dobrých bude pro zlé nesmírně bolestným, budou bédovati, naříkati, ale vše bude marno. Dobří však budou nesmírně šťastni a blaženi nad tím, že jsou konečně ode zlých odděleni, že se jich už zbavili . . . a na věky již nikdy se k sobě nedostanou dobří a zlí, na věky zůstanou odděleni třeba rodičové od dětí, děti od rodičů, bratr od bratra, sester . . . od P. Boha!

P. Ježíš v ten soudný den osvítlí rozum všech lidí tak, že ihned poznají všechny své skutky zlé i dobré, ale nejenom své skutky, nýbrž všechny skutky všech ostatních lidí, tak že každý bude o všech ostatních lidech a všickni ostatní lidé zase o něm věděti, jaký kdo byl, co dobrého nebo zlého dělal ve svém životě. Ale rozdíl bude při tom ten, že hříšníci, t. j. zlí se budou strašně styděti přede všemi lidmi za své hříchy, tak že se budou chtít skryti, by jich nikdo neviděl, ale bude to marno; spravedliví však se nebudou za své hříchy styděti, protože jich už ve svém životě litovali a je napravili.

Když se všechno toto stane, potom vynese Kristus P., soudce rozsudek nade všemi lidmi. Hned, jakmile P. Ježíš tento rozsudek vynese, půjdou zlí do pekla a spravedliví do nebe a na věky zůstanou hříšníci v pekle a spravedliví v nebi; na věky se nesejdou spravedliví s hříšníky, na věky hříšníci P. Boha neuvidí, na věky nepřestanou jejich strašné muky a bolesti...

Kde budeš v soudný den státi ty? Kde ty? Kde ty? Může to někdo věděti? Ale, aby každý z vás stál v soudný den na pravé straně, to záleží jen na vás! Dobře si to pamatujte a buďte živý zbožně a dobře, aby vás P. Ježíš mohl vzít s sebou do nebe v soudný den!

Doposud jsme se učili o dvou osobách Božských: o Otci a Synu. Nyní se budeme učit v 8. čl. víry o třetí božské osobě, o Duchu sv.

Osmý článek víry.

„Věřím v Ducha svatého“.

Přečti, jak zní 8. článek víry, J.! Jak zní 8. článek víry? Jest třeba, bychom u tohoto článku víry doplnili také slovo »věřím?« O kom se budeme učit v 8. čl. víry? Ve kterém čl. víry jsme se učili o Bohu Otci? . B. Synu? O Duchu sv. jste se učili již loni a víte již dosti mnoho o Duchu sv., takže vám bude úplně snadno, čemu se budete letos učit z 8. článku víry.

89. Kdo jest Duch svatý?

Duch svatý jest:

1. třetí božská osoba;
2. pravý Bůh;
3. Utěšitel, kterého Ježíš Kristus církvi své poslati slíbil.

Co se praví o Duchu sv. za 1.? O tom jsme se učili již v 1. článku víry (ot. 30., 31.). Co se praví . za 2.? O tom jsme se učili také v 1. čl. víry (ot. 30., 31.). — Také jsem vám loni vypravoval, co způsobil Duch sv. ve svatých apoštolech, když na ně sestoupil: jak byli najednou docela jinačí (posvětil je, osvětil je, naučil je mluvit rozličnými jazyky, posílil je . .), a řekl jsem vám, že z toho poznáváme, že Duch sv. musí býti Bohem; neboť žádný člověk, žádný anděl by nebyl mohl něco takového v apoštolech způsobiti. —

Co se praví o Duchu sv. za 3 ? P. Ježíš sám nazval Ducha sv. Utěšitelem; řekl jednou apoštolům: »Já prositi budu Otce a jiného Utěšitele dá vám, aby s vámi zůstával na věky Jan 14. 16. Slovo »Utěšitel« znamená tolik co:

těšitel, a P. Ježíš nazval Ducha sv. Utěšitelem proto, poněvadž Duch sv. měl církev sv. po odchodu P. Ježíše na nebesa těšiti; proto právě P. Ježíš slíbil sv. apoštolům Ducha sv. — Všimněte si dobře, že u slova Duch je vždycky ještě slovo »s v a t ý«. Říkáme, vždy: Duch svatý; protože očisťuje duši naši od hříchů, t. j. posvěcuje duši naši, činí ji svatou. — Vypravoval jsem vám loni, kterak P. Ježíš poslal Ducha sv. s nebe. Kolikátý den po nanebevstoupení P. to bylo? Vypravuj, jak se to stalo!

[N. B. Dá se vypravovati jen prostý děj seslání Ducha sv. dle biblické dějeprawy čl. 82.]
Přečti nyní z katechismu otázku a odpověď 90., J.!

90. Kdy poslal Ježíš Kristus církvi své Ducha svatého ?

Ježíš Kristus poslal církvi své Ducha svatého desátého dne po svém nanebevstoupení, o slavnosti letnic, když se ukázali ohniví jazykové nad hlavami apoštolův.

Kdy tedy poslal, t. j. seslal s nebe P. Ježíš Ducha svatého? O které slavnosti, t. j. svátcích to bylo? Svátky »letnice« slavili židé v létě, asi v té době, kdy my křesťané slavíme svátky svatodušní. Svátky letnice slavili židé na památku toho, že jim dal P. Bůh padesátý den po vyjití z Egypta desátero přikázání na hoře Sinaj. — V jaké podobě se ukázal Duch sv.? Duch sv. úmyslně sestoupil na apoštoly v podobě ohně, ohnivých jazyků, neboť chtěl viditelně naznačiti všechno to, co chtěl v apoštolech [neviditelně] způsobiti. Vypravuj nyní dále, co se stalo se svatými apoštoly, když na ně Duch sv. sestoupil! [bibl. děj. čl. 82.]

Duch sv. tedy způsobil v apoštolech trojí věc, t. j. účinek, změnu: 1. posvětil je, 2. osvětil a posilnil a 3. naučil je rozličnými jazyky mluvití . . . A všechno to, co chtěl Duch sv. v apoštolech způsobiti, t. j. chtěl také viditelně na-

značiti tím, že na apoštoly sestoupil v podobě ohně, v podobě ohnivých jazyků. Co pak působí oheň? Oheň svítí, zahřívá, čistí, sílí a utvrzuje; plamen ohně vznáší se vždy vzhůru k nebi. Oheň tedy svítí: tak i Duch sv., který se ukázal v podobě ohně, osvítil apoštoly, t. j. jejich rozum. Apoštolové dříve nemohli porozuměti mnohým věcem, které jim P. Ježíš říkal: ale když na ně Duch sv. sestoupil, osvítil je tak, že pak docela dobře rozuměli všemu, co od Krista P. dříve slyšeli a velmi dobře pak učení P. Ježíše znali. — Oheň zahřívá: apoštolové byli Duchem sv. zahřáti, cítili velmi vřelou, t. j. vroucí lásku k P. Ježíši, k P. Bohu a k bližnímu, t. j. k lidem; byli by rádi všechny lidi obrátili na víru Kristovu.

Oheň čistí: někdy vidíváte, že kovář dává nečisté, rezavé železo do ohně, by se v něm očistilo. Tak Duch sv. očistil apoštoly o d e v š e c h j e j i c h c h y b, slabostí, nedokonalostí, které tenkrát ještě na sobě měli; někdy se na př. mezi sebou hádali, byli hněvivi, nevěřili hned všemu, co slyšeli od Krista P. a pod. Ale po seslání Ducha sv. ani jedné z těchto chyb již neměli. — Oheň sílí a utvrzuje: mnohé věci činí pevnými, na př. hlína v ohni ztverdne jako kámen (cihla!) — Tak i Duch sv. apoštoly posilnil, utvrdil a upevnil: před příchodem Ducha sv. byli apoštolové bojácni, ze strachu před židy se zavřeli .; sv. Petr ze strachu před židy třikrát P. Ježíše zapřel, a všichni apoštolové opustili P. Ježíše, utekli od Něho, když byl zajat v zahradě getsemanské; tak byli bojácni a slabi! Ale Duch sv. je posilnil, že pak b e z e s t r a c h u š l i m e z i ž i d y a kázali . . . Duch sv. sestoupil na sv. apoštoly v podobě, t. j. ve způsobě j a z y k ů. Jazykem mluvíme; jazyk tedy naznačuje řeč. K čemu ustanovil P. Ježíš apoštoly? (aby šli do celého světa hlásat jeho učení). Ale všude na světě není stejná řeč! Tak na př. u nás se mluví česky, jinde německy a zas jinde mají rozličné jiné řeči. A proto by nebyli mohli apoštolové učení Ježíše Krista ve světě rozhlašovati, kdyby nebyli uměli mluvit rozličnými řečmi, t. j. jazyky, kdyby nebyli uměli řeči rozličných těch národů. Tenkrát, když Duch sv.

sestoupil na apoštoly, bylo v Jerusalemě mnoho tisíc lidí z rozličných krajin a ti mluvili rozličnými jazyky, t. j. řečmi: ale když apoštol sv. Petr začal kázati učení Ježíše Krista, všichni mu rozuměli. Apoštolové tedy uměli všechny ty řeči! I my se můžeme naučiti některé cizí řeči, ale trvá to dlouho! Kdyby se byli měli apoštolové všem cizím řečem teprve učit, bylo by to dlouho trvalo: proto Duch sv. učinil, že všechny řeči uměli hned, t. j. najednou, t. j. v jednom okamžiku, — říkáme, že Duch sv. jim dal dar (cizích) jazyků. Proto se tedy objevil Duch sv. v podobě jazyků, by se ukázalo, že udělí apoštolům dar rozličných řečí.

Co způsobil Duch sv. ve sv. apoštolech, to působí také v nás posud: jako apoštoly posvětil, osvětil a posilnil, tak posvěcuje posud i naši duši, tak osvěcuje dosud i náš rozum, tak posiluje posud i naši vůli (srdce). Již na křtu sv. očistil Duch sv. naši duši ode hříchu dědičného a při sv. zpovědi opět ji očišťuje od hříchů. Duch sv. osvěcuje náš rozum, abychom dobře poznávali, co je dobré a co zlé; Duch sv. učí nás, t. j. dává nám vnuknutí, co máme činiti a čeho se máme varovati. Proto se modlíváte před vyučováním k Duchu sv., aby vás osvětil, byste poznali vůli Boží a všechno, čeho je vám pro duši a tělo potřeba. (Viz: Poučka čís. 18.) Ale nejen ve škole se máte modliti k Duchu sv., nýbrž i jinde, by vás osvěcoval a učil, co máte činiti a čeho se varovati. — Duch sv. také posiluje nás, t. j. naši vůli, povzbuzuje nás, abychom dělali to, co P. Bůh chce, bychom žili podle vůle Boží. Proto také Ducha sv. často prosíme, by nás ke všemu dobrému povzbuzoval a naši slabou vůli sílil. Někdy nemáte třeba chuti k učení, k modlitbě, k nějaké práci, — nebo když máte rodičů poslechnouti a pod.: prostě tedy Ducha sv., aby vám k tomu dodával chuti, by vás k tomu povzbuzoval. Někdy se vám zdá, že nemůžete něco vykonati, co se vám ukládá; prostě tedy Ducha sv., a On vás bude síliti a bude vám pomáhati. Vzpomeňte si, jak Duch sv. posilnil sv. apoštoly! Tak posilní i vás, budete-li se k němu vždycky

modlívati. — Duch sv. dal apoštolům dar rozličných jazyků! Tohoto daru nedostává od Ducha sv. každý člověk, protože ho každý nepotřebuje; ale Duch sv. uděluje přece i nám dar jazyků. Jak se to stává?! P. Ježíš sliboval netoliko svým apoštolům, ale i jiným věřícím, že budou mluvit »novými jazyky«! Jaké jsou to ty nové jazyky?! Mluví-li někdo zlé věci, lže-li, mluví-li nestydatě, neslušně, pomlouvá-li, dává-li jiným potupná jména atd. . . , mluví jazykem starým, t. j. hříšným. Ale polepší-li se, mluví-li potom jenom slušné, bohumilé řeči, chválí-li P. Boha, mluví-li jenom řeči, kterými jiný člověk bývá poučen, potěšen, povzbuzen k dobrému atd. . . , mluví jazykem novým, t. j. mluví, jak hodný křesťan mluvit má. A k tomu nás povzbuzuje Duch sv.!

Ještě mnoho jiných milostí a darů uděluje nám Duch sv.; o tom se budete učit až ze Střed. (resp. Vel.) katechismu. — Když se modlíme slavný růženec, připomínáme si, že nám P. Ježíš seslal Ducha sv. Jak zní třetí tajemství slavného růžence? Na památku seslání Ducha sv. ustanovila církev sv. slavnost, t. j. Hod Boží svatodušní, která se koná vždy padesátého dne po Vzkříšení Páně. Touto slavností připomíná se nám nekonečná láska Ducha sv. a ony milosti a dary, kterých nám Duch sv. uděluje. Ale církev sv. nás chce touto slavností také povzbudit, abychom milostí a darů ducha sv. dobře užívali a duše své posvěcovali; proto se uděluje také zvláště v době svatodušní sv. biřmování.

Devátý článek víry.

»Svatou církev obecnou, svatých obcování«.

Přečti, jak zní 9. článek víry! Jak zní 9. čl. víry?

Tento článek víry se skládá ze dvou částí. První část jsou slova: s v a t o u c í r k e v o b e c n o u ; druhá část jsou slova: s v a t ý c h o b c o v á n í . Co si máme v duchu mysliti před 9. čl. víry? (v ě ř í m ve svatou a v ě ř í m ve svatých . . .).

O sv. církvi obecné neb katolické jste se učili něčemu již loni; ale letos se budeme o ní učit mnohem více; poznáváte to již z toho, že tento 9. článek víry obsahuje, t. j. má tři odstavce a každý odstavec jedná o něčem jiném, jak vidíte z nadpisů nad nimi. Přečti nadpis prvního odstavce! . . . druhého odstavce! atd. Kolik je tedy odstavců v 9. článku víry? — Přečti otázku a odpověď 91., J.!

91. Co je církev obecná nebo katolická?

Církev obecná neb katolická jest viditelná společnost všech pravověřících křesťanů, kteří jedno učení vyznávají, jedněch svátostí užívají a římského papeže za svou nejvyšší viditelnou hlavu uznávají.

Co je dle této odpovědi církev obecná nebo katolická? (společnost). Jaká společnost je církev? (viditelná). Kdo je v této společnosti, t. j. církvi sv.? Kteří jen křesťané jsou ve společnosti církvi sv.? (pravověřící). Co vyznávají všickni pravověřící křesťané, kteří jsou ve společnosti církvi sv.? Čeho užívají . . .? (Kdo

jest hlavou všech pravověřících křesťanů? Jakou hlavou je římský papež? (nejvyšší viditelnou).

Společnost je mnoho lidí dohromady, kteří mají něco stejného, t. j. společného a kteří patří dohromady. Lidé jsou členové, t. j. údové společnosti. Co je společnost? Čím jsou lidé ve společnosti? Společnost, která se skládá z katolických křesťanů, jmenuje se církev katolická obecná. Co mají stejného všichni členové, t. j. údové církve katolické? (učení, svátosti, mši sv., římského papeže atd.) Všichni lidé tedy, kteří mají jméno »křesťan«, t. j. kteří jsou křesťané a kteří mají učení Kristovo, 7 svátostí, mši sv., římského papeže za svou nejvyšší hlavu, patří dohromady, nebo-li tvoří společnost, t. j. církev, tak jako žáci jedné třídy patří dohromady, t. j. tvoří jednu třídu a mají stejné učení, dostávají stejné úlohy, mají všichni jednoho p. učitele atd.

Co jsou všichni členové církve sv.? (lidé.) Je tedy církev viditelná, t. j. poznatelná společnost, neboť její nejvyšší hlava, papež, je člověk, tedy viditelný; rovněž biskupové jsou lidé, tedy viditelní. Každý může slyšet i, čemu papež a biskupové učí a co poroučejí. Dále každý může její členy poznati podle kříže, který dělají podle pozdravení, které si dávají podle toho, že chodí v neděli a ve svátek do kostela na kázání a na mši sv., že přijímají sv. svátosti, — každý může slyšet i, že se všichni údové katolické církve modlí na př. Otčenáš, Věřím v Boha a podobné. — Jako žáky jedné třídy poznáte podle toho, že všichni mají napsáno na knihách třída, všichni mají stejné knihy, sešity, stejné učení, stejné úlohy, chodí ve stejnou dobu do školy, všichni poslouchají jednoho p. učitele atd. A proto se praví také v této odpovědi dále, že k církvi patří takoví členové, nebo-li takoví křesťané, kteří jedno a totéž učení vyznávají a jedny, t. j. tytéž svátosti přijímají, t. j. užívají.

A co se ještě praví v této odpovědi o členech církve sv.? (všichni mají římského papeže

za . . .). Pověz nyní úplně a po pořádku, jaké vlastnosti, t. j. znaky musí míti ten, kdo je členem, t. j. údem církvi sv. ? (1. křesťan, 2. pravověřící křesťan, 3. . . . atd.) Pověz ještě jednou, co je církev obecná neb katolická! Přečti nadpis odstavce prvního, J.!

1. O založení církve.

Byla církev také před Kristem P. ? Od kdy teprve je církev ? Kdo je tedy původcem, t. j. zakladatelem církve sv. ? To je také obsaženo v odpovědi další.

92. Kdo založil církev ?

Ježíš Kristus založil církev.

Již v loni jsem vám něco vypravoval o tom, kterak P. Ježíš založil církev; ale letos se tomu budeme učit z katechismu. V odpovědi další je to všechno velmi krásně vyloženo. Přečti otázku a odpověď 93., J.!

93. Kterak Ježíš Kristus založil církev ?

Ježíš Kristus založil církev takto:

1. shromažďoval kolem sebe věřící;

2. vyvolil z nich dvanáct apošto: lův a odevzdal jim svůj trojí úřad učitelský, kněžský a královský nebo pastýřský;

3. ustanovil místo sebe apoštola Petra za nejvyšší viditelnou hlavu církve, sám pak zůstal hlavou její neviditelnou.

Co činil Ježíš Kristus nejprve ? Co činil potom ? Co potom ?

Ad 1. Vypravoval jsem vám již dříve, kterak P. Ježíš konal svůj úřad učitelský (ot. 74. opakuje se odstavec 1. a 2.) Jak nazýváme jeho první věřící ? (učeníky). Takových učeníků měl Kristus P. pořád více. Kolik jich měl všech ?

Ad 2. Kolik mužů si vyvolil P. Ježíš ze svých učeníků? Jak říkáme těmto mužům? Jméno »apoštol« znamená tolik jako posel nebo vyslanec Kristův. Apoštolové byli ustavičně u Krista P., všude s ním chodili, aby všechno viděli a slyšeli, čemu P. Ježíš učil a co dělal, aby skutečně z nich byli dobří apoštolové, t. j. poslové P. Ježíše. A než vstoupil P. Ježíš na nebesa, odevzdal svým apoštolům také potřebnou moc a právo, by mohli skutečně místo něho jeho učení hlásati. Odevzdal jim tu moc, kterou měl sám, dal jim moc a právo, aby konali to, co On sám konal: aby Jeho učení hlásali a lidem je vysvětlovali — a nikdo jiný mimo apoštoly neměl práva říkati, co mají lidé věriti a dělati, chtějí-li býti spaseni — by se o věřící starali a byli jich představenými, t. j., aby jim říkali, co mají dělati (dávati jim příkázání), by je napomínali, nebo i trestali, kdyby neposlechli atd. P. Ježíš dal apoštolům moc a právo, by konali všechno tak, jako On, neboli odevzdal jim svůj trojí úřad, který sám zde na zemi vykonával, totiž úřad učitelský, kněžský a pastýřský. Tento trojí úřad jim odevzdal slovy, která jim řekl na hoře Olivetské před svým nanebevstoupením. Řekl jim: »Jdouce učte všechny národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha sv., učíce je zachovávat všechno, což jsem koli přikázal vám.« Mat. 28. 19. 20.

Komu odevzdal P. Ježíš svůj trojí úřad? Nikomu jinému! P. Ježíš jenom apoštolům řekl: »Jako mne poslal Otec, i já posílám vás« Jan 20. 21., t. j., k čemu mne. — tak i já posílám vás, totiž abyste vedli lidi ke spasení: abyste je učili, jim udělovali sv. svátosti, je napomínali atd. Ale tento trojí úřad nezačali apoštolové vykonávat hned, jak jim ho P. Ježíš odevzdal, nýbrž teprve až na ně Duch sv. sestoupil, jak o tom později uslyšíte.

Ad 3. Co činil Ježíš Kristus 3.? Kdo založil církev? Kdo je tedy jejím Pánem, nebo li její hlavou? Dokud Kristus P. byl na zemi, byl skutečně také viditelnou hlavou

církv e s v é (NB. církev nebyla ještě utvářena tak, jako po jeho nanebevstoupení), sám říkal a poroučel apoštolům a učeníkům, co mají věřiti a učiti atd. Když P. Ježíš vstoupil na nebesa, zůstal pořád zakladatelem, t. j. Pánem, hlavou církve, ale neviditelnou; již Ho nebylo viděti na zemi. Ale P. Ježíš chtěl, aby věřící i po jeho odchodu na nebe měli viditelnou hlavu, t. j. aby měli představeného, kterého by mohli viděti i slyšeti a který by je tak učil a napomínal, t. j. tak se o ně staral, jako P. Ježíš, dokud byl na zemi; neboť viditelná společnost nemůže býti bez viditelného představeného, t. j. bez viditelné hlavy, jako třída nemůže býti bez učitele. Proto ustanovil P. Ježíš zde na zemi za nejvyšší viditelnou hlavu církve sv. Petra, aby místo něho církev sv. řídil, sám pak zůstal její hlavou neviditelnou. [NB. O svátcích sv. apoštolů bude snad příhodnější promluvit současně s rokem církevním, nebo, když se děje zmínka o jejich mučnické smrti v otázce.]

Skutečně také i v písmě sv. nazývá se apoštol Petr »prvním« ze všech apoštolů, t. j. nejvyšším, najmocnějším, neboli hlavou všech apoštolův, a skutečně také řídil celou církev sv. (volba apoštola Matěje biblic. děj. čl. 82.) Řídil první sněm církevní v Jerusalemě (bibl. děj. čl. 93.)

Sv. Petr však byl člověk smrtelný a proto nezůstal pořád na světě; umřel a sice byl ukřižován hlavou dolů v městě Římě (o tom ještě uslyšíte). Slyšely jste však, že P. Ježíš učinil sv. Petra základem církve t. j. nejprvnější a nejhlavnější osobou v církvi, tak že bez něho ani církev býti nemůže, jako tělo nemůže býti bez hlavy, jako dům nemůže býti bez základů, jako třída nemůže býti bez učitele. Co nyní, když sv. Petr umřel? Mohla zůstat církev bez nejvyšší hlavy? To Kristus P. dobře věděl, a proto ustanovil, aby po Petrovi byl zase někdo jiný nejvyšší viditelnou hlavou církve, nebo-li nástupcem sv. Petra, který by Krista P.

zde na zemi zastupoval, byl jeho zástupcem t. j. náměstkem, tak jako sv. Petr; a když ten zemřel, měl býti zase jiný po něm a po tom zase jiný a tak pořád až po dnes. Kdo je od smrti apoštola Petra jest obsaženo v odpovědi další.

94. Kdo jest od smrti apoštola Petra nejvyšší viditelnou hlavou církve?

Od smrti apoštola Petra je římský papež nejvyšší viditelnou hlavou církve.

Pravil jsem vám, že všichni apoštolové se rozešli do světa kázat víru Kristovu, jak jim to P. Ježíš poručil slovy »Jdouce«. Sv. Petr přišel až do města Říma a byl biskupem v Římě, t. j. římským 25 let a tam také zemřel. Nyní tedy musil býti po něm někdo jeho nástupcem v Římě, a skutečně také hned byl; jmenoval se Linus a ten měl na vlastní moc, jako sv. Petr, poněvadž po něm nastoupil. A tak to šlo dále; když zemřel Linus, byl zase hned po něm v Římě jeho nástupce, který se jmenoval Kletus, když Kletus zemřel, byl hned jeho nástupcem zase jiný biskup v Římě a tak to šlo dále až po dnes, takže Lev XIII., který je nyní v Římě biskupem, je nástupcem sv. Petra a nejvyšší viditelnou hlavou církve, jako byl sv. Petr. Od smrti apoštola Petra byl tedy vždycky římský biskup nejvyšší hlavou celé církve a tak to je až posud a bude tak vždycky.

Cím je Lev XIII.? Obyčejně se říká římský biskup, t. j. papež, svatý Otec, t. j. otec všech katolických křesťanů. Pověz tedy ještě jednou, kdo je od smrti apoštola Petra .?

A poněvadž právě římský biskup, t. j. papež je nejvyšší viditelnou hlavou celé církve, proto také církev katolická neb obecná dle římského biskupa se jmenuje »církev římskokatolická«.

Který rozkaz dal P. Ježíš apoštolům před svým nanebevstoupením? Apoštolové skutečně po seslání Ducha sv. se rozešli do světa a všude

kázali učení Kristovo, a když jim lidé uvěřili, okřtili je a shromažďovali je kolem sebe; zakládali také křesťanské spolky, nebo-li křesťanské obce. Dokud apoštol mohl mezi těmito křesťany zůstat, učil je sám, sloužil jim mši sv., říkal jim, jak se mají chovati, a staral se o ně. Ale musil také jiným ještě lidem hlásati víru Kristovu, nemohl tedy u nich zůstat pořád. A proto než odešel, vybral si z křesťanů některého hodného a již staršího muže, který víru křesťanskou již dobře znal a byl ctnostně živ, a toho vysvětil na biskupa a dal mu tutéž moc a totéž právo, které sám od P. Ježíše obdržel: totiž, aby učil, uděloval sv. svátosti, sloužil mši sv., aby byl hlavou té křesťanské obce, aby se o všechno v obci staral a na všechno dohlížel, kdyby bylo třeba, by napomínal i trestal, aby zase nové obce křesťanské sám zakládal a také v těchto nových křesťanských obcích zase řádné a zbožné muže na biskupy světil. Cí nástupcové byli tedy tito biskupové v obcích křesťanských? (jest velice dobré a potřebné znázorniti na tabuli postup apoštolův a vzrůst obcí křesťanských.) Všichni uznávali sv. Petra za nejvyšší viditelnou hlavu církve, t. j. poslouchali ho, když jim něco poručil, co se týkalo sv. víry, tak jako sv. apoštolové sv. Petra poslouchali; proto se jim říkalo »řádní nástupcové sv. apoštolův.« A tak jest až po dnes: každý, kdo má býti biskupem, musí býti vysvěcen od některého řádného biskupa (s povolením papeže), který už je řádným nástupcem některého z apoštolův, a musí papeže uznávati za svého představeného a za nejvyšší hlavu celé církve, musí ho poslouchati, když papež něco poroučí, co se týká sv. víry. Přečti nadpis 2. odstavce, J.!

§2. O úkolu církve.

O čem jsme se učili v 1. odstavci? O čem se budeme učit v 2. odstavci? Místo »úkol« můžeme říci: úloha, povinnost, cíl. V tomto 2. odstavci budeme se tedy učit o tom, k čemu P. Ježíš založil církev, nebo-li: nač je církev Kri-

stova, co jest její úlohou, t. j. povinností, t. j. cílem zde na světě? To jest docela zřetelně a krátce obsaženo v odpovědi další.

95. K čemu založil Ježíš Kristus církev?

Ježíš Kristus založil církev, aby vedla lidi k věčnému spasení.

Z této odpovědi poznáváme, že církev má všem lidem ukazovati cestu k nebi a pomáhati jim, aby skutečně do nebe mohli přijíti; církev má své údy, t. j. členy až do skonání světa poučovati o víře (předkládati jim k věření) a říkati jim, jak se mají chovati; má jim udělovati sv. svátosti, by se všickni stali účastnými vykoupení, které nám Kristus svou smrtí na kříži vydobyl. Pokud byl P. Ježíš na zemi viditelně přítomen, učil sám lidi, sám jim odpouštěl hříchy, sám také podával apoštolům své tělo a krev pod způsoby chleba a vína a staral se o ty, kdo v Něho uvěřili. Ale P. Ježíš, než-li vstoupil na nebesa, řekl apoštolům: »Jako mne poslal Otec, tak i Já posílám vás;« těmito slovy jim tedy odevzdal svůj trojí úřad: měli činiti, co činil P. Ježíš: měli lidi učiti, od hříchu očišťovati (posvěcovati) a vésti po cestě, která vede ku spasení atd. [Viz ot. * 93!] Poněvadž papež a biskupové jsou řádnými nástupci svat. Petra a apoštolů, proto i oni mají tutéž moc, kterou měli apoštolové: i papež a biskupové učí lidi, posvěcují je atd.; zkrátka vedou lidi ke spasení nebo-li vykonávají trojí úřad Ježíše Krista.

Z toho, co jsem vám doposud vypravoval o sv. církvi, poznaly jste jak užitečna jest pro nás církev sv. a co všecko pro nás dělá, bychom mohli přijíti do nebe. Ale když se církev sv. o nás tak stará, máme i my zase k ní jisté povinnosti. Naší povinností jest, abychom věřili, čemu církev sv. učí, abychom konali, co ona nám poroučí. Kdo by nechtěl věřiti, čemu učí církev sv. a nechtěl by konati, co ona poroučí, nemohl by býti spasen. Budete se o tom učiti ještě velmi mnoho, až budete míti Střední (resp. Velký) katechismus. Přečti nadpis 3. odstavce, I.!

3. O obcování svatých.

O čem jedná třetí odstavec 9. článku víry? O čem se budeme učit v tomto odstavci? Kdo pak jsou to oni »s vatí,« o kterých se praví v 9. čl. víry, že věříme, že svatí mají mezi sebou obcování?! Povím vám to. »Svatí,« o kterých se praví, že mají mezi sebou obcování, jsou za 1. pravověřící (křesťané) na zemi. Pravověřící na zemi se nazývají svatými, protože každý pravověřící křesťan byl na křtu sv. posvěcen, t. j. jeho duše byla očištěna od hříchu, učiněna svatou. A kam mají po smrti všichni pravověřící křesťané přijíti? K čemu jsou tedy povoláni? To řekl P. Ježíš výslovně: »Buďte dokonalí (svatí), jako i Otec váš dokonalý (svatý) jest,« Ale jsou pravověřící již skutečně svatí, t. j. v nebi? Jsou však už v nebi mnozí svatí, kteří žili na zemi a kteří také byli na křtu sv. posvěcení a ke svatosti povoláni; oni tedy už dosáhli skutečně svatosti; a sice té pravé, dokonalé svatosti, totiž blaženosti věčné. A i duše, které jsou v očištění, byly dříve v těle lidí, kteří byli pokřtěni a ke svatosti povoláni, a také ony skutečně dojdou docela jistě dokonalé blaženosti nebeské, až si jen vytrpí v očištění tresty za své hříchy.

Tento třetí odstavec jedná o obcování svatých; z toho poznáváme, že svatí, t. j. pravověřící atd. . . mají mezi sebou nějaké obcování. Co to znamená, že mají mezi sebou obcování?! To znamená, že všichni jsou mezi sebou co nejúžeji spojeni, t. j. jsou jako údové jednoho těla, — že mají něco, co náleží všem, t. j. každému z nich, — že mají tedy něco obecného, t. j. jako nějaký obecný majetek, — a že, co koná jeden z nich, prospívá to všem ostatním, a co zase konají všichni ostatní, prospívá zase každému jednotlivému! — Co tedy znamená, že »svatí« mají mezi sebou obcování? Kdo jsou svatí, kteří mají mezi sebou obcování? Místo toho můžeme říci, že k obcování svatých náležejí: pravověřící na zemi atd. Přečti nyní otázku a odpověď 96. J.!

96. Kdo náleží k obcování svatých?

K obcování svatých náležejí:

1. pravověřící na zemi nebo církev bojující;
2. svatí v nebi nebo církev vítězná;
3. duše v očištcí nebo církev trpící.

Kdo tedy náleží k obcování svatých? O kolikeré církvi se zde mluví? Kdo je církev bojující? Proč? Kdo je církev vítězná? Proč? . . . Kdo je církev trpící? Proč . . .? Jak se jmenují pravověřící na zemi ještě jinak? . . . svatí v nebi . . .? duše v očištcí . . .? Pravověřící na zemi, svatí v nebi a duše v očištcí náležejí k obcování svatých, t. j. jsou mezi sebou co nejúžeji spojeni, jako údové jednoho těla, jehož hlava je Kristus. (Je to tedy také něco podobného, jako v církvi viditelné na zemi, — jest to církev v širším smyslu slova.) Nesmíte mysliti, že církev bojující, vítězná a trpící jsou tři rozličné, od sebe oddělené církve; nýbrž tím se jen rozumí, že členové, velké církve Kristovy, t. j. údové těla Kristova, jsou trojího druhu: jedni ještě bojují zde na zemi s ďáblem, druzí ještě trpí v očištcí, a třetí již dosáhli vítězství nad ďáblem, t. j. jsou již v nebi. (Srovnej přechod Židů mořem Rudým; jedni ještě bojovali s Egypťany, druzí již byli v moři, ale ještě nebyli na druhé straně, u cíle, někteří již byli konečně na druhém břehu a tedy zachráněni do cela.)

Ad I. Všickni pravověřící křesťané na zemi jsou mezi sebou v takovém spojení, že co prospívá na duši jednomu, prospívá zároveň také všem ostatním. Jako, co prospívá jednomu na údu na našem těle, to prospívá také údům ostatním; na př. hudba, kterou slyší jen ucho, činí celého člověka veselým: tvář se směje, oči se vesele dívají, celé tělo se pohybuje, mnohý by chtěl třeba i tancovat, ruce si tleskají dle taktu a t. d.; nebo když oko vidí krásnou krajinu, celému tělu je to příjemno; ruce pracují pro celé tělo. Naopak, když jeden úd na těle je nemocen, na př. bolí hlava nebo noha, ruka a pod., tu celé

tělo je smutno a nemocno, člověk si musí třeba i lehnout a pod.

Tak i v církvi sv. jsou jisté věci velice užitečné a pro duši prospěšné — říkáme jim duchovní statky, t. j. poklady — které patří všem křesťanům, které jsou jejich obecným, společným majetkem, na kterých tedy všickni mají podíl [jako občané ., žáci ., členové rodiny .].

Které jsou ony duchovní statky v církvi sv., na kterých mají všickni pravověřící křesťané podíl? Církev svatou, jak jste již slyšely, si můžeme představit jako osobu (spolek). P. Ježíš je její hlava a my jsme její údové. P. Ježíš jí dal veliké statky, t. j. poklady: dal jí své učení, mši sv., sv. svátosti, dal jí své zásluhy, t. j. právo na tu odměnu, které sám zasluhoval za svou smrt na kříži; dal jí zásluhy svatých a světic, t. j. právo na tu odměnu, které svatí za své dobré skutky zasluhují; dal jí moc a právo, by se modlila za lidi, aby konala skutky, za které se může přijíti do nebe. Poněvadž my jsme údové této církve, proto, co patří církvi sv. patří i nám, máme na tom všem podíl, máme právo na všechny veliké statky její, to všechno prospívá každému z nás. A co dobrého koná jeden člen, t. j. úd sv. církve, prospívá zároveň všem ostatním; a co konají všickni, prospívá i každému jednotlivci když se modlí [jeden] katolický křesťan, prospívá to všem, modlí se za všechny. Proto také říkáme, když se modlíme Otčenáš: Otče náš a ne Otče můj; chléb náš; odpusť nám atd. Z toho vidíte, jaké je to štěstí býti v církvi katolické, a jak snadno katol. křesťan může přijíti do nebe, neboť on nejen sám pracuje o to, aby byl spasen, nýbrž jemu pomáhají všickni členové církve katolické.

Ad 2. Umřel-li některý člen církve, který měl na sobě smrtelný hřích, jest zavržen na věky a je na věky odloučen od spravedlivých v nebi i na zemi, tudíž i od církve sv. Ale umřel-li člověk v milosti Boží, přijde buď hned do nebe, nebo do

očistce. Kdo přijde hned do nebe? Kdo přijde napřed do očistce? A duše v nebi nebo v očistci nepřestávají býti členy sv. církve, nepřestávají býti katol. křesťany, zůstávají s námi i po smrti ve spojení, ba ještě více než za živa, neboť jsou již u Krista P. v nebi, kam my všichni máme jednou přijíti, ony již se nemohou od těla Kristova, t. j. církve sv. ani odtrhnouti, neboť již nemohou hřešiti. Ovšem viditelně již nenáleží k církvi sv., protože jejich tělo umřelo, ale zůstávají svou duší ustavičně v spojení s námi: ony myslí na nás a my zas myslíme na ně, milují nás, jako za živa a přejí nám, abychom byli také jednou spaseni, jako ony, a my zase máme z toho velikou radost, že o n y j s o u s p a s e n y

Co tedy činíme, t. j. prokazujeme svatým v nebi? Svaté ctíme tím, že na ně rádi a často myslíme a to dobře o nich myslíme, že máme radost z toho, že jsou v nebi a máme před nimi úctu; ctíme je také tím, že se slouží v církvi sv. mše sv. ke cti svatých (skoro každý den ke cti toho svatého, kterého je právě svátek), že se k jejich cti staví chrámy, (kterému svatému je zasvěcen náš chrám Páně?), sochy, (kterých svatých sochy jsou u nás v dědině?) máme obrazy svatých v uctivosti, zpíváme písně ke svatým (ke sv. Janu Nep., k patronům českým a jiné), smekáme u jejich soch, obrazů, čteme jejich životopisy, vypravujeme a slyšíme rádi o nich a pod. Svaté také vzýváme, t. j. prosíme je, aby se za nás u P. Boha přimlouvali a sami nám od Něho vyprosili, čeho potřebujeme. Tím ukazujeme, že uznáváme, že mají velikou moc u Boha atd. — A co zase činí svatí nám za to? Prosí Boha, aby nám dal mnoho milostí, kterých potřebujeme pro duši i pro tělo, bychom mohli přijíti do nebe. A svatí to vědí od P. Boha, čeho potřebujeme pro duši i pro tělo. Kterí svatí za každého z nás nejvíce prosí? (Sv. patron.) Který ze všech svatých nejvíce za nás prosí a nejvíce milostí nám může vyprositi? [Panna Maria].

Vidíte tedy, že i se svatými v nebi jsme my křesťané na zemi v ustavičném spojení, t. j. obcování. Abychom nikdy na to nezapomněli, církev

svatá stanoví každý rok svátek »všech svatých«. Kdy je tento svátek? Co si máme na ten den připomínati? Co ten den máme zvláště činiti?

Ad 3. Ale také s dušemi v očistci jsme my pravověřící křesťané na zemi v ustavičném spojení, t. j. obcování: my prospíváme, t. j. činíme něco dobrého jim, a ony zase nám; za duše v očistci se modlíme (po kázání »otčenášky«, po pohřbu na hřbitově, v den »dušiček«, při mši sv., mše sv. se slouží po pohřbu za zemřelé a pod.; ještě více o tom uslyšíte později). Pomáhejte i vy rády duším v očistci všem, ale zvláště se modlete za duše svých rodičů, bratří a sester atd., neboť nevíte, jsou-li už v nebi možná, že se ještě trápí v očistci a čekají, abyste jim pomohly; a kdybyste vy jednou také přišly do očistce, jak byste byly rády, kdyby se někdo za vás modlil a vám z očistce brzy pomohl; neboť v očistci trpí duše strašné muky! — A co zase činí duše v očistci za nás? [doufáme, že se za nás..., neboť P. Bůh je má rád, jsou přátelé Boží a již brzy mají k P. Bohu přijíti].

Vidíte, že i s dušemi v očistci jsme v ustavičném spojení, t. j. obcování. Jako si na slavnost »všech svatých« připomínáme svoje obcování se svatými v nebi, tak si připomínáme svoje obcování s dušemi v očistci, zvláště na slavnost »dušiček«.

Ale, jako nám pomáhají svatí v nebi svou přímlovou u P. Boha, tak pomáhají i ubohým duším v očistci, aby je P. Bůh vzal brzy do nebe.

Vidíte: z toho, co jsme se učili o obcování svatých, jste poznaly, jak veliké je to štěstí býti katolickým křesťanem, býti údem tohoto obcování. Jak velikou útechou musí naplniti pomyslení, že máme podíl na všech pokladech duchovních, že máme účastenství v zásluhách, které získali, t. j. nashromáždili svatí v nebi, duše zemřelých v očistci a duše spravedlivých na zemi: ctnostným životem, dobrými skutky nebo trpělivým snášením strastí pozemských. Jak velikou útechu cítí umírající, když sobě vzpomene

že církev katolická zvláště při oběti mše sv. na něho i po jeho odchodu z tohoto světa bude pamatovati a že i jednotliví údové její na něho nezapomenou, že se za něho budou přimlouvati u P. Boha. Připomínejte sobě často toto veliké dobrodiní a štěstí, zvláště když říkáte ve »Věřím v Boha« slova »s v a t ý c h o b c o v á n í«.

Desátý článek víry.

»Hříchův odpouštění«.

Přečti, jak zní 10. článek víry, J.! Jak zní 10. čl. víry? Které slovo si doplníme před slova: hříchův odpouštění? Čemu se učíme z tohoto článku víry, jest obsaženo v odpovědi 97.

97. Čemu učí desátý článek víry?

Desátý článek víry učí, že Ježíš Kristus dal církvi moc, odpouštět hříchy

Vypravoval jsem vloni, kterak P. Ježíš po svém vzkříšení v neděli večer přišel zavřenými dveřmi mezi sv. apoštoly. Vypravuj, co učinil a co řekl P. Ježíš sv. apoštolům! [biblická dějpr. čl. 79.] Již víte, že sv. Petr a apoštolové, kterým P. Ježíš řekl tato slova, jsou církev učící. K čemu založil Ježíš Kristus církev? A mohla by církev skutečně lidi přivést do nebe, kdyby jim nemohla odpouštět hříchy, které udělali? Je tedy potřeba, by církev měla moc odpouštět hříchy. Vidíte, jak se P. Ježíš o to postaral, aby církev skutečně mohla lidi do nebe přivést! Jaké je to dobrodiní pro nás, že církev má tuto moc, neboť každý člověk někdy zhřeší, a kdyby církev neměla moci hříchy odpouštět, spasen by býti nemohl. — Kdo pak odpouští hříchy? (kněží). Kde, t. j. při čem se odpouštějí hříchy? (při křtu sv. a při sv. zpovědi). Který hřích se odpouští na křtu sv.? Při sv. zpovědi se odpouštějí hříchy, které člověk udělal po křtu sv. Také vám byl na křtu sv. odpouštěn hřích dědičný a až půjdete ke sv. zpovědi, budou vám tam odpouštěny ty hříchy, které jste udělaly od své maličkosti. Pamatujte si, že kněz má moc, t. j. může odpustit každý hřích, i kdyby byl sebe větší a sebe těžší; budete se o tom učit později ještě velmi mnoho.

Jedenáctý článek víry.

»Těla vzkříšení«.

Přečti, jak zní jedenáctý článek víry, J.! Jak zní 11. čl. víry? Které slovo si doplníme před .? Přečti otázku a odpověď 98., J.!

98. Cemu učí jedenáctý článek víry?

Jedenáctý článek víry učí, že Ježíš Kristus v den poslední tělo naše vzkřísí, to jest, duši opět s tělem spojí.

Cemu tedy učí 11. článek víry? Vidíte, místo »věřím v těla vzkříšení« mohli bychom říci: věřím, že Ježíš Kristus v den poslední tělo naše vzkřísí.. Co se stává s duší člověka při smrti? A čeho se dovídáme z této odpovědi? Zase tedy všichni lidé v soudný den oživnou, P. Ježíš je vzkřísí svou božskou mocí a všichni lidé vstanou z mrtvých s tím tělem, které měli za živa. »Den poslední« jest soudný den, o kterém jste již slyšely v 7. článku víry. Nikdo neví, kdy onen den poslední, t. j. soudný, bude.

Proč pak vzkřísí P. Ježíš v den poslední naše tělo? Proto, aby i tělo bylo buď odměněno, anebo potrestáno, aby celý člověk [duše i tělo] přijal odplatu za své skutky. Tělo mělo za živa účastnictví v dobrých i zlých skutcích člověka, neboť jest nástrojem duše při konání ctností a dobrých skutků i při páchání hříchů. Tak na př. dává ruka almužnu, ústa P. Boha chválí, očima pozorujeme přírodu a býváme tím povzbuzeni k velebení Stvořitele; když se člověk postí, trpí tím tělo, když je nemocen, trpí také tělo; tělo svatých mučovníků a jiných svatých a světic trpělo hrozné bolesti a pod. Proto má i tělo jeden-

krát e do jít i o d m ě n y. Ale naopak zase tělo bylo za živa také nástrojem, kterým člověk páchal hříchy: nohy na př. nosily člověka na špatná a a hříšná místa, ústa pronášela hříšná slova, zpívala hanebné písně, ruce kradly, bily atd.; tělem člověk dopouštěl se nestřídmosti, nečistých skutků, — proto zasluhuje také tělo, aby bylo potrestáno. T ě l o není jenom nástrojem hříchů, nýbrž často i samo ke hříchu ponouká. Aby tedy i tělo buď bylo odměněno, anebo potrestáno, vstanou lidé z mrtvých i s tělem, které měli za živa.

Pamatujte si, že všickni lidé vstanou z mrtvých, hodní i zlí, spravedliví i hříšníci. Jako všickni lidé musejí umřít, tak zase všickni lidé jednou vstanou z mrtvých. Zlí přijdou i se svým tělem do pekla a tam budou strašné muky trpěti; ale spravedliví přijdou i se svým tělem do nebe a tam budou věčně, t. j. bez přestání, pořád a pořád nevýslovně blaženi. Zajisté si přejete, abyste také přišly do nebe, až vstanete z mrtvých v soudný den! Varujte se tedy hříchu a mějte vždy na paměti, že jednou vstanete i se svým tělem z mrtvých. Buďte živý tak, abyste mohly přijít do nebe.

Dvanáctý článek víry.

Život věčný.

Přečti, jak zní 12. článek víry! Jak zní 12. článek víry? Které slovo si doplníme před slova: Život věčný? Přečti otázku a odpověď 99., J.!

99. Čemu učí dvanáctý článek víry?

Dvanáctý článek víry učí, že po tomto životě pozemském nastane život bez konce, ve kterém budou spravedliví dokonale blaženi.

Když se modlíme ve »Věřím v Boha« slova: život věčný, chceme tím říci: já věřím, že jest život věčný, t. j. já věřím, že po tomto životě pozemském . . . Místo: »věřím v těla vzkříšení« mohli bychom tedy říci: věřím, že po tomto životě pozemském . . .

Život pozemský je život na tomto světě, pokud tělo člověka je živo; a trvá tak dlouho, dokud je duše s tělem spojena, tedy jen do smrti, tedy jenom nějaký čas, buď delší nebo kratší; proto se jmenuje také »časný život«. Ale po tomto pozemském životě nebude člověku konec, neboť víme, že duše je nesmrtelná, a že v soudný den P. Ježíš vzkřísí i naše tělo opět k životu, že s ním duši zase spojí, takže lidé budou zase živi, t. j. žíti. Ale tento nový život člověka po zmrtvýchvstání, po soudném dnu jmenuje se »život věčný« protože nikdy již nepřestane, nýbrž bude trvati věčně. Spravedliví i hříšníci budou po svém vzkříšení míti takový život věčný. Ale mezi jejich životem bude velký rozdíl. Spravedliví budou v tomto svém životě dokonale blaženi, t. j. budou tak šťastni a blaženi, že si již

více radosti a blaženosti nebudou moci ani přát. Koho nazýváme blaženým? Blaženým nazýváme toho, kdo nemá žádného trápení a soužení, kdo je zbaven všech bolestí a utrpení a mimo to požívá všech radostí. Zde na zemi není nikdo úplně blažen. Mnohý má na př. hojnost vezdejších statků a tu bychom mohli mysliti, že jest blažen, ale tomu vždy tak nebývá. Takový člověk není vždy úplně šťasten a spokojen; mnohý je při tom třeba sklíčen, třeba nějakou nemocí, nebo nějakým jiným soužením. Jiný požívá sice stálého zdraví, ale zase má bídu, nedostává se mu potřebných věcí. Opět jiný je zdrav i bohat, ale má nezdárné děti, nebo ho trápí zlé svědomí a pod. Ale i ctnostnému, hodnému člověku, který má dobré svědomí a všechno ostatní, co by si přál, může něco život jeho ztrpčovati, na př. vidí, že lidé hříšným životem P. Boha urážejí, nebo má strach, že by se mohl hříchu dopustiti a pod.

Zde na zemi není nikdo úplně, t. j. dokonale blažen; pravá, dokonalá blaženost je jenom v nebi. Tam na věčnosti není nic, co by mohlo člověka trápit: tam není ani nemocí, ani bolesti, ani pronásledování, ani bídy, tam se už nikdo nemůže dopustiti hříchu, tam jsou vyvolení, t. j. spravedliví, zbaveni všech trampot.

Ale spravedliví v nebi nebudou toliko zbaveni všech strastí, nýbrž budou také požívati všech radostí: budou v nebi ustavičně na P. Boha patřiti t. j. se dívati a to právě je bude činiti tak šťastnými, že si nic jiného ani nebudou moci přát; budou v nebi s P. Kristem, svým Vykupitelem, s Pannou Marií, svou matkou, se sv. anděly a se všemi svatými, tam se zase shledají se svými rodiči, přátely, a s těmi, které zde na zemi milovali. Pokud jsme my na světě, nemůžeme si radosti v nebi ani představit, jak veliká ona blaženost bude. Sv. apoštol Pavel praví: »Čeho oko nevidalo, ani ucho neslýchalo, co ani na srdce lidské nevstoupilo, připravil Bůh těm, kteří jej milují.« I. Kor. 2.

Jaký bude život bezbožných, t. j. těch, kteří budou zavrženi do pekla jest obsaženo v odpovědi další.

100. Budou-li i bezbožní míti život věčný?

I bezbožní budou míti život věčný, ale jejich život bude nejvýš nešťastný, protože jim bude za jejich hříchy trpěti tresty věčné v pekle.

Kdo jsou bezbožní? Sám P. Ježíš řekl, že jejich život bude nejvýš nešťastný. Budou nejvýš nešťastni, t. j. tak nešťastni, že my toho nemůžeme ani vysloviti, ani si představit, t. j. pomysli, jaké bolesti budou zavržení v pekle trpěti. Nebudou nikdy viděti P. Boha, budou ustavičně pálení ohněm pekelným, jejich svědomí jim bude ustavičně vyčítati jejich hříchy.

A jejich muky nebudou míti nikdy konce, nikdy ani trochu nepopustí, pořád budou stejně veliké a stále strašné; nikdy z pekla již nevyjdou.

Tak strašně tedy budou potrestáni hříšníci v pekle za své hříchy! Pamatujte na to dobře a varujte se každého hříchu!

Které slovo je na konci apoštolského vyznání víry? Když říkáme na konci modlitby »Věřím v Boha« slovo „A m e n“, jest to tak, jako bychom řekli: a n o, já věřím v Boha, Otce všemohoucího, já věřím i v Jezu Krista . a t. d.; já věřím všecko, co je v apoštolském vyznání víry obsaženo.

Dnes jsme skončili část I. Přesvědčím se, zdali jste si pamatovaly, co jsem vám vypravoval a čemu jste se učily nazpaměť! [NB. opakuje se dle okolností obsírněji nebo kratčeji.]

Část druhá.

O naději a modlitbě.

Oddělení první.

O křesťanské naději.

O čem jedná část II.? Kolik oddělení má část II.? O čem jedná 1. oddělení části II.? . . . 2. oddělení části II.? Přečti z katechismu nadpisy na str. 20., J.! — O čem jsme se učili v části I.? Poněvadž však víra sama nestačí ke spasení, nýbrž poněvadž člověk, který chce býti spasen, musí také v Pána Boha doufati (jak jste již vloni slyšely), proto nás poučuje část II. o křesťanské naději. A poněvadž křesťan svou naději nejlépe může ukázati, t. j. dáti na jevo modlitbou, proto nás část II. poučuje také o modlitbě. Nejprve se tedy budeme učit o křesťanské naději, nebo-li o tom, co jest, totiž co znamená křesťansky doufati?

101. Co jest »křesťansky doufati?«

»Křesťansky doufati« jest všecko pevně a důvěrně očekávati, co nám Bůh pro zásluhy Ježíše Krista slíbil.

Pověz ještě jednou podle katechismu, co jest »křesťansky doufati,« J.! Z této odpovědi poznáváme, že slovo »doufati« znamená: s důvěrou, t. j. s jistotou a radostí očekávati něco dobrého, co nám někdo, t. j. některý člověk slíbil. Co znamená slovo doufati? O tom, kdo něco s důvěrou očekává, t. j. doufá, říkáme, že

má naději. O kom říkáme, že má naději? — Ale o tom, kdo něco důvěrně . . . od Boha očekává, říkáme, že doufá křesťansky. Kdo doufá křesťansky? Říkáme o něm, že má křesťanskou naději. O kom říkáme, že má křesťanskou naději? Přečteme si ještě jednou všickni odpověď z katechismu; teď! Kterak očekává od Boha ten, kdo má křesťanskou naději, t. j. kdo křesťansky doufá? (pevně a důvěrně, t. j. s důvěrou); to znamená: docela jistě očekává Můžeme-li pak také od lidí něco docela jistě očekávati? Proč nemůžeme od lidí něco . . . ? (nemohou, nechtějí, zapomenou). Lidská naděje často člověka sklame (příklad nějaký uveď!) Je u P. Boha něco nemožno? Může P. Bůh něco zapomenouti? Může P. Bůh nevyplnit, co slíbil? Proč nemůže . . . ? Naděje v Boha, t. j. božská, totiž křesťanská nesklame člověka nikdy. Co očekává od Boha ten, kdo křesťansky doufá? (co nám Bůh . . . slíbil.) Něco dobrého se slibuje; něčím zlým se hrozí. Uslyšíme v další odpovědi co nám Bůh Které známky, t. j. vlastnosti musí tedy míti křesťanská naděje? [1. pevně a důvěrně; 2. od Boha; 3. něco dobrého atd.] V katechismu se praví: pro zásluhy Ježíše Krista; to znamená, že všechno to dobré, co nám Pán Bůh slibuje, zasloužil nám P. Ježíš svým utrpením a svou smrtí na kříži; kdyby P. Ježíš nebyl trpěl a umřel, nebyl by nám Pán Bůh ničeho slíbil, protože my sami nejsme hodni těch milostí a darů, protože jsme hříšní lidé, kdyby P. Ježíš nebyl umřel, nemohli bychom dosáhnouti odpuštění hříchů a tedy ani života věčného.

Z další odpovědi poznáte, co nám Bůh pro zásluhy Ježíše Krista slíbil.

102. Co nám slíbil Bůh pro zásluhy Ježíše Krista?

Bůh nám pro zásluhy Ježíše Krista slíbil věčnou blaženost jakož i prostředky, kterými bychom jí dosáhli.

To, co nám Bůh slíbil a co tedy od něho doufáme, nazývá se zkrátka předmět naší na-

děje. Co je předmětem naší naděje? (blaženost, prostředky....) Bylo by nám co platno, kdyby nám Bůh byl slíbil sice blaženost věčnou, ale kdyby nám nebyl slíbil, že nám dá také prostředky, kterými bychom té blaženosti mohli dosáhnouti? To by bylo tak, jako kdyby nám někdo dal ovoce na stromě, ale my bychom si ho nemohli nijak utrhnouti, nijak se k němu dostat; nebo jako kdyby nám někdo dal krásný palác, ale zamčený a my bychom se do něho nemohli nijak dostat. Ale když Pán Bůh člověku něco slíbí, dá mu také to, čeho k tomu potřebuje.

Věčnou blaženost, t. j. tu blaženost, o které jsem vám vypravoval ve 12. čl. víry (ot. 99.) Kdo chce této blaženosti dojíti, potřebuje k tomu jistě prostředky. Prostředek je to, čím můžeme něčeho dosáhnouti; na př. když je někdo nemocen, užívá léků, aby zase ozdravěl; lék je tedy prostředek k dosažení zdraví. A takové prostředky k dosažení blaženosti věčné jsou zvláště: 1. odpuštění hříchů; 2. modlitba a dobré skutky, kterým dal Bůh takovou sílu, že nám pomáhají k dosažení blaženosti věčné; 3. milost Boží. A toto všecko nám Bůh skutečně slíbil; a že to všecko také skutečně docela jistě od Boha můžeme očekávat, poznáte z odpovědi následující.

103. Proč doufáme od Boha, co nám slíbil?

Doufáme od Boha, co nám slíbil, protože Je všemohoucí, nejvyšší dobrotivý a věrný a proto splniti může a chce, co nám slíbil.

Můžeme také od lidí očekávat docela jistě, co nám slíbili? Proč nemůžeme od lidí....? Je tomu také tak u Boha? Co se praví o Bohu v této odpovědi? Co znamená, Bůh jest všemohoucí?... , nejvyšší dobrotivý?... , nejvyšší pravdomluvný a věrný? Můžeme tedy Bůh splniti, co slíbil? Proč...? Chce Bůh splniti, co slíbil? Proč...? Komu na př. slíbil Bůh něco? (Abrahámovi, lidu israelskému.) Vyplnil to Bůh? Vidíte tedy, že můžeme skutečně docela jistě očekávat, co Bůh slíbil. — Slyšely jste, že člověk může víru svou na venek ukazo-

vati, t. j. vyznávati a že je to potřeba a povinnost každého člověka; a čím více člověk víru svou vyznává slovem i skutkem, tím že také jeho víra je silnější, t. j. pevnější. Tak můžeme i naději na venek ukazovati a to nejlépe čili nejvíce zvláště modlitbou, t. j. tím, že se modlíme; neboť kdo se modlí, ukazuje, že od Pána Boha něco očekává; kdo od Pána Boha ničeho neočekává, ten se nemodlí, t. j. ten Pána Boha neprosí. Ale také čím více a čím nábožněji se člověk modlí, tím je také jeho naděje pořád silnější a pevnější; říkáme, že se naděje pěstuje zvláště modlitbou, jak je to v odpovědi další.

104. Čím se zvláště pěstuje křesťanská naděje?

Křesťanská naděje se pěstuje zvláště modlitbou.

Když se modlíme, tu jako bychom říkali: Pane Bože, já od Tebe doufám, t. j. očekávám, že mně dáš, t. j. vyplníš, zač se k Tobě modlím, neboť Ty jsi všemohoucí, nejvyšší dobrotivý a milosrdný a věrný . . . Ale křesťanská naděje se pěstuje také každým jiným dobrým skutkem, který děláme; neboť víme, že když děláme dobré skutky, že se to P. Bohu líbí a že nás po tom za to odmění a dá nám, když budeme něčeho potřebovati pro duši nebo pro tělo; ale nejlepší prostředek, kterým se naděje na venek ukazuje a posilňuje, t. j. pěstuje, jest přece jen modlitba.

Abyste se vždycky dobře modlily, musíte věděti všecko, co se týká modlitby: co modlitba jest, proč se modlíme, kdy se máme modliti . . . a musíte také dobře uměti nejkrásnější modlitbu, které nás sám P. Ježíš naučil, totiž »O t č e n á š«. O tomto všem jedná právě oddělení 2. části II. Přečti nadpisy na str. 21., J.!

Oddělení druhé.

0 modlitbě.

1. 0 modlitbě vůbec.

Toto oddělení 2. má zase 3 menší odstavce. O čem jedná 1. odstavec? Přečti nadpis odstavce

2. na str. 22., J.! To je modlitba, které obyčejně říkáme »Otčenáš« atd. Odstavec 1. nás poučuje o modlitbě vůbec, t. j. o tom, co je každá modlitba, proč se každá modlitba koná, jaká musí býti každá modlitba atd. Přečti další otázku a odpověď, J.!

105. Co jest modlitba?

Modlitba jest nábožné pozdvižení mysli k Bohu.

Praví se v této odpovědi, že modlitba jest pozdvižení mysli k Bohu. Jaké pozdvižení mysli k Bohu jest modlitba? Co jest modlitba? Kdo se modlí, musí mysl svou, t. j. svůj rozum pozdvihnouti k Bohu, musí mysliti na P. Boha a ne na jiné věci, na př. na jídlo a pod. Kdyby někdo modlitby odříkával, ale při tom na P. Boha nemyslel, to by nebyla žádná modlitba, a naopak, kdyby třeba ani slova neříkal, ale svou myslí by byl u P. Boha, modlí se. Modlitba se také nazývá rozmluvou s Bohem. Ale kdo se modlí, musí netoliko na Boha mysliti, nýbrž musí také své srdce, t. j. své žádosti, svou vůli, celou svou duši k P. Bohu obrátiti, t. j. musí při tom, když na Boha myslí, cítiti lásku k P. Bohu, nebo úctu, nebo musí míti radost ve svém srdci při tom, když na P. Boha myslí, nebo musí míti při tom nějaké přání, nějakou touhu nebo vděčnost k P. Bohu, nebo musí při tom cítiti lítost nad svými hříchy. Pozdvihnouti mysl k Bohu znamená tedy: obrátiti k Bohu svůj rozum a své srdce. To jest modlitba. Nyní už také dobře porozumíte odpovědi další.

*106. Proč se modlíme?

Modlíme se:

1. bychom Boha chválili;
2. bychom mu děkovali;
3. bychom jej prosili za dobrodiní a milosti, zvláště pak za odpuštění hříchův.

Podle toho, nač člověk při modlitbě myslí a co při modlitbě v srdci svém cítí, poznáváme

také, který úmysl při té modlitbě má, nebo-li, proč se modlí, t. j. čeho tím chce dosáhnouti. Člověk totiž při modlitbě vždy na něco myslí a něco cítí ve svém srdci a chce to P. Bohu pověděti, buď nahlas nebo potichu. Cítí-li člověk ve svém srdci úctu k P. Bohu když se modlí, myslí-li si: P. Bože, jak Jsi mocný, dokonalý, dobrotivý atd., t. j. touto svou modlitbou P. Boha chválí; říkáme, že se modlí, aby P. Boha chválil. Taková modlitba se jmenuje »modlitba chvály.«

P. Bůh jest naším nejvyšším Pánem a stvořil nás také k tomu, abychom Ho ctili; a také nám výslovně přikázal, obychom Ho ctili a oslavovali. Lidé si pokládají za velikou čest, mohou-li na př. císaře pána nějak uctíti; provolávají mu radostně »sláva«! a pod. Tím raději tedy máme i my P. Boha modlitbou oslavovati. Taková modlitba chvály je na př., když zbožně a pokorně říkáme slova: »Svatý, svatý atd.,« nebo když zpíváme píseň »Bože chválíme Tebe; takovou překrásnou modlitbu chvály se modlil Zachariáš, když se mu narodil synáček Jan (biblic. děj. čl. 4.), nebo Panna Maria u sv. Alžběty (biblic. děj. čl. 3.)

Když člověk při tom, když na P. Boha myslí, cítí v srdci svém vděčnost a chce to P. Bohu říci (potichu nebo nahlas), že je mu vděčný, tu se modlí, aby P. Bohu děkoval; taková modlitba se jmenuje »modlitba díků«. P. Bůh nám uděluje velmi mnoho dobrodiní, na př. . . . proto jsme povinni mu za to děkovati; vždyť i lidem děkujeme; když nám něco dobrého udělají, říkáme: Pán Bůh zaplať, děkuji a pod. Uslyšíte později, kdy zvláště máme P. Bohu děkovati v modlitbě za obdržená dobrodiní.

Když člověk při tom, když na P. Boha myslí, má v srdci svém nějaké přání, t. j. něco chce, po něčem touží a chce, aby mu P. Bůh to přání vyplnil, tu svou modlitbou P. Boha prosí; taková modlitba se jmenuje »modlitba pro sebná, t. j. prosby. Taková modlitba je na př. Otčenáš, ve kterém P. Boha sedmkrát prosíme za rozličné věci, a jiné modlitby. Každý člověk potřebuje ustavičně velmi mnoho věcí pro tělo i pro duši.

Každý den, ano každý okamžik potřebujeme milosti boží, síly a pomoci, bychom mohli přikázání boží zachovávat; potřebujeme osvětlení rozumu, bychom dobré mohli poznávat; potřebujeme pokrmu, oděvu atd. Za to všechno tedy máme P. Boha prositi a proto se za to modlíme — Velmi často se také modlíme za odpuštění hříchův; tato modlitba se jmenuje »modlitba smírná«, protože chceme P. Boha smířiti, aby se na nás nehněval, že jsme Ho hříchem urazili. Tak se modlíváme v Otčenáši: Odpust nám naše viny; před sv. zpovědí a jindy, jak uslyšíte později.

Z toho, co jste slyšely nyní, již jste také poznaly, že každý člověk se musí modlití. že každému člověku je modlitby třeba, jak je to také obsaženo v odpovědi další.

107. Je-li modlitby třeba ?

Modlitby je třeba, a to všem lidem, jakmile do rozumu přišli.

Je tedy lidem ponecháno na vůli, chtějí-li se modlití nebo ne? Kterým lidem je modlitby třeba? Kdy? Kdo tedy má již rozum, kdo již P. Boha zná a ví, co je dobré a zlé, a kdo se modlití může, ten se musí modlití; to může každý člověk již svým rozumem pochopiti, že je povinen modlití se. V další odpovědi je však ještě obšírněji vyloženo, proč je modlitby všem lidem třeba.

***108. Proč je modlitby všem lidem třeba ?**

Modlitby je všem lidem třeba:

1. Protože P. Ježíš výslovně přikázal, abychom se modlili, a nás příkladem svým modlití se učil;

2. protože bez modlitby nedosahujeme potřebných milostí, bychom bohumile žili a v dobrém až do konce setrvali.

V této odpovědi se uvádějí dva důvody, t. j. příčiny, proč je modlitby všem lidem třeba. Který je 1. důvod, t. j. příčina . . ? Kterými slovy

P. Ježíš výslovně přikázal, abychom se modlili jest obsaženo ve slovech, která Pán Ježíš řekl: »Proste a bude vám dáno; hledejte a naleznete; tlucte a bude vám otevřeno. Nebo každý kdo prosí, bere (obdrží); a kdo hledá, nalézá; a tomu, kdo tluče, bude otevřeno.« Matouš VII. 7. 8 A vidíte, co P. Ježíš těmito slovy poručil, to nám také ukázal svým příkladem, aby každý byl pamětliv, že se modliti musí. V Písmě sv. se vypravuje mnohokrát, že Pán Ježíš se často modlil: ve chrámu jerusalémském, na hoře Olivetské a na jiných místech. Když Pán Ježíš chtěl učiniti něco důležitého, na př. některý zázrak, vždy se napřed modlil; na př. když chtěl nasytiti veliký zástup lidí a měl jenom málo chlebů, modlil se nejprve k P. Bohu; když chtěl uzdravit hluchoněmého, pohlédl nejprve k nebi a povzdechl; to byla kratičká modlitba; než vzkřísil Lazara, pomodlil se napřed ke svému Otci nebeskému. (Biblická děj. čl. 18. poslední odstavec; čl. 43. a 66.)

Víte všickni, kde se P. Ježíš modlil na Zelený čtvrtek po poslední večeři. Bylo P. Ježíši potřeba, aby se modlil? Modlil se jen proto, by nám dal příklad. t. j., aby nám ukázal, že i my se musíme modliti (tak jako nám svým postěním ukázal, že i my se máme postiti a pod.), neboť my jsme bídní lidé a potřebujeme mnohých dobrodiní od P. Boha a proto za ně musíme prositi, t. j. se modliti. A skutečně také zbožní lidé již ve Starém Zákoně se modlili velmi často a sv. apoštolové a první křesťané a podnes všichni pořádní křesťané se modlí rádi a často. Pamatujte si tedy dobře, že i vy se musíte rády a často modliti!

Která je druhá příčina, proč modlitby je všem lidem třeba? Vidíte tedy, že do nebe se může dostat jenom ten člověk, který se modlí; proto jsem vám také řekl, že modlitba je jeden z těch prostředků, kterých je třeba k dosažení blaženosti věčné. Kdo chce býti spasen, musí se P. Bohu líbiti. Ale Bohu se líbiti nemůže, kdo nedělá dobrých skutků; dobrých skutků však nemůže dělati, komu P. Bůh nedává k tomu potřebné

milosti, — ale kdo se nemodlí, tomu P. Bůh nedává (aspoň ne tak hojně a tak rád) potřebné milosti, aby byl dobře a zbožně živ, až do konce svého života a by také zbožně umřel.

Ale vidíváte nebo slyšíte vypravovati, že některý člověk se modlil k Pánu Bohu za něco, a přece prý ho P. Bůh nevyslyšel; jak to je? Zda-li pak Bůh vždycky nás vyslyší, když se k Němu modlíme? To se dovíte z odpovědi další.

109. Býváme-li vždycky vyslyšeni, kdykoli se za něco modlíme?

Býváme vždycky vyslyšeni, kdykoli se za něco modlíme náležitě.

Býváme tedy vyslyšeni vždycky, kdykoli se za něco modlíme? Ale kterak se musíme modlit, abychom mohli býti vyslyšeni? (Náležitě.) Z této odpovědi poznáváte, že ti, kteří říkají, že jich P. Bůh nevyslyšel, jistě se nemodlili náležitě. Co znamená »modlit se náležitě,« nebo-li, o kom se může říci, že se modlí náležitě, je vysvětleno dále.

***110. Kdy se modlíme náležitě?**

Náležitě se modlíme:

1. když se modlíme za to, co jest ke cti a chvále Boží a k našemu spasení;
2. když se modlíme »ve jménu Pána Ježíše;«
3. když se modlíme nábožně, pokorně a důvěrně, s odevzdáností do vůle Boží a vytrvale.

Z této odpovědi tedy poznáváme, že je potřeba třech věcí, aby modlitba byla náležitá, nebo-li, aby se mohlo o někom říci, že se modlí náležitě. Zač se musí modlit, kdo se modlí náležitě? 1. Kterak se musí modlit...? 2. Kterak ještě se musí modlit. 3. První věc tedy je, aby se modlil za to, co je ke cti a chvále Boží, t. j. za to, čím se Bůh ctí a chválí, čím se mu prokazuje čest a chvála. Nejlépe poznáváme z Ot-

čenáše, zač se máme modliti, aby to bylo ke cti a chvále Boží, jak se budete později učit.

Ale smíme a máme se modliti také za to, co se týká nás, t. j. co je prospěšné a užitečné pro naši duši a naše tělo; tedy za odpuštění hříchů, za odvrácení pokušení a pod., ano i za to, čeho je nám potřeba k zachování života tělesného (časného), tedy za zdraví, pokrm, nápoj, oděv a pod. Proto také i církev sv. se modlí za udělení takových věcí (časných statků), bychom tím lépe mohli starati se o ty věci, které nám pomáhají k dosažení života věčného.

Druhá věc jest, abychom se modlili ve jménu P. Ježíše. Kdy se modlíme »ve jménu Pána Ježíše«? Co je křesťansky doufati? Proč (jenom) tedy nám Bůh slíbil mnoho dobrého? (pro zásluhy Ježíše Krista.) Jako smíme od Boha jen pro zásluhy J. Krista něco doufati, tak také jen tehdy můžeme svou modlitbou skutečně dosáhnouti toho, co nám Bůh slíbil, když se ve své modlitbě na tyto zásluhy J. Krista odvoláváme a pevně doufáme, že pro zásluhy Krista P. nám Bůh jistě dá, zač prosíme. Proto církev sv. končí všechny své modlitby slovy: skrze Ježíše Krista, Pána našeho. Amen; jakoby chtěla říci: prosíme za . . . pro zásluhy Ježíše Krista a doufáme, že naše modlitba pro tyto zásluhy Kristovy bude jistě vyslyšena. Krista Pána si berte při každé modlitbě na pomoc; nebo koho spíše Pán Bůh vyslyší: vás, — spravedlivé lidi, -- svaté v nebi, — anděly, Pannu Marii, anebo Pána Ježíše? Kdo jest Pánu Bohu ze všech těchto nejmilejší?

Která jest třetí věc . . ? Z tohoto 3. odstavce poznáváme, které vlastnosti musí míti dobrá modlitba; jest jich 5 a o každé vám aspoň něco povím:

. . nábožně se modlíme, když při modlitbě myslíme na P. Boha a když nejsme při modlitbě roztržiti, když nemyslíme na jiné věci. Pamatujte si, že modlitba je pozdvižení mysli k Bohu! Kdo by tedy neměl při modlitbě mysli k Bohu obrácené, pozdvižené, ten by se nemodlil opravdu, nýbrž by tím jen hněval P. Boha. Kdo

se modlí, ten s Bohem rozmlouvá a proto má dávat při modlitbě pozor na to, co P. Bůh povídá.

. . . pokorně: máme míti při modlitbě na mysli, t. j. pamatovati, že jsme hříšní lidé a že pro svou hříšnost ani nejsme hodni, bychom Boha směli za něco prositi, a že ani nejsme hodni, by nás Bůh vyslyšel. Jen taková pokorná modlitba se P. Bohu líbí a On ji také rád vyslyší.

důvěrně. Co ukazujeme svou modlitbou? (naději). Co jest křesťansky doufati? (: pevně a důvěrně. .). Tudíž i modlitba, kterou svou naději ukazujeme, musí býti důvěrná; nesmíme ani dost málo pochybovati o tom, že Bůh naši modlitbu vyslyšeti může a také vyslyší.

. . . s odevzdaností do vůle Boží: to znamená, že ten, kdo se modlí, musí úplně ponechat P. Bohu, t. j. vůli Boží, kdy i jak jej vyslyší. Člověk tedy při modlitbě může míti nějaké přání, ale nesmí P. Bohu takřka poroučeti, nebo předpisovati, kdy a jak jemu má Bůh to přání vyplniti: že mu má jeho přání třeba hned vyplniti, na př. hned jej uzdraviti, nebo, že jej má docela uzdraviti a pod.; takové přání bylo by nerozumné a opovážlivé! Vždyť my nevíme, co je nám k dobrému, t. j. ke spasení; to ví jen Bůh; možná že to, zač my prosíme, právě by nám škodilo na duši, ke spasení!

Z toho, co jste slyšely o čtvrté vlastnosti modlitby, můžete už samy poznati, že kdyby P. Bůh člověka také hned nevyslyšel, jak si toho přál, že se člověk nemá přestati modliti, nýbrž, že má čekati, až jej Bůh bude chtíti vyslyšeti; má vytrvati ve své modlitbě, má se pořád dále modliti.

. . . vytrvalá. Kdy je modlitba vytrvalá? Kdo má skutečně dobrou naději v Pána Boha, ten se nepřestane modliti, kdyby ho třeba P. Bůh nevyslyšel hned; neboť ví, že Bůh ho jistě vyslyší, až toho bude potřeba, až to bude prospěšno pro jeho duši neb tělo, t. j. pro jeho spasení. — Kdo by se přestal modliti, když ho Bůh hned nevyslyšel, ukazoval by, že nemá pravé naděje v P. Boha a tím by Boha urážel. Ale kdo se modlí pořád dále, toho P. Bůh jistě vyslyší, až je

toho potřeba. Vzpomeňte si, že jsem vám vypravoval o Zachariášovi a Alžbětě, že oni se modlili mnoho let, aby jim Bůh dal syna. Ačkoliv již oba byli staří a nikdo nemyslel, že by ještě mohli mít syna, přece se ještě pořád modlili, — a Bůh jejich modlitbu vyslyšel.

Poznaly jste tedy 5 vlastností, které musí mít dobrá modlitba. Taková modlitba, která má všech těchto 5 vlastností, jmenuje se modlitba náležitá, (taková, jaká má být), a slyšely jste, že takovou modlitbu náležitou P. Bůh vždycky docela jistě vyslyší. [ot. 109.]

Kdybyste někdy slyšely, že některý člověk se modlil za něco a Bůh ho nevyslyšel, na př. některý nemocný se modlil, aby zase ozdravěl, a zatím přece umřel, můžete být jisty, že jeho modlitbě chyběla jistě jedna z těchto 5ti vlastností: buďto se nemodlil ve jménu P. Ježíše, nebo se nemodlil nábožně atd. Kdybyste vy se za něco někdy modlily a Bůh by vás nevyslyšel, hned si vzpomínejte, která z těchto pěti vlastností vaší modlitbě scházela, a když to poznáte, t. j. najdete, pak se modlete po druhé lépe, správněji, a uvidíte, že vás Bůh jistě vyslyší!

Dovede někdo říci, jak často by se měl každý člověk modlit? (pořád). Proč by se měl člověk vlastně pořád modlit? [P. Bůh pořád zasluhuje naší chvály, jsme povinni pořád jemu děkovati za jeho dobrodiní, je pořád potřeba, bychom jej prosili za rozličné věci atd.] Přečti další otázku a odpověď!

III. Kdy se máme modlit?

Podle napomenutí Ježíše Krista máme se »vždycky modlit a neustávat«. Zvláště se máme modlit:

1. ráno a večer a když se k modlitbě zvoní;
2. před jídlem a po jídle;
3. před prací a po práci;
4. v pokušeních;
5. ve všech tísňích a potřebách.

K čemu nás tedy napomíná P. Ježíš? Je-li pak možno, by se člověk pořád, t. j. vždycky modlil? Kterak to může činiti?! Kterak se může neustále modliti?! Pověz, co je modlitba, J.! Co musí mít člověk při modlitbě obráceno k Bohu? (mysl a srdce.) A to může člověk skutečně vždycky činiti: můžeme mít P. Boha neustále na mysli, t. j. tak často na něho mysliti, jako bychom jej viděli před sebou. Jako ve škole máte na mysli p. učitele, třebas píšete, počítáte atd.; chováte se přece tak, abyste p. učitele nehněvaly, děláte, co chce atd.; tak může člověk i při každé práci, ať dělá, mluví, přeje si, myslí cokoliv, mít P. Boha na mysli a všechno tak dělati, mluvíti . . ., jak se to P. Bohu líbí; tím P. Boha poslouchá a ctí a tedy se modlí. Ale ještě jiným způsobem se může člověk neustále modliti, když totiž všechny své myšlenky, řeči, žádosti a skutky P. Bohu obětuje, zvláště ráno a večer, ale i častěji jindy, t. j. když vzbudí ve svém srdci takový dobrý úmysl, když si řekne, nebo pomyslí: všechno, co dobrého dnes budu konati atd., to všechno budu dělati atd. z lásky k P. Bohu, k Jeho cti a chvále; když to tak člověk řekne nebo si pomyslí, je to tak, jako by se celý den anebo celou noc modlil, neboť pak jeho dobré skutky a všechno, co celinký den koná, není-li to něco hříšného, je záslužné pro nebe. Nezapomeňte nikdy ráno a večer, i častěji za den dobrý úmysl vzbuditi. Naučíme se, kterak se dobrý úmysl vzbuzuje. [Malý Katechism. str. 57. č. 15. odstavec 2. a 3.: Cokoliv dnes budu .]

Kdo dobrý úmysl nevzbudí, ten velikého užitku ze svých skutků nemá.

Křesťan má na P. Boha tedy častěji mysliti a dobrým úmyslem všechno, co činí, jemu obětovat. Ale jsou přece jisté chvíle, kdy se má každý křesťan skutečně modliti, t. j. mysl a srdce k Bohu obrátiti a třeba i na hlas slovy to projadřovati a všeho ostatního, na př. práce a pod. úplně zanechati.

Kdy se máme modliti 1.?

Ráno. Hned ráno máte P. Bohu děkovati, že vás a vaše rodiče, příbuzné atd. chránil a ve zdraví zachoval atd. Hned ráno máte P. Boha prositi, aby vás a vaše rodiče, bratry a sestry atd. celý den opatroval a ode hříchu chránil, aby vám při práci pomáhal a vám uděloval, čeho budete potřebovati. Modlitba, která se vykonává ráno, jmenuje se »modlitba ranní.« [N. B. zde se katecheta přesvědčí, zda-li se děti skutečně ráno modlí a co se modlí, a bude hleděti pohnáhlu přiučiti děti modlitbě ranní obsažené v Mal. Katechismu na str. 57. č. 15. a to nejlépe tak, že vždy před náboženstvím se tato modlitba společně modlí, až ji všechny děti umějí a vloží se jim na srdce, aby se ji také doma modlivaly.]

Večer. Večer máte zase P. Boha chváliti a Jemu za všechno, co vám za celý den dobrého učinil, děkovati; máte Ho také prositi, aby vás i všechny ostatní lidi v noci ode všeho zlého chránil. Modlitba, která se koná večer, jmenuje se »modlitba večerní. [N. B. zase se katecheta přesvědčí, zdali a co se děti modlí večer, a bude hleděti přiučiti je modlitbě večerní. M. K. str. 58. č. 16.; nacvičí zase společně.]

Když se k modlitbě zvoní. Kolikrát za den se zvoní k modlitbě? Kdy .? Jak se říká tomuto zvonění? (klekání). Co se máme při tomto zvonění modliti? Protože se má při této modlitbě klečeti, když je to možno, jmenuje se klekání. Kdy se ještě zvoní k modlení? (ve čtvrtek večer po klekání a v pátek odp. o 3. hod.) Povím vám, kterak se při tomto zvonění máme modliti. [N. B. katecheta rozhodně naučí děti aspoň modlitbě při zvonění v pátek o 3. hod. dle Střed. katechis. str. 173. č. 14. a požádá i učitele, by v pátek o 3. hod. se společně s dětmi tuto modlitbu modlil. Dobře by bylo naučiti děti i modlitbě na str. 172. č. 13. Střed. katech., aby se děti menší mohly doma společně s většími modliti! — Kdy se máme modliti 2.?

Před jídlem a po jídle. Máme totiž P. Boha před jídlem prositi za pokrm a po jídle Jemu za něj děkovati; to je naše povinnost; P. Ježíš

nám tuto povinnost ukázal svým příkladem: než nasýtil na poušti 5 tisíc mužů, napřed se modlil; také se modlil, když sám měl jísti, a také po jídle se modlil; slyšely jste na př., že P. Ježíš se modlil po poslední večeři a j. Potřeboval se P. Ježíš modliti? Proč? Modlil se, aby nám dal příklad, že i my máme se modliti. [N.B. katecheta se přesvědčí, zda-li a co se modlí děti před jídlem a po jídle, a ponenáhlu děti přiučuje z „Přídavků“ Střed. Kat. str. 174. č. 16., aby se i menší děti mohly modliti společně s většími; ovšem katecheta upozorní na to i rodiče a na křesťanském cvičení doporučuje jim tuto modlitbu.] Nestyďte se nikdy před jídlem a po jídle se modliti, i kdybyste jedly u takových lidí, kteří se před jídlem a po jídle nemodlí. Kdo se nemodlí před jídlem a po jídle, podobá se nerozumnému zvířeti, které se také nemodlí před krmením a po krmení; ale ono se nemůže modliti, člověk však má rozum a může se modliti a proto když se nemodlí, je horší než nerozumný tvor. — Kdy se máme modliti 3.)?

Před prací a po práci. Před každou prací, ať se koná tělem nebo duchem, tedy také před učením a pod., máme se modliti, a by nám P. Bůh byl při práci nápomocen, aby nám dal sílu, by osvětlil náš rozum, aby práci naší dal své požehnání, bychom z ní skutečně měli užitek pro tělo i duši, by naše práce nebyla marná. Po práci zase děkujeme P. Bohu za to, že nám dal sílu, osvícení rozumu atd. Proto se vždycky modlíváte ve škole před učením a po učení, ale i doma, než se začnete učit, nebo dělati úlohu, máte se k P. Bohu modliti jako zde ve škole a po učení zase, nebo alespoň krátce jen můžete říci: P. Bože, buď mi nápomocen při mém učení (úloze) a osvět můj rozum! a p. Zde ve škole se budeme modlívati před vyučováním a po vyučování také modlitbu, kterou máte v Malém Kat. na str. 59. č. 18. a str. 60. [NB. modlitby tyto nacvičí se s dětmi jako ostatní modlitby.]

Kdy se máme modliti 4. ?

V pokušeních. V pokušeních se máme zvláště modliti a pod. vroucně prositi, aby nás P.

Bůh posilnil, bychom v pokušení nez hřešili. Pán Ježíš nás k tomu také napomíná slovy: »Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení!« A učil se nás modliti: neuvod' nás v pokušení. Kdy se máme ještě konečně modliti?

V tísních a potřebách. V tísní se nachází, koho potkalo něco nemilého, nebezpečného pro tělo nebo pro duši, na př. nemoc, bída, neštěstí, strach, soužení a pod. Taková tíseň potkává někdy jen některého jednotlivého člověka, ale někdy potkává najednou mnoho lidí, na př. celou obec (nakažlivá nemoc) nebo celou krajinu (mokro, sucho a pod.), nebo celou zemi nebo říši (válka.) Potřeba je ta věc, t. j. to, co člověk má mít, aby jeho tělo, nebo jeho duše nebyla v tísní, ale nemá toho. Na př. potřebuje zdraví, peněz, pomoci, útěchy atd. Ve všech těchto tísních a potřebách, ať se týkají třeba jenom nás anebo také jiných, máme se modliti, aby nám P. Bůh v nich pomohl. Nejvíce se má každý člověk modliti sám za sebe, neboť je povinností každého člověka, by se nejvíce sám o sebe staral. Ale poněvadž všickni lidé jsou jako jedna veliká rodina nebeského Otce, poněvadž každý člověk je našim bližním, proto se má každý člověk modliti také za jiné a to za všechny lidi, jak je to také v další odpovědi obsaženo.

II2. Máme-li se také za jiné modliti?

Máme se také za jiné, ano za všechny lidi modliti, za živé i za mrtvé, za přátele i nepřátele, zvláště pak za rodiče a příbuzné, za duchovní i světskou vrchnost.

Za živé se máme modliti, aby je Pán Bůh chránil ode všeho zlého na těle i na duši, by mohli býti spaseni. Proč se máme modliti za živé? Za mrtvé t. j. zemřelé se máme modliti, aby jejich duše, je-li v očištění, přišla brzy do nebe. Je to co platno, modliti se za zavržené v pekle?

Potřebují svatí v nebi naší modlitby? (Ale my je ctíme svou modlitbou.) Víme, kteří zemřeli jsou v nebi, nebo v očištění, nebo v pekle? Proto

se můžeme a máme za všechny zemřelé modlit. Za přátele se máme modlit z vděčnosti, aby jim Bůh odměnil to, co nám dobrého učinili. Za své nepřátele se máme modlit, poněvadž to Bůh chce a poroučí, máme se za ně modlit, aby se polepšili. Kristus P. na kříži také se modlil za své nepřátele a tím nám dal příklad, že i my se máme za své nepřátele modlit. Nejprve se máme modlit za své rodiče, neboť od nich máme po Bohu nejvíce dobrodiní, — a pak za příbuzné, t. j. za své bratry a sestry a jiné příbuzné, neboť ti jsou nám velmi blízcí (pocházejí z těchže rodičů, neb prarodičů jako my, jsou tedy jedna »rodina« s námi.) Máte se také modlit za duchovní a světskou vrchnost. »Vrchnost« znamená tolik jako představení. Duchovní vrchnost jsou duchovní představení, to jest papež, biskupové a kněží. Světská vrchnost jsou světští představení, t. j. císař pán, p. místodržitel, p. hejtman, p. starosta. Pamatujte si, že duchovní i světská vrchnost zastupuje na světě samého P. Boha: co poroučí duchovní i světská vrchnost, to je tak, jako by to poroučel sám P. Bůh. Musíme je poslouchati, jako bychom musili poslouchati P. Boha, kdyby sám něco viditelně poroučel, nás řídil, učil atd. Musíme duchovní i světskou vrchnost ctít; musíme jim býti vděční za dobrodiní, která nám prokazují (duchovní vrchnost nás učí, řídí, odpouští nám hříchy atd.; světská vrchnost nás chrání, stará se o naše blaho, pokoj, majetek atd.) — Proto tedy se musíme za duchovní i světskou vrchnost modlit. Ještě více o tom uslyšíte, až se budeme učit ze Střed. Kat. o 4. přikázání Božím. — Církev sv. (kněží) se modlí každý den za všechny lidi a proto i vy se musíte modlit za všechny lidí, jak jste dnes slyšely, neboť vy jste údové církve sv. a proto musíte činiti to, co ona činí.

Slyšely jste již velmi mnoho o modlitbě: o tom, zač člověk smí, má a může modlit. Jako jsme se učili, že všecko, co má katolický křesťan věřiti, je krátce obsaženo v modlitbě, která se jmenuje apoštolské vyznání víry, by každý jasně

a určitě věděl, co má věřiti, tak i to, zač se máme modliti, jest obsaženo v krátké modlitbě. Přečti otázku a odpověď následující, J!

II3. Kde je krátce obsaženo všecko, zač se máme modliti?

Všecko, zač se máme modliti, je krátce obsaženo v »Otčenáši« nebo modlitbě Páně.

Co je tedy obsaženo v Otčenáši? Jak jmenuje Otčenáš ještě jinak? Kdo se modlí nábožně Otčenáš, modlí se zároveň najednou za všecko, čeho potřebuje pro duši i pro tělo a zač se má podle vůle Boží modliti. O této modlitbě se budeme učit ve 2. odstavci části II. Přečti nadpis druhého odstavce, J.!

2. O modlitbě Páně.

O které modlitbě se budeme učit v tomto 2. odstavci? Jak se jmenuje modlitba Páně ještě jinak? Přečti otázku a odpověď další, J.!

II4. Proč se jmenuje Otčenáš modlitbou Páně?

Otčenáš se jmenuje modlitbou Páně, protože mu nás učil Ježíš Kristus, Pán náš.

P. Ježíš modlil se jednoho dne u přítomnosti svých učeníků. Když pak se přestal modliti, řekl mu jeden z jeho učeníků: »Pane, nauč nás modliti se, jakož i Jan naučil učeníky své.« P. Ježíš jim řekl: »Když se modlíte, modlete se takto: Otče náš . . . To je tedy modlitba, které nás Kristus P. učil. P. Ježíš, Syn Boží, jistě dobře věděl, která modlitba nejlépe se P. Bohu, jeho nebeskému Otci, líbí; proto se máme tuto modlitbu vždy rádi modliti. Tato modlitba se nazývá »Otčenáš«, protože těmito slovy začíná. Modlitba »Otčenáš« se jmenuje také »modlitba Páně«, protože jsme se jí naučili od P. Ježíše, který jest Bůh a tedy i nejvyšší Pán náš. Modlitbu tuto všichni modliti se umíte; modlívaly jste se ji

už od malička; ale abyste ji dobře uměly a jí dobře rozuměly, vysvětlím vám ji. Uslyšíte, zač v ní P. Boha prosíme a jak se jí máme modlit, aby se P. Bohu líbila.

115. Jak zní modlitba Páně?

Modlitba Páně zní.

»Otče náš, jenž jsi na nebesích! — Posvěť se jméno tvé; — přijď království tvé — buď vůle tvá, jako v nebi, tak i na zemi; — chléb náš vezdejší dej nám dnes; — a odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům; a neuvoď nás v pokušení; — ale zbav nás ode zlého. — Amen.«

[NB Katecheta se přesvědčí, zda-li se všechny děti modlí správně »Otčenáš«.] »Otčenáš« sahá tedy až po slovo »Amen«.

[NB. Děti jsou zvykly považovati i »Zdrávas Maria« za »Otčenáš«.] Přečti otázku a odpověď další, J.!

116. Z čeho se skládá modlitba Páně?

Modlitba Páně se skládá z oslovení a ze sedmi proseb.

Z čeho se skládá Otčenáš? Nyní se podívejte ještě jednou všichni na odpověď 115., ve které je vytištěna modlitba Otčenáš! Čti modlitbu Otčenáš od počátku až po první vodorovnou čárku! Toto je »oslovení«. Pověz jak zní oslovení. Čti dále až po druhou čárku! Toto je první prosba Otčenáše. Tato slova jmenují se »prosba«, protože těmito slovy o něco Boha prosíme. Jak zní první prosba Otčenáše? Čti dále až po 3. čárku! Toto je druhá prosba Otčenáše; těmito slovy zase, již podruhé P. Boha o něco prosíme. Jak zní druhá prosba Otčenáše? atd. Na konci Otčenáše je slovo »Amen«. Které slovo je na konci Otčenáše? Až sem tedy sahá modlitba Otčenáš! Pověz, které je první slovo v Otčenáši? poslední slovo v Otčenáši?

Nyní vám povím něco o oslovení a o každé ze sedmi proseb.

Oslovení. Jak zní oslovení v Otčenáši? Než-li tedy začneme P. Boha prositi, než-li mu přednášíme 7 proseb, říkáme napřed: „Otče náš . . . ! Chce-li dítě prositi za něco otce nebo matku, říká napřed: »Tatínku!« nebo »Maminko!“ — prosím vás, dejte mně . . . Tak i my říkáme v této modlitbě napřed slova »Otče náš . . . ! Těmito slovy voláme tedy napřed k P. Bohu, jako bychom jej chtěli upozorniti, že Ho budeme za něco prositi. Říkáme P. Bohu tak krásně: »Otče«, aby nám tím raději vyplnil, za čeho budeme prositi. Pán Bůh je skutečně naším Otcem. Učily jste se již, že člověk se skládá z těla a z duše, která je přirozeným obrazem Božím. Co znamená, že duše je přirozeným obrazem Božím? Proto tedy můžeme nazývati P. Boha naším otcem, poněvadž se Mu podle duše podobáme. (Podobizna a člověk vypočtený! Otec a dítě!) A P. Bůh se také o nás stará tak, jako se stará pečlivý otec o své děti; již jste slyšely, že všechno dobré na duši i na těle máme od P. Boha. P. Bůh nás také všechny přijal za své děti na křtu svatém, jak o tom ještě později uslyšíte. Všimněte si dobře, že v oslovení pravíme, t. j. voláme: Otče náš! zrovna tak, jako bychom řekli: Otče náš všech lidí! A jest to docela dobré, t. j. správné, když se tak modlíme. Od koho pocházejí všichni lidé? Jak říkáš oněm dvěma lidem, od kterých ty pocházíš? (otec a matka.) Jak musejí tedy všichni lidé říkati P. Bohu, protože všickni od něho pocházejí? Kdo jsou ti, kteří pocházejí také od těchže rodičů jako ty? (tvoji bratři a sestry.) Kdo jsou tedy všichni lidé na světě, protože všickni pocházejí od téhož, t. j. jednoho nebeského Otce jako my? (naši bratři a sestry.) Všichni lidé na světě jsou tedy jako jedna rodina; a řekl jsem vám, že se máme modliti za všechny lidi, zvláště za své bratry a sestry; vidíte tedy, že se skutečně máme modliti za všechny lidi na světě, a nesmíme tedy říkati, když se modlíme: Otče můj, nýbrž Otče náš; a proč se tak máme modliti?

V oslovení se praví: jenž jsi na nebesích. Bydlí P. Bůh jenom na nebesích? Kde je P. Bůh? (ot. 20.) Víme dobře, že P. Bůh bydlí všude, ale přece říkáme: jenž jsi na nebesích. Říkáme tak proto, že z d e n a z e m i n e m ů ž e m e P. B o h a v i d ě t i; v nebesích však andělé a svatí P. Boha vidí tak dobře, jako kdyby se dívali na jeho tvář, jako vidíme, t. j. poznáváme dobře člověka, když se mu díváme do tváře. Kdykoliv tedy říkáme slova: jenž jsi na nebesích, máme sobě připomenouti, že rozmlouváme s P. Bohem, jenž zvláště na nebesích bydlí, a máme netoliko své ruce a oči k nebi, t. j. k P. Bohu pozdvihovati, nýbrž také svou mysl a srdce máme obrátiti k nebi, t. j. k P. Bohu a nemysleti na věci pozemské.

První prosba. Jak zní první prosba Otčenáše? Cí jméno se má posvětit? Místo »jméno Boží« můžeme říci: Bůh; to je jedno. Kdo se tedy má posvětit? (Bůh.) Slovo posvětit znamená obyčejně: něco učiniti svatým. Může se Bůh ještě více posvětit? t. j. může býti ještě světější než je? Proč se nemůže . . . ? (Nejvyšší svatý.) Když je Bůh nejvyšší svatý, t. j. nejsvětější, tu již světější býti nemůže; za to tedy prositi nemůžeme, nýbrž těmito slovy prosíme za to, by se žádný člověk na světě nechoval nějak neuctivě k P. Bohu, t. j. aby o P. Bohu nemyslel, nemluvil něco hříšného, špatného, by se k P. Bohu nechoval nějak hříšně, čím by Ho urážel, aby nevyslovoval jména »Bože« a jiných svatých jmen: Ježíš, Maria a pod. bez potřeby, ve zlosti, v hněvu, ze zvyku a pod. Ale také za to prosíme těmito slovy, aby všickni lidé, kteří P. Boha ještě neznají, Jej poznali v Něho uvěřili; pak zajisté Ho budou také ctíti, jak Ho všichni hodní křesťané ctí. Hodné dítě se rmoutí, když jeho otce někdo uráží, když o něm špatně mluví, myslí, jemu nadává a pod. také nás křesťany to musí velice rmoutiti, když někteří lidé P. Boha urážejí: a proto se modlíme těmito slovy: »posvěť se jméno Tvé« za to, aby ti lidé, kteří posud P. Boha urážejí, t. j. zneuctívají, se napravili, k P. Bohu obrátili a přestali Jej urážeti svými hříchy.

Druhá prosba. Jak zní druhá prosba Otčenáše? Místo »Tvé« můžeme zase říci »Boží.« Modlíme se tedy ve druhé prosbě Otčenáše za to, by přišlo království Boží. Království je země, ve které je pánem král (nebo císař) a kde obyvatelé musejí krále poslouchati; to je království pozemské, či světské. Království, o kterém se mluví ve druhé prosbě Otčenáše, je však království, ve kterém je pánem, t. j. vládne Bůh, tedy království Boží; a toto království je všude tam, kde vládne Bůh. Bůh vládne 1. v srdcích spravedlivých lidí; 2. ve sv. církvi; 3. v nebesích. Kolikeré je tedy království Boží? Když se tedy modlíme: přijď království Tvé, tu prosíme za to, by Bůh skutečně panoval, t. j. kraloval v našem srdci, by byl jediným Pánem našeho srdce, bychom P. Boha skutečně poslouchali tak, jako poddaní poslouchají svého krále. Těmito slovy prosíme dále, aby království Boží kolem nás, t. j. církve v sv., vždy více šířila, neboť je ještě mnoho lidí na světě, kteří posud nejsou v pravé církvi Krista P. (pohané). A konečně prosíme za to, aby nás P. Bůh jednou vzal k sobě do svého království nebeského.

Třetí prosba, jak zní třetí prosba Otčenáše? Chceme-li přijíti jednou do nebe, musíme plniti vůli Boží, musíme dělati to, co Bůh chce, t. j. co nám Bůh poroučí, a musíme se varovati toho, co Bůh nechce, t. j. co nám zakazuje. Slyšely jste, že kdykoliv P. Bůh andělům něco přikázal, nebo je někam poslal, že ochotně vůli Boží splnili; proto se také vyobrazují s křídly! Také svatí plní vůli Boží rádi a dokonale. Pokud svatí byli ještě zde na zemi, plnili vždy ochotně vůli Boží a proto je P. Bůh vzal k sobě do nebe. Andělé a svatí jsou nám tedy příkladem, že i my máme ochotně a rádi plniti vůli Boží. — To bývá někdy velmi těžko, na př. když je člověk nemocen, když má soužení, když je velmi chudobný a pod.; tu by se snadno mohl dopustiti nějakého hříchu, nešel by třeba do kostela, byl by netrpělivý, kradl by atd. Aby se to nestalo, prosíme P. Boha v této prosbě

Otčenáše za to, by nám dal takovou sílu, t. j. milost, pomoc, bychom vždycky Jeho sv. vůli plnili tak, jak sám chce.

Čtvrtá prosba. Jak zní čtvrtá prosba Otčenáše, J.? Z čeho se skládá člověk? Tělo žije, duše také žije; ale by mohlo tělo i duše žít, jest tělu i duši třeba jistých věcí. Čeho je třeba tělu, by mohlo žít? (pokrmu atd.) Tomu všemu dohromady říkáme zkrátka »chléb vezdejší.« Co nazýváme »chlebem vezdejším?« Ale chlebem nazýváme i všechno to, čeho je potřeba duši, aby byla živa (t. j. živa pro nebe.) Duše je živa pro nebe (t. j. bude moci býti v nebi věčně živa), když nemá na sobě žádného hříchu těžkého, t. j. velkého hříchu. Vidíte, za toto všecko, čeho potřebujeme pro tělo i pro duši, prosíme P. Boha, když se modlíme: chléb náš vezdejší . . ! Poněvadž všeho toho pro tělo i pro duši potřebují všickni lidé vždy, t. j. vezdy, proto říkáme všemu tomu, »chléb vezdejší.« Prosíme, by nám P. Bůh dal chléb vezdejší dnes; to znamená: každý den, protože každý den toho všeho potřebujeme.

Pátá prosba. Jak zní pátá prosba Otčenáše, J.? Místo slova, »viny« můžeme říci »hříchy«; vina je totik, jako hřích. Komu má P. Bůh odpustiti viny? (nám t. j. nám všem lidem). Zač tedy prosíme P. Boha slovy: odpust nám naše viny? Ale všimněte si dobře, že v této prosbě říkáme: . . . jakož i my odpouštíme . . . ! Tak nás tomu učil modliti se P. Ježíš, a to proto, aby nám ukázal, že chceme-li, aby nám P. Bůh hříchy naše odpustil, musíme také my odpustiti těm, kteří nám nějak ublížili.

Šestá prosba. Jak zní šestá prosba Otčenáše, J.? Kdo pak obyčejně uvádí lidi do pokušení? (dábel). Může-li pak P. Bůh někoho uváděti do pokušení, t. j. sváděti ke hříchu? Ale dábel skutečně velmi často pokouší lidi ke hříchu, jak i samého P. Ježíše na poušti ke hříchu pokoušel. Když se tedy modlíme tato slova: a neuvod' nás v pokušení . . . , prosíme P. Boha, aby nás chránil od takového pokušení ke hříchu, bychom

neklešli tak, jako poklesla Eva, když ji ďábel pokoušel.

Sedmá prosba. Jak zní sedmá prosba Otčenáše, J.? Místo slova »zbav nás« můžeme říci: osvobod nás, nebo také chraň nás . . . Prosíme v této prosbě, by nás Bůh osvobodil, t. j. chránil zlého. Zlem nazýváme všechno to, co nás zbavuje nějakého dobra, na př. nemoc, která nás zbavuje zdraví; smrt, která nás zbavuje života; oheň a povodeň, která nás zbavuje majetku; zlem nazýváme všechno to, co nám škodí, nebo je nám nepříjemno. Co škodí na těle, nazýváme zlem tělesným; co škodí na duši, nazýváme zlem duševním. Co nám může škodit na duši?! Opravdově a jedině a nejvíce hřích, neboť kdo by ve hříchu těžkém umřel, přišel by do pekla. Když se modlíme: ale zbav nás od zlého, prosíme P. Boha, aby nás chránil ode všeho, co by nám mohlo opravdu škodit na těle nebo na duši.

Amen. Které slovo je na konci Otčenáše? Když říkáme na konci Otčenáše slovo Amen, jest to tak, jako bychom řekli: P Bože, vyplň nám, zač jsme Tebe v těchto sedmi prosbách, t. j. v této modlitbě, totiž v Otčenáši ve jménu P. Ježíše prosili!

Napomenutí. Vidíte, jak krásná, vznešená a svatá je modlitba, které nás naučil sám P. Ježíš. On zajisté nejlépe věděl, kterak a zač se máme modlit k nebeskému Otci, abychom byli vyslyšeni. Modlívejte se tedy rády, často a zbožně tuto krásnou modlitbu, a pak vás P. Bůh zajisté vyslyší a dá vám, čeho budete potřebovat i pro duši i pro tělo.

Kterou modlitbu se modlíváme s Otčenášem? Jak se říká jinak této modlitbě? O této modlitbě se budeme učit ve třetím odstavci části II. Přečti nadpis na str. 23. a otázku 117., J.!

3. O pozdravení andělském.

117. Jak zní pozdravení andělské?

Pozdravení andělské zní:

»Zdrávas, Maria, — milosti plná;
— Pán s tebou; — požehnaná ty mezi

ženami, — a požehnaný plod života tvého, Ježíš. — Svatá Maria, — matko Boží, — pros za nás hříšné, — nyní i v hodinu smrti naší. — Amen.»

Modli se nahlas a pomalu pozdravení andělské, J. a všickni ostatní se dívejte do katechismu, zda-li to bude dobře říkati! [N. B. Katecheta dá pozor na chyby a opraví je!] Všimněte si dobře těch vodorovných čárek! Tyto čárky neznamenaají zde snad nějaké články, jako v apoštolském vyznání víry (nebo nějaké prosby, jako v Otčenáši), nýbrž jsou zde jen proto, abychom věděli, kde máme jen poněkud hlasem přestati, když se tuto modlitbu modlíme. Já vám ukáži sám jednou kterak se budete tuto modlitbu modlívati. [N. B. Katecheta vzorně se ji pomodlí s krátkými přestávkami; poněkud větší oddech je po slovech Gabrielových, pak za slovem Ježíš]. — Všecka tato slova v pozdravení andělském jsou vám dobře známa; slyšely jste je již v I. třídě a modlíváte se je každodenně mnohokrát. Kdo řekl slova: »Zdrávas Maria ženami«? (Archanděl Gabriel). Kdo řekl: »Požehnaná ty života tvého«? (sv. Alžb.) Další slova: Ježíš. Sv. Maria, matko Amen — přidala církev sv. ke slovům archanděla Gabriela a sv. Alžběty Vidíte tedy, že modlitba pozdravení andělské se skládá z trojích slov, nebo-li ze tří částí, jak se také praví v odpovědi další.

***118. Z kolika částí se skládá pozdravení andělské?**

Pozdravení andělské se skládá ze tří částí:

1. z pozdravení archanděla Gabriela;
2. z pozdravení svaté Alžběty;
3. ze slov církve.

Z kolika částí se tedy skládá pozdravení andělské? Co je první část pozdravení andělského? . . . 2. část . . .? 3. část . . .? Další tři otázky jsou tak snadny, že na ně dovedete odpovědět sami z paměti; přečti otázku 119.!

***119. Kterými slovy pozdravil Marii archanděl Gabriel?**

Archanděl Gabriel pozdravil Marii slovy: »Zdrávas, milosti plná; Pán s tebou; požehnaná ty mezi ženami.«

Odpověz z paměti na tuto otázku, J.! Přečti odpověď z katechismu, J.! Všimněte si dobře, že archanděl Gabriel neřekl jméno Maria; to přidala církev sv. do této modlitby, jako jméno Ježíš. Kdy takto pozdravil Gabriel P. Marii? Vypravuj, jak se to stalo, J.! [Biblic. děj. čl. 2.; dá se vypravovati až po tato slova.] Archanděl Gabriel řekl tedy P. Marii: Zdrávas! Chtěl tím říci: Buď pozdravena, P. Maria; já Tě pozdravuji a P. Bůh Tě vzkazuje skrze mne pozdraviti; raduj se z toho! — Když nás někdo vzkáže pozdraviti, poznáváme z toho, že na nás myslí, že mu na nás záleží a že nás má rád. Archanděl Gabriel nazývá P. Marii: »milosti plná«, jako by řekl: já pozdravuji... Tebe, které patří jméno »milosti plná« — Tebe, kteráž jsi milosti plná. O kom se říká, že je v milosti Boží, t. j. že má milost Boží? Ale P. Maria neměla ani hříchu dědičného, ten největší hřích, který všichni ostatní lidé měli; neměla za celý život ani nejmenšího hříchu osobního, protože byla vyvolena za matku Syna Božího! P. Maria měla více milostí než všickni andělé a svatí. Proto také se nazývá P. Maria královna andělův a královna svatých, jak se modlíváte v litanii loretánské. Duch sv. P. Marii vyzdobil všemi milostmi, poněvadž P. Maria byla od P. Boha vyvolena, by byla matkou Vykupitele; t. j. Syna Božího, který je nejsvětější; proto i ona musila býti tak svatá, musila míti všechny milosti, které Duch sv. tvorům může dáti. — Archanděl Gabriel pravil dále k P. Marii. »Pán s Tebou.« Těmito slovy chtěl arch. Gabriel říci: raduj se P. Maria, neboť tak úzce jako s tebou, nespojil se Bůh se žádným tvorem! P. Bůh je také s jinými tvory, P. Bůh je také s jinými lidmi jako spojen, totiž s těmi lidmi, kteří jsou v milosti Boží, neboť Bůh je, t. j. bydlí v jejich duši! Ale s P. Marií je Bůh mnohem více spojen, mnohem více je v její duši než v duši jiných lidí, protože

Bůh Otec si P. Marii vyvolil za matku svého Syna. — A ještě dále řekl P. Marii slova: »Požehnaná Ty mezi ženami«. Těmito slovy archanděl Gabriel chtěl říci: ty P. Maria, jsi nejšťastnější, t. j. nejblahoslavenější ze všech žen na světě, neboť tebe jedinou ze všech žen na světě vyvolil si P. Bůh za matku svého Syna. Přečti další otázku J.!

***120. Kterými slovy pozdravila Marii svatá Alžběta ?**

Svatá Alžběta pozdravila Marii nejprve slovy andělovými: »Požehnaná ty mezi ženami« a pak ještě přidala: »a požehnaný plod života tvého.«

Odpověz z paměti na tuto otázku. J. ! Přečti odpověď na tuto otázku z katechismu, J. ! Vidíte tedy, že sv. Alžběta nejprve opakovala slova, která řekl arch. Gabriel: »Požehnaná ty mezi ženami«, a pak sama ještě přidala slova: »A požehnaný . . . tvého«. Řekla sv. Alžběta slovo »Ježíš« ? Kdo přidal toto slovo ? Svými slovy chtěla říci sv. Alžběta: nejenom ty, P. Maria máš býti chválena a blahoslavena nade všechny ženy na světě, ale i syn tvůj, kterého obdržíš, má býti chválen a blahoslaven nade všechny tvory.

*** 121. Která slova přidala církev ?**

Církev přidala slova: »Ježíš, Svatá Maria, matko Boží, pros za nás hříšné, nyní i v hodinu smrti naší. Amen«. — Řekni z paměti, která slova přidala církev ? Přečti z katechismu odpověď 121, J. ! Slovy, která začínají za slovem Ježíš: Svatá Maria . . . až do konce P. Marii za něco prosíme, t. j. vzýváme; to je tedy modlitba prosebná. Slova: »svatá Maria, matko Boží« jsou jako oslovení P. Marie. Jako Boha Otce nejprve oslovujeme, než Ho začínáme prositi v Otčenáši, tak také . . . Když řekneme o P. Marii, že jest »matka Boží«, tím jsme řekli o P. Marii všechno; nic lepšího, nic vzácnějšího, krásnějšího a slavnějšího nemůže již nikdo o P. Marii říci. A víme, že když tak krásně P. Marii řekneme, že bude mít

radost z toho, že ji nazýváme a uznáváme za matku Boží, že víme, jaká je to pro ni čest a vyznamenání že je matkou Boží, — a proto ráda se zase za nás u Boha přimluví a P. Bůh P. Marii vždycky rád vyslyší, když se za někoho přimlouvá. P. Maria je skutečně naší matkou, neboť je matkou P. Ježíše a P. Ježíš sám nás nazývá svými bratry. Když tedy je P. Ježíš naším bratrem, pak my máme tutéž matku jako On, P. Marii.

A proto můžeme důvěrně očekávati, že P. Maria, když je naší matkou, jistě se bude přimlouvati za nás v nebi, když k ní, jako k matce budeme volati o pomoc t. j. vzývati. — Vždyť každá hodná matka ráda se přimlouvá u otce za své děti, aby jim něco dal, nebo jim něco odpustil a pod; a P. Maria je matka nejlepší, nejsvětější ze všech matek (žen). Když dítě rozhněvalo otce, ví dobře, že nezasluhuje, aby otec jeho prosbu vyslyšel, potřebuje-li něco; proto se utíká k matce a prosí ji, aby se za ně přimluvila. Tak i my se můžeme utíkat s důvěrou k naší matce P. Marii, aby se za nás přimlouvala u otce nebeského, kterého tak často svými hříchy urážíme. — Modlíme se dále: pros za nás hříšné Těmito slovy se pokorně přiznáváme, t. j. vyznáváme, že jsme hříšní lidé a že sami nezasluhujeme za své hříchy, aby P. Bůh naše prosby vyslyšel, že tedy sami si nemůžeme od Boha ničeho vyprositi. Říkáme: Pros.... proto, poněvadž víme, že když se tak upřímně, pokorně a lítostivě přiznáváme ke svým hříchům, že P. Maria pak ráda se za nás přimluví u našeho Otce nebeského, by nám odpustil naše hříchy a dal nám potřebné milosti a p. Když dítě otce rozhněvá a pak něčeho od něho potřebuje a když přijde hezky pokorně a lítostně k mamince a přiznává se jí, co vyvedlo a když ho to mrzí, pak matka jistě jde za ně prosit otce, protože jest jí dítěte líto. Tak činí i P. Maria. . Ale modlíme se k P. Marii, aby za nás hříšné prosila: nyní i v hodinu smrti naší. Tím chceme říci, že prosíme P. Marii, aby nám vyprosila u Boha odpuštění hříchů, milosti a pomoci v tu chvíli, nebo v ten den, když se

k ní modlíme — tedy každý den, protože odpuštění hříchů atd. potřebujeme pořád, jak jste slyšely, pro tělo i pro duši. Ale nejvíce potřebuje člověk odpuštění hříchů, milosti a pomoci Boží, zvláště v hodinu smrti, když skonává; neboť jste slyšely, že v hodinu smrti ďábel člověka nejvíce pokouší, jen aby ho ještě svedl ke hříchu, a dostal jeho duši do pekla. Na smrti závisí celá věčnost: zemře-li kdo ve hříchu smrtelném, je věčně zavržen; zemře-li v milosti Boží, bude na věky blažen. Modlívejte se tedy zbožně a často modlitbu »Zdrávas Maria«!

Poznaly jste druhou krásnou modlitbu »Pozdravení andělské«, které je po modlitbě Páně nejkrásnější modlitbou; proto se ji také modlíváme skoro vždy s modlitbou Páně najednou.

Skončili jsme tedy II. část katechismu. Učili jsme se v ní o dvou krásných modlitbách: o Otčenáši a o pozdravení andělském. [NB. Opakuje se kratěji neb obšírněji dle okolností!] Až budete starší, naučím vás ještě jiným modlitbám k P Marii, které se pak budete modlívati.

Část třetí.

O lásce a přikázáních.

Oddělení první.

O křesťanské lásce.

O čem jedná část třetí? O čem jsme se učili v části I.? . v části II.? Přečti z katechismu první dva nadpisy na str. 24., J.! Část třetí má tři oddělení. Přečti další dva nadpisy, J.! O čem se budeme učit v oddělení 1., části III.? Oddělení druhé začíná na str. 25. O čem se budeme učit v oddělení 2. části III.? Oddělení třetí začíná na str. 29. Přečti dva nadpisy na str. 29., J.! O čem se budeme učit v oddělení 3. části III.?

Dnes počneme s oddělením 1.; o čem jedná oddělení 1., J!

Křesťanská láska jest láska, kterou každý křesťan má mít, poněvadž to Kristus P. poručil. Co musí každý křesťan činiti, by měl skutečně křesťanskou lásku, neboli: co jest »křesťansky milovati« jest vyloženo hned v 1. odpovědi, části III.

122. Co jest »křesťansky milovati«?

»Křesťansky milovati« jest Boha pro něho samého nade všechno, sebe pak a bližního pro Boha milovati.

Všimněte si dobře, že v této otázce a odpovědi a tak i v celé části III. budeme mluvit, t. j. řeč jest jen o křesťanské lásce, neboli o tom, co jest křesťansky milovati. Je také jiná láska než křesťanská. Říkáme, že někoho »milujeme«, že máme k někomu »lásku«, když ho máme rádi, když se nám líbí, když mu hledíme udělati radost a přejeme mu všeho dobrého a když bychom rádi

byli pořád u něho. Tak milujeme na př. své rodiče, ale také jiné lidi, na př. ty, kteří jsou hodni, kteří nám něco dobrého učinili. Lidé také milují rozličné věci, na př. peníze, krásný šat, krásné věci a pod. Taková láska není křesťanská láska; takové lásky P. Ježíš neporučil křesťanům; takovou lásku mají i pohané, neboť i oni mají rádi lidi, kteří jim něco dobrého učinili, mají rádi krásné věci a pod. — Takovou lásku mají i zvířata: pes má také rád člověka, který mu dobře dělá atd. . . . Křesťanský milovati jest milovati P. Boha, sebe a bližního, jak se praví v této odpovědi. A proč máme milovati P. Boha?! Praví se v této odpovědi: pro něho samého; to znamená: pro jeho, (t. j. k vůli jeho) dokonalosti, pro jeho dobrotu a lásku k nám lidem . . . A kterak máme Boha milovati? (nade všecko). Koho má křesťan mimo P. Boha ještě milovati? Proč máme sebe a bližního milovati? (pro Boha, t. j. k vůli P. Bohu, poněvadž to P. Bůh tak chce a poroučí. Co tato slova znamenají, dovíte se za chvíli (ot. 125., 127.). P. Boha musíme na prvním místě a nejvíce milovati, neboť je náš Bůh, náš stvořitel, náš největší dobrodinec . . . , proto právě musíme mítí P. Boha nejraději, raději než všecko na světě, P. Bůh se nám musí nejvíce líbiti, musíme hleděti, bychom P. Bohu nejvíce učinili radost, a musíme si přátí nejvíce to, bychom se jednou k P. Bohu dostali a u Něho byli pořád, t. j. na věky. Když tak činíme, pak Boha milujeme. — Přečti nyní další otázku a odpověď!

***123. Co jest Boha »pro něho samého« milovati?**

Boha »pro něho samého« milovati jest milovati jej proto, že pro svrchovanou dokonalost svou veškeré naší lásky hoden jest.

Je tedy P. Bůh hoden veškeré naší lásky? Máme mu darovati všecku svou lásku. A proč je P. Bůh hoden veškeré naší lásky? (pro svrchovanou . . .) Že Bůh je skutečně dokonalý svrchovaně, t. j. že má všechny dobré vlastnosti

v míře největší, nebo-li, že jest nejdokonalější, tomu jste se již učily v části I. (ot 15.) Proč říkáme: Bůh jest nekonečně dokonalý? Milujeme také lidi, kteří mají dobré vlastnosti, třeba by nám nic dobrého neprokázali; na př. pan učitel má rád hodného žáka jen proto, že ten žák je hodný, pilný atd.; ten žák neprokazuje p. učiteli žádného dobrodiní, a p. učitel má ho přece rád; má ho rád, miluje ho »pro něho samého«, t. j. pro jeho vlastnosti dobré. Má-li pak některý člověk všechny dobré vlastnosti? A kdyby i měl mnoho dobrých vlastností, zda-li pak je má v takové míře jako P. Bůh?! Kdo tedy jediný zasluhuje, bychom jej nejvíce milovali pro jeho dobré vlastnosti, t. j. pro něho samého? A proto jsem také pravil (při odp. 122.), že P. Boha máme milovati více než všecko ostatní na světě: více než rodiče, bratry, sestry, více než své zdraví, než svůj život atd., nebo-li jak se v katechismu praví: nade všecko. V další odpovědi je vyloženo, co znamenají slova: »Boha nade všecko milovati.«

124. Co jest Boha »nade všecko« milovati?

Boha nade všecko milovati jest tak si ho vážiti, že jsme hotovi, raději všecko obětovati, než bychom těžkým hříchem připravili o jeho lásku a přátelství. Kdo P. Boha opravdu miluje tak, jak jej křesťan milovati má, t. j. jak jsem vám to vyložil v odpovědi předešlé, o tom říkáme, že si P. Boha váží. Ale lidé si váží také mnohých tvorů, na př. děti si váží rodičů, velebného pána, p. učitele, příbuzných .; lidé si váží také rozličných věcí dobrých na př. majetku, života, zdraví, přátelství, lásky jiných lidí a pod. Ale více než všech těchto tvorů na světě, živých i neživých, musí sobě křesťan vážiti P. Boha; Boha musí více milovati než všecko na světě. — Kdo však si váží P. Boha, toho Bůh za to také miluje, jest jeho nejlepším přítelem již zde na zemi a ještě více pak po smrti, neboť vezme takového člověka k sobě do nebe. Vzpomeňte si, jak měl P. Bůh

rád Adama a Evu, dokud P. Boha milovali a byli hodni. A kdy přestal míti Bůh Adama a Evu tak velice rád? (když zhřešili, ot. 53.) Čím se připravili Adam a Eva o přátelství boží? A tak posud člověk těžkým hříchem se připravuje o přátelství boží. Kdo se dopustil velikého, t. j. těžkého hříchu a zemřel v něm, přijde do pekla. Vidíte, že hřích je něco hrozného, že je největším neštěstím pro člověka; neboť ani nemoc, bída, soužení a pod. neškodí člověku tak, jako hřích. Kdo je nemocen, může přijíti do nebe, ale hříšník nikoliv. A právě proto, že hřích je největší neštěstí, musí býti křesťan odhodlán, t. j. hotov, že by raději všechno na světě ztratil, pozbyl, t. j. obětoval, než by si P. Boha těžkým hříchem na sebe rozhněval. Když tak činí, pak miluje P. Boha nade všechno. Krásný příklad takové dokonalé lásky k P. Bohu dal nám Abrahám. Byl hotov i svého syna Isáka, kterého tak velice miloval, na rozkaz Boží obětovati. Tím dokázal, že miluje P. Boha více, než-li svého syna, že Boha miluje nade všechno. Pověz ještě jednou, co jest křesťansky milovati? Koho tedy musí křesťan mimo Boha ještě milovati? Proč musíme milovati sebe a bližního? Přečti nyní otázku a odpověď 125., J.!

125. Kdy milujeme sebe pro Boha?

Sebe pro Boha milujeme, když především pečujeme o spásu duše své.

O co má tedy křesťan pečovati především jiným? (aby byla spasena jeho duše.) Když skutečně tak činí, pak miluje sebe pro Boha. P. Ježíš poručil, že musíme především starati se o spasení své duše: »Hledejte nejprve království božího a spravedlnosti jeho, a toto všechno (čeho potřebujete pro život časný) bude vám přidáno.« Mat. VI., 33. Proto P. Ježíš napřed lidem odpouštěl hříchy a pak teprve je uzdravoval, aby ukázal, že na duši více záleží než na těle. Kdy pečuje křesťan o svou duši? (když se varuje hříchu a blízké příležitosti, zpovídá se a činí pokání, když se snaží, by byl dokonalým křesťanem. Z toho

všeho jest viděti, že svou duši miluje, t. j. že chce by byla spasena.

Avšak i tělo smíme a musíme milovati pro Boha, t. j. poněvadž jest od P. Boha stvořeno, poněvadž jest nástrojem duše a chrámem Ducha sv. a poněvadž jednou má býti oslaveno a býti v nebesích. Vidíte, k tomu stvořil Bůh tělo člověka, to jest jeho cílem. A když člověk skutečně těla užívá jen k tomu, co opravdu pomáhá k tomu cíli, když skutečně ho chová tak čistě, jako chrám Ducha sv. atd., pak miluje své tělo křesťansky, (třeba by to bylo tělu i odporo a protivno, třeba by i musilo umříti, jako na př. tělo sv. mučeníků!) Kdyby však někdo povoloval svému tělu ve všem, co žádá: v pokrmu, nápoji, žádostech a pod., tak že by se dopouštěl k vůli tělu hříchu, nemiloval by svého těla, nýbrž byl by jeho nepřítelem, zabíjel by je, neboť nemohlo by býti jednou oslaveno!

Koho musí křesťan mimo Boha a sebe ještě milovati? Přečti další otázku a odpověď. J.!

126. Koho rozumíme slovem »bližní« ?

Slovem bližní rozumíme každého člověka, přítele i nepřítele.

»Bližní« znamená tolik, jako člověk, který je nám blízký tělem nebo duší. Pravil jsem vám již dříve, když jsem vám vypravoval o modlitbě Páně, že všickni lidé na světě jsou jako jedna veliká rodina. Kdo je otcem této veliké rodiny? (Bůh.) Všickni lidé jsou tedy jako naši bratři a sestry a jsme tedy skutečně sobě velice blízcí. Každý člověk je nám blízký t. j. je naším bližním: křesťan, žid, pohan, hříšník, přítel, nepřítel atd. P. Ježíš, aby ukázal lidem, že skutečně každý člověk — i náš nepřítel a kdokoliv jiný jest naším bližním, vypravoval lidem velmi krásné podobensství; povím vám je. [NB. katecheta vyloží podobensství »o milosrdném Samaritánu,« biblic. dějep. článek 42., krátce a jasně, by děti určitě poznaly pravdu, že i nepřátelům a komukoliv jinému jsme povinni činiti dobře

Při vypravování vyloží se: Samari-

tá ni se nazývali obyvatelé krajiny Samarie, t. j. Samaří v zemi židovské. Samaritáni sice ctili jako židé jednoho Boha, ale při tom se přidržovali rozličných pohanských bludův: nechodili do Jerusalema do chrámu jako jiní židé, nýbrž klaněli se Bohu na vysoké hoře, zvané Garizim; židé velice nenáviděli Samaritány a považovali je za své nepřátely. — Onen kněz byl kněz židovský! — Levita; levité přísluhovali kněžím židovským, když P. Bohu obětovali (jako u nás jáhen a podjáhen, když je slavná mše sv.).

Že každý člověk je naším bližním můžeme snadno poznati i sami; neboť všickni lidé mají tutéž lidskou přirozenost, jako my, všickni mají téhož nebeského Otce, všickni bydlí na zemi jako my, duše všech lidí je obrazem Božím, za vsecky lidi P. Ježíš zemřel, aby je vykoupil, všickni lidé mají přijíti jednou do nebe jako my. Musíme tedy každého člověka na světě milovati; a to, jako milujeme sebe pro Boha, jak jste slyšely, tak i bližního musíme . . . Kdyby někdo nemiloval svého bližního pro Boha, t. j. . . , nýbrž pro nějakou jinou příčinu, t. j. pohnutku, na př., že je s ním spřízněn, nebo, že s ním bydlí v jednom domě, nebo, že je hodný, že od něho má něco dobrého atd., pak by to nebyla láska křesťanská; za takovou lásku nemůže býti křesťan spasen, neboť takovou lásku k lidem mají i pohané, kteří o P. Bohu a Kristu P. ani nevědí; takovou lásku k lidem mají i zvířata když jim lidé dobře dělají!

Kterak máme bližního milovati, řekl nám sám P. Ježíš. Přečti další otázku a odpověď, J !

127. Kterak máme bližního pro Boha milovati?

Bližního máme pro Boha milovati jako sebe.

Pověz ještě jednou, kterak máme . . . , J.! Kdy milujeme bližního jako sebe, je vyloženo v odpovědi další.

128. Kdy milujeme bližního jako sebe?

Bližního milujeme jako sebe:

1. když mu prokazujeme vsecko, čeho sami právem žádati můžeme, a ni-

čeho mu nečiníme, co bychom rozumně sami neradi měli;

2. když především pečujeme o spásu duše jeho.

Pověz ještě jednou, co se praví v této odpovědi za 1. . . . za 2.? Z této odpovědi poznáváte, že láska k bližnímu vyžaduje od nás dvojího: za 1. abychom . . . 2. abychom . . . Co je obsaženo v tomto prvním odstavci, to řekl P. Ježíš krátce takto: »Všecko, cožkoliv chcete, aby vám lidé činili, i vy činite jim.« Mat. 7, 12. Podle těchto slov Kristových poznáváme, kterak máme rozuměti tomu, že máme bližního milovati jako sebe; Kristus P. sám nám to vyložil těmito slovy, tak že my víme na vlas, co máme bližnímu činiti a čeho mu nesmíme činiti. Přečti ještě jednou, kdy milujeme bližního za 1., J.!

Něco právem žádati znamená: žádati něco, na č máme právo, co nám od někoho spravedlivě, t. j. podle práva a spravedlnosti patří. Čeho můžeme právem žádati od jiných lidí, t. j. svých bližních? (aby nám dobrého přáli, by měli radost, když se nám dobře daří, by nám nezáviděli, by nám činili to, co je nám příjemno, t. j., co máme rádi, t. j., co se nám líbí a pod.). Ale některých věcí nesmíme právem žádati od jiných lidí; na př. kdybychom nadělali hodně dluhů, neměli bychom práva žádati, by tyto dluhy někdo za nás zaplatil; kdybychom nechtěli pracovati, neměli bychom právem žádati, by jiní práci za nás udělali, nebo nás živili a pod. Tedy jenom to, co sami můžeme právem od jiných lidí žádati, musíme také činiti svým bližním.

A čeho nesmíme činiti svým bližním? Rozumně míti rád něco znamená: něco míti tak rád jak to zdravý rozum žádá, jak to rozumný člověk může míti rád. Co nemáme rozumně rádi? (by nám někdo dělal zle, by špatně o nás myslil, t. j. mluvil, aby nám zlého přál. Svátí si toho žádali jen jako prostředku k dokonalosti a větším zásluhám, tudíž také rozumně.) Také si nemůžeme rozumně přát, by nám někdo nebránil hřešiti, protože hřích je něco velice nerozumného. A

všecko to, co sami rozumně nemáme rádi, toho také nesmíme činiti bližnímu!

Čeho se žádá za 2., bychom milovali bližního, jako sebe? Poněvadž máme bližního milovati jako sebe? musíme se také starati o jeho spásení, tak jako se staráme o spásení své duše (ot. 125.); neboť tak jako my, jest i bližní stvořen k tomu, by byl jednou spasen.

Láska k bližnímu, aby byla skutečně dobrou láskou křesťanskou, musí míti jisté vlastnosti, musí býti:

1. upřímná: nejenom snad slovy anebo na oko máme milovati bližního; nýbrž i v srdci a musíme tuto lásku svou ukazovati také skutkem. Takovou upřímnou lásku měl Abrahám k Lotovi, Josef ke svým bratrům;

2. nezištná: nezištná je láska k bližnímu, když jej milujeme pro Boha a spásení a nikoliv proto, bychom z toho měli nějaký zisk, na př., aby nás za to odměnil nebo chválil a pod.

3. obecná: musíme milovati všechny lidi bez výjimky, nejen snad své rodiče, přátely, příbuzné a t. d., nýbrž i cizí lidi, i nepřátely a t. d.

Z toho všeho, co jste slyšely o křesťanské lásce k P. Bohu, k sobě a bližnímu, poznaly jste že křesťan musí míti křesťanskou lásku, chce-li býti spasen: neboť P. Bůh této lásky od nás zasluhuje pro svou nekonečnou dokonalost a dobrotu, sebe musíme milovati k vůli P. Bohu, t. j. pro Boha a bližního také z lásky k P. Bohu t. j. pro Boha. Proto tedy je křesťanské lásky ke spásení nevyhnutelně třeba, jak je také obsaženo v odpovědi další.

129. Je-li křesťanské lásky třeba?

Křesťanské lásky je tak třeba, že bez ní nemožno jest, dojíti života věčného.

Co poznáváme z této odpovědi? Křesťan, který má už rozum a nemiluje P. Boha, sebe a bližního tak, jak jsem vám to vyložil, nemůže býti spasen,

Jako můžeme ukázati, že v Boha věříme a doufáme, tak také můžeme ukázati, že P. Boha, sebe a bližního milujeme; a čím to ukazujeme, t. j. dokazujeme, jest obsaženo v odpovědi další.

130. Čím dokazujeme křesťanskou lásku?

Křesťanskou lásku dokazujeme tím, že zachováváme přikázání Boží a církevní.

Dítka ukazují, že milují své rodiče, když často na rodiče myslí, rády u nich jsou a s nimi rozmlouvají, když jsou rády, jestliže jiní lidé o rodičích dobře myslí a mluví, když hledí, aby rodičům dobrým chováním učinily radost atd. Ale nejlépe dokazují svou lásku k rodičům, když rodičů svých poslouchají. I my můžeme tedy dokázati, že milujeme P. Boha, když na něj často myslíme, když rádi posloucháme, mluví-li se o P. Bohu ve škole, na kázání a pod., když se rádi zdržujeme tam, kde P. Bůh přebývá (v kostele). Také tím dokazujeme lásku svou k P. Bohu, když o P. Bohu rádi rozmlouváme a se radujeme, když jiní P. Boha chválí, velebí a s ním rozmlouvají (v modlitbě). Ale nejvíce, t. j. zvláště dokazujeme svou lásku k P. Bohu tím, když zachováváme jeho přikázání. Kristus P. praví: »Kdo moje přikázání má a je zachovává, tenť je, který mne miluje«. Jan 14. A když zachováváme přikázání Boží, dokazujeme tím zároveň, že milujeme také sebe a bližního, neboť Bůh nám přikazuje také, co máme pro svou duši a tělo činiti a co máme bližnímu činiti a co mu nemáme činiti.

Přikázání Boží jsou vám již známa. Ale praví se v této odpovědi, že . . . přikázání církevní. To jsou přikázání, která dala církev sv. Kdo jenom v církvi může dávat přikázání? (církev učící, představení církevní). Od koho má církev moc dávat přikázání? Jest to tedy tak, jako kdyby tato přikázání byl dal P. Bůh sám. Kdo by těchto přikázání církevních nezachovával, neposlouchal by nejenom církve, nýbrž ani Boha a neměl by lásky k církvi a proto ani k P. Bohu. Čím tedy dokazujeme

křesťanskou lásku? Nyní se budeme učit o desateru Božích přikázání, abyste dobře věděly, co se v každém tomto přikázání poroučí, t. j. přikazuje a co se v něm zapovídá, byste mohly dobře plnit. Budeme se tedy učit o desateru Božích přikázání v oddělení 2., jak jste již slyšely; přečti další dva nadpisy, J.!

Oddělení druhé.

O desateru Božích přikázání.

O čem jedná oddělení druhé? Přečti další otázku, J.!

131. Jak zní desatero Božích přikázání?

Desatero Božích přikázání zní:

1. V jednoho Boha věřití budeš.
2. Nevez meš jména Božího nadarmo.
3. Pomni, abys den sváteční světil.
4. Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře ti bylo na zemi.
5. Nezabiješ.
6. Nesesmilníš.
7. Nepokradeš.
8. Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému.
9. Nepožádáš manželky bližního svého.
10. Aniž požádáš statku jeho.

Odpovídej z paměti na tuto otázku, J.!

[NB. Zde se přesvědčí katecheta, zda-li se všechny děti modlí úplně správně desatero!] Vypravoval jsem vám již loni, komu a kterak P. Bůh dal desatero božích přikázání. Přečti další otázku a odpověď, J.!

132. Komu dal Bůh desatero přikázání?

Bůh dal desatero přikázání národu israelskému, když po východu z Egypta na poušti dlel.

Vypravuj, kterak P. Bůh dal desatero přikázání. [Biblická děj. čl. 37.] NB. Kdyby dal katecheta snad čísti z biblické dějeprawy desatero božích přikázání, upozorní děti, že některá přikázání sice zní poněkud jinak než jak my se je modlíme, ale že se jimi poroučí totéž, jako když se praví na př.: v jednoho Boha věřiti budeš atd. — Tak si je alespoň spíše pamatujete! — Připomene se dětem zvláště okolnost, že Bůh dal desatero za blesku a hřímání. (Viz 4. odstavec článku 37. Biblické děj.), aby lidé měli úctu před těmito důležitými přikázáními a tím hlouběji si je vštípili do srdce a by se báli tato přikázání přestoupiti, nebo viděli, jak je Bůh mocný a jak by je mohl za to potrestati). Komu tedy dal Bůh desatero přikázání Božích? A přece i my se je posud modlíme a musíme je zachovávat tak, jako národ israelský; proč to?! To jest obsaženo v odpovědi další.

133. Jsme-li i my povinni zachovávat desatero přikázání, jež Bůh dal národu israelskému?

I my jsme povinni zachovávat desatero přikázání, jež Bůh dal národu israelskému, protože je Pán Ježíš potvrdil a zachovávat přikázal.

V této odpovědi jsou uvedeny dvě příčiny, t. j. dva důvody, proč i my jsme povinni . . . Jednoho dne přišel k P. Ježíši mládenec a tázal se Ho: »Pane, co mám činiti, abych měl život věčný (abych přišel do nebe)?« P. Ježíš mu odpověděl: »Chceš-li do života vejíti, zachovávej přikázání.« »A která?« tázal se mládenec. P. Ježíš mu vyjmenoval přikázání, jež dal Bůh ve Starém Zákoně skrze Mojžíše. Z toho vidíme, že i lidé v Novém Zákoně, tedy i my musíme zachovávat desatero božích přikázání.

Z desatera božích přikázání poznáváme, co máme činiti a čeho se máme varovati. To, co máme, t. j. musíme činiti, nazývá se naše »povinnost«. Desatero božích přikázání nás učí, které povinnosti máme plniti. Ale v každém

z těchto přikázání také se něco zapovídá; na př. ve 3. přikázání se poroučí, abychom neděle a svátky světili; tím se již zapovídá den sváteční znesnécovati. V 7. přikázání se zapovídá krádež, z čehož následuje, bychom každému nechávali a dávali, co jeho jest. Podobně i v každém jiném přikázání se něco poroučí a něco zapovídá, co máme činiti, neb čeho zanechat. Přečti nyní další otázku a odpověď!

134. Co se poroučí v prvním přikázání Božím?

V prvním přikázání Božím se poroučí, bychom v jednoho Boha věřili, v něho doufali, jej milovali a jemu se klaněli.

Kolik povinností nám tedy ukládá 1. přikázání Boží? Které jsou tyto 4 povinnosti? Musíme tedy věřiti, že jest Bůh, že jest jeden Bůh, že jest všemohoucí, že je věčná pravda, že věrně plní, co slíbil, že je nekonečně dobrotivý a milosrdný — zkrátka všechno, jak jsme se učili o P. Bohu v 1. článku víry. — Ale věříme-li, že Bůh jest, že jest všemohoucí a t. d., pak v Něho musíme doufati. Co jest křesťansky doufati? Věříme-li, že Bůh je nejdokonalejší bytost, že má všechny dobré vlastnosti a že je k nám lidem nejvýš dobrotivý a milosrdný, musíme Jej také za to milovati. Co jest křesťansky milovati? Věříme-li, že Bůh je nejdokonalejší bytost, že je stvořitelem nebe i země, že je tedy Pánem celého světa, všech tvorů, musíme Mutaké vzdávati nejvyšší úctu, t. j. musíme se mu klaněti. Co to znamená Bohu se klaněti, uslyšíte hned v odpovědi další. — Kdybychom toliko věřili v Boha, ale v Něho nedoufali, Jeho nemilovali. Jemu se neklaněli, nic by nám naše víra neprospěla k věčnému spasení, neboť byla by jako mrtva. Ale v tomto přikázání se také něco zapovídá: proti tomuto přikázání božímu by hřešil, kdo by nevěřil v P. Boha, anebo by nevěřil všechno, co nám P. Bůh zjevil, co P. Ježíš učil, a čemu nás učí církev sv. I ten by hřešil proti tomuto přikázání, kdo by některému tvoru vzdával úctu takovou jako P. Bohu, jak to činí

pohané; později o tom ještě mnohem více uslyšíte. Nyní tedy si přečteme, co znamená t. j. co jest Bohu se klaněti.

135. Co jest Bohu se klaněti ?

Bohu se klaněti jest prokazovati Bohu poctu, která pouze jemu, jakožto nejvyššímu Pánu přísluší.

Prokazovati poctu někomu znamená: jeho si vážiti, uznávati jej za hodna úcty a ukazovati slovem nebo skutkem, že si ho vážíme...., která mu přísluší, znamená: prokazovati mu poctu, které je hoden, které zasluhuje, která mu patří a které právem od nás žádati může. Učili jsme se, že Bůh je bytost nejdokonalejší, Pán nebe a země atd. Jakou poctu jsme tedy povinni jemu prokazovati? (nejvyšší poctu). Nejvyšší poctu však Bohu prokazujeme, t. j. prokazujeme Mu poctu, která Mu přísluší, když Jej uznáváme za to, t. j. tím, co skutečně jest, totiž za bytost nejdokonalejší, za Stvořitele světa, za Pána nebe a země, a když Jemu, jakožto svému nejvyššímu Pánu úplně se podrobujeme, úplně se řídíme dle Jeho vůle a pokorně přijímáme, co na nás dopouští, ať je to dobré nebo zlé. A kdo takto P. Boha za nejvyššího Pána uznává a Jemu jest úplně poddán a podroben, ten se Bohu klaní.

V prvním přikázání se poroučí, bychom se jen P. Bohu klaněli, t. j. jemu nejvyšší úctu vzdávali. Ale tím není zapovězeno také andělům a svatým vzdávati úctu a je prositi o jejich přímluvu u P. Boha, t. j. je vzývati; neboť to jest pro nás velice prospěšné a užitečné.

Přečti otázku a odpověď 136., J.!

***136. Není-li proti prvnému přikázání Božímu ctíti anděly a svaté ?**

Ctíti anděly a svaté není proti prvnému přikázání Božímu, protože se jim neklaníme; ale dobré jest a prospěšné, je ctíti a vzývati.

O andělech jste se učily. Svatí jsou oni spravedliví lidé, kteří svatě skonali a proto nyní jejich duše jsou u P. Boha v nebi, a o kterých to také církev sv. (učící) prohlásila, že jsou v nebi, t. j. které za svaté prohlásila, jako na př. sv. Alois, sv. Jan Nepomucký, sv. Václav a j. Ctíti anděly a svaté znamená; jejich dobré skutky a vlastnosti sobě připomínati, modlitbou a zpěvem je chváliti a velebiti, k jejich cti a slávě dobré skutky konati, před jejich obrazy smekati, jejich obrazy okrašlovati atd. Anděly a svaté ctíme tedy buď slovy, nebo skutky. Vžívati anděly a svaté znamená: je prositi, by se za nás přimlouvali u P. Boha. Toto všechno je dovoleno činiti. To není proti vůli Boží, ano Bohu je to milé a příjemné a nám je to velmi užitečné. Ve St. Z. se vypravuje, že andělé a zbožní lidé bývali ctěni; na př. Lot a Abrahám uctili anděla; Abdiáš padl na svůj obličej před prorokem Eliášem a j. Ale i v N. Z. se vypravuje něco podobného: sv. Alžběta vzdávala úctu P. Marii a p. V písmě sv. se tedy schvaluje úcta andělů a svatých. Církev sv. vždy učila, že je dovoleno a P. Bohu milo, když anděly a svaté ctíme. Již na počátku církve sv. bývali mučeníci od křesťanů nábožně ctěni, a církev sv. ustanovila také později svátky na památku a ke cti andělů a svatých (svátky P. Marie, sv. andělů strážců, sv. Michala, Gabriela, Rafaela, svat. Josefa, svat. Jana Křtitele, sv. apoštolů, mučovníků, vyznavačů, panen atd.) Sv. apoštol Pavel prosíval věřící, by se za něho u P. Boha přimlouvali: tím více je tedy dovoleno vžívati anděly a svaté v nebi o jejich přimluvu u Boha. Církev sv. vžívání andělů a svatých vždy schvalovala; již první křesťané vžívali často svaté, když se scházeli v podzemních skrýších (katakombách, kde se konávaly služby Boží; to bylo za časů pronásledování, když bylo křesťanům zakázáno P. Bohu sloužiti veřejně. Dále také víme, že Bůh na přimluvu svatých mnoho zázraků učinil. To by zajisté nebyl učinil, kdyby Mu vžívání svatých nebylo milo. Proto posud každou neděli a

svátek (někdy i ve všední den) vzýváme anděly a svaté, když se modlíme litanie, zvláště litanie »ke všem svatým.« [Velký katechism. ot. 324.] Že jest dovoleno vzývati anděly a svaté, poznáváme i svým rozumem: když někdo prosí přítele mocného pána, by se za něho u tohoto mocného pána přimluvil, zajisté tím tohoto pána neuráží. Taktéž neurážíme my P. Boha, když prosíme o přimluvu svaté, kteří jsou přátelé boží. Když ctíme svaté, ctíme tím zároveň samého Boha, bez jehož milosti nikdo svatým se státi nemůže. Chválí-li někdo žáka, že učení dobře rozumí, že se mnoho naučil, chválí tím zároveň i jeho p. učitele; a podobně i my, ctíme-li svaté, ctíme tím zároveň P. Boha.

Ale je to také velmi užitečno pronás, když anděly a svaté ctíme a vzýváme: když ctíme svaté, připomínáme si jejich, krásné ctnosti, jejich dobré skutky; připomínáme si, jak svatě zde na světě byli živi, jak horlivě P. Bohu sloužili, jak mnoho utrpení z lásky k P. Bohu snášeli, jak pro Něho i smrt podstoupili atd.; tím býváme p o v z b u z e n i, bychom jejich dobrého příkladu následovali. Kdo na svaté často pamatuje a je ctí, stává se také nám vždy d o k o n a l e j š í m neboť poznává, že i sám může konati a snášeti to, co oni konali a snášeli; vždyť svatí byli takoví lidé, jako my, ale P. Bůh je sílil svou milostí a této milosti neodepře ani nám, budeme-li Jej za ni prositi. (svatý Augustin: »potuerunt hi et hae . . . «!) Ale andělé a svatí se pak za nás u Boha přimlouvají, aby nám Bůh dal mnoho milostí —

Tím, když anděly a svaté ctíme a vzýváme, nekláníme se jim, t. j. nevzdáváme jim nejvyšší úcty; dobře víme, že jedinému P. Bohu se smíme klaněti; neboť andělé a svatí jsou jen tvorové, nejsou tedy tak dokonalí jako P. Bůh.

Který pak svatý v nebi má nejvyšší moc, t. j. větší než všickni ostatní svatí, větší než všickni andělé? A proto P. Marii máme nade všechny, t. j. více než všechny anděly a svaté ctíti a vzývati, jak jest obsaženo v odpovědi další.

137. Koho máme přede všemi anděly a svatými zvláště ctíti a vzývati?

Přede všemi anděly a svatými máme zvláště nejblahoslavenější P. Marii ctíti a vzývati.

Dovedly byste zajisté samy říci, proč máme P. Marii přede všemi . . . Ale hlavně proto máme P. Marii . . . vzývati, poněvadž Panna Maria je matkou Boží. Proč se nazývá P. Maria „matkou Boží“? Je tedy i královnou nebe i země jako Bůh Otec a proto ji musíme ctíti nade všecky anděly a svaté. Víte, že se k P. Marii vlitaniích modlíme: „královno andělů“! — „královno svatých“! Archanděl Gabriel nazval P. Marii „milosti plnou“; proč ji tak nazval? Proč ji dal Pán Bůh tolik milostí, jako žádnému jinému tvoru? Proto tedy zasluhuje od nás větší úcty než všickni jiní tvorové: zasluhuje od nás po P. Bohu úcty největší. Ale smíme se P. Marii klaněti? Proč se nesmíme . . . Jaký hřích by to byl, kdybychom se P. Marii klaněli? Z toho, že P. Maria je matkou boží a královnou nebe a že nejvíce milosti obdržela od Boha, můžete poznati, že také má na nebi ze všech andělů a svatých největší moc, a že nám tedy nejlépe a nejvíce ze všech andělův a svatých může u Pána Boha svou přímlovou pomoci; neboť není jen přítelkyní nebo služebnicí Boží jako ostatní andělé a svatí, nýbrž je matkou Boží, je královnou nebe a země. A proto také křesťané již od počátku církve sv. nejvíce a nejraději ctíli a vzývali P. Marii a také na její přímlovu se stalo nejvíce zázraků.

Až budete míti Střed. katech., budete se ještě mnohem více učit o 1. přikázání Božím; uslyšíte, že máme míti v úctě, t. j. ctíti i svaté obrazy (a sv. ostatky).

Jak zní 2. přikázání Boží? Co P. Bůh tímto přikázáním zapovídá, jest obsaženo v odpovědi další.

138. Co se zapovídá v druhém přikázání Božím?

V druhém přikázání Božím se zapovídá jméno Boží zneužívati.

„Jménem Božím“ rozumí se, jak jste již při první prosbě Otčenáše slyšely, jednak Bůh sám, jeho vlastnosti, slova, skutky, jednak i svatá jména, kterými se Bůh jmenuje, na př. jméno Bůh, Hospodin, Ježíš, Spasitel atd. Takových jmen nemáme bráti na darino, t. j. nemáme jich vyslovovati při takových příležitostech a okolnostech, t. j. tenkrát, když toho není potřeba, na př. ve hněvu, v žertu, při hře atd.; tím se jméno Boží zneuctívá, a toto zneuctívání jména Božího se zapovídá ve druhém přikázání Božím, jak brzy uslyšíte. V další odpovědi je vypočítáno, čím, t. j. kterými hříchy, t. j. kdo zneuctívá jméno Boží; přečti ji, J.!

139. Kdo zneuctívá jméno Boží?

Jméno Boží zneuctívá:

1. kdo je neuctivě vyslovuje;
2. kdo se Bohu rouhá;
3. kdo hříšně přísahá nebo přísahy neplní, ačkoli by ji splniti mohl;
4. kdo učiněný slib ruší.

Abyste se těchto hříchův mohly uvarovati, povím vám něco o každém z nich.

Ad 1. Tohoto hříchu se dopouští, kdo jméno Boží a jiná svatá jména vyslovuje bez úcty, která jim patří. A to činí, kdo je vyslovuje lehkomyšlně, t. j. kdo je vyslovuje, když toho není potřeba, když je vyslovuje beze vší příčiny, na př. v žertu, nebo když se něčemu diví, nebo když má takový hříšný zvyk vyslovovati pořád jména svatá, třeba by toho nedělal ze zlého úmyslu a nechtěl tím P. Boha zneuctívati; kdo kleje, nebo ve hněvu jen jméno Boží a jména svatá vyslovuje. — Když je toho třeba, jest dovoleno jméno Boží vyslovovati, na př. když se modlíme, nebo v nějakém neštěstí, nemoci a pod., nebo když o P. Bohu mluvíme, bychom poučili jiné. Toto všechno je dobré, tím Boha ctíme a ukazujeme, že nám na Něm záleží.

Ad 2. Tohoto hříchu se dopouští, kdo o P. Bohu potupně mluví, t. j. kdo o Bohu říká něco, čím jej chce snížit a pohanit, na př. říká, že P. Bůh není spravedlivý, že se nestará o lidi, že P. Maria není pannou, že svatí byli hříšníci a pod. Ale rouhání dopouští se také, kdo něco potupného o P. Bohu třeba jen myslí, nebo si přeje něco takového potupného, na př., aby Boha nebylo, aby Bůh nebyl spravedlivý a pod. neb kdo se potupně k P. Bohu chová, na př. kdyby plil anebo hrozil rukou proti P. Bohu, proti nebi, proti kříži, kdyby ze zlosti pošlapal sv. kříž, nebo obraz, kdyby ze zlosti potloukl, skácel, rozlámал sv. sochy, kříž a pod. Takového hříchu se dopustili židé proti P. Ježíši.

Ad 3. Přisahati znamená: bráti za svědka Boha, že mluvíme pravdu, nebo že chceme splnit, co slibujeme. Co znamená přisahati? Koho nazýváme svědkem? Byl-li někdo přítomen, když se něco dalo neb mluvilo, byl toho svědkem; říká-li, t. j. vy-povídá-li pak, co se dalo neb mluvilo, co viděl neb slyšel, říkáme, že svědčí, t. j. vydává svědectví; a když se na něho odvoláváme, chceme-li něco potvrditi, bereme ho za svědka. Ale není-li žádného člověka, který by nám mohl nějakou důležitou věc dosvědčiti, tu můžeme bráti za svědka P. Boha, neboť On ví všechno. Bereme-li tedy Boha za svědka k tomu, že . . . , říkáme, že přisaháme, t. j. skládáme přísahu. Přisahou buďto chceme potvrditi, že mluvíme pravdu, nebo že chceme splnit, co slibujeme. Takové braní Boha za svědka, t. j. přisahání, jest hříšné tenkrát, když někdo přisahá, bere P. Boha za svědka bez potřeby, kdo přisahá bez důležité příčiny, na př. na každou maličkost, kdy není potřeba volati samého Boha za svědka, kdy by mohl zavolati některého člověka. Kdo bez potřeby přisahá, ukazuje svou neuctivost a nevážnost k P. Bohu a hřeší. — Ale mnohem většího hříchu se dopouští, kdo přisahá křivě. Křivě přisahá, kdo buď dobře ví, že není pravda to, nač P. Boha za svědka volá, nebo aspoň pochybuje, t. j. neví jistě, je-li

to pravda, nebo ví dobře, že nechce vyplnit, ačkoliv by mohl, to, nač přísahá. Kdo takto přísahá, jmenuje se křivopřísežník, a hřích jeho se jmenuje křivá přísaha. Křivá přísaha je hrozný hřích.

Ad 4. Povím vám, kdo činí slib. Slib činí, kdo P. Bohu — dobrovolně — pod hříchem připovídá, t. j. slibuje něco, — co je P. Bohu milé. Kdyby někdo řekl: půjdu s tebou na procházku, budu se učit, budu poslouchat a pod. — Takový slib je učiněn lidem a ne P. Bohu; o takových slibech se zde v 2. přikázání Božím nemluví, nýbrž jen o . . .

Kdyby někdo řekl: rád bych se pomodlil růženec, rád bych šel na pouť a pod. — tím by nic neslibil P. Bohu, to by nebyla žádná přípověď, nýbrž by si to jen přál, to by bylo jen jeho přání a ne slib. — Kdo činí slib, musí docela dobrovolně a s náležitou, t. j. dobrou rozvahou připovídati, slibovati něco P. Bohu; ne aby snad byl k tomu donucen, nebo aby to učinil beze vsí rozvahy! Přípověď jeho musí býti taková, by se jí člověk zavazoval k tomu, co slibuje, t. j. člověk, když dobrovolně přípověď P. Bohu činí, bere tím na sebe novou povinnost a ví, že ji pak musí plnit, sice že by se dopouštěl, hříchu, kdyby jí neplnil; ví, že to není lhostejno, bude-li ji plnit nebo ne, t. j. zavazuje se »pod hříchem«! — To, co člověk dobrovolně, »pod hříchem« připovídá, musí býti něco P. Bohu milého. Bohu milé jest to, co se Bohu líbí a co člověk není povinen dělati nebo zachovávat, na př.: budu každý den chodit do kostela; dám velkou almužnu; budu se každý týden dvakrát postit a pod. — Pověz ještě jednou, čeho je třeba k tomu, by se mohlo říci, že někdo skutečně učinil »slib«? Kdo nějaký slib učinil, jest povinen jej splnit; neplní-li ho, ačkoliv by jej mohl plnit, ruší slib a tím zneuctívá P. Boha, t. j. jméno Boží. Ale když někomu není možno učiněný slib vyplnit, nemá za to hříchu. —

Jak zní třetí přikázání Boží? Jmenuj první 3 přikázání Boží, J.! V 1. přikázání B. se poroučí, abychom věřili; ve 2. přikázání B by-

chom nebrali jména Božího nadarmo . . . V 3. přikázání Božím se poroučí světiti . . . Všimněte si dobře slov: »věřiti; nebrati nadarmo; světiti! Čím věříme? V 1. přikázání Božím se tedy poroučí, kterak máme P. Boha ctíti myšlením; ve 2. přikázání B. . . ., kterak . . . svými řečmi. A v 3. přikázání B. . . ., co máme činiti, abychom P. Boha ctili i skutkem. Pověz ještě jednou, jak zní 3. přikázání Boží! Místo slova »pomni« může se říci: buď dobře pamětliv, t. j., nezapomeň světiti . . ., t. j., pamatuj dobře, bys světil. Přečti nyní otázku a odpověď * 140., J.!

*** 140. Co se poroučí v třetím přikázání Božím?**

V třetím přikázání Božím se poroučí světiti den Páně.

Co se tedy poroučí v třetím přikázání Božím? Pověz ještě jednou, jak zní třetí přikázání B., J.! Vidíte, — a zde se praví: . . . světiti den Páně. Z toho poznáváte, že den sváteční a den Páně je jedno a totéž: místo den sváteční: den Páně a naopak můžeme říci. A který to den se rozumí dnem svátečním, nebo-li dnem Páně, je vyloženo v odpovědi další.

*** 141. Který den je dnem Páně?**

V novém zákoně je dnem Páně neděle; ve starém zákoně jí byla sobota.

Ve St. Z. byla dnem svátečním, t. j. dnem Páně, dnem od Boha za svátek ustanoveným: sobota, t. j. sedmý den v týdnu. Bůh stvořil celý svět v 6 dnech; sedmého dne pak odpočinul a tento den posvětil, t. j. ustanovil za svátek. Proto poručil, aby také lidé v ten den odpočívali od práce, by ten den světili, t. j. by dělali jen to, čím by P. Boha oslavovali, velebili, ctili . . . Músíme tedy i my křesťané světiti den Páně? Ale, jako Bůh ustanovil ve St. Z. sobotu za den sváteční, tak pro nás v N. Z., je ustanovena za den Páně, t. j. za den sváteční neděle. To tak ustanovili z nařízení Páně sv. apoštolové; a skutečně hned již tenkrát se světila neděle:

v knize Skut. apošt. stojí psáno, že se křesťané shromažďovali ke službám Božím první den po sobotě, t. j. v neděli! Sv. apoštol Jan výslovně nazývá neděli »dnem Páně«. Povím vám, proč bylo sv. apoštolům nařízeno od P. Boha, by křesťanům poručili místo soboty světiti neděli. To se stalo proto, že 1. v neděli P. Ježíš vstal z mrtvých a právě vzkříšením P. Ježíše bylo dokonáno naše vykoupení, 2. v neděli seslal P. Ježíš Ducha sv., tak že neděle připomíná nám naše posvěcení od Ducha sv. Neděle však je také prvním dnem v týdnu a proto nám připomíná i naše stvoření, které P. Bůh začal tento den slovy: »Buď světlo!« Co nám připomíná neděle? V další odpovědi je vyloženo, co musíme činiti, abychom neděli skutečně světili.

42. Kterak světíme neděli?

Neděli světíme, když od prací služebných odpočíváme, předepsaným službám Božím obcujeme a bohumilé skutky konáme.

Tři věci tedy poroučejí: 1. od prací služebných odpočívati; 2. předepsaným službám Božím obcovati; 3. bohumilé skutky konati. Co se poroučí v neděli? Kdo chce dobře světiti neděli, musí všechny tyto tři věci konati. — Práce služebné jsou všechny práce polní, těžké práce v zahradě, po domě, všechny takové práce, které konají ve všední den rolníci, řemeslníci . . . (a které se obvykle — ale ne vždy — dělají za peníze, t. j. za mzdu). Takových prací nesmíme tedy v neděli konati; jen kdyby toho bylo velice potřeba, kdyby se někdo bez těchto prací nemohl obejít, pak by mohl dostati povolení od p. faráře (p. biskupa), by je konal, ale až po mši sv.; o tom uslyšíte ještě více, až budete míti Střed. Kat.

Kdybychom však jen od práce odpočívali, nesvětili bychom ještě neděle, jak Bůh chce. Co musíme ještě konati? Máme sice každodenně P. Bohu vzdávati úctu a Jemu sloužiti, ale přece jest k tomu ustanovena zvláště neděle. Proto v ne-

děli nemáme konati nepotřebných prací, bychom mohli bez překážky sloužiti P. Bohu a také společných služeb Božích (mše svaté, kázání atd.) se účastniti, neboť to je druhá věc, kterou musíme konati, abychom neděli světili. Mimo to potřebuje i tělo odpočinku po práci týdenní, neboť jinak by příliš zesláblo a stalo by se ku práci neschopným. Kdyby však někdo v neděli jen nepracoval a jen by obcoval, t. j. byl přítomen předepsaným službám Božím, tím by neděle ještě náležitě nesvětil: v neděli se přikazuje také bohumilé skutky konati, t. j. skutky, které se Bohu líbí, které jen ke cti Boží a ke spasení své duše konáme.

Co činívají hodní křesťané v neděli? [Jdou na mši sv., kázání, křesťanské cvičení, sv. požehnání, ke sv. zpovědi a sv. přijímání, navštěvují nemocné, chodí na hřbitov, dávají almužnu, čtou nábožné knihy a t. d.] Takové a podobné skutky máme tedy konati v neděli. Lidé oblékají také v neděli lepší t. zv. sváteční oděv, požívají lepších pokrmů, očišťují (umývají) se v neděli lépe než jindy, čistí příbytek, náradí a t. d. To připomíná, že mají také svou duši očišťovati ve sv. zpovědi zvláště v neděli, že ji mají ozdobovati konáním dobrých skutků, že mají požívat pokrm nebeský ve sv. přijímání atd. Ve všední den pracují lidé, by si zaopatřili, čeho jest jim potřeba k zachování života tělesného: v neděli mají pečovati o to, čeho jest jim třeba k zachování života duchovního.

První tři přikázání Boží, o kterých jsme se posud učili, týkají se P. Boha; v nich se nám ukládají povinnosti, které máme k P. Bohu činiti, t. j. prokazovati, jak se máme k Němu chovati. Tato první tři přikázání Boží byla napsána na první desce kterou dal P. Bůh Mojžíšovi. Nyní se počneme učiti o dalších sedmi přikázáních, která se týkají lidí (nás a bližních), která byla napsána na druhé desce, kterou dal Bůh Mojžíšovi. Kdo jest nám ze všech lidí nejbližší? (rodičové neb jejich zástupci.) Proto hned první přikázání na druhé desce týká se rodičů a dětí, a praví se v něm, které povinnosti

mají děti k rodičům, nebo k těm, kteří jejich místo zastupují (poručník, kněz, učitel, kmotr atd.)

Jak zní 4. přikázání Boží? Komu to poroučí Bůh: ctíti otce svého . . ? (dětem). — Jak se jmenují otec a matka dohromady? (rodičové.) Rodiče a děti dohromady jsou, t. j. tvoří rodinu. V tomto 4. přikázání B. poroučí se něco dětem, ukládají se jim jisté povinnosti k jejich rodičům. Ale také rodičové mají zase jisté povinnosti ke svým dětem; tyto povinnosti jim P. Bůh ukládá také v tomto 4. přikázání B.; uslyšíte o tom později. Všimněte si dobře slov . . abys dlouho živ byl . . ! Těmito slovy P. Bůh chtěl říci: chceš-li, abys dlouho živ byl, musíš toto přikázání věrně plnit, sic se obávej mnohých trestů zde na světě i po smrti! — Tomuto přikázání se tedy musíte zvláště velmi dobře učit a zapamatovati si, co se v něm poroučí a zapovídá! Co P. Bůh poroučí dětem slovy: cti otce svého je vyloženo v další odpovědi.

***143. Co se poroučí ve čtvrtém přikázání Božím?**

Ve čtvrtém přikázání Božím se poroučí rodičům prokazovati úctu, lásku a poslušnost.

Ad I. Prokazovati úctu: děti mají o svých rodičích mysliti jen dobře, mají jim přát jen dobrého, mají o nich mluvit jen dobře a slušně jim odpovídati, mají se k nim chovati tak, aby každý poznal, že si svých rodičů váží, že je pokládají za hodné, že se bojí, aby jich nějak neurazily, nebo jich na sebe nerozhněvaly. Takovou úctu musejí děti míti ke svým rodičům i tenkrát, kdyby na svých rodičích i nějaké chyby viděly! Jako posvátný obraz, kdyby i byl nějak znečištěn, je přece svatým a musíme jej ctíti, tak mají i dítky k rodičům míti úctu, i kdyby . . , vždyť jsou to přece jejich rodičové, jsou obrazem Božím . . . ! Vzpomeňte si, jak uctivě se choval Josef Egyptský ku svému otci Jakubovi! [Biblická děj. čl. 27. -- NB. Připomeň

ještě jiný příklad a povzbud' děti, aby jednaly podobně!«

Ad 2. . l á s k u: děti mají své rodiče míti rády, mají jim přátí všeho dobrého a hleděti, by jim dělaly radost svým chováním, pilností a pod.; jsou-li zarmoucení, mají hleděti je potěšiti a pod. Lásku svou k rodičům ukazují děti nejlépe tím, když jsou svým rodičům v děčny za všechno dobré, co od nich mají; když se za rodiče každý den modlí, neboť rodičové musejí mnoho pracovati, tak že někdy nemají ani kdy, aby se mnoho modlili; mají trpělivě snášeti, kdyby snad rodičové byli už staří a nevrli, nebo by třeba měli nějakou chybu; mají rodičům svým rády pomáhati v bídě, při práci, nebo jsou-li rodičové nemocní, mají je děti ošetřovati, a je-li potřeba, mají zavolati i lékaře a pod. Zvláště se mají děti starati o to, by jejich rodiče, jsou-li těžce nemocní, byli zaopatřeni; když zemrou, mají jim vystrojiti slušný pohřeb, mají si dobře pamatovati napomenutí, která jim rodičové za živa dávali, a mají se podle nich řídit, za jejich duši se modliti, zvláště jejich poslední vůli svědomitě vyplniti a nikdy o nich po smrti jejich špatně nemluvit.

Děti mají míti rády své rodiče i tenkrát, když by je rodičové musili někdy napomínati nebo i trestati; neboť toho napomenutí a trestu děti zasloužily, a když je rodiče trestají, chtějí, by se děti napravily a vícekrát nechybovaly. Pro tělo dětí je takový trest ovšem nepříjemný, ale pro jejich duši je velice prospěšný. (Metla vyhání děti z pekla)!

Kdyby rodiče dětí nenapomínali, nebo netrestali, dopouštěli by se hříchů, protože by se děti nepolepšily a mohly by se pokaziti tak, že by nebyly ani spaseny; pak by Bůh sám trestal rodiče za to, že svých dětí netrestali, jako potrestal Heliho. [Bibl. děj. čl. 49.]

Ad 3. . p o s l u š n o s t: když rodičové něco poroučejí dětem, je to zrovna tak, jako by to po-

roučel P. Bůh sám. K čemu stvořil Bůh lidi? (aby Ho poznali . . .). Velcí, t. j. dospělí lidé znají P. Boha, neboť chodí na kázání a slyší tam, co mají dělati; o ně se stará P. Bůh, aby byli dobře živi . . ., neboť jim dal svědomí, kterým ustavičně k nim mluví. Ale děti ještě neznají P. Boha, nemají ještě ani dobrého rozumu, nejsou ještě tak dospěly, jako rodičové, a proto P. Bůh jim dal rodiče, by se oni starali o své děti tak, jak se P. Bůh stará o lidi dospělé. (Co by bylo z dětí, kdyby se rodičové o ně nestarali!) Rodičové tedy u dětí zastupují místo Boží, jsou jako náměstkové Boží, t. j. na místo P. Boha se starají o děti, jak je to také obsaženo v odpovědi další.

***144. Proč mají děti svým rodičům prokazovat úctu, lásku a poslušnost?**

Děti mají svým rodičům prokazovati úctu, lásku a poslušnost, protože rodiče zastupují u dětí místo Boží a jsou po Bohu největšími jejich dobrodinci.

Praví se v této odpovědi, že rodičové jsou po Bohu největšími dobrodinci dětí, a to je skutečně pravda: rodičové dávají dětem pokrm, nápoj, šaty, posílají je do školy, aby se něčemu naučily, čeho budou později velice potřebovati; to všecko je velice užitečné pro tělo. Ale i o duši dětí se starají rodičové: učí děti se modliti, učí je choditi do kostela, napomínají je a varují přede zlým, trestají je atd. A proto Bůh ve 4. přikázání Božím přísně poroučí, by děti své rodiče ctily, jim prokazovaly úctu . . . V další odpovědi je vyloženo, která odměna čeká děti, jež plní 4. přikázání Boží.

145. Co slíbil Bůh dětem, které otce a matku ctí?

Dětem, které otce a matku ctí, slíbil Bůh v tomto životě ochranu a požehnání, v budoucím pak věčnou blaženost.

Hodné děti tedy Bůh již zde na zemi chrání od rozličného neštěstí na duši a na tělo a dává jim mnoho milostí a dobrodiní pro tělo i pro duši. Vzpomeňte si na Josefa Egyptského, jak ho P. Bůh chránil a jak mu žehnal, jak byl povýšen! Poněvadž P. Bůh sám slibuje hodným dětem tak veliké požehnání, proto také rodiče za své hodné děti P. Boha prosí o toto požehnání, žehnají jim, t. j. dávají požehnání, modlí se nad nimi, dělají jim kříž na čele a přitom prosí P. Boha, aby jejich dětem žehnal. To činívají rodičové zvláště tenkrát, když dítě jde z domu do světa (do učení, do služby atd.) nebo na smrtelném lůžku a jindy; a P. Bůh tuto prosbu rodičův o požehnání pro děti velmi rád a hojně vyplňuje. A která odplata čeká hodné děti na věčnosti? Přečti nyní, jakého trestu se musí báti děti, které 4. přikázání Boží neplní.

***146. Čeho je se obávati dětem, které otce a matky nectí?**

Dětem, které otce a matky nectí, je se obávati v životě tomto kletby Boží, v životě pak budoucím věčného zavržení.

Co čeká zlé děti již v tomto životě? (kletba Boží); to znamená, že se musejí báti, t. j. mohou jistě očekávati, že se na nich vyplní tresty, kterými Bůh hrozí dětem, které přestupují 4. přikázání Boží. Bůh již ve Starém Zákoně hrozil velmi zlými tresty dětem nehodným a skutečně je trestal (Příklad: Chám, synové Heliho, Absolon). Ale tak posud trestá nehodné děti tím, že na ně dopouští rozličné nehody a neštěstí, nemoc, bídu, nedaří se jim práce, nebo to, co podnikají, P. Bůh jim nedává tolik milostí, jako dětem hodným, tak že snadno upadají do hříchu, a třeba v něm i zemrou, dopouští na ně hanbu, nepřátelství, nevděk od jiných lidí a pod. Takových dětí nehodných a nezvedených nemá nikdo na světě rád, každý se jich štítí a vyhýbá se jim. Největší trest však čeká nehodné děti teprve na věčnosti, jest-

líže se nepolepší a nenapraví, totiž věčné zavržení; neboť se svým hříšným chováním k rodičům dopouštěly hříchů smrtelných — Pamatujte si však, že tak jako rodiče mus me ctíti i ty osoby, které naše rodiče zastupují, na př. poručníka, kněze, učitele a pod., uslyšíte o tom mnohem více, až budete míti Střed. Kat.

Jak zní 5. přikázání Boží? Někoho zabiti, znamená: někoho připravit o život, t. j. vzítí někomu život. Co se tímto slovem »nezabiješ« zapovídá, jest obsaženo v odpovědi další *147.

***147. Co se zapovídá v pátém přikázání Božím?**

V pátém přikázání Božím se zapovídá sobě nebo bližnímu na těle nebo na duši škoditi.

Kdo někomu škodí na těle nebo na duši, má při tom zlou vůli, t. j. dělá to zlovolně nebo má při tom zlý úmysl, t. j. dělá to zlomyslně; a jen takto zlovolně a zlomyslně škoditi.. se zapovídá v 5. přikázání Božím. — Všimněte si dobře, že se praví v této odpovědi sobě nebo bližnímu.. . prohřešuje se tedy nejenom proti 5. přikázání Božímu, kdo bližnímu zlovolně a zlomyslně škodí na nýbrž i ten, kdo sám sobě. — Praví se v této odpovědi: na těle nebo na duši! Člověk má totiž dvojí život: je živo jeho tělo, t. j. žije podle těla, t. j. život tělesný; ale člověk jest a má býti živ také podle duše, t. j. život duševní. Takový život duševní má člověk tenkrát, když je v milosti Boží, neboť pak jeho duše může býti věčně živa v nebi. Život tělesný trvá tak dlouho, dokud se duše neoddělí od těla, t. j. do smrti člověka. Život duševní trvá tak dlouho, dokud je člověk v milosti Boží — Kdo dává člověku obojí život: tělesný i duševní? (Bůh). — Smí tedy někdo sám sobě neb jinému vzítí tento život? Jako jediný sám Bůh všem lidem život (tělesný i duševní) dal, tak zase On jediný smí lidem vzítí a nikdo jiný! Bůh nám život dává, bychom mohli zde na

na světě spravedlivě žítí a jednou za to přijít do nebe. A proto Bůh také chrání tento dvojí život každého člověka: tělesný i duševní pátým přikázáním a přísně zapovídá tímto přikázáním, sobě nebo jinému škodit na těle nebo na duši.

Pamatujte si, že sobě škodí na těle (i na duši), kdo sám sobě život bere, t. j. kdo sám sebe zlovolně a zlomyslně připravuje o život, t. j. svůj život ničí, na př. se oběsí, zastřelí, utopí a pod. Kdo sám sobě život bere, t. j. sebe vraždí, jmenuje se samovrah, sebevrah, a hřích, kterého se tím dopustil, jmenuje se sebevražda. Když se někdo dopustí sebevraždy při zdravém rozumu, je to smrtelný hřích; kdyby byl pomaten na rozumu a pod., neměl by za to hříchu, protože by ani nevěděl, co udělal. Avšak svému životu tělesnému škodí i ten, kdo si život úmyslně nějak ukracuje, t. j. zkracuje, nechce býti tak dlouho živ, na jak dlouho mu P. Bůh život vyměřil; nebo když je tím vinen, že jeho pozemský život netrvá tak dlouho, jak to P. Bůh chtěl, nýbrž že spíše musí umřít. Tohoto hříchu se dopouští, kdo je na př. nestřídmý v jídle a pití, kdo je zlobivý, kdo dělá hříchy nečistoty a pod. Také škodí svému životu, kdo se bez potřeby v nebezpečenství vydává: na př. kdo by se koupal nebo klouzal na nebezpečných, zakázaných místech; kdo by bez potřeby lezl na vysoké stromy, skály, zdi a pod. (akrobati hřeší!); kdo jí nezdravé ovoce; kdo požívá nějaké věci, kterých nezná; kdo pije vodu, když je uhřát, chodí náhle z horka do zimy a naopak; v zimě se pořádně neobleče, ačkoliv má potřebný oděv; kdo by zacházel neopatrně se zbraní a pod.

Bližnímu škodí na těle, kdo jej beze všeho práva usmrcuje (bezprávně). Takový člověk se jmenuje vrah, t. j. vražedník a hřích . . . vražda. Ale iten hřeší proti 5. přikázání Božímu, kdo někoho beze všeho práva zraňuje, nebo kdo jinému jakýmkoliv způsobem (příkořím a hrubostí) života ukracuje; na př. kdyby někoho příliš trestal (bil, tloukl, kopal), kdyby někdo jiným lidem prodával nezdravé (zfalšované) věci na jídlo; ale i ten hřeší proti 5. přikázání Božímu,

kdo jiného nenávidí, t. j. kdo má velice nerad svého bližního, kdo cítí proti němu v srdci veliký odpor, ošklivost, tak že ho nemůže a nechce ani viděti, ani o něm slyšeti! Kdo bližního svého nenávidí, hledí mu škoditi a tak často povstává z nenávisti i vražda . . . (bratří Josefovi!)

Kdo jinému závidí, t. j. kdo jinému štěstí a dobrých věcí nepřeje a kdo cítí nad tím zármutek, když se jinému vede dobře; kdo o jiném nerad slyší, na příklad chválu; hledí jeho čest pokaziti a kde může jemu škoditi, jako ďábel v ráji! Z takové závisti pochází velmi často i vražda! (Kain; bratří Josefovi; židé a j.) Kdo se na bližního hněvá, t. j. chce se mu pomstiti, z takového hněvu povstávají obyčejně hádky, rvačky a pod., které tak často bývají příčinou poranění i zabití bližního (uved' známý příklad!); kdo bližnímu nadává, kdo mu dává potupná, škaredá jména, t. j. nadávky, »p ř e z d í v k y«, jemu se posmívá, jej posměšně napodobí v řeči, chůzi a pohybech a pod. Takové řeči vedou obyčejně k hádce, rvačce, nebo k poranění a vraždě. Také ten hřeší . . . ; kdo bližnímu něco zlého přeje pro tělo nebo pro duši, t. j. když na něho kleje. — Kdo škodí bližnímu na těle? Jenom vrchnosti mají od P. Boha právo někoho usmrtiti, když toho zasluhuje (vraha) a pod.; také ve válce je to dovoleno: vojáci nemají za to hříchu, když zastřelí nepřátelského vojáka; kat nemá hříchu za to, když někoho věší, neboť později o tom ještě více uslyšíte.

Ale v 5. přikázání Božím se také zapovídá: škoditi sobě nebo bližnímu . . . na duši. Čím škodí sobě člověk na duši? (hříchem). Vidíte tedy i v 5. přikázání B. se zapovídá hřešiti, t. j. všechny hříchy. Kdo škodí bližnímu na duši?! Kdo mu dává pohoršení, t. j. kdo ho svádí ke hříchu: mluví, dělá, zanedbává něco, ačkoliv ví, že to, co mluví, dělá . . . , snadno může býti příčinou, že se někdo, jenž ho slyší, vidí, dopustí nějakého hříchu, že bude také tak hříšně mluvit, dělati, zanedbávati . . . , nebo, kdo někomu radí, nebo snad i poroučí hřešiti. — Páté přikázání Boží: »Nezabiješ!«, vztahuje se sice na lidi, ale přece nám také připomíná,

že nemáme ani zvířata bez potřeby hubiti, nebo jim škoditi. je trýzniti t. j. trápit. V Písmě sv. se praví: »Spravedlivý (člověk) pečuje také o život dobytka svého; ale srdce bezbožných jest ukrutné.« Přísl. 12. I zvířata jsou tvorové Boží; kdybychom tedy se zvířaty svévolně nakládali a je trýznili, uráželi bychom tím také P. Boha. Smíme sice zvířata škodlivá hubiti, nesmíme jich však trápit a jim bez potřeby bolest působiti; nesmíme jich prací a nákladem přetěžovati, nemilosrdně je bítí atd. Kdo je necitelný ku zvířatům, bývá pak také ukrutný a nelítostný i k lidem. Mnozí, kdo ve svém mládí se zvířaty ukrutně nakládali a je trýznili, nakládali pak, až vyrostli, podobným způsobem i s lidmi a dopouštěli se i vraždy. [Domitian a jiní. N. B. zde se připomene prakticky, co se týká týrání zvířat, vybírání mláďat a pod., zvláště na venkově!]

Jak zní 6. přikázání Boží? [NB. Při vysvětlování hříchů proti 6. přikázání B. třeba jest veliké opatrnosti, by se dětem neřeklo více než třeba, aby se neužívalo výrazů, kterými by duše ještě nevinné mohly býti pohoršeny, nebo na něco upozorněny, co jim doposud bylo neznámo. Avšak i tím by se mohlo dětem škoditi, kdyby se jim neřeklo, čeho jim vzhledem k 6. přikázání Božímu věděti třeba; mnozí zajisté se dopustili hříchů proti 6. přikázání Božímu proto, že se jim nedostalo o nich potřebného poučení a spasitelné výstrahy. Katecheta toto přikázání Boží musí vyložit tak, aby děti nebyly jen podpíchnuty k dalšímu přemýšlení a hloubání, nýbrž, aby měly úplnou jistotu, co jest proti 6. přikázání Božímu a co nikoliv. Hlavní věc jest, aby katecheta volil vhodná slova, t. j. výrazy, aby mluvil o věci té zvláště vážně a ne zlehka, jakoby na tom mnoho nezáleželo!] Jako pátým přikázáním hájí Bůh život těla a duše, tak šestým přikázáním hájí Bůh čistotu duše a těla. Slovem: »Nesesmilníš!« zapovídá P. Bůh všechny myšlenky, žádosti, řeči a skutky, které jsou nemravné, necudné, nestydaté, nepočetné, jakož i všecko, co k takovým myšlenkám svádí. Bůh chce a

poroučí nám tímto slovem, aby naše myšlenky byly vždycky mravné, cudné, čistotné, počestné! Přečti nyní otázku a odpověď 148, J.!

148. Co se zapovídá v šestém přikázání Božím ?

V šestém přikázání Božím se zapovídá:

1. všechno, co porušuje čistotu nebo stydlivost;
2. všechno, co k porušení čistoty svádí.

Ad 1. Čistotný jest, kdo se vždy dle těla a dle duše (tělem a duší) čistě chová a všeho nečistého se varuje. Říkáme, že má ctnost čistoty. Čistota je tedy ctnost. Stydlivý jest kdo se bojí, vyhýbá a varuje všeho nečistého a nemravného. Kdo se tak chová, o tom říkáme, že má ctnost stydlivosti. Stydlivost je tedy také ctnost. Čistotu a stydlivost porušovati znamená: něco mysliti, mluvití . . ., co se protiví čistotě a stydlivosti, t. j. čím čistota a stydlivost trpí škodu (t. j. se seslabuje, kazí, otupuje atd.) — Všecky takové věci, které porušují jmenují se nepočestné, t. j. nečisté, nemravné, nestydaté, a jsou hříšné a zakázány v 6. přikázáním Božím.

Ad. 2. To tedy, co je příčinou, že člověk nečistě myslí, si přeje . . ., nebo co je příčinou, že stydlivost se ve člověku neozývá a nemůže ozývat tak, jak by měla, by člověka odvrátila od něčeho nečistého. K porušení čistoty svádí to, když se někdo rád dívá na neslušné věci, když je všetečný očima, neboť pak v něm snadno povstanou nečisté myšlenky a žádosti; když se dívá na nestydaté, t. j. nemravné obrazy, na kterých je vyobrazeno něco nestydatého, na př. úplně nahý člověk a pod.; když je někdo lenivý, t. j. rád zahálí, neboť zahálka také svádí člověka k nečistým myšlenkám a žádostem. (N. B. Přirovej člověka lenivého ke stojaté vodě!) Z další odpovědi poznáte, co máte činiti, kdybyste

***149. Co máme činiti, jsme-li v pochybnosti, je-li něco proti šestému přikázání Božímu?**

Jsmeli v pochybnosti, je-li něco proti šestému přikázání Božímu, nesmíme toho činiti, nýbrž máme rodičů neb zpovědníka poprositi za poučení.

Rodičův ani velebného pána ve zpovědnici se nemusíte báti nebo styděti otázati se na takové věci; oni vám rádi poradí a povědí, ~~kterak~~ se máte chovati, a vysvětlí vám, nač se jich otážete. Jiných lidí se na takové věci neptejte; ti by se vám třeba smáli! —

Hříchy proti 6. přikázání B. jsou velice ohavné, ošklivé a škaredé; proto se jmenují »nečistota«. Jako každá nečistota, t. j. špína [N. B. lid mnohdy před dětmi zaměňuje »svinstvo« za smilstvo] se nám protiví a oškliví, tak se nám mají protiviti a oškliviti i tyto hříchy, a proto se jich máme bedlivě chrániti.

Abyste se uchránily těchto hříchů proti šestému přikázání Božímu, musíte se vyhýbat lidem, kteří nemravně mluví nebo se chovají, a odvracejte vždycky oči své od takových věcí. Modlete se, aby vás Bůh těchto hříchů chránil! Modlívejte se zbožně slova »Neuvod' nás v pokušení«, a jiné modlitby zvláště k Panně Marii, ke sv. Aloisovi a jiné. Kdyby vám někdy přišla nečistá myšlenka nebo žádost, hned ji zažehťe, t. j. hleďte na ni zapomenouti! Pamatujte si dobře, že Bůh je všudypřítomný a vševědoucí, že anděl strážce je vsudy při vás. Pamatujte, že musíte jednou umříti a že vás P. Bůh pak bude souditi a trestati za každý hřích. Buďte vždycky střídmí v jídle, pracujte pilně, pak vám tak snadno takové myšlenky nenapadnou, nebo kdyby vám napadly, snadno je zaženete.

Jak zní 7. přikázání Boží? Slyšely jste, že pátým přikázáním Božím P. Bůh chrání život člověka tělesný a duševní; že šesté přikázání Boží chrání čistotu a nevinnost duše. Slovem »nepokradeš«! Bůh hájí t. j. chrání majetek, statek člověka. Přečti další otázku a odpověď, J.!

*** 150. Co se zapovídá v sedmém přikázání Božím?**

V sedmém přikázání Božím se zapovídá škoditi bližnímu nespravedlivě na jeho majetku nebo statku.

Majetkem, t. j. statkem, jměním, se nazývá všechno to, co někdo má, co někomu patří; na př. šaty, peníze, dobytek, dům, zahrada, pole, les, a pod. Kdo má majetek, nazývá se »majitel, t. j. majetník. — Slovem: »Nepokradeš!« nezakazuje se toliko krásti, t. j. krádež, nýbrž i škoditi nespravedlivě, t. j. každá nespravedlivá škoda. Praví se zde: nespravedlivě, t. j. kdo při tom jedná nespravedlivě a beze všeho práva; kdo dělá bližnímu na jeho majetku, čeho on nezasloužil! — Kdyby to nebylo nespravedливо, nebyl by to hřích (na př. mimo nadání jsme učinili někomu škodu; ve válce, v úřadě a pod.). Na statku, t. j. majetku, škodí bližnímu nejen ten, kdo mu něco kradе (na př. rodičům, spolužákům, sousedovi na poli, v lese atd.), ale i ten, kdo mu dělá škodu na jeho majetku, t. j. statku; kdo jiného podvádí, t. j. šidí (udává falešné peníze, dává falešnou míru a váhu); kdo něco nalezeného nebo vypůjčeného nevrátí a pod.; uslyšíte o tom později ještě mnohem více.

Jak zní 8. přikázání Boží? Jako 7. přikázání Boží chrání majetek, t. j. statek člověka, tak osmé přikázání Boží chrání čest a dobré jméno bližního. Přečti další otázku a odpověď!

*** 151. Co se zapovídá v osmém přikázání Božím?**

V osmém přikázání Božím se zapovídá.

1. křivé svědectví;
2. lež a přetvářka;
3. Každý hřích proti cti a dobrému jménu bližního.

Svědectví vydává, t. j. dává, svědčí, kdo povídá, vypovídá, co viděl nebo slyšel, neb nějak jinak se dověděl o někom, nebo o něčem, aby to potvrdil, že tomu skutečně tak jest. Když to, co povídá, je pravda, t. j. když

se jeho výpověď srovnává s pravdou, vydává svědectví pravé; a to není hřích, to je dovoleno, ba to jest povinnost naše, zvláště, když se nás někdo na to táže. Když však výpověď jeho se nesrovnává s pravdou, tu člověk vydává svědectví nepravdivé, t. j. svědectví křivé a to jest hřích proti 8. přikázání Božímu. Přesvědčím se, zda-li tomu rozumíte. [NB. Vypravuje se, kterak žoldnéři od hrobu Kristova přišli k zákonníkům a fariseum a vypravovali jim, že Kristus vstal z mrtvých. Jaké bylo toto jejich svědectví? (pravé.) Ale zákonníci jim dali peníze a řekli: kdyby se vás někdo na to tázal, řekněte mu, že jste spali a že zatím přišli učeníci Krista P. a tělo jeho někam odnesli. A žoldnéři pak skutečně tak lidem říkali. Jaké bylo toto jejich druhé svědectví (křivé.)] Každé takové křivé svědectví se zapovídá v 8. přikázání Božím.

Ad. 2. L ž e, kdo něco povídá, ačkoliv ví, že to není pravda — aby někoho oklamal tímto způsobem. (Ananiáš a Safira, biblický děj. čl. 84.)

P ř e t v á ř k y se dopouští, kdo se dělá lepším t. j. hodnějším nebo nábožnějším, než-li skutečně jest. (Herodes, Farizeové a pod.)

Ad. 3. Pamatujte si, ž e č e s t a d o b r é j m é n o, t. j. dobrá pověst jest jedno a totéž; místo čest můžeme říci dobré jméno, t. j. dobrá pověst a naopak. Když pravíme o někom, že má dobré jméno, t. j. dobrou pověst, že má čest je ve (veliké) cti, chceme tím říci, že ho lidé mají za pořádného a hodného člověka a že si ho proto váží a podle toho se k němu chovají. Toto dobré mínění jiných lidí o někom může někdo porušiti tím, když člověka toho k ř i v ě p o d e z ř í v á. Může býti také pravé, t. j. oprávněné podezření, které není hříšné. Podezření má, kdo se o někom domnívá, t. j. kdo neví jistě, ale myslí, že snad někdo něco zlého řekl, udělal, nebo chtěl udělati; p o d e z ř e n í j e t e d y j e n o m v m y s l i, t. j. v srdci. Když člověk má k takovému podezření dosti příčin, t. j. důvodů, aby se tak o někom domníval, jest to o p r á v n ě n ě p o d e z ř e n í, na př., když se domníváme, že známý zloděj, který už několikráte ukradl sle-

pice (cikáni a pod.), zase ukradl slepice, které se právě někomu ztratily. Ale když někdo nemá dosti příčin, dostatečné příčiny a přece tak zle o někom myslí, soudí, se domnívá, tehdy je to křivé podezření, a to jest hříšné a zakázáno v 8. přikázání Božím. Takového křivého podezření se dopustili farizeové proti P. Ježíši, když mysli, že je hříšný, protože s hříšníky mluví a do jejich domů chodí. — Také ten hřeší proti 8. přikázání Božímu, kdo jiného opovržlivě posuzuje t. j., kdo bezevší příčiny, beze vší rozvahy, zlo-myslně o někom povídá, tvrdí, že docela jistě něco zlého učinil; to je veliký hřích! — Tohoto hříchu se dopustili farizeové proti P. Ježíši: »Má ďábla!« říkali o něm; židé proti apoštolům: »Sladkého vína jsou plni,« říkali o nich, když na ně Duch sv. sestoupil a oni mluvili rozličnými jazyky. Také ten hřeší proti 8. přikázání Božímu, kdo jiného pomlouvá, t. j. kdo o bližním v jeho nepřítomnosti povídá něco zlého, co pravda není, co si tedy jen vymyslí; pomluvou hřeší také, kdo skutečně chyby bližního zvětšuje, nebo dobré vlastnosti jeho zmenšuje. Pomluvou může se bližnímu velmi často i na jeho majetku uškoditi: tak by na příklad obchodníkovi na jeho statku škodil, kdo by o něm lživě vypravoval, že má špatnou míru a váhu; ale také ten se dopouští pomluvy, kdo řeči pomluvačné rád poslouchá a jim přisvědčuje . . . : na cti utrhá, t. j. kdo bez potřeby o skutečných chybách bližního v jeho nepřítomnosti mluví. Člověk, kterému se na cti utrhá, měl čest, t. j. dobré jméno, dobrou pověst, alespoň u těch lidí, kteří o jeho chybách nevěděli; ale tuto čest ztrácí pak tím, když jeho chyby byly bližním těmito oznámeny . . . ; kdo dělá klevety, t. j. kdo někomu bez potřeby hned oznamuje, co někdo jiný (zvláště jeho přítel) zlého o něm povídal, a chce je tím mezi sebou znepřáteliti . . . ; kdo jinému spílá nebo nadává, t. j. kdo jej tupí, z něho si dělá smích, úšklebky, dává mu přezdívky a pod. — Jak zní 9. přikázání Boží? Přečti další otázku a odpověď.

***152. Co se zapovídá v devátém přikázání Božím?**

V devátém přikázání Božím zapovídají se všechny dobrovolné nečisté myšlenky a žádosti.

Toto 9. přikázání Boží patří k šestému přikázání B.; jest jako doplnkem šestého přikázání Božího: v 6. přikázání Božím se zapovídají hlavně, t. j. zvláště nečisté skutky; v 9. přikázání Božím se zapovídají hlavně, t. j. zvláště nečisté myšlenky a žádosti. Kdy je nečistá myšlenka hříchem? žádost hříchem?

Jak zní 10. přikázání Boží? Přečti otázku a odpověď další, J.!

***153. Co se zapovídá v desátém přikázání Božím?**

V desátém přikázání Božím se zapovídá všeliká hříšná žádost toho, co náleží bližnímu.

Toto přikázání patří zase k 7. Božímu přikázání; jest jako doplňkem sedmého přikázání Božího: v 7. přikázání Božím se zapovídají zvláště, hlavně skutky, kterými se činí bližnímu škoda na jeho majetku, v desátém přikázání B. . . . hlavně hříšné žádosti po cizím majetku, t. j. toho, co náleží bližnímu. Praví se zde: hříšná žádost . . . Kdyby si člověk přál poctivě, t. j. spravedlivě nabýti, na př. koupiti, dostati darem a pod. něčeho, t. j. nějakého majetku, míti čest a slávu, jako někdo jiný a pod. nebylo by to hříchem! Ale nemáme mnoho povolovati takovým žádostem . . . , neboť pak člověk snadno i nespravedlivě si žádá něčeho cizího a třeba se i dopustí proto hříchu, jen aby cizí majetek a pod. nějak dostal (jako Eva! kdyby byla hned odešla od zapovězeného stromu, nebyla by utrhla zapovězeného ovoce!)

Abyste věděly, co P. Bůh slíbil těm, kdo jeho přikázání zachovávají, přečteme si otázku a odpověď 154.

154. Co slíbil Bůh těm, kteří jeho přikázání zachovávají?

Těm, kteří jeho přikázání zachovávají, slíbil Bůh mnohonásobné požehnání a život věčný.

Již jsem vám (jednou) vypravoval, že mládenec se tázal Krista P., co má činiti, aby dosáhl života věčného. Kristus P. mu odpověděl: »Chceš-li vejíti do života, ostříhej (t. j. zachovávej) přikázání. A tak slibuje Bůh na mnohých místech Písma sv. věčný život (v nebi) těm, kdož jeho přikázání zachovávají. Ale Pán Bůh jim slibuje také mnohonásobné požehnání již na tomto světě: uděluje jim zdraví, úrody, žehná jejich práci a pod. Kdyby však P. Bůh nám takového požehnání ani nebyl slíbil, přece bychom musili jeho přikázání plniti: dobré děti plní vůli svých rodičů nejen proto, aby za to dostaly od rodičů něco dobrého (odměnu), nýbrž činí tak z lásky ke svým rodičům. Tak máme i my, jakožto dítky Otce nebeského, věrně a ochotně plniti přikázání Boží, i kdyby nám nebyla za to slíbena žádná odměna, i kdybychom se za to nemusili báti žádného trestu!

Oddělení třetí.

O pateru přikázání církevních.

Poznaly jste, co se poroučí a co zapovídá v desateru přikázání Božích. Kde je zkratka obsaženo totéž co v desateru přikázání Božích? (ve dvou přikázáních lásky). Znáte ještě nějaká jiná přikázání mimo desatero přikázání Božích a dvou přikázání lásky? (Přikázání církevní). Kdo dal přikázání, která nazýváme »přikázáními církevními«? Může každý člen církve sv. dávat přikázání? (Jen církev učící!) Kdo náleží k církvi učící? (Papež a biskupové). Čí nástupcové jsou papež a biskupové. Měli sv. apoštolové takovou moc, dávat přikázání? (měli od Krista P., který řekl ke všem apoštolům: »Cožkoli svážete na zemi bude svázáno i na nebi . . .« [Biblická děj, čl. 40.] t. j., co vy ke spasení věřících ustanovíte,

nařídíte t. j. přikážete, to bude míti takovou platnost, jako bych to byl ustanovil, t. j. přikázal já sám.) Tudíž i řádní apoštolů nástupcové, papež a biskupové, mají tuto moc; nikdo jiný té moci nemá. Papež a biskupové, jak víte, jsou církev učící. A když církev (učící) má moc, přikázání dávati, pak mají věřící povinnost tato přikázání zachovávat; neboť je to právě tak, jako by tato přikázání dával sám P. Bůh: církev sv. je dává jen z moci od Boha obdržené a jen na místo P. Boha. Proto také řekl P. Ježíš: »Kdo vás slyší, mne slyší, kdo vámi pohrdá, mnou pôhrdá.« Těmito slovy chtěl P. Ježíš říci, že kdo poslouchá sv. apoštolův a jejich řádných nástupců, nebo-li kdo zachovává přikázání církevní, že tím, poslouchá zároveň Jeho (Boha); a kdo pohrdá apoštoly a jejich řádnými nástupci, kdo nezachovává přikázání církevních, že se dopouští hříchu právě tak, jakoby Jeho (Boha) samého neposlouchal. A proto také ještě jindy řekl P. Ježíš: »Jestliže církev neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán«; t. j. považujte ho jako za pohana a veřejného hříšníka. Pohané a hříšníci nemohou býti spaseni, neobráti-li se k P. Bohu; a tak nemohou býti spaseni ani ti, kdož neposlouchají církev a nezachovávají jejich přikázání.

Vzpomeňte si, co jsem vám vykládal, když jsme se učili o 4. přikázání Božím! Privil jsem vám, že čtvrté přikázání Boží nám ukládá povinnost, abychom také duchovní (a světské) vrchnosti prokazovali úctu, lásku a poslušnost tak, jako svým rodičům. Papež a biskupové (a faráři) jsou ta duchovní vrchnost, neboť jsou řádní nástupcové sv. apoštolův. Jak se jmenují papež a biskupové dohromady? Vidíte tedy, že církev věřící má právo dávati přikázání, a věřící tedy jsou povinni poslouchati a zachovávat, co církev poroučí.

Církev sv. skutečně také od svého počátku vždycky dávala přikázání, nebo-li zákony věřícím. Již za časův apoštolských bylo ustanoveno, aby věřící nejedli masa, které bylo obětováno modlám, aby nepožívali krve, masa z udávených zvířat. A tak dávala církev sv. i v časech pozděj-

ších věřícím jisté předpisy, kterými chtěla napomáhati ku spasení duší jejich a utvrzovati je o křesťanském životě. Některé z těchto předpisů, t. j. přikázání, týkají se jenom některých osob nebo stavů, na př. platí jenom pro kněze, t. j. stav kněžský, nebo jiná zase jen pro osoby, které žijí v klášteřích atd.; některá přikázání církevní však se týkají věřících všech, a těchto přikázání jest 5. Budeme se o nich učit v oddělení třetím, části III. Katech. Přečti nadpisy v polovici str. 29., J.! V další odpovědi jest obsaženo 5 přikázání církevních, která platí pro všechny věřící; přečti otázku a odpověď 155., J.!

155. Jak zní patero přikázání církevních?

Patero přikázání církevních zní:

1. Zasvěcené svátky světiti.
2. V neděle a zasvěcené svátky celou mši svatou pobožně slyšeti.
3. Ustanovené posty zachovávat.
4. Alespoň jednou za rok zřízenému knězi se zpovídati a včas velikonoční velebnou svátost oltářní přijímat.
5. V zapovězený čas svatebního veselí nadržeti.

Ad. 1. Jak zní 1. přikázání církevní? Církev tedy tímto přikázáním poroučí zasvěcené svátky světiti. — Již v 3. přikázání se poroučí světiti den sváteční. Jak zní 3. přikázání Boží? Který den je to míní dnem svátečním? (den Páně, t. j. neděle.) Neděle byla již za časů svatých apoštolů ustanovena za den sváteční; ale v 1. přikázání církevním jest řeč o jiných dnech svátečních; mimo neděli máme totiž jiné svátky, na př. svátky vánoční, svátky velikonoční, svátky svatodušní, svátek Božího Těla, — máme mnoho svátků Panny Marie, svátek sv. Jana, svátek sv. apoštolů Petra a Pavla, svátek sv. Cyrilla a Methoda atd. Tyto svátky jmenujeme »zasvěcené svátky,« protože je máme zasvětit, t. j. věnovati službě Boží, máme je světiti právě tak, jako neděli, nesmíme tedy o tyto dny sváteční konati těžkých prací bez po-

třeby, máme jíti na mši sv., kázání, požehnání, máme konati dobré skutky atd.

Co máme zvláště v zasvěcené svátky činiti, přikazuje nám církev sv. ve 2. přikázání církevním.

Ad. 2. Jak zní 2. přikázání církevní? Co tedy přikazuje církev sv. ve 2. přikázání církevním. O mši sv. se budeme učit mnoho ve IV. části katech., nyní si jen pamatujte, že ve 2. přikázání církevním se poroučí, abychom Všímněte si dobře, že se zde praví »celou« . t. j. od začátku, kdy kněz jde k oltáři, až do konce, kdy jde zase od oltáře; praví se dále »p o b o ž n ě,« t. j. máme při mši sv. mysliti na P. Boha a ne na něco jiného, máme se modliti nebo zpívati, nemáme se ohlížeti nebo šeptati atd.; později uslyšíte ještě více o tom, kterak se máme chovati při mši svaté.

Ad 3. Jak zní 3. přikázání církevní? Co se poroučí v 3. přikázání církevním? To znamená, že nemáme jísti masa v ty dny, ve kterých to církev zakazuje. Víte, že na př. v pátek se nesmí jísti maso, ale také ještě v jiné dny zakazuje církev jísti maso, na př. víte, že v suché dny (q u a t e m b e r) se nesmí jísti maso; v a d v e n t ě (před vánocemi) je také půst ve středu a v pátek; n a š t ě d r ý d e n; před velikonočí celých 40 dní, od popelečné středy až do Velikonoc; na zelený čtvrtek, velký pátek, bílou sobotu a j. To se vždycky ohlašuje z kazatelny, aby každý věděl, který den se má postiti; budete se o tom učit ještě mnoho až z Vel., resp. Středního katechismu. —

Ad 4. Jak zní 4. přikázání církevní? Tímto přikázáním poroučí církev sv., aby každý katolický křesťan a l e s p o ň j e d n o u z a r o k š e l k e s v. z p o v ě d i, a b y v č a s v e l i k o n o č n í š e l k e s v. p ř i j í m á n í. Kdo by toto vlastní vinou zanedbal, dopustil by se těžkého hříchu. Pamatujte si, že i vy, jakmile budete jednou u sv. přijímání, potom každý rok až do smrti nejméně alespoň jednou musíte choditi ke sv. zpovědi a v čas velikonoční ke sv. přijímání a ovšem také ke sv. zpovědi. Pamatujte si také, že čas velikonoční, t. j. čas, ve kterém má každý začíná u nás na

popeleční středu a trvá až do soboty před svátkem nejsv. Trojice. »Zřízený kněz« je kněz, kterému pan biskup dal právo, aby na některém místě (na některé dědině, městě atd.) směl zpovídati, kterého tedy někde ustanovil buď za kaplana, nebo faráře, nebo za katechetu atd.

Ad 5. Jak zní 5. přikázání církevní? »Čas zapovězený« je čas, ve kterém je zapovězeno slaviti svatby (tance a jiné hlučné veselosti), t. j. před Vánocemi v adventě až do svátku ssv. Tří Králův a před Velikonocí od popelečné středy až ještě týden po Velikonoci; později o tom uslyšíte ještě mnohem více.

Pověz ještě jednou, jak zní patero přikázání církevních! — Jak zní druhé přikázání církevní? Abyste věděly, kdo je povinen v neděli a zasvěcené svátky býti přítomen mši sv., přečteme si otázku a odpověď 156.

***156. Kdo je povinen v neděle a zasvěcené svátky býti přítomen mši svaté?**

V neděle a zasvěcené svátky býti přítomen mši svaté, je pod těžkým hříchem povinen každý věřící, jakmile dorozumu přišel, pokud mu v tom žádná příčina nebrání.

Kdo je tedy povinen v neděle a . . . ? Od které doby svého věku je povinen každý věřící býti . . . ? Jakého hříchu by se dopustil věřící, který by nebyl přítomen . . . ? A kdy jenom by nebyl povinen takový věřící býti přítomen . . . ? (kdyby mu v tom bránila řádná příčina). Říkáme o někom, že »přišel do rozumu«, když už ví, co je dobré a co je zlé (hřích), když dovede rozeznati dobré ode zlého. To není u každého člověka stejné: někdo má už rozum dříve, než začne choditi do školy, někdo teprve později, asi kolem 7 roku obyčejně. Vy už musíte choditi na mši sv. v neděli a svátky, protože už máte rozum; ale i malé děti, které ještě nemají rozumu, mohou choditi na mši sv. se svými rodiči. Praví se v této odpovědi »pod těžkým hříchem«; to znamená, že kdyby takový věřící, který už má rozum a kterému nic nebrání jíti na mši sv., (skutečně)

na mši sv. nešel, nebo kdyby svou vlastní vinou přišel na mši sv. hodně pozdě, nebo kdyby bez potřeby odešel z kostela mnohem spíše, než je po celé mši sv., že by měl za to těžký hřích. Kdyby někdo nemohl jít na mši sv., kdyby mu v tom bránila důležitá, t. j. řádná příčina, pak by za to neměl hříchů. »Řádná příčina« je taková příčina, kterou P. Bůh a církev také uznává; taková příčina řádná je na př. nemoc; kdo je nemocen, od toho nežádá ani P. Bůh, ani církev sv., aby šel na mši sv., protože nemoc člověku brání jít na mši sv. Ještě více o tom uslyšíte, až budete mít Velký, resp. Střední katech. Pamatujte si také, že máte chodit i na kázání nebo na křesťanské cvičení, na požehnání nebo na odpolední pobožnost vždycky, když je vám to možno.

Jak zní 3. přikázání církevní? Víte, které dny se jmenují ustanovené dny postní? (ve které církev sv. ustanovila, t. j. nařídila půst.) Kdo se má v tyto ustanovené postní dny zdržovati od požívání masa, t. j. masitých pokrmů, jest obsaženo v odpovědi další.

***157. Kdo je povinen, v ustanovené postní dny zdržovati se od masitých pokrmů?**

Zdržovati se od masitých pokrmů je v ustanovené postní dny povinen každý věřící, jakmile do rozumu přišel, pokud žádná příčina, například: nemoc, bída nebo jiná podobná ho neomlouvá.

Od které doby svého věku je povinen každý věřící zdržovati se od masitých pokrmů? Kdyby takový věřící měl nějakou důležitou, t. j. řádnou příčinu, nemusil by se postit, byl by jako omluven před P. Bohem a církví, že se nepostí. Taková řádná příčina, pro kterou ani P. Bůh, ani sv. církev nežádá, by se někdo postil, je na př. nemoc, bída a p. Až budete mít Velký, resp. Střed. kat., budete se učit ještě mnohem více o tomto přikázání církevním.

Dnes jsme tedy skončili učení o III. části Katech. O čem jedná III. část Kat.? [N. B. následuje opakování delší neb kratší, dle okolností.]

Část čtvrtá.

O m i l o s t i a s v á t o s t e c h.

Oddělení první.

O milosti.

O čem jedná IV. část katechismu? Čtvrtá část katechismu má tři oddělení. Přečti z katechismu nadpisy na str. 31., J.! O čem jedná III. část katech.? Slyšely jste, že kdo chce dojítí života věčného, musí zachovávatí přikázání Boží (ot. 133.), a slyšely jste nedávno, že i přikázání církevní musíme zachovávatí, chceme-li býti spaseni, poněvadž církev sv. přikazuje nám jenom to, co by nám P. Ježíš (Bůh) nám poroučel, kdyby posud byl přítomen viditelně na zemi. Abychom však mohli přikázání Boží a církevní zachovávatí, jest třeba, aby nám Bůh sám byl při tom nápomocen, protože my lidé jsme velmi slabí a velmi nakloněni ke hříchu, jak jste již dříve slyšely. Říkáme, že jest nám potřeba milosti Boží. Čeho jest nám potřeba, bychom mohli přikázání Boží a ? Proto hned v 1. oddělení části IV. budeme se učití »o milosti«. Tato potřebná milost se nám však dává zvláště ve svatých svátostech. Víte však již také, že nemůže přijíti do nebe nikdo, kdo má na duši nějaký těžký hřích, protože takový člověk se nemůže líbiti P. Bohu; a hříchy se nám odpouštějí také (zvláště) ve sv. svátostech. A proto ve 2. a 3. oddělení části IV. budeme se učití »O svátostech«: nejprve v 1. oddělení o tom, co jest to svátost, kdo svátosti ustanovil, kolik jest svátostí a jak se jmenují, a pak v 2. oddělení se budeme učití o každé z těchto svátostí tomu nejdůležitějšímu.

O čem jedná 1. oddělení části IV.? Přečti otázku a odpověď 158.

158. Co jest milost?

Milost jest vnitřní, nadpřirozený dar, který nám Bůh pro zásluhy Ježíše Krista uděluje, bychom mohli dojítí spasení.

Praví se v této odpovědi, že milost je 1. dar; praví se, že je to 2. dar nadpřirozený; praví se, že je to 3. dar nadpřirozený vnitřní; praví se, že nám P. Bůh tento nadpřirozený vnitřní dar dává 4. pro zásluhy Ježíše Krista, a konečně se praví, že nám je dává, bychom mohli dojítí spasení. Pověz ještě jednou, co všechno se praví o milosti v této odpovědi? Vyložím vám to, byste tomu všemu dobře rozumněly.

. dar: když nám někdo něco dá, čeho jsme si nezasloužili, co nám nepatřilo, říkáme, že nám to daroval. To tedy, co jsme obdrželi beze své zásluhy, jmenujeme darem. Co jmenujeme darem? Rodiče dávají dětem mnoho darů, protože mají děti rádi, na př. . . [Ale když nádeník, dělník, řemeslník atd. dostává za svou práci peníze, to není dar, protože si plat zasloužil.]

Milost je také takový dar, a to dar, který nám dává sám P. Bůh. Proč nám dává P. Bůh svoji milost? (pro zásluhy Ježíše Krista). To znamená, že P. Bůh dává nám svou milost jenom proto, poněvadž nám jí zasloužil J. Kristus. Víte, že první rodičové v ráji měli velikou milost od Boha (ot. 50.) a také my jsme měli mítí podíl na jejich milosti; ale když první rodičové těžce zhřešili a milost pozbyli, stal se Syn Boží člověkem, aby nám ztracenou milost zase vydobyl: trpěl a umřel na kříži a za to zasluhoval veliké odměny od P. Boha, měl právo na velikou odměnu od Pána Boha. Ale P. Ježíš pro sebe nepotřeboval žádné odměny od P. Boha, ani jí nežádal pro sebe, nýbrž všechno to, co vytrpěl, trpěl k vůli nám, t. j. pro nás, aby nám P. Bůh dal zase svoji milost, kterou první rodiče ztratili. A P. Bůh k vůli P. Ježíši, t. j. pro

jeho zásluhy, nikoliv k vůli nám nebo pro naše zásluhy, dává nám skutečně svou milost.

Dar vnitřní .; to znamená, že milost je takový dar, který působí uvnitř v naší duši, nikoliv na těle; P. Bůh jí dává naší duši, nikoliv tělu, a proto je milost neviditelná, tak jako duše. Milost jest na př. očistění naší duše od hříchu na křtu svatém, nebo při sv. zpovědi; osvětlení rozumu, posílnění vůle, bychom dobré konali a zlého se varovali a pod.; na těle při tom není viděti, pozorovati ničeho, ale v duši se děje něco, když P. Bůh jí svou milost dává.

Dar nadpřirozený ; od P. Boha máme mnohé dary; všechno, co od Něho máme, jest pouhý dar. Sami nemůžeme sobě od P. Boha ničeho zasloužiti, protože jsme hříšní lidé. Tyto dary, které nám P. Bůh dává, jsou dvojí: některé jsou přirozené, jiné jsou nadpřirozené .

Přirozené dary jsou taková dobrodiní, kterých nám Bůh uděluje pro tento život pozemský, na příklad: život, rozum, zdraví, smysly, pokrm, nápoj atd. Nadpřirozené dary jsou taková dobrodiní, kterých potřebujeme, bychom mohli přijíti do nebe, ke spasení duše. — Abychom mohli dojíti spasení . . . ; milost, o které se budeme učit, dává nám P. Bůh za tím účelem, bychom mohli dojíti věčného spasení,

Nyní tedy už rozumíte každému slovu v této odpovědi. Zopakujeme si to ještě jednou, byste docela dobře věděly, co je milost, o které se budeme učit. (NB. Opakuje se krátce otázkami tak, aby děti měly úplně jasný pojem o milosti Boží.] Přečti další otázku a odpověď, J.!

159. Kolikerá jest milost nadpřirozená ?

Milost nadpřirozená jest dvojí:

1. Pomáhající,
2. posvěcující.

Již víte, že chce-li někdo býti spasen, musí býti v milosti Boží, t. j. jeho duše musí býti čistá alespoň ode všech hříchů těžkých, musí býti spravedlivá, svatá, Bohu milá, a mimo to musí

konati dobré skutky, musí dělati, co Bůh poroučí, a varovati se všeho, co P. Bůh zakazuje.

Aby naše duše byla čistá a bychom mohli konati dobré skutky, k tomu obojímu potřebujeme milosti Boží, nebo-li potřebujeme dvojí milosti. Milost, která naši duši činí svatou, spravedlivou, nazývá se milost posvěcující; milost, která nám pomáhá konati skutky dobré, jmenuje se milost pomáhající. Každá, t. j. obojí tato milost je vnitřní, nadpřirozený dar, který nám Bůh pro zásluhy Ježíše Krista uděluje, bychom mohli dojítí spasení.

Z další odpovědi poznáte, čím nebo kde, t. j. při které příležitosti se nám milost posvěcující uděluje a rozmnožuje.

160. Čím se milost posvěcující uděluje a rozmnožuje?

Milost posvěcující se uděluje a rozmnožuje hlavně svatými svátostmi.

Čím se tedy milost posvěcující uděluje a rozmnožuje? Praví se zde: . . . hlavně . . . t. j. nejvíce, nejčastěji, obyčejně, jak hned uslyšíte v oddělení 2. části IV. Když někdo již jest v milosti Boží, t. j. již má milost posvěcující a přece přijímá některou sv. svátost, nepotřebuje již, aby teprve milost Boží dostal, a proto se mu milost posvěcující, kterou již má, jenom rozmnožuje, t. j. dostává ještě více milosti; ještě větší milost, nebo-li jeho duše se stává ještě světlejší, spravedlivější, P. Bohu milejší, krásnější . . . jak o tom ještě uslyšíte v oddělení 2. č. IV.

Když nyní víte všechno o milosti Boží pomáhající a posvěcující, dobře si to zapamatujte. A nyní se počneme učit odd. 2. č. IV. Přečti další nadpis, J.!

Oddělení druhé.

O svátostech vůbec.

O čem se budeme učit v oddělení 3. č. IV.? O čem tedy jedná oddělení 2. č. IV.? Praví se zde: . . . vůbec, to znamená, že se budeme učit

o tom, co platí o každé svátosti, na př. co jest každá svátost, co náleží ke každé svátosti, od koho je každá svátost ustanovena atd. Přečti otázku a odpověď 161., J.!

161. Co je svátost?

Svátost je viditelné a působivé znamení neviditelné milosti, kteréž od Ježíše Krista k našemu posvěcení ustanoveno jest.

Svátost je tedy: 1. znamení, 2. viditelné, 3. působivé, 4. . . . neviditelné milosti, 5. ustanovené od Krista Pána, 6. k našemu posvěcení.

Znamení; znamením nazýváme to, co něco skrytého, neviditelného označuje, vyznamenává, připomíná; na př. kouř je znamením, že někde jest oheň; šlépěje v blátě, sněhu a pod. jsou znamením, že tudy někdo šel; vích na stromě, že je zakázáno ovoce trhati; v čítance tečka, čárka; zvonění . . . pozdvihne-li žák dva prsty . . . , že chce odpovídati . . . Když se udělují svátosti, při každé je také takové znamení, které můžeme pozorovati.

Vidíme je a můžeme i slova slyšeti, která se zároveň při tom říkají; na př. při udělování svátosti křtu vidíme, kterak kněz leje vodu na hlavu, a slyšíme slova, která při tom říká: Já tě křtím . . . Toto lití vody (a tato slova) jsou znamením, že se duše onoho člověka očišťuje (od hříchu dědičného . . . Při svátosti pokání vidíme, kterak kněz dělá kříž a říká při tom slova: Rozhřešuji tě . . . Tento kříž (a tato slova) jsou znamením, že se hříšníkoví odpouštějí hříchy . . . — Poněvadž lití vody, kříž, mazání olejem, mazání křížmem atd. můžeme viděti, jmenuje se to »viditelné znamení«.

Působivé; vidíme-li z komína vystupovati kouř, víme jistě, že pod komínem jest oheň; tento kouř je znamením, že je pod komínem oheň. Ale tento kouř nepůsobí, t. j. není příčinou toho, že dole pod komínem hoří, nýbrž naopak oheň pod komínem je příčinou, že se z komína kouří. U svátostí však viditelné znamení netoliko na-

značuje, co se děje v duši člověka, který svátost přijímá, nýbrž toto viditelné znamení skutečně působí také to, co se v duši člověka děje; na př.: když kněz lije dítěti vodu na hlavu a říká při tom slova: Já tě křtím . . . , tu toto lití (a tato slova netoliko naznačují, že se dítěti odpouští hřích dědičný, nýbrž toto lití vody a tato slova knězova skutečně dítěti hřích jeho odpouštějí, umývají je od hříchu. Tak jest tomu při všech ostatních svátostech; proto se jmenují znamení působivé.

. . neviditelné milosti; každou svátostí se uděluje duši člověka nějaká milost: buďto se nám odpouštějí hříchy, nebo se v nás rozmnožuje milost posvěcující; naše duše dostává milost a pravil jsem vám dříve, že milost je dar vnitřní a tak že je neviditelná, jako naše duše. Ale že duše naše milost dostává, poznáváme právě podle viditelného znamení, které neviditelnou milost naznačuje a zároveň v naší duši působí.

. . od Ježíše Krista; Kristus P. sám ustanovil viditelná znamení, která působí vnitřní neviditelnou milost. Mohl je ustanoviti, neboť je Bůh a jediný Bůh může dávat milost. Trpěl a umřel na kříži a za to zasloužil nekonečnou odměnu, a proto také mohl ustanoviti: Kdo přijme toto . . . znamení, t. j. tuto svátost, tomu budou hříchy odpuštěny nebo milost rozmnožena; na př. mohl říci apoštolům: Komu budete líti vodu na hlavu a zároveň při tom říkati slova: Já tě křtím . . . , tomu bude v tom okamžiku odpuštěn hřích dědičný; nad kým učiníte kříž a řeknete slova: Rozhřešuji tě . . . , tomu budou odpuštěny jeho hříchy. Nikdo jiný na světě mimo Pána Ježíše nemohl ustanoviti některou svátost, některé viditelné a působivé znamení milosti, ani papež ani celá církev učící. Svátosti ustanovil jediný Kristus P. a nikomu nedal moci, by ustanovil některou jinou svátost, a proto také nikdo nemůže ustanoviti jinou svátost; svátostí bude vždycky tolik, kolik jich ustanovil Kristus Pán. Z toho tedy poznáváte, že ke každé svátosti náležejí tři části: 1. viditelné a působivé znamení, 2. neviditelná (nebo vnitřní)

milost a 3. ustanovení od P. Ježíše. Kdyby jedna jediná z těchto tří částí chyběla, již by to nebyla svátost — (na př. popelec! Z odpovědi další, se dovíte, kolik svátostí Ježíš Kristus ustanovil.

162. Kolik svátostí ustanovil Ježíš Kristus?

Ježíš Kr. ustanovil sedmero svátostí. V další odpovědi jsou vypočítána jména všech těchto svátostí.

163. Jak se jmenuje sedmero svátostí?

Sedmero svátostí se jmenuje:

1. křest,
2. biřmování,
3. svátost oltářní,
4. pokání,
5. poslední pomazání,
6. svěcení kněžstva,
7. stav manželský.

Povím vám, proč P. Ježíš ustanovil právě těchto 7 svátostí. Když se člověk narodí, má na duši dědičný hřích; aby mu mohl býti odpuštěn, jest mu potřeba svátosti, kterou by se jemu tento hřích odpustil, a to jest svátost křtu. Aby tento křesťan byl skutečně jako křesťan živ, potřebuje k tomu síly a pomoci od P. Boha a té se mu dostává ve svátosti biřmování. Jako tělo potřebuje pokrmu, by bylo živo a zdrávo, tak i duše potřebuje pokrmu duchovního a to jest svátost oltářní. Poněvadž následkem hříchu dědičného každý člověk je nakloněn více kuzlému než k dobrému a poněvadž nás pokouší ke hříchu tělo, svět a ďábel, stává se často, že člověk upadne do hříchu třeba i těžkého. Aby mu hřích těžký zase mohl býti odpuštěn, k tomu ustanovil P. Ježíš svátost pokání. Když člověk umírá, potřebuje velice pomoci Boží, poněvadž tenkrát ďábel ho nejvíce pokouší ke hříchu a mimo to každý člověk smrti se bojí, tak že potřebuje posily a útěchy; k tomu ustanovil P. Ježíš svátost posledního pomazání. P. Ježíš poručil sv. apoštolům, aby udělovali ssv. svátosti; poněvadž však sv. apoštolové již zemřeli, musejí býti v církvi

svaté jiní mužové, kteří by měli moc a právo udělovati lidem ssv. svátosti, a tuto moc dostávají skrze svátost svěcení kněžstva. Církev sv. má podle ustanovení J. Krista trvati vždycky až do skonání světa; avšak její údové jsou smrtelní, umírají; by tedy církev sv. měla pořád nové a nové údy, ustanovil P. Ježíš svátost stavu manželského. —

Vidíte, jak moudře a laskavě postaral se Pán Ježíš o naši duši po celý náš život pozemský! Jakým dobrodiním jsou pro nás sv. svátosti!

Nyní se budeme učit o každé z těchto sedmi svátostí v oddělení třetím. Přečti další nadpisy, J.!

Oddělení třetí.

O svátostech zvlášť.

O čem se budeme učit v oddělení třetím? To znamená, že se budeme učit o každé z těchto sedmi svátostí po sobě: nejprve o svátosti křtu, potom o svátosti biřmování atd. Přečti otázku a odpověď 164., J.!

164. Co je křest?

Křest je nejprvnější a nejpotřebnější svátost, ve které člověk skrze vodu a slovo Boží bývá ode hříchu dědičného i ode všech přede křtem spáchaných hříchův očistěn a v Kristu Ježíši k životu věčnému znova zrozen a posvěcen.

Co je svátost? Kolik částí náleží ke každé svátosti? Když je křest svátost, jsou jistě při něm všechny ony tři věci. Co je viditelným znamením při křtu sv.? Praví se zde: skrze vodu a slovo Boží. Lití vody tedy a slova, která při tom kněz z rozkazu P. Ježíše říká: (Jdouce . . uče . . křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha sv.) je viditelné znamení při křtu sv. Když je někdo křtěn, koná se při tom ještě mnoho jiných obřadů, dýchá se na toho člověka, maže se sv. olejem a pod.; ale to vše není viditelné znamení, toho neustanovil P. Ježíš, nýbrž církev sv. Viditelné znamení

při křtu sv., které působí neviditelnou milost, jest jen lití vody a slova, která se při tom říkají. — Co je při křtu sv. neviditelná milost, kterou ono viditelné znamení působí a naznačuje?! To poznáte z katechismu, kde se praví: ve které člověk . . . bývá od hříchu dědičného i ode všech před křtem spáchaných hříchů očištěn, znova zrozen a posvěcen. Maličkým dětem se odpouští jen hřích dědičný, protože jiného hříchu nemají; dá-li se pokřtiti člověk dospělý, na př. žid nebo pohan od missonářů, nebo jak to bylo za prvních dob církve, kdy byli křtěni většinou jen dospělí lidé (na př. v den seslání Ducha sv. 3000 lidí dospělých a pod.) tomu se odpouští hřích dědičný a i všechny ostatní hříchy, kterých se dopustil až do té doby, než byl pokřtěn. Jak se jmenují ty hříchy? (Skutečné.) Odpouštění hříchu dědičného a hříchů skutečných je zajisté veliká milost pro naši duši; a poněvadž se to děje v naší duši, je to milost neviditelná. Ale čím se odpouštějí těžké hříchy? (vlitím posvěcující milosti). Učili jsme se, že křest je jedna z těch dvou svátostí, ve kterých se člověku uděluje milost posvěcující, které ještě neměl, že je tedy skrze křest jeho duše posvěcena. Řekl jsem vám také, že milost posvěcující je nadpřirozený život duše. Když se člověk narodil na svět, měl sice život přirozený, ale nebyl schopen, aby mohl býti živ v nebi, neměl života nadpřirozeného, a ten se mu právě uděluje skrze milost posvěcující na křtu sv., tak že člověk jakoby se na křtu sv. znova narodil, t. j. zrodil, totiž na své duši, nebo-li jako by se jeho duše byla narodila pro život věčný v nebi; stal se ještě jiným dítětem než dítětem svých rodičů, stal se dítětem, t. j. synem, dcerou Boží a tedy i dědicem Božím, dědicem království nebeského. P. Bůh tuto milost člověkově do duše jako vlévá, což právě naznačuje lití vody. P. Bůh touto milostí duši člověka očišťuje od hříchu, což také naznačuje voda, která se leje na tělo; jako voda očišťuje tělo od špíny, tak milost posvěcující Praví se zde: v Kristu Ježíši . . . ; to znamená, že člověk skrze sv. křest je s Kristem P.

spojen, sjednocen, stává se údem těla Kristova a tudíž údem církve katolické, která je tělem Krista J.; Kristus jest její neviditelnou hlavou, jak jste se učily v 9. článku víry o obcování svatých; a jako hlava řídí a oživuje celé tělo, tak také údové církve, těla Kristova, právě tím, že se stali údy tohoto těla, dostávají nový, nadpřirozený život, tak že duše jejich je schopna, by byla věčně živa v nebi. A to nám právě zasloužil Kristus P. svou smrtí na kříži. — Která je třetí potřebná část při každé svátosti? Kterými slovy ustanovil P. Ježíš svátost křtu? Svatí apoštolové také skutečně křtili z rozkazu P. Ježíše, jak se vypravuje v Písmě sv. Pamatujte si také, že kdo není pokřtěn, nemůže přijati žádné jiné svátosti; nemůže jíti ke sv. zpovědi, ke sv. přijímání atd.; proto se jmenuje křest svátost nejprvnější. Kdo je pokřtěn může také ostatní svátosti přijmouti. Kdo není pokřtěn, nemůže býti ani spasen, jak ještě později uslyšíte, proto se jmenuje křest svátost nejpotřebnější. —

165. Co je bířmování?

Bířmování je svátost, ve které pokřtěný člověk skrze skládání ruky biskupovy, mazání svatým křížmem a slova biskupova od Ducha svatého bývá posílněn, aby víru svou statečně vyznával a podle ní žil.

Praví se tedy, že bířmování je svátost. Co musí býti při každé svátosti? Které je viditelné znamení při svátosti bířmování? V katechismu se praví, že pokřtěný člověk bývá svatým křížmem a slovem Božím od Ducha sv. posílněn. Když biskup uděluje svátost bířmování, vkládá na hlavu bířmovance ruku, maže jej na čele sv. křížmem a říká při tom slova: »Znamenám tě znamením kříže a posiluji tě křížmem spasení ve jménu Otce i Syna i Ducha sv.« Vkládání rukou, mazání svat. křížmem a slova, jež biskup při tom říká, jsou viditelným znamením svátosti bířmování. Každou svátostí uděluje se neviditelná milost. Co pak je neviditelná milost při svátosti bířmování?

V katechismu se praví, že pokřtěný člověk bývá posilněn, aby víru svou vyznával a podle ní živ byl. To jest tedy ona neviditelná milost. Tuto milost označuje již viditelné znamení, mazání svatým křížmem. Za starých časů mazávali se ti, jižto s jinými zápasiti měli, olejem, aby se ku zápasu posilnili, by se stali hbitějšími, obratnějšími, by pak při zápasu mohli zvítěziti. Ve svátosti bířmování bývá člověk mazán také svatým křížmem; to označuje, že bývá posilněn, aby proti ďáblu a proti každému pokušení bojovati, víru svou slovem a skutkem vyznávali a podle ní živ býti mohl. Víte již, že máme víru svou slovy i skutky vyznávat; ale to nebývá vždycky tak snadno, k tomu potřebujeme pomoci Ducha sv. Jak mnoho musili snášeti sv. apoštolové a mučníci proto, že víru Krista Pána stále vyznávali! Ale Duch sv. je sílil, že raději i největší muka snášeli, ano i smrt podstupovali, než by byli víru v Krista Pána zapřeli. Ale víru svou máme také skutky vyznávat, máme podle ní živi býti. To však také není věcí snadnou. Jsme nakloněni ke zlému, vůle naše je slabá; potřebujeme tedy i tu Boží pomoci, bychom podle učení Ježíše Krista živi býti mohli.

Na křtu svatém jsme se odřekli ďábla; tento náš nepřítel nás často svádí a ponouká ke zlému; i zlí lidé a naše zlé žádosti nás často pokoušejí; proto musíme proti ďáblu a proti všemu pokušení bojovati; a k tomu potřebujeme však pomoci, abychom zvítězili; a tato pomoc se nám také uděluje ve svátosti bířmování.

Co ještě náleží ke každé svátosti mimo viditelné znamení a neviditelnou milost? Že Pán Ježíš skutečně svátost bířmování ustanovil, můžeme poznati z toho, že svatí apoštolové křesťany bířmovali; kdyby jim to P. Ježíš nebyl poručil, t. j. ustanovil, nebyli by toho směli dělati.

166. Co je svátost oltářní?

Svátost oltářní je nejsvětější svátost; jest pravé tělo a pravá krev Pána našeho Ježíše Krista pod způsobami chleba a vína.

Slyšely jste již dříve, že Kristus Pán při poslední večeři vzal chléb a kalich s vínem a že pak všemohoucím slovem svým proměnil chléb a víno ve své tělo a ve svou krev, jako byl kdysi v Káni Galilej. proměnil vodu ve víno. Totéž činí kněz při mši sv. při pozdvihování nebo proměňování: proměňuje také chléb a víno v tělo a krev Krista P. Co před tím bylo chlebem, přestává tu býti chlebem a stává se tělem Krista P., co před tím bylo vínem, přestává býti vínem a stává se krví Krista P.

Ale ve svátosti oltářní nevidíme těla Krista P.; kněz drží v rukou svatou hostii, nehmatá těla Krista P.; když pije z kalicha krev Páně, nechutná tato jako krev skutečná, není také tak červená, jako krev skutečná, to jest proto, že P. Ježíš ve svátosti oltářní není přítomen ve své skutečné postavě lidské, nýbrž jen pod způsoby chleba a vína; jeho tělo nevypadá v nejsv. svátosti oltářní jako tělo lidské nezáří ve svátosti oltářní jako zářilo a skvělo se, když vstupoval na nebesa, nýbrž vypadá jako chléb, jako hostie; a jeho krev ve svátosti oltářní nevypadá jako skutečná krev lidská, není červená, nýbrž vypadá jako víno. Ale dobře si pamatujte, že přece je ve svátosti oltářní přítomno pravé tělo a pravá krev P. Ježíše, t. j. je pravda, že je ve svátosti oltářní přítomno tělo a krev Krista P.; tělo a krev Krista P. je opravdu přítomno ve svátosti oltářní. Zde na školním kříži vidíte také tělo, (sošku) Krista P., vidíte, jak z jeho ran teče krev . . . , ale není to pravé tělo Krista P., je to jen dřevěná podoba, soška, t. j. obraz těla Krista P. Avšak ve svátosti oltářní není jen pouhá podoba těla a krve Krista P., nýbrž jeho skutečné, pravé tělo to tělo, které měl, když na světě žil, které má nyní v nebesích, a ta krev, kterou měl ve svém těle, když na světě žil, kterou na kříži proléval a kterou má posud ve svém svatém těle v nebesích. — Kristus P. je ve svátosti oltářní přítomen se svým tělem a krví skutečně, t. j. ne že bychom to my jen tak mysli, si představovali, jako na př. si představujeme P. Ježíše, když se k němu zbožně modlíme, nýbrž jeho tělo a krev

je tam skutečně přítomna. — P. Ježíš je ve svátosti oltářní přítomen se svým tělem a duší podstatně, t. j. se svou podstatou, se vším, co náleží k jeho podstatě, (přírozenosti), co Jemu jako Kristu Pánu náleží; poněvadž tedy Kristus P. je Bůh a člověk, proto je ve svátosti oltářní přítomen jako Bůh a člověk, se svým božstvím a člověčenstvím; a poněvadž ku člověčenství náleží živé tělo a živá krev, je ve svátosti oltářní přítomno Kristovo božství, jeho lidská duše i tělo i krev. Kde je na oltáři svátost oltářní, t. j. sv. hostie, tam je Kristus P. přítomen se svým božstvím, se svou lidskou duší a krví a to za tím účelem, aby byl pokrmem pro naši duši, jak uslyšíte později, neboť naše duše potřebuje pokrmu duchovního tak, jako tělo potřebuje pokrmu tělesného.

Nyní dovedete již poznati při svátosti oltářní tři části, které musejí býti při každé svátosti. Co je viditelným znamením při této svátosti? V katechismu se praví, že tato svátost je pravá krev a pravé tělo Pána našeho Ježíše Krista pod způsoby chleba a vína. Tyto způsoby vidíme (hostie je kulatá, bílá atd., jsou tedy viditelné; a raznačují také, jsou znamením, že dostáváme v této svátosti za pokrm tělo a krev Krista P. Tyto způsoby jako by k nám mluvily: jako chléb a víno sytí, sílí tělo, tak ty v této svátosti oltářní dostáváš tělo a krev Krista P., která tvou duši sílí, krmí, v milosti Boží udržuje a milost v ní rozmnožuje. Proto vidíváte, že lidé chodí ke sv. přijímání, t. j. že přijímají svátost oltářní; přistupují totiž k oltáři a kněz jim dává na jazyk svatou hostii, způsob chleba, ale to je tělo a krev Krista P., požívají tělo a krev Krista P. A to je právě ona nesmírná neviditelná milost, kterou působí svátost oltářní. — Že P. Ježíš svátost oltářní ustanovil, poznáváme právě z toho, co řekl při poslední večeři svatým apoštolům: »To činíte na mou památku!« Těmito slovy jim poručil, aby oni tak jako P. Ježíš proměňovali chléb a víno v tělo a krev P. Ježíše. Z odpovědi další se dovíme, k čemu ustanovil P. J. svátost oltářní.

167. K čemu ustanovil Ježíš Kristus svátost oltářní?

Ježíš Kristus ustanovil svátost oltářní:

1. aby i jako člověk ustavičně s námi dlel;

2. aby se ve mši svaté svému nebeskému Otci ustavičně za nás obětoval;

3. aby ve svatém přijímání byl pokrmem našich duší.

Ad 1. Již jsem se vám zmínil, k čemu ustanovil P. Ježíš svátost oltářní, totiž za pokrm pro naše duše; ale ještě něco jiného chtěl P. Ježíš, když tuto svátost ustanovil. Jako Bůh je s námi ustavičně přítomen, ale On nás tak miloval, že chtěl i jako člověk se svým tělem, krví a duší býti ustavičně s námi přítomen, a proto ustanovil tuto svátost. Vidíváte v kostele, kde je velebná svátost uschována, hořeti světlo; toto světlo hoří ve dne v noci, ustavičně; proto se jmenuje věčně světlo. A toto světlo nám právě připomíná, že Ježíš Kristus, kterého nazval stařec Simeon světlem světa, jest ustavičně na oltáři přítomen.

Ad 2. Při každé mši sv. proměňuje kněz chléb a víno a požívá ho. Tím způsobem P. Ježíš znova se za nás obětuje, jako se obětoval na kříži, jenom že při mši sv. znova netrpí a neumírá, jak uslyšíte, až se budeme učit o mši sv. Kristus Pán chtěl také, když tuto svátost ustanovil, abychom stále sobě připomínali, kdykoliv vidíme sloužit mši sv., že se za nás obětoval.

Ad 3. Jako tělo potřebuje pokrmu, by nezahynulo, tak jest i duši naší pokrmu třeba. Tento pokrm podává se duši naší ve svátosti oltářní; tímto pokrmem bývá duše naše krmena k životu věčnému; proto se také svátost tato nazývá: »Stolem Páně«, »pokrmem nebeským«, »chlebem andělským«, jak jste již slyšely. Nazývá se také »večeří Páně«, protože ji P. Ježíš při poslední večeři ustanovil.

Slyšely jste již, že P. Ježíš při poslední večeři proměnil chléb ve své tělo a víno ve svou

krev a že poručil sv. apoštolům, aby (oni i jejich nástupci) také činili na jeho památku. A to se koná při mši svaté: kněz při mši sv. proměňuje chléb v tělo P. Ježíše a víno v krev P. Ježíše. Také jste slyšely, že P. Ježíš se ve mši sv. svému nebeskému Otci ... Proto se budeme nyní učit o mši sv., byste dobře věděly, co mše sv. jest.

168. Co jest mše svatá ?

Mše svatá jest ustavičná oběť nového zákona, ve které se Ježíš Kristus pod způsoby chleba a vína Otci svému nebeskému nekrvavým způsobem obětuje.

Praví se v této odpovědi, že mše sv. je oběť a to ustavičná oběť, a to . . . nového zákona . . . Nejprve musíte věděti, co je to oběť. Slyšely jste už loni, že již ve St. Z. lidé přinášeli P. Bohu dary (oběti), na př. Abel obětoval P. Bohu beránka, Kain obilí, Melchisedech chléb a víno; ano později P. Bůh sám přísně přikázal skrze Mojžíše židům ve St. Z., jaké dary mají Mu býti přinášeny, t. j. obětovány. Oběti St. Z. byly buď krvavé nebo nekrvavé. Při krvavých obětech obětovala se zvířata, která byla napřed zabita, tedy krev jejich prolita, a pak byla buď docela spálena (holokausta), nebo jen část byla spálena a ostatní dostali židovští kněží (oběti za hřích), nebo byla částečně spálena, část otdrželi kněží a z ostatního se připravily hody, t. j. hostina pro lid (oběti smírné.) Při nekrvavých obětech se neprolévala krev, nýbrž se dar buď spálil, jako na př. obilí, mouka, olej a pod., nebo se vylil na zem, jako na př. víno. P. Bůh židům proto přikázal oběti přinášeti, by židé vždycky měli v dobré paměti, že P. Bůh jest jejich nejvyšším Pánem, kterému jsou povinni se klaněti a za všechna dobrodiní děkovati. Ale zvláště chtěl Bůh těmito oběťmi židům ustavičně připomínati oběť, kterou měl jdenkrát Kristus P. na kříži přinést, t. j. (sama sebe obětovati), by P. Boha usmířil zahřích Adama a Evy a za hříchy, kterých se lidé na

světě dopouštějí, a by tedy svých hříchů litovali, a toužebně očekávali Vykupitele. — Vypravuj, co činil Abel, když chtěl obětovati P. Bohu beránka! [N. B. Katecheta klade otázky tak, aby dostal za odpověď, co činí podstatu každé oběti, totiž, že jest to viditelný dar, přinášený Bohu, že tento dar musí býti zničen (nebo změněn, na př. vylití, spálení) a to za tím účelem, by tím byl Bůh uznán za nejvyššího Pána.]

Vidíte tedy, že Abel P. Bohu k vůli ovečku zničil, t. j. zabil a spálil a tím právě ukázal, že uznává P. Boha za nejvyššího Pána. Abel totiž jako by tím byl řekl: Pane Bože, Ty Jsi Pánem nad životem tohoto beránka, Ty Jsi Pánem nad životem všech tvorů i nad životem mým. Já vím, že můj život Tobě úplně náleží, že Ty Jsi Pánem mé duše i mého těla; vím, že jsem povinen Tobě svůj život dáti, t. j. obětovati, kdykoliv bys toho žádal; ale poněvadž toho právě nyní ode mne nežádáš, přináším Ti, t. j. dávám, obětuji místo života svého těla a krve, aspoň život tohoto beránka a kdybys toho žádal, jsem ochoten i vlastní život Tobě obětovati.

Slyšely jste vypravovati, jak Kristus Pán na kříži za nás umřel. To byla také oběť; P. Ježíš se za nás na kříži obětoval. Ale víme, že při každé oběti jest viditelný dar atd. Zda-li pak to všechno bylo při této oběti na kříži? Kdo pak umíral na kříži? Kristus P. byl tedy viditelný dar; jeho život byl zničen. Kdo obětoval P. Ježíše? (On sám, neboť nikdo jiný ho nemohl a nesměl obětovati, neměl na něho moci ani práva.) Komu se obětoval P. Ježíš? (P. Bohu, aby Ho smířil a aby ukázal svou poslušnost a pokoru před P. Bohem, kterou Adam a Eva nechtěli zachovati.) Na kříži tedy byla skutečně oběť; P. Ježíš jakoby tím byl řekl . . .

Ale oběť, kterou P. Ježíš na kříži přinesl, nepřestala se konati až podnes, nýbrž koná se pořád na celém světě a bude se konati ustavičně až do konce světa. Již víte, že Pán Ježíš při poslední večeři vzal chléb a řekl nad ním: »Toť jest tělo mé, které za vás vydáno

bude«, t. j. toť jest totéž mé tělo, které zítra na Velký pátek za vás na kříži bude obětováno a které já už nyní za vás svému nebeskému Otci obětuji pod touto způsobou chleba. A podobně nad vínem řekl: . . . A na konec poručil apoštolům, aby přinášeli tuto oběť tak P. Bohu jako on. A tak se koná posud; to je právě mše sv. Vidíváte, že kněz v kostele na oltáři obětuje P. Bohu chléb a víno; pozdvihuje se k nebi a modlí se při tom a pak nad nimi říká slova, která říkal P. Ježíš při poslední večeři: . . . Co se stalo s chlebem, když nad ním řekl Pán Ježíš: »Totť jest . . .«, s vínem . . .? Tak to dělá kněz při mši sv.: také proměňuje chléb a víno . . . a potom ho požívá, t. j. přijímá a tím je tělo a krev Kristova zničena (strávena v žaludku.) Říkáme, že se Kristus P. obětuje při mši sv. pod způsoby chleba a vína (ot. 166.) Od té doby, co přišel P. Ježíš na svět, jest už nový zákon; před tím byl zákon starý. Proto říkáme, že mše sv. jest oběť nového zákona. Pamatujte si, že mše sv. je táž oběť, jako byla oběť na kříži, jenom že na kříži tekla krev Krista P., ale při mši sv. krve Kristovy nevidíme; mše sv. jest oběť nekrvavá.

Další odpověď je velmi snadná, znáte ji všickni, proto si ji jen přečteme.

169. Kdy ustanovil Ježíš Kristus oběť mše svaté?

Oběť mše sv. ustanovil J. Kristus při poslední večeři.

Nyní tedy už víte, jaká oběť je mše sv. Musíte však také věděti, kterak se tato oběť koná, nebo-li, které jsou hlavní částky mše sv., jak je vyloženo v odpovědi další. Přečti odpověď 170., J.!

170. Které jsou hlavní částky mše svaté?

Hlavní částky mše svaté jsou:

1. evandélium,
2. obětování,
3. proměňování nebo pozdvihování,
4. přijímání.

Toto jsou hlavní částky mše sv.; ale mše sv. má ještě mnoho částek nebo-li dílů vedlejších. Až budete starší a budete se učit z velkého katechismu, povím vám, kterak kněz slouží mši sv. od počátku až do konce; letos vám povím jenom o těchto hlavních částkách mše sv. — Která je první hlavní částka mše svaté? *Evandélium* jest tolik, co »radostné zvěstování«, »radostné poselství«, poněvadž se nám v něm zvěstuje, že Kristus P. na svět přišel, aby nás vykoupil a svým učením osvětil. Při evandéliu čte se nějaká část ze života Krista Pána, nebo se vypravuje něco z jeho utrpení, učení, nebo některý Jeho zázrak atd. dle sepsání sv. evandelistů. (Kterí jsou to?)

Tito sepsali život Krista P., v němž vypravují, kterak se narodil, co činil, učil, trpěl, kterak umřel a kterak byl oslaven svým zmrtvýchvstáním a nanebevstoupením. *Evandélium* se čte také na znamení, že jest naší povinností, abychom obsažené v něm učení poznali, abychom věděli, co Kristus P. učil a kázal, neboť chceme-li spasení věčného dojíti, musíme učení toto znáti. Než-li kněz počne *evandélium* čísti, dělá kříž na knize tam, kde *evandélium* počíná; činí to na znamení, že jest v něm učení ukřižovaného Spasitele.

Evandélium čte kněz na pravé straně oltáře. (Která je pravá strana oltáře?) Proto se také pravá strana oltáře jmenuje strana evandělní. Vidíváte, že ministrant brzy po započetí mše sv. přenáší mešní knihu (*missál*) na pravou stranu oltáře a kněz hned potom jde k této knize, aby četl *evandélium*. Jakmile kněz přistoupí k této knize a čte *evandélium*, všickni lidé povstanou; musíte tedy i vy vstáti a poznamenáte se svatým křížem na čele, na ústech a na prsou. Tímto povstáním dáváme najevo, jak sobě učení Krista P. vážíme, jak velikou úctu k němu máme. Mluví-li k nám nějaká vznešená osoba, nebo ohlašuje-li se zákon zeměpána, vstáváme také na znamení úcty. Vstáváním při evandéliu osvědčujeme také, že chceme učení sv. evandělí pozorně poslouchati, bychom je poznali;

osvědčujeme, že se za učení P. Ježíše nestydíme, že jsme hotovi, učení to před celým světem bez bázně vyznávat, ochotně plnit a v čas potřeby zastávat a hájit. Při evandéliu znamenáme se též svatým křížem a to na čele, na ústech a na prsou. Dělalíce křížek na čele, na ústech a na prsou máme sobě připomínati, že jsme povinni učení sv. evandělí poznávat, je v srdci zachovávat a podle něho také život svůj spravovat.

Která je druhá hlavní částka mše sv.? Že je právě obětování při mši sv., poznáte podle toho, když ministrant poprvé zazvoní. Tu kněz odkryje kalich a pozdvihne zlatou mísečku (patenu), na které je hostie, t. j. chléb, a pak také pozdvihuje kalich, do kterého nalil trochu vína a několik kapek vody a obětuje to P. Bohu: prosí totiž aby P. Bůh tyto dary, chléb a víno, které mají býti proměněny v tělo a krev Krista P., milostivě přijal jako oběť. Když je tedy při mši sv. obětování, mají také všickni lidé, kteří jsou na mši sv., sebe P. Bohu obětovati; máme mu totiž obětovati své myšlenky, žádosti, řeči a skutky, máme činiti všecko ke cti a slávě Boží, máme trpělivě snášeti, cokoliv P. Bůh na nás sesílá. V prvních dobách křesťanských přinášeli věřící ke mši sv. rozličné dary. Kněz dary ty přijímal a kladl je na stůl, který byl postaven vedle oltáře. Takové dary byly na př.: víno, chléb, olej, kadidlo, ano i peníze. Z obětovaného vína vzalo se tolik, co bylo potřeba k oběti mše sv. a ku přijímání věřících; ostatní se dávalo duchovním na potřeby chrámu a na podporování chudých. Za našich dob nepřinášejí se již takové dary při mši sv.; ale někdy přece vidíváte v kostele něco podobného atd., když je t. zv. »ofěra«.

Která je třetí hlavní částka mše sv.? To je nejdůležitější částka mše sv. Nazývá se tato část proměňováním, protože při ní chléb a víno proměňuje se v tělo a krev Krista P., a pozdvihováním proto, že se tělo a krev Krista P. pod způsoby chleba a vína vzhůru pozdvihují. Že je při mši sv. právě pozdvihování, poznáte podle toho, že varhany a zpěv (když se v ko-

stele zpívalo) umlkne, lidé se přestanou modlití, je úplné ticho, všickni lidé klečí a kněz je nakloněn na oltář a říká úplně potichu slova: »Totoť jest tělo mé« a jakmile ta slova řekl, ihned kleká, t. j. klaní se tělu Krista P. a pozdvihuje ho do výšky nad hlavu a ministrant mnohokráte při tom zvoní, by i všickni lidé, kteří jsou v kostele, věděli, že se mají také tělu Krista P. klaněti. Proto vidíváte, jak se lidé hluboce kloní a bijí se třikrát v prsa. Také vy tak musíte činiti. Hned potom kněz zase říká nad vínem v kalichu slova: »Totoť jest krev má . . . a jakmile to řekne, ihned zase se klaní krvi Krista P. a pak pozdvihuje kalich s krví Krista P. do výšky nad hlavu a ministrant zase při tom mnohokráte zvoní, aby i věřící se klaněli krvi Krista P. Proto zase se sklánějí a bijí se v prsa, jako když kněz pozdvihoval Tělo Páně. Také vy se zase musíte pokloniti a bít se v prsa. Při pozdvihování zvonívá se někdy i na věži malým zvonkem, aby také, kdož nejsou v kostele P. Ježíši se klaněli; proto vidíváte, že lidé na ulici při tomto zvonění klekají a bijí se v prsa. — Při pozdvihování bijeme se v prsa; tím jako bychom chtěli říci; My jsme zasloužili trest za hříchy naše, ale Kristus P. trpěl za nás; naši hříchové jsou příčinou Jeho utrpení a Jeho smrti. A když si připomínáme hříchy, jichžto jsme se dopustili a pro něž Kristus P. smrt podstoupil, máme jich litovati a bijíce v prsa volati jako onen publikán v evandéliu: »Bože buď milostiv mně hříšnému.« — Proto se říkávají při tom, když se při pozdvihování těla Páně v prsa bijeme, třikrát slova: »Bože, buď milostiv mně hříšnému,« a zrovna tak i při pozdvihování krve Páně.

[NB. To musí katecheta s dětmi nacvičiti a jim vše ukázati, sice jinak se bijí v prsa bez konce a nevědí, co a kterak při tom říkati; bití v prsa a říkání slov ať se děje současně!]

Která je čtvrtá hlavní částka mše sv.? Přijímání poznáte podle toho, že ministrant napřed zazvoní, a to napřed jednou, potom dvakrát a pak třikrát, a hned potom kněz se nakloní

nad oltář a požívá, t. j. přijímá tělo Páně a potom krev Páně. —

V prvních dobách křesťanstva přistupovali po přijímání kněze také mnozí věřící ke stolu Páně, což i nyní ještě trvá a se děje zvláště v některé svátky. Věřící tito přijímají tu skutečné tělo i krev Krista P. z rukou kněze. Avšak, kdo při mši sv. nepřijímá skutečně, má alespoň duchovním způsobem přijímati, t. j. vroucí touhu míti, má sobě vroucně přát, aby tělo Krista P. skutečně a hodně přijímati mohl. Hodně přijímá duchovním způsobem, kdo jest ve stavu posvěcující milosti Boží; kdo ve stavu tom není, musí alespoň napřed lítost dokonalou nad svými hříchy vzbuditi. Když kněz ukončil mši sv. (tichou), jde dolů od oltáře, klekne na dolním stupni oltáře a modlí se třikrát Zdrávas Maria, Zdrávas královno a dvě modlitby a potom teprve odejde zase nazpět do sakristie.

Slyšely jste (ot. *167.), že P. Ježíš ustanovil svátost oltářní také k tomu, by ve svatém přijímání byl pokrmem duše naší, bychom Jej, t. j. Jeho tělo a krev požívali; a to se děje při svatém přijímání, jak jest obsaženo v odpovědi další.

171. Co je svaté přijímání?

Svaté přijímání je požívání těla a krve Ježíše Krista v nejsvětější svátosti oltářní.

Pamatujme si, že jsme povinni přijímati tělo a krev P. Ježíše. P. Ježíš řekl při poslední večeři k apoštolům: »Jezte (píjte) z něho všickni!« a pak řekl: »Tě činite na mou památku!« A co měli činiti apoštolové a nástupcové jejich? Měli činiti, co byl Kristus P. činil; měli tedy chléb a víno v tělo a krev Krista P. na památku jeho utrpení a smrti proměňovati a věřícím podávati; jest tedy povinností věřících, aby tělo a krev Krista P. přijímali. Ale kdyby to ani nebylo poručeno, musil by přece každý, kdo život duše své zachovati žádá, tento duchovní pokrm přijímati, ježto bez něho duši k životu věčnému zachovati nelze. —

Kristus P. nenařídil, kdy a jak často máme tělo a krev Jeho přijímati, ale církev sv. to — nenařídila, jak jest obsaženo v odpovědi další. Proto také vy, až budete větší, půjdete ke v. přijímání a od té doby budete každý rok choditi několikrát ke sv. přijímání.

Která je 4. svátost? Co je to za svátost, poznáte z odpovědi další. Přečti ji, J.!

172. Co je svátost pokání?

Svátost pokání je svátost, ve které kněz ke zpovídání splnomocněný jménem Božím hříšníkovi odpouští hříchy po křtu spáchané, když jich srdečně lituje, upřímně se z nich zpovídá a opravdovou vůli má se polepšiti a za hříchy dosti učiniti.

Co je viditelným znamením při svátosti pokání? V katechismu se praví: kněz hříšníkovi odpouští hříchy, když jich srdečně lituje, upřímně se z nich zpovídá a pravdovou vůli má se polepšiti a za hříchy dosti učiniti. Kdo chce, by mu byly hříchy odpuštěny, jde ke sv. zpovědi: přistupuje ke zpovědnici, ve které sedí kněz, tam poklekne, udělá kříž a říká knězi kajícím své hříchy a slibuje, že se polepší; kněz ho napomíná a poučuje, uloží mu pokání, dělá nad ním kříž a říká: »Rozhřešuji tě ze hříchů tvých ve jménu Otce i Syna i ducha sv. Amen. Toto všechno může každý pozorovati, t. j. viděti a slyšeti; to je tedy viditelné znamení při sv. pokání. Jmenuje se to znamením, protože to všechno znamená něco viditelného, totiž to: jak hříšník pokorně klečí ve zpovědnici a skroušeně říká své hříchy, to všechno naznačuje, že hříšník svých hříchů lituje, že by je měl rád odpuštěny; kříž a slova knězova nad hříšníkem znamenají, že tak, jako kněz mu svými slovy hříchy odpouští, tak že jsou mu odpuštěny hříchy skutečně, s duše sňaty. A to jest neviditelná, t. j. vnitřní milost, která musí býti při každé svátosti. Hříšník při svátosti pokání dostává milost Boží, jestliže ji pozbyl těžkým hříchem, nebo se mu milost posvěcující roz-

množuje, když ji ještě má Že svátost pokání skutečně taká od P. Ježíše jest ustanovena a která ji P. Ježíš ustanovil, poznáte z odpovědi další. —

Praví se zde: jménem Božím. Kněz nemůže hříchů odpouštěti ze své moci vlastní; hříchů může odpouštěti toliko Bůh, protože On byl hříchem uražen. Ale P. Bůh může dáti lidem moc, aby místo Něho, t. j. Jeho jménem hříchů odpouštěli. P. Ježíš skutečně dal svým apoštolům moc hříchů odpouštěti: ale svatí apoštolové byli smrtelní a proto si zvolili své nástupce a odevzdali jim také moc hříchů odpouštěti. Tak jim to nařídil Kristus P. slovy: »Jako mne poslal otec, tak i já posílám vás.« — Nástupcové sv. apoštolů jsou biskupové. Ti tedy mají moc hříchů odpouštěti, a biskupové tuto moc udělují také kněžím, tak že i kněz má moc hříchů odpouštěti. Kněz, který od svého biskupa dostal moc na jistém místě lidem hříchů odpouštěti, jmenuje se právě kněz zřízený, t. j. ke zpovídání splnomocněný. Které jen hříchů odpouští kněz hříšníkově skrze svátost pokání? Kdy jen odpouští? (Když . . . lituje, se zpovídá, . . . polepšiti, . . . dostiučiniti.

Především tedy musí hříšník hříchů svých srdečně litovati. Když má někdo nějaké neštěstí, rmoutí se nad tím, a také vypravuje-li to někomu, činí to s bolestí, jest při tom zarmoucen. Největší neštěstí jest však hřích; nad hříchem se tedy máme nejvíce rmoutiti, toho nejvíce litovati, že jsme P. Boha urazili; když se zpovídáme, musíme se tedy skroušeně, s lítostí, se zármutkem zpovídati. Hříšník tedy se musí ze svých hříchů také vyznati, nebo-li zpovídati. Co řekl P. Ježíš svým apoštolům když jim dal moc hříchů odpouštěti? »Kterým odpustíte hříchů odpouštějí se jim, kterým zadržíte, zadržány jsou.« Dal jim tedy moc hříchů odpouštěti a zadržovati. Ale sv. apoštolové a jejich nástupcové by nebyli mohli věděti, komu mají hříchů odpustiti a komu je zadržeti, poněvadž nemohli věděti, jakých hříchů kdo se dopustil; proto bylo potřeba, by se jim hříšníci ze svých

hříchů zpovíдали. Kristu P. se hříšníci nezpovíдали, a On přece odpouštěl hříchy. Ale Kristus P. je vševědoucí; věděl, jakých hříchů se kdo dopustil a má-li také vůli se polepšiti. Svatí apoštolové však nebyli vševědoucí, jim se tedy musili hříšníci zpovídati; jejich nástupcové také nejsou vševědoucí, i těm se tedy hříšník musí ze hříchů vyznati, chce-li, by mu byly odpuštěny. Hříšník však musí své hříchy na sebe žalovati upřímně: to znamená: nesmí se nějak přetvařovati, nýbrž tak na sebe žalovati, jak mu to jeho svědomí praví, nesmí nic zamlčeti, nebo nějak vymlouvat, nebo omlouvat. — Konečně se praví: když má opravdovou vůli se polepšiti a . . . dosti učiniti. Nestačí tedy jenom hříchů srdečně litovati a upřímně se z nich vyzpovídati, nýbrž se srdečnou lítostí a upřímnou zpovědí musí hříšník zároveň spojití opravdové předsevzetí, t. j. musí si opravdově upřímně a pevně umíni, že se bude hříchů varovati, by P. Boha neurážel, a že bude hleděti napravit, co zlého hříchy svými způsobil (na př., že vrátí, co ukradl, že odprosí; koho urazil). Pověz ještě jednou, co jest svátost pokání, J.! — O této svátosti budete se letos ještě velmi mnoho učit, neboť letos půjdete ke sv. zpovědi; přijmete letos tuto svátost. Zatím si pamatujte jen, co jsem vám dnes pověděl.

Která je pátá svátost? Přečti další otázku a odpověď, J.!

***173. Co je poslední pomazání?**

Poslední pomazání je svátost, ve které nemocný skrze mazání svatým olejem nemocných a skrze modlitbu kněžskou nabývá milosti Boží ke spasení duše a častěji i ku prospěchu těla.

Čeho nabývá člověk ve svátosti posledního pomazání? Čím, t. j. skrze co nabývá milosti Boží? Co je viditelným znamením při svátosti posledního pomazání? Snad jste již byly přítomny, když byl někdo zaopatřen: kněz nemocného napřed vyzpovídal a podal mu svátost oltářní a pak jste viděly, že ho mazal svatým ole-

jem na očích, ústech a na chřípích (nose), na rtech (ústech) na rukou a na nohou a při tom se modlil jistou modlitbu, kterou uslyšíte až dále. V katechismu se praví: skrze mazání sv. olejem nemocných a skrze modlitbu kněžskou Toto mazání sv. olejem nemocných můžeme viděti a modlitbu kněžskou můžeme slyšeti, to je tedy viditelné znamení při svátosti posledního pomazání. Čeho nabývá nemocný skrze toto mazání? Totiž milost posvěcující se v něm rozmnožuje a bývá posilněn na duši a také na těle, aby mohl nemoc svou trpělivě snášeti; ba někdy dosahuje i zdraví tělesného. To je tedy neviditelná milost při svátosti posledního pomazání. Všecky tyto milosti naznačuje a působí ono viditelné znamení. [Vyloží se podobně jako při svátosti biřmování). Nevíme sice, kterými slovy právě P. Ježíš svátost posledního pomazání ustanovil, ale že ji ustanovil, víme ze slov sv. apoštola Jakuba, který takto píše: „Stůně-li kdo z vás, uveď (k sobě) kněží církve a ať se nad ním modlí, mažice jej olejem ve jménu Páně; a modlitba víry uzdraví nemocného, a polehčí jemu Pán, a jestliže je ve hříších, budou mu odpuštěny.« Jak. 5. 14. 15.

Již sv. apoštolové nemocné mazali sv. olejem a modlili se nad nimi a udělovali jim tímto mazáním milost. To by zajisté nebyli mohli a směli činiti, kdyby Kristus P. nebyl této svátosti ustanovil.

***174. Co je svěcení kněžstva?**

Svěcení kněžstva je svátost, kterou se uděluje kněžská moc a zvláštní milost k řádnému konání úřadu kněžského.

Co se uděluje svátostí svěcení kněžstva těm, kteří chtějí býti vysvěceni na kněze? Kněžská moc a zvl. milost...) Viditelné znamení při této svátosti je vzkládání rukou biskupových na ty, kteří mají býti vysvěceni na kněze, a slova, která biskup při tom říká. Když totiž biskup někoho na kněze světi, klade na jeho hlavu ruce a modlí se nad ním a potom maže jeho ruce sv. olejem a podává

mu kalich s vínem a patěnu s hostií, by se jí dotkl. Neviditelná milost při této svátosti je to, že se svěcenci rozmnožuje milost posvěcující a (jako při všech svátostech živých,) že se mu mimo to uděluje ještě zvláštní milost. V čem tato milost záleží, jest obšírně vyloženo v odpovědi další. — Svátost svěcení kněžstva jest ustanovena od Ježíše Krista, neboť Ježíš Kr. odevzdal svým apoštolům, jak jste se učily při 9. čl. víry, svůj trojí úřad: učitelský, kněžský a královský a dal jim moc a právo, aby duchovní moc, kterou sami od P. Ježíše obdrželi, také zase svým nástupcům dávali, t. j. na ně přenášeli. Řekl jim: »Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás.« Jan 20. Svatí apoštolové skutečně také vzkládáním rukou a modlitbou tento trojí úřad na své nástupce [a také svým pomocníkům] přenášeli, jak víme z Písma sv. (Skut. ap. 13., II. Tim. 1., 6.) A tak dělají zase jejich nástupcové dosud: také oni přenášejí zase tento trojí úřad na své nástupce a také svým pomocníkům (kněžím) udělují jistou část této své moci.

***175. Co je svátost stavu manželského ?**

Svátost stavu manželského je svátost, kterou se dvě svobodné křesťanské osoby, muž a žena, nerozlučně spojují a od Boha nabývají milosti, by povinnosti stavu manželského až do smrti věrně plnily.

Svátost stavu manželského jest tedy nerozlučné spojení, t. j. sjednocení muže a ženy. Toto sjednocení se nazývá manželstvím nebo-li stavem manželským, a tento stav manželský jest u katolických křesťanů svátostí. Dvě osoby, které chtějí do stavu manželského vstoupiti, t. j. svátost stavu manželského přijati, jmenují se snoubenci. Viditelným znamením při této svátosti je slib, kterým se snoubenci sobě navzájem zavazují, že chtějí spolu ve stavu manželském věrně až do smrti setrvati a všechny své povinnosti konati. — Která je neviditelná milost při této svátosti? V katechismu se praví,

že ti, kteří vstupují do stavu manželského: nabývají od Boha milosti, aby povinnosti.

. . . To je tedy ona neviditelná milost. Svátost stavu manželského jest ustanovena od Kr. P. Nevíme sice, kdy a kterými slovy P. J. tuto svátost ustanovil, ale v Písmě sv. se nazývá stav manželský svátostí. Sv. Pavel nazývá jej svátostí velikou v Kristu a církvi, protože jest obrazem, t. j. vypodobňuje duchovní spojení, t. j. sjednocení Krista P. s jeho církví. Duchovní spojení, nebo-li sjednocení Krista s církví záleží však v tom, že Kristus své církvi uděluje milost Boží. Poněvadž tedy stav manželský jest obrazem spojení Krista s církví sv., proto i při této svátosti musí se udělovati milost Boží. Milost však spojití s viditelným znamením může toliko Kristus P.; a proto jen od Krista P. může býti ustanovena svátost stavu manželského. — V katechismu se praví: ... nerozlučně spojují. To znamená, že osoby, které svátost stavu manželského přijaly, do stavu manželského vstoupily, musejí tak až do smrti spolu žíti.

Skončili jsme IV. část katechismu. [NB. Následuje opakování kratší neb delší, dle okolnosti.]

O čem jedná část I. ? část II. ?
část III. ?

Čím dokazujeme lásku svou k Bohu ? (zachováváním přikázání Božích a církevních. Proto se jedná v části III. o přikázáních Božích a církevních.

O čem jedná část IV. ? Kdo pomocí milosti Boží, které dosahujeme ve sv. svátostech, vězí, co Bůh zjevil, důvěrně očekává, co Bůh slíbil, zachovává přikázání Boží a církevní, podle učení Kristova zlých se varuje a dobré činí, jest spravedlivým křesťanem. O křesťanské spravedlnosti jedná V. část katechismu, které se budeme nyní učit.

Přečti nadpis na str. 35., J.!

Část pátá.

O křesťanské spravedlnosti a čtyřech posledních věcech člověka.

Oddělení první.

O křesťanské spravedlnosti.

Kolik oddělení má část V.? O čem se budeme učit v 1. oddělení části V.? . . v 2. oddělení části V.? Přečti otázku a odpověď 176

176. V čem záleží křesťanská spravedlnost?

Křesťanská spravedlnost záleží v tom, že pomocí milosti Boží zlého se varujeme a dobré činíme, jak nás tomu víra učí.

Křesťan, který pomocí milosti Boží věří, co P. Bůh zjevil, s pevnou důvěrou očekává, co Pán Bůh slíbil, Boha miluje a přikázání Boží a církevní zachovává, jest spravedlivý křesťan, koná křesťanskou spravedlnost. Z toho poznáváte, že by nebyl ještě spravedlivým křesťanem, kdo by sice nedělal nic zlého, ale také by nedělal nic dobrého, nebo kdo by dělal dobré, ale také zlé; nýbrž jen ten jest spravedlivým křesťanem, kdo se zlého varuje a dobré činí. Křesťanská spravedlnost tedy vyžaduje dvou věcí: varovati se zlého a činiti dobré. Proto se říká, že křesťanská spravedlnost má dva díly: první díl křesťanské spravedlnosti jest: »Varuj se zlého«; druhý díl pak: »Čiň dobré«! Proto také oddělení první obsahuje zase dva menší odstavce. Přečti další druhý nadpis k otázce a odpovědi 177., J.!

První díl křesťanské spravedlnosti:
Varuj se zlého.

177. Co jest zlé?

Jediné a pravé zlé jest, co se protiví zákonu Božímu, totiž hřích.

Kdo chce života věčného dojíti, musí plniti vůli Boží. Tuto vůli svou oznámil nám P. Bůh zvláště v desateru přikázání, a církev sv. daia nám patero přikázání. Přikázání, kterými nám P. Bůh vůli svou zřejmě oznamuje, nazývají se také zákonem Božím. Tento zákon Boží musíme tedy plniti a všeho se varovati, co se zákonem tímto se nesrovnává a co jest mu na odpor, t. j. co se mu protiví, a to jest právě hřích, jak hned uslyšíte.

Zlem vůbec nazýváme vše, co jest nám nepříjemné, aneb co nám škodí; na př. chudoba, nemoc, bolesti atd. Ale chudoba, nemoci, bída a trápení nejsou vždy opravdové zlo, jak jste slyšely při 7. prosbě Otčenáše. V katechismu se praví, že jediné a pravé zlo jest hřích. Praví se, že hřích jest jediné zlé, poněvadž jen hřích může duši škoditi! Hřích je také proto jediné zlé, poněvadž ze hřichu pochází také všechno ostatní, co jest nám nepříjemné; hřích jest příčinou všeho zlého na světě. Kdyby nebyly první rodiče v ráji zhřešili, nebylo by na světě ani chudoby, ani nemocí, ani těžkých prací, ani zimy, ani horka, ani žádného jiného trápení: hřích jest pramenem, t. j. počátkem všeho zlého. Praví se, že hřích je pravé zlo, protože nám škodí na duši, že nás zbavuje věčného života. Nemoci, chudoba a rozličné soužení neškodí člověku na duši; i nemocný, chudý a bídný může se P. Bohu líbiti a přijíti do království nebeského. Ano někdy bývají chudoba, nemoc, hlad atd. a rozličná neštěstí na světě duši naší k užitku. Mnohý hříšník, na kterého seslal P. Bůh chudobu, hlad, nemoc atd. polepšil svůj život; bylo mu to tedy k užitku. (Mar-notratný syn.) A člověk spravedlivý, který nemoc, bídu atd. trpělivě snáší, může si tím získati zásluhy pro království nebeské, může tam

na onom světě dojíti větší odplaty; má tedy z toho, co lidé za zlé pokládají, užitek. Co tedy mnozí lidé mají za zlo, nebývá vždy pravé zlo. Pravé zlo jest toliko hřích; hřích nepřináší nikdy užitku, hřích vždy člověku na duši škodí; hřích zbavuje nás milosti Boží a života věčného. Přečti další otázku.

178. Koliký jest hřích?

Hřích jest dvojí:

1. hřích dědičný, kterého se Adam v ráji dopustil a který jsme my i s jeho následky po něm zdědili;

2. hřích osobní.

O hříchu dědičném již jste mnoho slyšely. (NB. Krátké opakování.)

Hřích dědičný jsme zdědili, toho jsme se sami osobně nedopustili, a když někdo něco zlého sám činí, na př. neposlouchá rodiče, bere jméno Boží nadarmo, krade, lže, nadává atd. dopouští se hříchu; a takový hřích, kterého se někdo sám vědomě a dobrovolně dopouští, nazývá se hřích osobní (nebo skutečný). Z odpovědi další poznáte, co jest hřích osobní.

179. Co jest hřích osobní?

Hřích osobní jest vědomé a dobrovolné přestoupení zákona Božího.

Praví se: vědomé a dobrovolné Hříchu se totiž dopouští, kdo zákon Boží přestupuje, t. j. kdo činí něco, co Bůh zapověděl, anebo nečiní toho, co Bůh poroučí. Víte, na př., co Bůh poroučí ve 4. přikázání Božím. To jest tedy vůle Boží, tak zní zákon Boží. Když tedy děti rodičů svých nectí, nemilují, neposlouchají, přestupují zákon Boží, jednají proti zákonu Božím a dopouštějí se hříchu. — A nebo: co se zapovídá v 7. přikázání B.? (zapovídá se krásti, škodu dělati atd.) Když přece někdo cizí věci si přivlastňuje, šidí jiné, jiným škodu dělá a pod., přestupuje tím zákon Boží a dopouští se hříchu. První rodičové naši v ráji dopustili se také hříchu tím, že přestoupili zákon (vůli) Boží. — Co jim zakázal P. Bůh? A oni přece s toho stromu jedli;

přestoupili tedy zákon Boží. Ale každé přestoupení zákona Božího není hříchem; toliko vědomé a dobrovolné přestoupení zákona Božího, jest hříchem. Toliko ten se dopouští hříchu, kdo zákon Boží přestupuje vědomě, t. j. dobrovolně, úmyslně. Vědomě přestupuje zákon Boží, kdo ví, že P. Bůh něco poručil, a přece to nečiní, nebo kdo ví, že P. Bůh něco zapověděl a přece to činí. Někdo ví na př., že má den sváteční světit, že to P. Bůh přikázal; a jestliže v neděli přece bez potřeby těžké práce koná a služby Boží zanedbává, přestupuje zákon Boží, vědomě se dopouští hříchu. Když však na př. nějaké dítě, které ještě nemá rozumu, vzalo někde peníze, nedopustilo se tím hříchu. Proč ne? Vždyť přece přestoupilo zákon Boží, který zapovídá krásti. (Nepokradeš!) Dítě přestoupilo sice zákon Boží, ale nepřestoupilo ho vědomě, nevědělo, že cizích věcí nemá bráti, že to Bůh zapověděl; učinilo to tedy z nevědomosti a nedopustilo se tím hříchu. Dobrovolně, t. j. úmyslně přestupuje zákon Boží, kdo si umíní, že zákon Boží přestoupí, kdo naschválně co zlého činí, ačkoliv by toho činiti nemusil, např. někdo pošlape někomu naschvál obilí a pod., tím se dopouští hříchu. Kdyby však někdo šel na př. podél oken a náhle by uklouznul a rozbil okno, učinil by ovšem bližnímu škodu, přestoupil by zákon Boží, neboť zákon Boží zapovídá bližnímu škodu dělati, ale toto přestoupení zákona Božího by nebylo hříchem. Proč . . .? První lidé v ráji přestoupili zákon Boží vědomě a dobrovolně. Eva věděla, že jim P. Bůh zapověděl jísti ovoce se stromu prostřed ráje; přestoupila tedy zákon Boží vědomě. Eva však přestoupila zákon Boží také dobrovolně, dopustila se tedy hříchu. A právě tak dopustil se hříchu Adam. V odpovědi další je vyloženo, kterak, t. j. jakým způsobem a kolikerým způsobem člověk může přestoupiti zákon Boží, t. j. dopustiti se hříchu.

180. Kterak bývá hřích spáchán?

Hřích bývá spáchán:

1. myšlením a žádostmi, slovy a skutky;

2 opomenutím dobrého, jež jsme povinni konati.

Ad. I. Myšlením hřešíme, když se dobrovolně zdržujeme při zlých myšlenkách a v nich máme zalíbení. Z toho poznáváte, že každá špatná myšlenka, která nám napadne, není hned hříchem, nýbrž teprve tehdy je hříchem, když se při ní dobrovolně, t. j. úmyslně pozdržujeme, když déle na ni myslíme a máme v ní zalíbení, když jsme rádi, že nám napadla. Když však člověk hledí na takovou myšlenku hned zapomenouti, když není rád, že mu napadla, nemá za to hřích, že mu napadla.

Žádostmi hřešíme, když dobrovolně toužíme po něčem, co je hříšné. To jest podobně jako při zlých myšlenkách. Každá žádost zlá, t. j. špatná, která člověku napadne, není hned hříchem, nýbrž teprve tenkrát má za to člověk hřích, když svolí v tu žádost, t. j. když opravdu nechce dělati to, co je dobré, nýbrž to, co zlého mu napadlo (udělati chce), ačkoliv by toho dělati nemusil a ačkoliv ví, že to dělati nemá a nesmí, nechce-li P. Boha urážeti. Když však hledí takovou žádost hned přemoci, t. j. potlačiti, když jí nepovolí, když se zpamatuje a řekne si, anebo si pomyslí: ne, neudělám toho a pod., nemá za to hřích, že mu taková žádost napadla, přišla na mysl.

Slovy, t. j. řečí dopouští se hříchu, kdo na př. něco zlého nebo špatného mluví: kdyby lhal, někoho pomlouval, potupná jména někomu dával, nestydaté řeči mluvil, necudné písňe zpíval, rodičům odmlouval, jméno Boží nadarmo bral, proklínal, zlořečil atd.

Skutkem se dopouští hříchu, kdo něco zlého a špatného činí, kdo činí, co P. Bůh zakázal, co P. Bohu se nelíbí. Skutkem byste se tedy dopustili hříchu, kdybyste na př. něco cizího sobě přivlastnily, někoho ranily, cizí ovoce trhaly, nebo nějakou jinou škodu dělaly, v kostele se neslušně chovaly, nestřídmě jedly a pily atd.

Ad 2.) Hříchu osobního dopouští se člověk také;

»o pomenutím toho, co jsme povinni činiti.“ Každý člověk má jisté povinnosti; nečiní-li jich, dopouští se hříchu. Které povinnosti má na př. žák? Kdyby na př některý žák nešel v neděli do kostela, ač by jíti mohl, nýbrž zůstal by doma a počítal by, dopustil by se tím hříchu, protože jest jeho povinností, v neděli mši sv. slyšeti a tuto povinnost on opomenul (zanedbal.)

Kdyby služebník pánu svému nečinil sice nic zlého, ale zahálel by a zanedbával práce, které by mu byly uloženy, líbil by se takový služebník pánu nebo hospodáři svému? Jistě ne. Tak bychom se ani my P. Bohu nelíbili a dopouštěli bychom se hříchu, kdybychom nečinili, co činiti povinni jsme. Přečti další otázku a odpověď J!

181. Jsou-li všechny hříchy stejně veliké?

Všechny hříchy nejsou stejně veliké, jsouť hříchy těžké nebo smrtelné a hříchy lehké nebo všední.

Co poznáváme z této odpovědi? Církev sv. učila vžd, že je rozdíl mezi osobními hříchy, že nejsou všechny hříchy stejny, stejně veliké; učila vžd, že některé zbavují člověka milosti Boží a tedy života věčného a že bývají příčinou jeho věčné zásluhy; jinak však, že ho nepřipravují o milost Boží a tedy ani o spasení věčné, nýbrž toliko časnými tresty stíhány bývají. Totéž učí také Písmo sv. — Kristus P., když mluvil o lásce k bližnímu pravil: »Proč vidíš mrvu v oku bratra svého, bře vna však v oku vlastním neznamenaš? Tím chtěl říci, že mnohý člověk velikých a malých přestupků které sám na sobě má, nevidí, neb alespoň je za veliké neuznává; ale hříchy bližního, i malé a všední, hned pozoruje. Kristus P. činí rozdíl mezi těžkými a lehkými hříchy. Jindy opět přirovnával P. Ježíš hříchy některé ke komárům, a jiné k velbloudům (Mat. 20.); některé ku dluhu 10.000 hřiven a jiné ke 100 denárů (Mat. 18.); na jiných místech hrozí za hříchy tresty nestejnými

(Mat. 5.); k Pilátovi pravil: »Kdo mne tobě vydal, větší hřích má« atd. A podobně činili i sv. apoštolové.

Ale i rozumem můžeme již poznati, že jest mezi hříchy rozdíl. Dopustí-li se na př. dítě malých, nepatrných přestupků, nebývá dojista od rodičů tak potrestáno, jako za větší provinění, za větší urážky. Tak má se to i vzhledem ke hříchům. Když na př. někdo bere z neopatrnosti jméno Boží nadarmo, když při modlitbě poddává se poněkud roztržitosti a pod., nedopouští se tím zajisté tak velikého hříchu jako ten, kdo se Pánu Bohu rouhá, bližnímu na cti utrhá, jej pomlouvá, jemu škodí, jej okrádá atd. A kdyby byly všechny hříchy stejně velké, musil by P. Bůh také všechny stejně trestati, neboť Bůh jest nanejvýš spravedliv; ale P. Bůh netrestá všech hříchů stejně, nýbrž některé trestá mnohem více než jiné. Říká se, že hříchové jsou jako nemoci duše: jako však nemoci tělesné nejsou všechny stejné a stejně nebezpečny, rovněž tak nejsou ani nemoci duševní všechny stejny; některé bývají těžší, jiné lehčí. [N. B. Při přípravě na první sv. zpověď bude záhodno probrati tuto dle výkladu Střed. kat. ot. 656. »Kdy se dopouštíme hříchu smrtelného?« a ot. 659. »Kdy se dopouštíme hříchu všedního?«, aby děti měly pojem o tomto dvojím hříchu.]

Pověz ještě jednou, co je každý hřích? Slyšely jste, kterak, t. j. kolikerým způsobem může se člověk dopustiti hříchu. Také již víte, že některé hříchy jsou těžké nebo smrtelné, některé pak lehké nebo všední. Dejte pozor! V zahradě je mnoho stromů ovocných, na všech je ovoce, ale toto ovoce není všechno stejné, nýbrž jsou v zahradě rozličné druhy stromů a ovoce: jsou tam hrušky, jablka, broskve .; dohromady se to všechno jmenuje ovoce. Také u hříchů rozeznáváme rozličné druhy a každý druh má své zvláštní jméno, do každého tohoto druhu patří jisté hříchy, které se něčím liší ode hříchu, který patří zase do jiného druhu hříchů. Rozeznáváme čtyři druhy hříchů. Jeden ta-

kový druh hříchů se jmenuje »hřích y hlavní«. Hřichy tyto nenazývají se hřichy hlavními proto, jako by byly největší a nejtěžší, nýbrž proto, že z nich jako z kořene nebo z pramene mnoho jiných hříchů povstává. I tyto hlavní hřichy nebývají vždy těžkými hřichy. Kdy se dopouští člověk těžkého hřichu, jest vám již známo. Kdyby se tedy někdo dopustil některého z hlavních hříchů ve věci, která není důležitá, anebo by se ho nedopustil s úplným vědomím a svolením, nebyl by hřích jeho těžký. V někom by na př. vznikla závist, která se jmenuje také mezi hlavními hřichy; kdyby jí hned nepotlačoval dopustil by se sice hřichu, ale hřích ten by nebyl ještě hřichem těžkým, jestli že by k ní úplně nesvolil. Tak se to má i s ostatními hřichy hlavními. Které to hřichy jsou; je vypočítáno v odpovědi další.

182. Které jsou hřichy hlavní?

Hlavní hřichy jsou:

1. p ý c h a,
2. l a k o m s t v í,
3. s m i l s t v o,
4. z á v i s ť,
5. n e s t ě ř í d m o s t,
6. h n ě v,
7. l e n o s t.

Pýchy se dopouští, kdo se b e př e c e ň u j e, kdo o sobě myslí více, více si na sobě zakládá, než má, a jinými pohrdá a žádá, t. j. chce také, by i jiní lidé ho více ctili a více mu přednost dávali, než mu patří. Jako každého hřichu, tak i hřichu pýchy může se dopustiti člověk m y š l e n í m, ž á d o s t m i . Myšlením dopustil se pýchy na př. fariseus ve chrámě (bibl. děj. čl. 52) Slo v y král Farao (bibl. děj. čl. 33.) S k u t k e m . pyšní andělé atd.

Lakomství záleží v tom, že člověk příliš nezřízeně baží po penězích a statcích pozemských, jest jako srostlý s penězi a statky pozemskými, jako by nezbytně patřily k jeho tělu a duši, tak, že pro nic jiného nemá smyslu, na jiného n e m y s l í, po jiném

netouží než po penězích a statcích pozemských. I tohoto hříchu se může člověk dopustiti zase myšlením, žádostmi

Smilstvo: tohoto hříchu se dopouští, kdo má dobrovolné nečisté myšlenky, žádosti, zkrátka, kdo dělá něco, co se zapovídá v 6. přikázání Božím.

Závist tohoto hříchu se dopouští, kdo se rmoutí nad tím, že jeho bližnímu se dobře vede, kdo mu nepřeje štěstí, nebo se raduje z jeho neštěstí.

Nestřídmost: tohoto hříchu se dopouští, kdo jí a pije více než potřebuje, více než je zdrávo, kdo si vybírá v pokrmech a nápojích, kdo neslušně (hltavě) požívá pokrmův a nápojů.

Hněv: tohoto hříchu se dopouští, kdo bez příčiny, nebo pro malichernou příčinu hned se rozhořčuje, t. j. rozčiluje, (hněvá), tak, že se chce pomstiti na tom, kdo ho nějak rozčilil a rozhněval.

Lenost: tohoto hříchu se dopouští, kdo nerad pracuje, nerad dělá, co dělati má, zvláště pak, kdo zanedbává služby Boží, nechodí na mši sv., kázání, ke zpovědi, neučí se náboženství, zkrátka, kdo se nestará o své spasení a o to, čím P. Boha chválíme.

Tím jsme skončili I. díl křesťanské spravedlnosti. Křesťanská spravedlnost však nezáleží v tom toliko, abychom zlého se varovali. Kdyby zahradník vyplenil ze zahrady všeliký plevel a vyhubil škodlivý hmyz, nenasel a nenasázal by však do ní užitečných rostlin a krásných květín, nenesla by mu zahrada přece užitku; nelíbila by se nikomu. Tak žádá i křesťanská spravedlnost, abychom netoliko zlého se varovali, nýbrž abychom také činili, co se s vůlí Boží srovnává a v tom právě záleží druhý díl křesťanské spravedlnosti.

Jak zní druhý díl křesťanské spravedlnosti? O tom se budeme učití nyní. Přečti další nadpisy, J.!

Druhý díl křesťanské spravedlnosti. Čiň dobré.

183. Co jest dobré?

Dobré jest, co se srovnává s vůlí Boží, totiž: dobré skutky a snaha po křesťanské dokonalosti.

Co se tedy srovnává s vůlí Boží. t. j. se zákonem Božím? Křesťan spravedlivý tedy mimo to, že se varuje hříchu, musí ještě činiti dobré skutky a musí se snažiti, aby byl dokonalým křesťanem, t. j., aby dělal všechno dobré, co P. Bůh od nás žádá tak, aby Bůh s ním byl spokojen úplně; má se snažiti, by se P. Bohu vždy víc a více podobal. K tomu však potřebuje křesťan jistých schopností a ochotností, t. j. dobré vůle. Kdo chce dělati nějakou věc, na př. vystavěti dům, musí míti k tomu schopnost, nebo-li musí věděti, kterak se dům staví, musí se tomu učit a pak musí také chtíti a míti vůli, t. j. ochotnost, dům vystavěti. Čím křesťan nabývá schopnosti činiti dobré, je vyloženo v odpovědi další.

184. Čím nabýváme schopnosti a ochotnosti, činiti dobré?

Schopnosti a ochotnosti, činiti dobré, nabýváme křesťanskou ctností.

Povím vám, co je křesťanská ctnost. Křesťanská ctnost je nadpřirozený od Boha, vlitý dar, který nás činí trvale schopnými, ochotnými, činiti dobré. Ctnost je tedy dar. Tento dar nám uděluje, t. j. vlévá sám Pán Bůh. Jaký účinek má tento dar? Tento dar působí, že naše duše je pak pořád t. j. ustavičně, trvale schopná a ochotná t. j. nakloněná činiti dobré totiž to, co se s vůlí Boží srovnává a zač si můžeme zasloužiti věčné spasení. A již víte, že spasení můžeme dosáhnouti jen prostředky nadpřirozenými, neboť spasení, t. j. blaženost je něco nadpřirozeného (co nepatří k naší duši, nýbrž jest jí přidáno); proto i ctnost je dar nadpřirozený; jest to tedy dar ke spasení

naší duše nezbytně potřebný. Jako P. Bůh, když člověku dává život přirozený (tělesný), dává člověku potřebné síly: zdraví, rozum, svobodnou vůli, aby člověk mohl tento život zachovati, v něm žíti; tak také, když Bůh uděluje člověku život nadpřirozený, totiž milost posvěcující, dává mu s touto milostí nadpřirozené síly, t. j. schopnosti, mohutnosti, aby život nadpřirozený mohl zachovati a v něm žíti. A to jest právě onen dar, který se jmenuje křesťanská ctnost. Působí, že člověk je schopným, způsobilým a zároveň ochotným, t. j. nakloněným konati skutky nadpřirozené totiž takové, za které si můžeme zasloužiti nebe. Poznáváte tedy, že křesťanská ctnost není ničím, co by náleželo už k přirozenosti člověka. Jako blaženost nebeská nenáleží k naší přirozenosti lidské, tak ani křesťanská ctnost, kterou oné blaženosti můžeme dosáhnouti. Křesťanskou ctnost nám P. Bůh teprve přidává, t. j. vlévá v tom okamžiku, když nám uděluje posvěcující milost.

Když se člověk narodí, má také ve své duši a v těle jisté síly, t. j. schopnosti, mohutnosti, na př. rozum, svobodnou vůli, sílu tělesnou atd., ale musí tyto své síly, mohutnosti teprve cvičiti, aby mu byly k užitku, musí si teprve zjednat cvik, t. j. obratnost, zručnost, na př. v přemýšlení (proto musíte dlouho choditi do školy), v chůzi (proto se učí dlouho choditi), chodíte do tělocviku atd. Tak je to i s křesťanskou ctností: dává člověku sílu, t. j. schopnost a ochotnost ke konání dobrého, ale sama sebou nekoná dobrých skutků v člověku, nýbrž člověk musí se teprve v této ctnosti, t. j. v této schopnosti a ochotnosti cvičiti, aby mu skutečně byla k užitku pro spasení věčné. — Vidíte tedy, že bychom mohli říci také takto:

Křesťanská ctnost je ustavičná, t. j. stálá vůle a snaha činiti, co se P. Bohu líbí.

Aby se mohlo o někom říci, že je ctnostný, že má ctnost, vyžaduje se od něho především, aby vždy rád činil, co se Bohu líbí, co se srovnává se zákonem Božím. Kdo činí vše, co se srovnává se zákonem Božím, ale nečiní toho rád,

nečiní toho z lásky k P. Bohu, nýbrž z přinucení, nebo pro nějaký užitek pozemský (na př. kdo chodí do kostela a modlí se, poněvadž je k tomu nucen, nebo to činí, by ho lidé pokládali za zbožného, nemá křesťanské ctnosti). Dále se od něho vyžaduje, by měl ustavičnou snahu konati dobré. Kdo činí dobré jen někdy, na př. jen někdy dá almužnu, jen někdy se postí, modlí atd., takový také nemá křesťanské ctnosti, on jen vykonal dobrý skutek.

Slyšely jste, že každý hřích je přestoupením zákona Božího, ale že podle toho, kterak, t. j. jakým způsobem někdo hříchu se dopouští, rozeznávají se rozličné druhy hříchů. Tak jsou i rozličné druhy ctností, ačkoliv každá ctnost jest ustavičná vůle a snaha; neboť i přikázání Boží jsou rozličná, a to, co se nám přikazuje, můžeme konati rozličným způsobem. Hlavně rozeznáváme dva druhy ctností, jak jest obsaženo v odpovědi další.

185. Kterak se rozdělují křesťanské ctnosti?

Křesťanské ctnosti se rozdělují na božské a mravní ctnosti.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

186. Které jsou božské ctnosti?

Božské ctnosti jsou: víra, naděje a láska.

Co jest křesťansky věřiti? Kdo tedy má za pravdu všechno, co Bůh zjevil, má křesťanskou víru. Aby však byl schopen a ochoten míti za pravdu všechno, k tomu P. Bůh vlil mu dar, který jej učiní trvale schopným a ochotným; říkáme: Bůh vlévá člověku dar, t. j. ctnost víry. —

Co je křesťanský doufati? Kdo tedy s pevnou vírou očekává, má naději křesťanskou. Kdo činí člověka schopným a ochotným, aby s pevnou důvěrou očekával . . . ! Říkáme: Bůh vlévá člověku ctnost naděje.

Co je křesťanský milovati? Kdo tedy Boha pro Něho samého nade všechno . . . ; má křesťanskou lásku. Kdo činí člověka schopným a

ochotným, aby Boha pro něho samého, nade všecko . . . ? Říkáme: Bůh vlévá člověku ctnost lásky.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

187. Které ctnosti jmenujeme »mravné« ctnosti?

Všecky ctnosti křesťanské mimo tři božské ctnosti jmenujeme ctnosti »mravné«, protože především naše mravy Bohu milými činí.

Jedná-li člověk vždy tak, jak jest vůle Boží, říkáme, že jedná mravně, že má dobré chování, t. j. mravné chování, jednání, že má dobré mravy. Dary nadpřirozené, které činí člověka trvale schopným a ochotným, aby činil, t. j. dělal, choval se tak, jak se P. Bohu líbí, jmenují se ctnosti mravné. Mravních ctností jest velmi mnoho, neboť Bůh nám pomáhá konati všecko dobré, co se Jemu líbí, sám nám dává k tomu schopnost a ochotnost.

Pověz, který jest druhý díl křesťanské spravedlnosti. Co jest dobré? Pamatujte si, že se vyžaduje tří věcí, aby některý skutek byl skutečně dobrým skutkem: 1. musí se srovnávat s vůlí Boží. Co jest dobré? Jaké je to, co se protíví zákonu Božímu, t. j. vůli Boží? (zlé.) 2. musí býti skutek, který se s vůlí Boží srovnává vykonán pomocí (skutkové) milosti Boží, aby byl skutečně skutkem dobrým. Člověk může konati mnohé skutky i bez milosti Boží, bez přispění milosti Boží skutkové, na př. může choditi, jísti, spáti a pod. — Ale to nejsou (samy sebou) skutky dobré, které by mu mohly nějak přispívati ke spasení; to jsou docela přirozené skutky, které člověk může svými přirozenými silami konati i bez pomoci Boží, ale právě proto také za ně (samy o sobě, není-li v milosti Boží) neobdrží žádné odměny pro nebe. Skutek, který se srovnává s vůlí Boží a je vykonán pomocí milosti Boží, musí býti; 3. vykonán úmyslem Bohu milým, aby to byl skutečně dobrý skutek. Kdo činí něco dobrého jen z donucení, nemá za to zásluh u P. Boha; chodí-li na př. dítě do kostela, že ho k tomu rodiče nutí, nemá jeho cho-

zení do kostela před Bohem žádné ceny; nebo, koná-li někdo dobrý skutek jen proto, aby ho lidé chválili, aby z toho měl užitek atd. nemá za to žádné zásluhy pro život věčný, poněvadž to koná jen z pohnutek přirozených, nikoliv z nadpřirozených. Farizeové a zákonníci také činili dobré skutky, ale nekonali jich z dobrého úmyslu, nýbrž proto, aby je lidé viděli a chválili; proto neměly skutky jejich před Bohem žádné ceny.

188. Které jsou hlavní dobré skutky?

Hlavní dobré skutky jsou: modlitba, půst a almužna.

Modlitba, půst a almužna jmenují se hlavní dobré skutky, protože se v Písmě sv. obzvláště schvalují, že nás Písmo sv. velmi často ku konání těchto tří dobrých skutků napomíná a poněvadž v těchto třech dobrých skutcích všechny ostatní dobré skutky jsou obsaženy. Cokoliv dobrého někdo činí, jest to buď modlitba, nebo půst, nebo almužna, nebo je to něco podobného jako modlitba, půst a almužna.

Modlitbou se rozumí tedy nejenom modlení, odříkávání nějaké modlitby, nýbrž i všechny jiné dobré skutky, kterými Boha ctíme a chválíme, na př. poslouchání mše sv., kázání, křesťanské cvičení, pouť, zpívání nábožných písní a jiné pod.

Půstem se rozumí zvláště zdržování se od masitých pokrmů, ale také to, když přemáháme své hříšné žádosti a náklonnosti, když něco příjemného z lásky k P. Bohu si odepřeme; jsme trpělivi atd.

Almužnu dává, t. j. uděluje, kdo dává chudému člověku nějaký dar, na př. peníze, pokrm, oblek atd., ale i ten, kdo činí bližnímu cokoliv dobrého na těle nebo na duši.

Kolik oddělení má část V.? O čem jedná první oddělení části V.? O čem jedná druhé oddělení? Počneme se učit o druhém oddělení části V. — Přečti další nadpisy otázku a odpověď 189., J.!

Oddělení druhé.

O čtyřech posledních věcech člověka.

189. Které jsou čtyři poslední věci člověka?

Čtyři poslední věci člověka jsou: smrt, soud, peklo a nebe.

Smrt, soud, peklo a království nebeské nazývají se posledními věcmi. A proč se tak nazývají? Poněvadž jsou ze všeho, co člověka potkati může, nejposlednější.

Smrt jest poslední věcí, která člověka potkává ku konci jeho putování na zemi: smrtí setedy končí doba přípravy na život věčný. Celý život pozemský je jako přípravou na věčnost. Soud jest poslední věcí, poněvadž při něm z rozsudku, který vynese soudce nad člověkem, nelze se odvolati k žádnému jinému soudu. Peklo jest poslední věcí, posledním trestem, od kterého zavržených nikdo již nemůže osvoboditi. Nebe jest poslední odplata, která spravedlivým nikdy nebude odňata. Rozjímání o čtyřech posledních věcech člověka jest velmi spasitelné. Kdybychom častěji rozjímali, k čemu nás Bůh stvořil, a měli vždy na mysli, že musíme jednou umříti, že hned po smrti musíme skládati přísný účet před Bohem, soudcem vševědoucím a nejvyšším spravedlivým a že pak nás čeká věčný trest nebo věčná odplata, jistě bychom se varovali bedlivě hříchu, konali bychom dobré a snažili bychom se býti dokonalými křesťany. Proto nás napomíná Písmo sv.: »Ve všech skutcích svých buď pamětliv věcí posledních a na věky nezhřešíš! Fir. 7. 40. O každé z těchto čtyř posledních věcí budeme se učiti v dalších čtyřech odstavcích.

1. O smrti.

190. Co jest smrt?

Smrt je odloučení duše od těla.

Víte, že člověk se skládá z těla a z nesmrtelné duše; učily jste se, kterak Bůh stvořil člověka. Vypravuj, kterak Bůh stvořil prvního člověka, J.! Kdo tedy působí, že člověk jest živ? (duše)

Duše však nezůstane spojena vždy s tělem, nýbrž jednou se zase od těla odloučí, oddělí, a to tenkrát, až člověk skoná. V tom okamžiku se duše od těla odlučuje a člověk je mrtev. Smrt je tedy odloučení duše od těla.

Viděly jste snad již vyobrazenou smrt jako kostlivce s kosou; nemyslete, že smrt tak skutečně vypadá, že v této podobě přichází a člověka kosou o život připravuje. Tak se smrt jenom vyobrazuje. A proč se vyobrazuje jako kostlivec? Poněvadž tak člověk vypadá, když jen kosti z něho v hrobě zůstaly. A proč se vyobrazuje s kosou? K čemu se užívá kosa? Na louce se kosou seče tráva, na poli obilí. Vše, co kosou bylo posečeno, padá k zemi, zůstává ležeti a usychá. Podobným způsobem ničí a hubí smrt i život člověka. Smrt není nějakou osobou. smrt není nic jiného, než odloučení duše od těla;

Když někdo umírá, nebo když již umřel, slyšíte zvoniti; proto také zvonek, kterým se zvoní, jmenuje se umíráček. A proč se zvoní vá umíráčkem? Aby věřící za umírajícího, nebo již zemřelého se pomodlili a zároveň sobě připomenuli, že také někdy umrou. Slyšíte-li tedy zvoniti umíráčkem, pomodlete se za zemřelého; prostě P. Boha, aby duši jeho na milost přijal, aby i vám udělil milosti, byste někdy šťastně mohly umřítí. Přečti další otázku a odpověď!

191. Co víme o smrti?

O smrti víme, že všichni musíme umřítí; neboť »uloženo jest lidem jednou umřítí;« nevíme však, kdy, kde a jak umřeme.

Všichni lidé musejí umřítí; od Adama a Evy až posud bylo již nesmírně mnoho lidí na zemi, ale pomřeli: a tak i my co ještě žijeme, musíme jednou umřítí, nikdo zde na vždy nezůstane. Víte samy, že umírají lidé staří i mladí, slabí i silní, chudí i bohatí: každý musí zemřítí; umírá také mnoho malých dětí. I my jedenkrát zemřeme; to víme jistě.

Ale, kdy se smrt dostaví, nevíme; zda-li za 10, 20, nebo více let, nebo snad ještě

dnes, neví nikdo. Jest nám neznámo, kde zemřeme, zda-li doma nebo v cizině, zda-li ve světnici, nebo venku, nikdo neví. Nevíme také kterak zemřeme, zda-li po těžké a dlouhé nemoci, nebo náhle, zda-li šťastně, nebo nešťastně, nikdo nám nemůže říci.

Bůh nám právě proto neoznámil kdy, kde a jak umřeme, poněvadž chtěl, a bychom vždy na smrt pamatovali a vždy byli na ni připraveni. Máme sobě často připomínati, jak nejistá je hodina smrti. — Časté pamatování na smrt je velmi spasitelné, neboť vede nás k tomu, bychom byli vždy na smrt připraveni. K tomu nás povzbuzuje také náš božský Spasitelslovy: »Budte připraveni, neboť ve kterou hodinu se nenadějete, přijde Syn člověka.« (Luk. 12. 40.) Víte již, odkud pochází, že všichni lidé musejí umřít. Jací byli první lidé, když je Bůh stvořil? (ot. 50.) Zda-li zůstali první lidé dobrými a blaženými? (ot. 51.) Čím těžce zhřešili první lidé? (ot. 52.) Kterak se stali první lidé hříchem svým nešťastnými na duši i na těle? (ot. *53.) Uškodil-li hřích Adamův toliko prvním lidem? (ot. 54.). Po prvních rodičích zdědili jsme tedy také to, že musíme umřít. Kdyby nebyli první lidé v ráji zhřešili, byli bychom i my také podle těla zůstali nesmrtelní, nebyli bychom umřeli.

Zajisté byste rády jednou zemřely blaženě, t. j. tak, abyste pak mohly přijít do nebe. Pamatujte si však, že blaženě, t. j. šťastně umírají jenom hodní, spravedliví lidé; proto chraňte se bedlivě každého hříchu, modlíte se, chodte pilně do kostela atd. a říkávejte častěji samy k sobě: Víím, že musím umřít, ale nevím kdy umru; víím, že musím umřít, ale nevím jak umru. Víím, že umru toliko jednou, a že umru-li nešťastně, umru-li ve stavu nemilosti, budu na věky zavržen. To sobě častěji připomínejte a modlíte se vždy vroucně: Svatá Maria, matko Boží, pros za nás hříšné, nyní i v hodinu smrti naší!

Která je druhá ze čtyř posledních věcí člověka? O soudu se budeme učit v dalším odstavci tohoto oddělení. Přečti další nadpis a otázku a odpověď 192., J.!

O soudu.

192. Kolikery je soud ?

Soud je dvojí:

1. soukromý nebo tajný hned po smrti člověka;

2. obecný nebo veřejný na konec světa nebo v poslední den.

Ad 1. Z této odpovědi poznáváme tedy, že každý člověk bude souzen dvakrát — po prvé hned po smrti, jakmile se duše od těla odloučí, soukromě nebo-li tajně sám. Proto tento soud se nazývá soukromý nebo tajný. —

Ad 2. Na konec světa nebo-li v poslední den bude každý člověk souzen veřejně a zároveň se všemi lidmi ostatními; proto tento druhý soud se jmenuje soud veřejný nebo obecný.

Kdy bude soud obecný, neví nikdo mimo P. Boha. P. Bůh nám toho neoznámil proto, bychom byli vždycky pamětlivi tohoto soudu a vždy byli připraveni na smrt. V další odpovědi je vyloženo, z čeho bude Ježíš Kristus lidi souditi.

193. Z čeho bude každý člověk souzen ?

Každý člověk bude souzen z celého svého života, a to ze všech svých myšlenek a žádostí, slov a skutků jakož i z toho, co dobrého konati opominul.

P. Ježíš bude lidi souditi z jejich hříchů. Kterak bývá spáchán hřích? Proto tedy bude P. Ježíš souditi každého člověka z jeho hříšných myšlenek, žádostí. Kolikrát bude každý člověk souzen? Co se stane s duší hned po soudu soukromém, je vyloženo v odpovědi další.

194. Co se stává hned po soudu soukromém ?

Hned po soudu soukromém vykonává se nad duší rozsudek, a duše přichází buď do očistce, nebo do pekla nebo do nebe. —

Podle toho, jaký byl, t. j. jak žil na světě a jak skončil, bude nad ním při soudu soukromém vynesena rozsudek, t. j., jeho duše bude buď od-

souzena do očiště nebo do pekla, nebo bude vzata do nebe; jeden z tohoto trojího soudu čeká každého člověka při soudu soukromém; proto v odpovědích dalších je vyloženo všecko o očištění, pekle a nebi.

195. Co jest očištěc?

Očištěc jest místo, kde trpí duše časné tresty za hříchy, za které v tomto životě dosti neučinily.

Bůh odpouští hříšníkovi ve svátosti pokání hřích a věčný trest, který by musil trpěti v pekle; ale přece ho často trestává, na př. nemocí, chudobou, nebo jiným soužením v tomto životě. Snášeli-li hříšník tyto tresty trpělivě, může tím za hříchy své dosti učiniti, t. j. může si zasloužený trest anebo pokutu za hříchy své v tomto životě vytrpěti; jestliže si však všech těch zasloužených trestů a pokut na tomto světě, v tomto životě nevytrpěl, bývá duše jeho odsouzena do očiště; tam bude tak dlouho trpěti, až za hříchy své zadost učiní. Tyto tresty, které musí hříšník trpěti buď zde v životě, anebo po smrti v očištění, jmenují se tresty časné. Co jest tedy očištěc?

Ubohé duše v očištění nemohou sobě samy pomoci, ale my jim můžeme pomáhati, neboť máme obcování s dušemi v očištění, jak jste se učily v 9. článku víry. V čem záleží naše obcování s dušemi v očištění? Kdy pak se obyčejně modlíme za duše v očištění? Večer, než jdeme spat. Když samy se chystáte k odpočinutí, máte se také ještě pomodliti za duše v očištění, aby jim P. Bůh také uděliti ráčil odpočinutí věčné v nebi. Ale i jindy máte na duše v očištění pamatovati a za ně se modliti. Když se večer zvoní klekání slýcháte, že se dává ku konci ještě jiným zvонkem znamení. Znamení toto má nás povzbuditi, abychom se ještě pomodlili za duše v očištění. Jest také jeden den v roce zvláště k tomu ustanovený, bychom pamatovali na duše v očištění; jest to den všech svatých dušiček. Tu chodívají zbožní křesťané na hřbitov a modlívali se za duše těch,

kteří tam odpočívají. Církev sv. modlívá se také při každé mši sv. za duše v očistci a také my máme na ně při mši sv. pamatovati. Když jdeme mimo hřbitov, máme se modliti za ty, kteří tam odpočívají, a máme P. Boha prositi, aby jim, jsou-li v očistci, brzy tresty ostatní prominul a je k sobě do nebe vzal. Také když zvoní umíráčkem, anebo když je pohřeb, máme se nejen za duše těchto zemřelých, nýbrž také za všechny ostatní duše v očistci pomodliti.

Když se modlíte za duše v očistci, můžete se pomodliti otčenáš a přidati slova: »Odpočinutí věčné dejž jim, o Pane, a světlo . . .« Když se modlíme za duše v očistci, anebo když jim nějakým jiným způsobem pomáháme (mši sv., odpustky, almužnou . . .), prokazujeme jim veliké dobrodiní; ony zajisté nám budou za to vděčny a budou se za nás také u P. Boha přimlouvati.

Druhé místo, do kterého může přijíti duše po smrti člověka, je peklo. O pekle jedná třetí odstavec; přečti další nadpis a otázku a odpověď 169., J.!

3. O pek l e.

196. Co je peklo.

Peklo jest místo, kde zavržení tresty věčné trpí.

Praví se, že peklo jest místo. Kde to místo jest, neví se docela jistě, ale sv. Otcové se domnívají, že peklo jest pod zemí. V pekle budou zavržení, t. j. hříšníci, kteří umřeli s těžkým hříchem na duši, věčně trápeni; nikdy již nepřijdou do nebe, nýbrž věčně budou v pekle trápeni; právě proto se říká »zatracenci«, t. j. duše pro nebena věky ztracené. V pekle budou zavržení věčně trápeni. Bolesti zde na světě trvají jen krátký čas; a kdyby také na př. nemoc trvala dlouho, cítí nemocný přece aspoň někdy úlevu; nebo ho navštěvují a těšívají dobří přátelé. Ale tam v pekle nebudou míti zatracenci nikdy úlevy; nebude jich také nikdo těšiti. ano budou si vespolek ještě větší trápení působiti. I v očistci snášejí duše veliké muky; ale přece se mohou těšiti tím, že muky jejich jednou vezmou konec, že přestanou a ony

že se pak dostanou do slávy nebeské, kdež již nebude bolesti. — Ale zatracenci takové naděje nemají; muky jejich nikdy nebudou míti konce; zatracenci budou věčně trápeni a když budou trpěti tisíce a tisíce roků, budou přece vždy jen jako na začátku svého trápení. Víte, jak mnoho listů jest v lese na stromech; a když by vždy za tisíc let jeden z listů těch spadl, jak dlouho, kolik tisíců let by to trvalo, než by všechny spadly; jednou by to však přece bylo. Ale muky pekelné nevezmou nikdy konce, budou trvati věčně.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

197. Kdo přijde do pekla?

Do pekla přijde, kdo ve smrtelném hříchu zemře.

Kdo tedy se dopustil smrtelného, t. j. těžkého hříchu a zemřel bez lítosti, bez pokání, bez polepšení, je zavržen do pekla. Varujte se tedy hříchův, a to nejen těžkých hříchův, ale i menších, nebo kdo se lehkovážně dopouští hříchů menších, padá snadno i do hříchů těžkých. Kdyby vás někdo sváděl k něčemu zlému, anebo, kdyby ve vás povstávaly zlé myšlenky a žádosti, připomeňte si jen vždy muky, které byste musily v pekle snášeti, kdybyste se hříchu dopustily. Budete-li vždy na muky věčné v pekle pamatovati, pak nezhřešíte.

4. O nebi.

198. Co je nebe?

Nebe jest místo, kde andělé a svatí věčné blaženosti požívají.

Koho nazýváme blaženým, již víte. Slyšely jste již dříve, že první rodičové naši byli v ráji, pokud se nedopustili hříchu, také blaženi, nic jich netrápilo, a že požívali samých radostí. I na tomto světě bývají někdy lidé blaženi; ale úplně zde není blažen nikdo, ka ž d é h o p ř e c e ně c o t r á p í, každý si ještě něco přeje; a kdyby také úplně byl blažen, znepokojovala by ho přece bázeň, že jeho blaženost vezme někdy konec. Blaženost však, které v nebi požívají andělé a svatí,

je věčná, nebude míti nikdy konce právě tak, jako muky pekelné.

Přečti další otázku a odpověď, J.!

199. Kdo přijde do nebe?

Do nebe přijde, kdo v milosti Boží umřel, a za své hříchy, které snad spáchal, dosti neučinil.

Zajisté byste se také rády dostaly do nebe. Do nebe však se dostanou jenom ti, kdo zde na světě příkázání Boží věrně plnili a hříchů se varovali, nebo i ti, kdo sice dopustili se hříchův, ale zase se napravili, hříchů litovali, z nich se vyzpovídali a své časné tresty buďto zde na zemi nebo v očistci vytrpěli. To tedy musíte činiti i vy. Svatí, kteří jsou nyní v nebi, byli kdysi lidé jako my, byli slábi, ke zlému nakloněni, měli také pokušení atd., ale přece P. Bohu věrně sloužili, odříkali se rádi radostí a statků pozemských, nebo jich užívali k tomu, by měli mnoho zásluh pro nebe; statečně bojovali proti hříšným žádostem, vyhýbali se hříšným pokušením a bedlivě se chránili každého hříchu. Trpělivě snášeli všecky kříže a soužení, které na ně P. Bůh seslal, neboť věděli dobře, že všechno utrpení tohoto světa není ničím proti radosti a slávě, která je čeká v nebi. Ovšem všeho toho nebyli by dosáhli svou silou vlastní, nýbrž Bůh je sílil; a tak sílí svou milostí posud i nás, abychom mu věrně sloužili a jednou mohli dojítí života věčného. Dělník pracuje celý den v potu tváře své, aby si jen něco málo vydělal; proč bychom neměli i my po celý život Bohu sloužiti a se namáhati, když víme, že za to dojdeme hojné odplaty v nebesích?

Kdo tedy přijde do nebe? O kom se říká, že umírá v milosti Boží? Postačí jen umřítí v milosti Boží, aby někdo přišel do nebe? Ceho se ještě vyžaduje od člověka, jenž v milosti Boží umírá, by přišel do nebe? Kde musí člověk dosti učiniti za své hříchy? (na zemi nebo v očistci.)

Dnes jsme skončili část V. katechismu. O čem jedná pět částí katechismu? Za částí V. katechismu jest ještě něco přidáno, totiž jest tam

obsaženo učení o třech nejpotřebnějších svátostech, které každý z vás v životě přijme. Tyto tři svátosti jsou: Svátost biřmování, nejsvět. svátost oltářní a svátost pokání. Poněvadž mnozí z vás již letos tyto svátosti přijmou, jest učení v nich obsaženo již v Mal. Kat. . Budeme se tedy o nich učit. Přečti nadpis na str. 39., J.!

Přidavek.

I. O svátosti biřmování.

O svátosti biřmování již jste se něčemu učily, ale poněvadž máte nyní tuto svátost přijmouti, budeme se o ní učit velmi mnoho. Kdo dovede říci z paměti, co je biřmování? Přečti z katechismu otázku a odpověď 1., J.!

I. Co je biřmování?

Biřmování je svátost, ve které pokřtěný člověk skrze vzkládání ruky biskupovy, mazání svatým křížem a slova biskupova od Ducha svatého bývá posílněn, aby víru svou statečně vyznával a podle ní žil.

[N. B. Zopakuje se zkratka, jak vyloženo v ot. 165.]

Že P. Ježíš skutečně tuto svátost ustanovil, poznáváme z toho, co se vypravuje v Písmě sv. Jeden z jáhnů, totiž Filip, hlásal v Samaří učení Krista P. a dotvrzoval učení to také zázraky. Mnozí z obyvatelů tamnějších uvěřili v Krista Pána a dali se pokřtiti. Když ssv. apoštolové v Jerusalemě o tom se dověděli, poslali tam sv. Petra a Jana. Tito přišedše, modlili se nad pokřtěnými, vzkládali na ně ruce a oni přijali Ducha sv. Apoštolové je tedy modlitbou a vzkládáním rukou biřmovali. — Také v Efesu uvěřili mnozí a dali se pokřtiti ve jménu P. Ježíše. A když pak na ně sv. apoštol Pavel vzkládal ruce, přišel na ně Duch sv.

Církev sv. také vždy věřila a učila, že P. Ježíš ustanovil svátost biřmování.

Z odpovědi další poznáte, jak mnohých milostí, a kterých nabývá člověk, přijímá-li sv. biřmování. Do které třídy, mezi které svátosti náleží sv. biřmování? (: svátostí živých). Proto byste zajisté dovedly pověděti alespoň něco, co působí svátost biřmování; máme však všechny účinky, t. j. milosti této svátosti vypočítány v odpovědi další.

2. Co působí biřmování?

Biř m o v á n í

1. r o z m n o ž u j e m i l o s t p o s v ě c u j í c í ;

2. u d ě l u j e z v l á š t n í m i l o s t , a b y c h o m v í r u s t a t e č n ě v y z n á v a l i a p o d l e n í ž i v i b y l i ;

3. v t i s k u j e b i ř m o v a n c í n e z r u š i t e l n é z n a m e n í b o j o v n í k a K r i s t o v a .

Ad. 1. Který je tedy první účinek sv. biřmování? Co to znamená, že se milost posvěcující rozmnožuje v duši naší? K tomu právě je ustanovena svátost biřmování, tak jako svátost oltářní, posledního pomazání, svěcení kněžstva, stavu manželského.

Který je druhý účinek svátosti biřmování?

Ad 2. Tím, že biřmování posiluje pokřtěného člověka, aby víru svou statečně vyznával a podle ní živ byl, liší se biřmování od ostatních čtyř svátostí živých, neboť tohoto účinku (mimo rozmnožení posvěcující milosti) nemá žádná jiná svátost živých. Který je 3. účinek?

Ad 3. Jako svátost křtu vtiskuje duši nezrušitelné znamení křesťana, tak biřmování vtiskuje duši pokřtěného člověka ještě nové znamení, totiž znamení bojovníka Kristova. Člověk biřmovaný se stává jako duchovním vojínem Krista P., a to znamená nezrušitelné jest jako duchovním znamením, t. j. šatem jeho, jako vojáci císařští mají svůj zvláštní šat. A jako my nikdy do smrti nesmíme přestati býti vojíny Kristovými, poněvadž jsme to slíbili na křtu sv. a při sv. biřmování jsme se veřejně přihlásili za vojíny Kristovy; proto — ani onen odznak, t. j. znamení vojína Kristova na naší duši nikdy nepřestane, je nezrušitelný, bude na ní věčně. — Přečti další otázku a odpověď, J.!

3. Kdo uděluje svátost biřmování?

Svátost biřmování udělují řádným způsobem jenom biskupové, mimořádným způsobem také kněží, které papež k tomu splnomocnil.

Řádným způsobem: to znamená, že P. Ježíš jen apoštolům a jejich řádným nástupcům, totiž biskupům, dal moc biřmovati; jsou tedy k tomu řádně ustanoveni, aby udělovali tuto svátost, jest to jako jejich úřad. Ze P. Ježíš jenom apoštolům a jejich řádným nástupcům dal moc biřmovati, můžeme poznati a pochopiti z toho: že biřmování je zdokonalením, neboli doplněním křtu sv., doplněním toho, co se děje na křtu sv.: na křtu sv. stává se člověk křesťanem, neboli občanem, údem církve sv.; ale při biřmování se stává bojovníkem, t. j. vojínem Kristovým. Proto také přísluší, aby někdo vyšší, než kněz obyčejný, který obyčejně křtí, uděloval svátost biřmování. Avšak papež může dovoliti i knězi obyčejnému, může jemu dáti moc, aby tak jako jiný kněz biřmoval, když je toho třeba; tak dává tuto moc missionářům v zemích pohanských, poněvadž tam (obyčejně) není žádného biskupa. Ale poněvadž obyčejný kněz není k tomu od Krista P. ustanoven, aby biřmoval, nebo-li, poněvadž mu tato moc není přidána od Krista P., proto se praví v katechismu, že kněz obyčejný mimořádně, t. j. mimořádným způsobem může sv. biřmování udělovati. V další odpovědi se zkratka vykládá, kterak biskup uděluje svátost biřmování

***4. Kterak uděluje biskup svátost biřmování?**

Biskup uděluje svátost biřmování takto:

1. vztahuje ruce nade všechny biřmovance a vyprošuje jím sedmero darů Ducha svatého;
2. klade pravici svou na hlavu každého biřmovance zvlášť a maže jej křížem na čele, dělaje mu na něm kříž a říká je slova: »Znamenám tě znamením kříže a posiluji

- tě křížmem spasení ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého»;
3. dává každému biřmovanci lehký políček;
 4. modlí se na konec nade všemi biřmovanci, dává jim svaté požehnání a propouští je.

Ad 1. Ti, kdož mají býti biřmováni, nejsou-li ve stavu milosti Boží, musejí ovšem napřed jíti ke sv. zpovědi a sv. přijímání, aby byli v milosti posvěcující; pak jdou do kostela nebo na místo, kde se má sv. biřmování udělovati (na př. na náměstí). Tu biskup vzta hu je obě ruce nade všechny a modlí se, aby P. Bůh Duch sv. udělil biřmovancům svých 7 darů.

Ad. 2. Když se biskup domodlil, jde ke každému biřmovanci zvlášť, namočí pravý palec do svatého křížma, které drží jeden kněz ve zlaté nádobce, jmenuje biřmovance jménem, které má biřmovanec napsáno na lístku, který drží mezi prsty a kteréžto jméno si biřmovanec sám vyvolil, aby totiž měl ještě jednoho ochránce nebo patrona a vzor ve svém životě — položí mu jen pravou ruku na hlavu tak, že palec namočený křížmem je na čele biřmovance, a dělá mu palcem na čelo kříž. (NB. Ukaž!) a zároveň při tom říká slova: »Znamenám tě . . .« Potom se dotkne biskup pravou rukou levé tváře biřmovancovy, jako by mu dal malý políček (Ukaž!) a při tom říká: »Pokoj s tebou«! — Hned potom jde biskup ke druhému biřmovanci a zase jej maže. — Když biskup odejde k biřmovanci dalšímu, přistoupí k onomu biřmovanci jeden kněz a stírá z jeho čela sv. křížmo, napřed bavlnou a pak měkkým chlebem a solí, aby sv. křížmo nebylo snad nějak zneuctěno. Za starých časů se dával biřmovancům kolem čela bílý vínek (šatka), který nosili tak dlouho, pokud sv. křížmo na čele neuschlo. Když takto biskup obešel všechny biřmovance, vrátí se zase na místo (k oltáři,) na kterém se modlil, než počal biřmovati, a zase se modlí nade všemi biřmovanci modlitbu závěrečnou, aby Duch sv. v srdci jejich přebý-

val; dává jim všem sv. požehnání, jako kněz dává na konci mše sv., a pak teprve biřmovanci mohou se rozejít domů. Dříve se nesmí odejít, poněvadž dříve svátost není skončena.

Jak jste viděly a slyšely, koná biskup při udělování sv. biřmování mnoho krásných obřadů. Povím vám, co všechno to znamená.

Skládání ruky biskupovy znamená, že na biřmovance sestupuje Duch sv. a biřmovanci, že se zvláštním způsobem stávají se majetkem božím a bojovníky Krista P. — Když nám někdo chce vzít nějakou věc a my na tu věc položíme svou ruku, ukazujeme tím, že ta věc patří nám, že mu nedovolíme, aby si ji vzal. Tak také vzkládání ruky biskupovy na biřmovance naznačuje, že biřmovanci patří P. Bohu, kterého biskup zastupuje, že mu jich nikdo nesmí vzít, t. j. že jich nikdo nesmí svádět ke hříchu, odpadnutí od víry a pod., a oni sami že se nesmějí dát svést ke hříchu, za který by pak nemohli přijít k P. Bohu, Jemuž od té chvíle úplně náležejí. Ale nejenom majetkem Božím se stávají biřmovanci, nýbrž i bojovníky Krista. To také naznačuje vzkládání ruky biskupovy. — Sv. křížmo, kterým biskup maže biřmovance na čele, je směsina oleje olivového a bálsamu. Bálsam jest pryskyřice, která teče z kůry keřů, kterážto kůra se nařízne, jako se to dělá u kůry březové. Tato pryskyřice se pak rozpouští v olejích a překrásně voní. Křížmo světi biskup na zelený čtvrtek. Mazání olejem při svátosti biřmování naznačuje, že biřmovanec je posílen od Ducha svatého, aby mohl šťastně přemáhati nepřátele svého spasení, ďábla, svět a tělo. Olejem se také svítí (v kostele věčná lampa a pod.), proto olej při biřmování také naznačuje, že biřmovanec je od Ducha sv. osvěcen na rozumu. Kapne-li olej na nějakou látku, zůstane po něm skvrna, které pak již nelze tak snadno smazati; tato vlastnost oleje připomíná nezrušitelné znamení, které při svátosti biřmování se do duše vtiskuje. — Balsamem bývaly a dosud bývají mazány (balsámovány) mrtvolý bohatých a vznešených lidí, aby tak brzy neshnily.

Proto užívání balsamu při svátosti biřmování naznačuje, že biřmovanec dostává od Boha milost, která ho má chrániti, aby duše jeho neupadla (do hniloby hříchů). Balsam se dává také na rány, protože mírní bolest; při svátosti biřmování se balsamem naznačuje, že Duch sv., kterého biřmovanec obdržel, také hojí rány, které bývají duši zasazeny hříchem, že ji sílí, aby tak snadno do nového hříchu neupadla, že ji těší. Balsam libezně voní; při sv. biřmování mazání balsámem tedy naznačuje, že biřmovanec má býti tak živ, aby byl P. Bohu i lidem milým a příjemným, jako je nám příjemná a milá vůně balsamu. Biskup dělá křížem kříž na čele. Jako čelo naše jest vždy viděti, nosíme je vždy odhaleno v předu hlavy, tak má biřmovanec svou víru v Ježíše Krista, jehož bojovníkem se právě stal a skrze jehož zásluhy všechny veliké milosti při sv. biřmování obdržel, ukazovati veřejně slovem i skutkem před celým světem, kdykoliv toho žádá čest Boží a spasení bližního. Biskup dává biřmovanci malý políček na tvář. Políček, t. j. udeření do tváře jest velice potupné, zahanbující, neboť tvář je nejušlechtilejší část těla lidského. Udeřením do tváře jest potupen celý člověk. Křesťan však má býti hotov pro Krista P. trpěti i největší potupy, pohoršení, pronásledování i smrt, jakož i Kristus P. pro nás trpěl posměch a pohrdání, pomluvy, trýznění, bití, rány i smrt.

Jako ke každé svátosti musí se člověk dobře a náležitě (jak toho ta která svátost vyžaduje) připravit, tak i ke sv. biřmování, chce-li kdo, by se stal skutečně účastným milosti sv. biřmování. Čeho je k tomu třeba, je vyloženo v odpovědi další.

5. Čeho je třeba k hodnému přijetí svátosti biřmování?

K hodnému přijetí svátosti biřmování je třeba:

1. aby biřmovanec byl ve stavu posvěcující milosti;

2. aby, přišel-li už do rozumu, o víře, zvláště pak o svátosti biřmování, dostatečně byl poučen;

3. aby se vroucí modlitbou dobře připravil. Také si má umíniti, že den sv. biřmování stráví s myslí pobožně sebranou.

Ad 1. Proč má býti a musí býti ve stavu milosti posvěcující, kdo chce přijati svátost biřmování? (je to svátost živých.) Kdo milosti posvěcující nemá, v tom také nemůže ani býti rozmnožena; proto takový člověk musí se zpovídati.

Ad 2. Za našich dnů přijímají biřmování obyčejně lidé dospělí, kteří už mají užívání rozumu. Za starších časů byly hned malé děti, jakmile byly pokřtěny, zároveň také biřmovány. Ale poněvadž biřmování není ke spasení nevyhnutelně potřebné, jako křest, proto později začalo se lidem udělovati teprve tenkrát, až byli ve víře vycvičeni. A poněvadž při svatém biřmování má býti člověk posílněn ve víře, proto musí svou víru dobře znáti, aspoň hlavní a potřebné pravdy sv. víry. Ale zvláště musí každý biřmovanec věděti velmi dobře o svátosti biřmování: co jest to za svátost; co působí?, jak se tomu učíte zde právě v katechismu. Proto vidíváte, že lidé dospělí kteří již nechodí do školy, chtějí-li jíti ke sv. biřmování, musejí jíti nejprve delší dobu na »cvičení ke sv. biřmování« do kostela neb do školy a pod.

Ad 3. Krásný příklad, kterak se máme na sv. biřmování připravovati, dali nám ssv. apoštolové, kteří 10 dní v Jerusalemě očekávali Ducha sv.; byli uzavřeni v domě, nevycházeli mezi lidi, modlili a postili se, až na ně Duch sv. sestoupil. Podobně mají se připravovati také ti, kdož chtějí přijati sv. biřmování: mají se delší dobu před přijetím horlivěji, více a vroucněji modlívati než kdykoliv jindy, mají se varovati zbytečných řečí, radovánek, roztržitostí a mají konati dobré skutky: postiti se, dávatí almužnu a pod. Ten den pak, kdy někdo sv. biřmování přijal, má pobožně a svatě ztráviti, jako den sv. přijímání; ale i potom mají sobě ča-

stěji připomínati, jakých milostí touto svátostí dosáhli a jaké povinnosti na sebe vzali; mají se také ku konání povinností těchto častěji povzbuzovati, na př. ve výroční den svátosti biřmování, ve svátek Svatého, jehož jméno při biřmování si zvolili, ve svátcích Svatodušních, kdykoliv obnovují křestní slib, a při podobných příležitostech. Může se to státi asi těmito slovy: »Bože, děkuji Ti vroucně za milosti, jichžto Jsi mi ve svátosti biřmování uděliti ráčil, a prosím Tě, abys mi byl vždy nápomocen, abych ve víře křesťanské až do smrti setrval a dle ní vždycky život svůj spravoval.«

[Připravují-li se děti nebo i dospělí ku přijetí svátosti biřmování, je třeba i rodiče a kmotry jejich upozorniti na některé zlořády, jakéž za příležitosti přijímání této svátosti se často vyskytují, a vystříhati je před nimi.]

Svátost biřmování sice není potřebná ke spasení tak, jako křest, neboť i bez biřmování může člověk býti spasen, jest-li že jen věrně plní povinnosti křesťanské, jak byl na křtu sv. slíbil. Svátost biřmování není tedy nevyhnutelně potřebná; ale kdyby někdo mohl tuto svátost přijmouti, kdyby měl k tomu příležitost, a přece by jí z nedbalosti nebo netečnosti nepřijal, dopustil by se nevděčnosti ku Kristu P., jenž tuto svátost k našemu posvěcení ustanovil, jevil by nedbalost v záležitostech duše se týkajících a škodil by sobě, ježto by pak zbaven potřebné milosti v tuhém boji snadno mohl klesnouti, jak se již mnohým stalo.

Ačkoliv svátost biřmování ku věčnému spasení nevyhnutelně potřebná není, má přece každý hleděti, a by ji přijal, poněvadž v ní může nabýti tak velikých milostí. Ale, kdo chce tuto svátost přijmouti, má se přičiniti, aby ji přijal hodně. Kdyby se však stalo, že by někdo nehodně, ve stavu nemilosti tuto svátost přijal a pak by chybu svou rád napravit, musil by přijmouti svátost pokání a při sv. zpovědi se také vyznati, že svátost biřmování nehodně přijal; pak by v něm teprve působila milost Boží, jež ve svátosti biřmování bývá udělena.

Je vám známo, že kdo jde ke sv. biřmování, bere si také kmotra nebo kmotru (jako ke křtu sv.). Proč se berou k biřmování kmotrové, je vyloženo v odpovědi další.

*** 6. Proč se k biřmování berou kmotrové?**

K biřmování se berou kmotrové, aby biřmovanci v nebezpečenství duchovního boje pomáhali a jej slovem i příkladem v křesťanském životě utvrzovali. Na znamení, že tyto povinnosti na sebe berou, kmotrové kladou biřmovanci, když se biřmuje, pravou ruku na pravé rameno.

Kmotrové, kteří jdou s biřmovancem ke sv. biřmování, jdou tam proto, aby byli svědky, že biřmovanec vzal na sebe povinnosti, že bude víru katolickou slovem i skutkem vyznávat, dle ní žít, pro ni i trpět, když toho bude třeba. A proto kmotrové mají povinnost, aby se o to starali, by biřmovanec tyto povinnosti skutečně plnil, mají ho svým slovem i skutkem povzbuzovati, zvláště, kdyby biřmovanec již neměl rodičů, nebo kdyby jeho rodiče byli špatnými katolíky. Vidíte tedy, že kmotrové při biřmování také berou na sebe důležitou povinnost, ze které jednou při posledním soudu budou Bohu skládati účet, jak ji plnili. Čím ukazují kmotrové, že tuto povinnost na sebe berou? Jako při křtu sv. jeden kmotr nese dítě na rukou a druhý jen položí pravou ruku na dítě, tak i při biřmování klade kmotr pravou ruku na pravé rameno biřmovance.

Poněvadž je velice důležité, abyste dobře věděly všechno, co se týká kmotrů při biřmování, neboť zajisté samy, až budete větší, půjdete také někomu za kmotra, pamatujte si dobře, že při biřmování smí být za kmotra jenom katolík. To se žádá proto, poněvadž by jinak kmotrové nemohli plnit oněch přísných povinností, které na sebe berou, jak jste právě slyšely. Proto až vy půjdete ke sv. biřmování, zvolte si také za kmotry skutečně jen takového člověka, který je sám opravdu katolík a to dobrý katolík.

Dále si pamatujte, že kmotrové při biřmování mají býti rozdílní od kmotrů křesťanů a stejného pohlaví s biřmovancem. To žádá církev sv. proto, poněvadž by jinak kmotrové byli ještě více příbuzní s tím, komu byli za kmotry. Proto má se voliti za kmotra k biřmování jiný člověk, cizí, aby biřmovanec také s ním byl duchovně příbuzen, aby se takto láska křesťanská mezi lidmi čím dále tím více šířila, aby lidé čím dále tím více se stávali jako bratři a sestry, jako jedna veliká rodina Otce nebeského. Pamatujte si také, že nemáte si bráti za kmotry svých rodičů, neboť s těmi jste již také tělesně, t. j. pokrevně příbuzní a oni bez toho mají povinnost starati se o vás, abyste byli živi jako dobří katolíci. Církev sv. chce, aby nejen vaši rodičové, nýbrž i jiní lidé na vás dávali pozor, když na př. vaši rodičové zemrou, nebo nemohou, nebo by nechtěli starati se o váš křesťanský život. Pamatujte si, že chlapci (mužové) si berou za kmotra zase muže; děvčata (ženy) zase ženy; tak to ustanovila církev sv.

Jako kmotrové křestní jsou duchovně příbuzní se křtěncem a jeho rodiči, tak i kmotrové při biřmování stávají se duchovně příbuzní s biřmovancem a jeho rodiči a proto nemohou . tak jako tělesně, t. j. pokrevně příbuzní beze zvláštního svolení církevního

V druhém odstavci »přídavku« budeme se učit o sv. přijímání, poněvadž letos také přistoupíte ke sv. přijímání a proto musíte velmi dobře věděti, co jest sv. přijímání a kterak se při tom máte chovati. Přečti další nadpis, otázku a odpověď, J.!

2. O svatém přijímání.

7. Co je svaté přijímání?

Svaté přijímání je požívání těla a krve Ježíše Krista v nejsvětější svátosti oltářní.

[Zopakuje se zkrátka ot. 171.]

8. Co musíme činiti, abychom se stali účastni milosti svatého přijímání?

Abychom se stali účastni milosti svatého přijímání, musíme se k němu dobře připravit.

Když král David chtěl v Jerusalemě Hospodinu vystavěti chrám, pravil: »Veliké jest to dílo; nebo nestaví se zde příbytek pro člověka, nýbrž pro samého Boha!« I my máme, chtějíce přijímati velebnou svátost oltářní, připravit v srdcích svých příbytek ne pro člověka, nýbrž pro samého Boha, jenž v nejsv. svátosti oltářní má k nám zavítati. Chceme-li Ho tedy přijmouti hodně, musíme se dobře k tomu připravit. Přečti nyní další otázku a odpověď, J.!

9. Kolikerá je příprava ke sv. přijímání?

Příprava ke svatému přijímání je dvojí: podle duše a podle těla.

V dalších dvou odpovědích jest obsaženo a vyloženo, v čem tato dvojí příprava záleží.

10. V čem záleží příprava ke sv. přijímání podle duše?

Příprava ke sv. přijímání podle duše záleží v péči o čisté svědomí a v pobožnosti srdce.

Chceme-li tedy ze sv. přijímání míti užitek, který působí, musíme především pečovati o to, bychom měli čisté svědomí. Co znamená míti čisté svědomí, je vyloženo v odpovědi další.

II. Co jest míti čisté svědomí?

Míti čisté svědomí jest býti alespoň beze všech těžkých hříchů neboli býti ve stavu posvěcující milosti.

Kterými jenom hřichy se ztrácí milost Boží, čisté svědomí? Všední hřichy nezabavují nás této milosti. Kdo tedy toliko všedními hřichy poskvrněn je a ku stolu Páně přistupuje, nepřijímá nehodně; ale nenabývá přece tolik milostí, jako jiný, jenž je prost i hříchů všedních; máme se tedy přičiniti, bychom zůstali i od všedních hříchů čisti, chceme-li ze sv. přijímání více milostí nabýti.

12. V čem záleží pobožnost srdce?

Pobožnost srdce záleží ve vzbuzování:

1. víry, naděje a lásky;
2. pokory a lítosti;
3. nejhlubší úcty ke Kristu a vroucí touhy po spojení s ním.

Ad 1. Bez víry nelze Bohu se líbiti. Kristus P. žádal od těch, které chtěl na těle nebo na duši uzdraviti, vždy víru. (»Doufej, víra tvá Tě uzdravila« a pod.) A učily jste se, že kdo v Boha věří, musí v něho také doufati a Její milovati. Tyto tři ctnosti máme tedy vzbuzovati. Nejlépe to učiníme tak, jak je vytištěno v zadu v katechismu str. 56. [NB. Katecheta bude hleděti naváděti hned od počátku dítky, aby se naučily nazpaměť vzbuzení víry, naděje a lásky; nejlépe bude zavést to v kostele po kázání nebo častěji se modlívati společně ve škole.] Také byste to mohly učiniti krátce asi takto: »Pane Bože, věřím pevně všecko, co Jsi zjevil a co skrze církev sv. katolickou k věření předkládáš; doufám ... atd. Také tím byste krátce vzbudily víru, naději a lásku, kdybyste se zbožně pomodlily: Věřím v Boha, Otčenáš a Desatero Božích přikázání.

Ad 2. Abychom se v pokoře cvičili, máme si připomínati pokoru Krista P., který se tak velice ponížil, že se stal člověkem a že za nás ohavnou smrt kříže podstoupil. Abychom se v pokoře cvičili, můžeme buď v srdci nebo zároveň ústy říkávati, asi takto: »Pane Ježíši, já ubohý hříšník nejsem hoden, abys vešel do srdce mého, ale ty mne můžeš očistiti!« — Máme si často připomínati, že právě pro naše hříchy se P. Ježíš velice pokořil, a proto jich máme litovati zvláště při večerním zpytování svědomí, ale i jindy, kdykoliv si vzpomeneme na některý svůj hřích; máme při tom také P. Ježíši vděčně děkovati, že za nás na kříži umřel a nás vykoupil.

Ad 3. Navštíví-li nás nějaký vznešený host, prokazujeme mu úctu, jaká mu patří. Podobně máme i Kristu P., když k nám v nejsv. svátosti

přichází, vzdávati nejvyšší božskou úctu, máme se Mu klaněti. Můžeme to učiniti těmito neb podobnými slovy: O, Pane Ježíši, Jenž zde v této svátosti přítomen Jsi, klaním se Tobě jakožto Bohu a Spasiteli svému!

Máme se také těšiti na okamžik, až nám bude popráno P. Ježíše přijati a uvítati v našem srdci, tak jako se těšíme na vzácného, milého hosta. Ale pamatujte si: Aby srdce vaše bylo skutečně zbožno a dobře připraveno ke svátosti sv. přijímání, musíte se cvičiti ve všech jiných ctnostech křesťanských, na př. v trpělivosti, snášlivosti, poslušnosti atd., zvláště pak v lásce k bližnímu. Můžeme-li někomu v nějaké potřebě pomoci, nějakou službu někomu prokázati, máme to rádi učiniti; urazil-li nás někdo, máme mu ze srdce odpustiti, a jestliže jsme sami někoho urazili, máme ho za odpuštění prositi, s nepřátely se smířiti atd.

Tažte se sebe často takto: »Koho to očekávám do svého srdce? (samého Boha a Spasitele svého). Co jsem já proti Bohu? (bídny hříšník, který zasluhuje býti zavržen na věky za své hříchy.) Proč ke mně chce P. Ježíš přijíti? (Protože mne miluje a chce mne spasiti). Kterak bych tedy já neměl se na něho těšiti? Kterak bych neměl jej milovati a k vůli němu milovati i bližního! Zvláště večer před sv. přijímáním máme se připravovati modlitbou, nábožným čtením a rozjímáním a máme se varovati všelikých zábav, třeba nejsou právě hříšné, které by nám zavdaly příčinu k roztržitosti. Přečti další otázku a odpověď J.!

13. V čem záleží příprava ke sv. přijímání podle těla?

Příprava ke sv. přijímání podle těla záleží v tom:

1. a bychom kromě nebezpečné nemoci byli úplně lační, t. j., abychom oddvanácti hodin v noci ničeho nepožívali;
2. abychom v počestném oděvu ke sv. přijímání pristoupili.

Ad. 1. V dobách dřívějších to nebylo předepsáno, nýbrž až později. To církev sv. nařídila proto, poněvadž toho vyžaduje úcta k nebeskému pokrmu, abychom mu dali přednost před každým jiným pokrmem a tudíž ničeho nepoužívali před sv. přijímáním. Pamatujte si, kdyby někdo proti své vůli, t. j. nerad ráno něco polkl, na př. kapku vody při umývání a pod., směl by přece ještě ten den jíti ke sv. přijímání; kdyby však v zapoměnlivosti se napil, neb něco polkl, nesmí jíti ke sv. přijímání. Nejlépe uděláte, když se zeptáte kněze, smíte-li v takovém případě jíti ke sv. přijímání.

Je-li někdo nebezpečně nemocen a dá-li se zaopatřiti svátostmi umírajících, může přijímati tělo Páně, třebaš není lačen, kteroukoliv dobu denní.

Ad. 2. Chce-li někdo jíti ke vznešené osobě, očistí a uspořádá si jistě svůj oděv; nedbalost v oděvu byla by znamením, že si osoby té neváží. Podobně má také činiti, kdo se blížíti chce nejvyššímu Pánu nebes a země. Není si cítěha, aby měl oděv skvostný; toho sobě každý zaopatřiti může, a oděv příliš nádherný prozrazuje často marnivost. Ale o to má každý pečovati, aby byl slušně přioděn a pokud možno čist. Přečti další otázku a odpověď, J.!

14. Kterak máme přistoupiti ke sv. přijímání?

Ke sv. přijímání máme přistoupiti s rukama sepjatýma a s největší uctivostí. —

Nejen tedy naše duše, svědomí a srdce, naše tělo uvnitř má býti připraveno na sv. přijímání, nýbrž i zevnitřně máme se chovati co nejuctivěji, když přistupujeme ke sv. přijímání; nesmíme šeptati, ohlížeti se, přebíhati v kostele nebo u zábradlí se tlačiti, smáti se a pod., nýbrž máme se chovati tak, jak bychom se chovali, kdyby se nám P. Ježíš ukázal ve své postavě lidské.

V dalších 3 odpovědích jest obsaženo a vloženo všecko, co máme činiti při sv. přijímání.

15. Co máme činiti, když kněz lidu ukazuje svatou hostii?

Když kněz lidu ukazuje svatou hostii, máme se jí pokorně klaněti, v prsa se bít a pobožně říkati: »Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem a uzdravena bude duše má.«

Když kněz byl slova: »Pane nejsem hoden... třikráte pronesl, sestupuje ku věřícím, kteří přijímati chtějí, a podává každému sv. hostii, říká při tom: »Tělo P. našeho Ježíše Kr. zachovejž duši tvou k životu věčnému.« I přijímající mohou při tom v duchu se modliti: »Tělo Pána našeho J. Krista zachovejž duši mou k životu věčnému!«

16. Co máme činiti, přijímající sv. hostii?

Přijímající svatou hostii, máme:

1. hlavu pozdvihnouti, ústa slušně otevřítí a jazyk položití na dolejší ret;

2. svatou hostii požití, jí než výkati, aniž déle v ústech zdržovati;

3. sv. hostii, kdyby se nám snad na ponebí přilepila, nikoli prstem, nýbrž jazykem odloupnouti.

Ad 1. Hlava se nemá příliš vyvracet do zadu, nýbrž jen tak pozdvihnouti, aby kněz mohl dobře podati sv. hostii; nesmíte mítí také hlavu skloněnou, poněvadž by vám kněz neviděl na ústa.

Slušně otevřítí ústa znamená, ani málo, ani mnoho. Jazyk se klade na dolní ret proto, aby kněz mohl na něj položití sv. hostii; není potřeba jazyk dávatí příliš z úst, ale nesmíte ho zase nechatí v ústech úplně. [NB. Toto všecko musí katecheta, velmi opatrně ovšem a slušně, ukázati sám na sobě].

Někdy bývá při sv. přijímání zábradlí pokryto bílou rouškou; tu musí se tato rouška přidržeti pod bradou, aby sv. hostie, kdyby snad nešťastnou náhodou vypadla knězi z ruky nebo vám z úst, nepadla na zem; kde roušky není, tam si každý přidrží pod bradou modlitební knížky. Kdyby sv. hostie spadla na roušku nebo na knížky nesměly byste jí samy sebrati, ani se jí dotknouti,

neboť jen kněz, který má prsty posvěcené, smí sv. hostií vzíti do rukou; ale kdyby kněz neviděl, nebo nevěděl, že sv. hostie spadla, musily byste ho na to upozorniti; třeba jen prstem byste ukázaly, kam sv. hostie padla. [NB Zde upozorní katecheta na možné případy.]

Ad. 2. Sv. hostie nesmí se bez potřeby v ústech zadržovati, nebo do konce žvýkati, nýbrž jakmile jest možno, musí se ihned polknouti.

Ad. 3. Kdybyste nemohly sv. hostie jazykem nijak odloupnouti, mohly byste jíti do sakristie a požádati kostelníka, aby vám dal napíti se trochu vody; vodou sv. hostie změkne, rozpustí se a snadno spolkne.

Když jste obdržely sv. hostii, nemáte ihned vstáti, nýbrž máte počkati, alespoň chvíli, až také ten, kdo je vedle vás, sv. hostii přijal; pak teprve odstoupíte od zábradlí. Co máme činiti po sv. přijímání je obsaženo v odpovědi další.

17. Co máme činiti po sv. přijímání?

Po sv. přijímání máme:

1. Pánu Ježíši pokorně se klaněti a Jemu děkovati, že knám ráčil přijíti;

2. Jemu se obětovati a učiněná dobrá předsevzetí obnoviti;

3. Jeho prositi, by svou milostí stále s námi zůstával;

4. Jemu všechny potřeby duše i těla přednášeti.

Ad. I. Víme, že jsme přijali ve sv. hostii svého Syna Božího, proto se mu máme klaněti; máme se pokloniti, bítí se v prsa a říkati na př.: »Pochválena a pozdravena budiž nejsvět. svátost oltářní od toho času až na věky! Amen.« Máme také P. Ježíši děkovati. Kdyby nás vznešený pán navštívil, nebo ke stolu svému pozval, jistě bychom mu děkovali za velikou čest, kterou nám návštěvou svou nebo pozváním svým prokázal. Ve svat. přijímání však sám Kristus Pán k nám přichází, sám nás zve ke stolu svému, aby nás nebeským pokrmem nasýtil a rozličnými milostmi obdařil. Žebrák

děkuje za almužnu sebe menší; ve sv. přijímání dává nám Kristus P. své tělo požívati a uděluje nám neskončených milostí. Jaké nevděčnosti bychom se tedy dopustili, kdybychom Jemu za to ani díků nevzdali, a vstavše od stolu Jeho, hned z kostela odcházeli!

Ad. 2. Kristus Pán obětoval se za nás na kříži a až podnes obětuje se při mši sv.; i ve sv. přijímání se nám zcela obětuje a vchází do našeho srdce.

Proto se mu máme též obětovati; máme Mu obětovati své srdce, myšlenky, přání, slova, skutky svoje, máme si umíniti, že vše ke cti a chvále Boží činiti chceme, ano, že hotovi jsme i život svůj Jemu obětovati, kdyby toho žádal, a máme si připomenouti a znova obnoviti všechna dobrá předsevzetí, která jsme si kdy učinili.

Ad 3. Jakožto Bůh a člověk zůstává Kristus P. v nás po sv. přijímání jen, dokud spůsoby chleba nejsou v nás ztráveny; ale máme Ho prositi, aby také napotom se svou milostí stále v nás zůstával.

Ad 4. Každý člověk něčeho potřebuje, nebo po něčem touží, buď pro tělo, nebo pro duši. Čeho nám třeba pro tělo? (pokrmu, nápoje, zdraví, zraku atd.) O to máme prositi Krista P. zvláště tenkrát, když k nám v nejsv. svátosti oltářní přišel. Čeho potřebujeme pro duši? (Aby nás P. Bůh osvěcoval a sílil, bychom Jemu věrně sloužili a hříchu se varovali.) Nemáme však toliko za sebe prositi, by nám P. Bůh potřebných milostí udělil, nýbrž máme také za jiné, na př. za své rodiče, bratry, sestry, dobrodince atd. po sv. přijímání se modliti.

[NB. Katecheta upozorní děti na vše, kterak mají strávit den po sv. přijímání.]

3. O svátosti pokání.

18. Co je svátost pokání?

Svátost pokání je svátost, ve které kněz ke zpovídání splnomocněný jménem Božím hříšníku odpouští hříchy po křtu sv. spáchané, když jich srdečně lituje,

upřímně se z nich vyzná a opravdovou vůli má, se polepšiti a za hříchy dosti učiniti.

(Zopakuje se dle otázky 172.)

Slyšely jste, že milostí svatého přijímání dosahuje jenom ten, kdo se k němu dobře připraví, nebo kdo je hodně přijímá, tak i t . . . » Hříchem (zvl. těžkým) se odvrací člověk od Boha, svého Otce a Pána: svátostí pokání se k Němu zase navracuje. Aby však toto navrácení k Bohu bylo úplné, t. j. dobré, aby člověk skutečně nabyl milostí, které svátost pokání působí, musí vykonati všecko, jak to P. Bůh žádá. V odpovědi další je vyloženo, co vše musí vykonati, kdo chce hodně přijímati svátost pokání.

19. Kolik částek náleží k hodnému přijetí svátosti pokání?

K hodnému přijetí svát. pokání náleží pět částek:

1. zpytování svědomí;
2. lítost;
3. opravdové předsevzetí;
4. zpověď;
5. dostiučinění.

Že těchto pět částek je skutečně potřeba, ukázal Pán Kristus sám podobenstvím »O marnotratném synu«, které všickni znáte. [NB. Opakují se krátce hlavní a potřebné rysy tohoto podobenství a pak se pokračuje.] — Kdo pak se rozumí otcem, který měl dva syny? To jest Otec nebeský. Marnotratným pak synem rozumí se každý hříšník. My jsme také dosáhli dědictví na křtu sv.; stali jsme se dítkami Božími a můžeme někdy dědit království nebeské. Hříšník pak se tohoto dědictví zbavuje nepořádným životem. Jako syn marnotratný odešel od otce svého do krajiny cizí, tak i hříšník vzdaluje se od Otce nebeského; a jako syn marnotratný všecko promarnil a utratil, tak i hříšník ztrácí všecku milost Boží a království nebeského. Jako onen otec odpustil nezdárnému synu, tak odpouští také Otec nebeský hříšníkovi. Ale, co musí hříšník či-

niti, chce-li, abo mu P. Bůh hřích odpustil? Musí v tom následovati příkladu marnotratného syna.

1. Marnotratný syn šel do sebe, přemýšlel o tom, co dosud činil; i poznal, že chybil, že svého otce velmi urazil a že sám sebe tak nešťastným učinil; poznal, že v domě otce býval mnohem šťastnějším a spokojenějším. Podobným způsobem musí také hříšník do sebe jíti, musí přemýšleti, jak byl dosud živ; tu pozná také, jak často nebeského Otce urazil nepořádným svým životem; pozná, že jest sám vinen neštěstím svým. Musí: 1. ve svém svém svědomí zpytovat, nebo-li přemýšleti, kterých a jakých hříchů se dopustil. —

2. Když marnotratný syn poznal, jak velice otce svého urazil a zarmoutil, litoval provinění svého; litoval, že se stal nevěrným otci svému, že se dopustil veliké nevděčnosti a že se svou vinou stal nešťastným; nepořádný život jeho se mu zošklivil. I hříšník má rozvažovati, jak velice hříchy svými uráží Otce nebeského, jak velikou nevděčností mu splácí za veliká dobrodiní, jež od Něho obdržel, a jak veliký trest zasluhuje; pak bude ještě také svých hříchů litovati a je v ošklivosti míti. Musí míti: 2. lítost nad svými hříchy.

3. S lítostí svou spojoval marnotratný syn naději, že mu otec provinění jeho odpustí; — umínil si tedy, že se k otci navrátí a že svůj život polepší. Zvolal: »Vstanu a půjdu k otci!« — Podobným způsobem má také hříšník doufati, že mu Otec nebeský hříchy odpustí; ale musí sobě také umíniti, že se polepší, že se bude hříchů varovati. Musí také zvolati: »Navrátím se k Otci nebeskému a budu Mu věrně sloužiti!« Musí míti: 3. opravdové předsevzetí.

4. Co sobě marnotratný syn umínil, hned také vykonal. Vstal a vydal se hned na zpáteční cestu k otci. Když pak k němu přišel, zvolal: „Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou.“ Vyznal se tedy, že byl nepořádně živ. Totéž musí také hříšník činiti; musí hříchy své knězi, jenž zastupuje místo Boží vyznati, musí se 4. zpovídati.

5. Konečně osvědčoval ještě marnotratný syn, že urážky, které otci učinil, chce dle možnosti zase napravit a že se milerád podrobí každému trestu, že vykoná, cokoliv mu otec uloží. Věděl, že není hoden, aby ho otec zase uznal za syna, ale chtěl jen jako nádeník u něho pracovat, aby svou vinu napravit, aby uraženému otci zadost učinil. To musí také hříšník činiti, aby za urážky Otci nebeskému učiněné dosti učinil; musí vykonati, co mu kněz při sv. zpovědi na místě Božím uloží, a musí také napravit škodu, kterou snad bližnímu učinil; musí: 5. dostiučiniti.

Jako onen otec byl milosrdný a rád odpustil zase synu svému, tak jest i Otec nebeský milosrdný a odpouští nám. Ano, Otec nebeský jest neskončeně milosrdný. V odpovědi další jest obsaženo, co máme činiti .; neboť to není tak snadno.

20. Co máme činiti, abychom částky ke svátosti pokání potřebné náležitě vykonali ?

Abychom částky ke sv. pokání potřebné náležitě vykonali, máme nejprve vzývat Ducha sv. o pomoc a modlit se; »Přijď, Duše svatý, osvět rozum můj, abych hříchy své náležitě poznal: pohni vůli mou, bych srdečně jich litoval. upřímně se z nich vyzpovídal, za ně dosti učinil a opravdově se polepšil.«

Paměť naše je slabá, rozum náš zatemněn jest hříchem dědičným, vůle naše je nakloněna ke zlému; často se také stává, že člověk některé hříchy i sám před sebou tají a nerad se k nim přiznává, poněvadž by jich nerad zanechal, neboť jim již přivykl. Proto je třeba, bychom především Ducha sv. vzývali za dar osvětlení rozumu a za dar síly. Když jsme se takto pomodlili, k Duchu sv., pak teprve počneme vykonávat první částku svátosti pokání, t. j. zpýtovati svědomí, o čemž se budeme učit v odstavci dalším.

A O zpytování svědomí.

21. Co jest svědomí zpytovat?

Svědomí zpytovat je vážně přemýšlet, kterých hříchů jsme se od jisté doby dopustili.

Marnotratný syn, než se ku svému otci vrátil, přemýšlel, co zlého učinil, jakého hřichu se dopustil, jak nešťastným se stal; zpytoval tak svědomí. Tak musí také hříšník přemýšlet, čím P. Boha urazil, jakých hříchů se dopustil. Bez dobrého, t. j. náležitého zpytování svědomí nemůžeme hříchů svých poznati, jich litovati a řádně z nich se vyznati. Proto se praví: vážně... Ale jest rozdíl v tom, za kterou dobu musí svědomí zpytovat, kdo chce přijati sv. pokání: za jinou dobu musí svědomí zpytovat, kdo teprve poprvé chce přijati svátost pokání. Za jinou dobu, kdo již svátost pokání někdy a to dobře přijal; opět za jinou dobu ten, kdo sice také již svátost pokání přijal, ale přijal ji špatně, svatokrádežně, jak poznáte z odpovědi další.

22. Za kterou dobu musíme svědomí své zpytovat?

Svědomí své musíme zpytovat:

1. při první zpovědi za dobu uplynulou od času, kdy jsme počali hříchy poznávati;
- při obyčejných zpovědích za dobu uplynulou od poslední platné zpovědi;
3. při zpovědích za delší dobu právě za tuto dobu.

Ad 1. Kdo tedy teprve poprvé chce přijati svátost pokání, nebo-li, jak říkáme zkrátka, kdo chce jíti k první sv. zpovědi, musí zpytovat svědomí za dobu . — O kom pak se říká, že počíná hříchy poznávati? O tom, kdo již došel užívání rozumu, kdo již může rozeznati, co jest dobré a zlé, co Bůh poručil a zakázal; to bývá asi v 5.—6. roce. Od té doby musejí tedy svědomí zpytovat děti, které ještě nebyly u sv. zpovědi, nebo i dospělí, kteří se ponejprv zpovídají, na př.

jinověrci vstupující do lůna církve katolické, nebo kdož chtějí vykonati zpověď životní, t. j. zpovídati se ze hříchů, kterých se od dětství svého dopustili.

Ad 2. Kdo již u sv. zpovědi byl a dobře (platně) se vyzpovídal a rozhřešení dostal, musí svědomí své zpytovat za dobu . Někdy však musí ten, kdo již u sv. zpovědi byl, přece svědomí zpytovat za dobu delší, než je doba uplynulá od poslední sv. zpovědi platné. Když totiž někdo při sv. zpovědi na př. vědomě a dobrovolně některý těžký hřích zamlčel, nebo svých hříchů nelitoval, nebo neměl žádného předsevzetí se polepšiti, pak jeho zpověď je neplatna, nic mu neplatí, je to tak, jako by ani u sv. zpovědi nebyl býval (a má ještě nový, těžký hřích); a proto, když pak chce jíti ke sv. zpovědi, s Bohem se smířiti, nestačí mu zpytovat svědomí jen od poslední špatné zpovědi, nýbrž až do dobré poslední zpovědi. Kdyby některý hřích byl zamlčel hned atd. hned při první sv. zpovědi, musel by svědomí zpytovat ještě jednou až od té doby, kdy začal hříchy poznávat. [NB. Dobře je naznačiti to nějak názorně na tabuli.]

Ad 3. To jest na př.. když někdo chodívá častěji v roce, na př. každý měsíc nebo týden, a ku konci roku chce hříchy celého roku opakovati; ten musí tedy přemýšletí, kterých hříchů se dopustil za celý rok. Nebo, když někdo koná zpověď z celého života (životní zpověď) musí také zpytovat svědomí své od malička.

V další odpovědi je vyloženo, kterak se to dělá, nebo-li, nač si máme vzpomínati, když svědomí zpytujeme.

23. Kterak zpytujeme svědomí?

Svědomí zpytujeme takto:

1. rozpomínáme se, kdy jsme se naposled platně zpovíдали, a zda-li jsme vykonali uložené pokání;
připomínáme si desatero přikázání Božích a patero přikázání církevních, jakož i sedmero

hlavních hříchů a při tom se tážeme, zda-li jsme zhřešili myšlením a žádostmi, slovy a skutky neb opominutím dobrého;

3. rozpomínáme se, zdali jsme se dopustili hříchů cizích, a zda-li jsme konali povinnosti svého stavu.

Ad 1. Co tedy musíme činiti nejprve? Proč si musíme vzpomínati, kdy jsme se naposledy zpovídali? (Abychom věděli, od které doby máme svědomí své zpytovat.) Kdyby někdo svou vinou nebyl vykonal uložení pokání, zhřešil a musel by se to nyní zpovídati.

Ad 2. Aby toto mohl činiti, musí věděti, co se v každém přikázání Božím a církevním poroučí a zapovídá, musí věděti, kdo se prohřešuje hlavními hříchy; proto jste se učily již napřed části III. a V. (N. B. Resp. budeme musiti zopakovati s dětmi III. a V část.) A sice nepostačí vzpomínati si jen zkrátka, zda-li jsme zhřešili proti některému přikázání, nebo zda-li jsme se dopustili některého hlavního hříchu, neboť víte, že hřích bývá spáchán rozličným způsobem: myšlením, žádostmi, slovem, skutkem, opomenutím . . . Hříšník tedy musí tázati se sama sebe, zda-li zhřešil proti některému přikázání, nebo dopustil se některého hlavního hříchu myšlením, žádostmi . . .; měl-li na př. jen nečisté myšlenky, nebo měl-li snad také nečisté žádosti, nebo zda-li něco nečistého mluvil, nebo snad dělal atd. Tomu již jste se učily, kdy jen špatná myšlenka a žádost jest hříchem. Kdy myšlenka? Kdy žádost?

Ad 3. Nač se musí rozpomínati za třetí? Kdy býváme spoluvinni hříchy cizími? [N. B. Zase krátké opakování devatera cizích hříchů.] Každý člověk má ve svém stavu jisté povinnosti. Vy na př. jako dívky máte povinnost rodičů poslouchati, jim pomáhati a za ně se modliti atd. Jakožto žáci máte povinnost choditi pilně do školy, učiti se, poslouchati p. učitele atd. Tyto povinnosti, které máte jako dívky a žáci, jsou povinnosti vašeho stavu. Nekonáte-li těchto

povinností, dopouštíte se hříchu. Podobně mají také rodičové, učitelové, představení, poddaní, vojáci, služební atd. ve svém stavu rozličné povinnosti. Při zpytování svědomí jest nám tedy přemýšleti, zdali jsme též povinnosti stavu svého plnili. Dobře jest také tázati se při zpytování svědomí, kterého hříchu nejčastěji se dopouštíme, a umíniti si hned, že se budeme míti na pozoru, abychom zvláště tohoto hříchu se varovali.

Učili jsme se, že nejsou všechny hříchy stejně veliké, že jsou hříchy lehké nebo všední a těžké nebo smrtelné. Na hříchy smrtelné musíme dáti zvláště pozor při zpytování svědomí; proto musíte věděti, čeho si má hříšník při nich zvláště všimnouti.

24. Nač se musíme u hříchů těžkých zvláště rozpomínati?

U hříchů těžkých máme se zvláště rozpomínati:

1. na jejich počet;
2. alespoň na okolnosti, které druh jejich proměňují nebo hřích jinak všední v těžký mění.

Ad 1. To jest, máme přemýšleti, kolikrát jsme se toho nebo onoho těžkého hříchu dopustili, na př. kdydy někdo z vlastní viny zanedbal v neděli nebo ve svátek mši sv., tu musí také vzpomínati, kolikrát ji zanedbal. — Kterak si to můžeme vzpomenouti, nebo-li, kterak můžeme spočítati své těžké hříchy, dovíte se z odpovědi další. — Na počet všedních hříchů nejsme povinni se rozpomínati při zpytování svědomí, poněvadž všedních, malých hříchů se dopouští člověk často tak, že není ani možno, aby dovedl je dobře spočítati; není ani možno je dobře spočítati; ale kdybyste si mohly vzpomenouti, mohly byste říci i jejich počet.

Ad 2. Hřích může býti spáchán na rozličných místech, z rozličných úmyslů proti rozličným osobám, rozličnými osobami, za rozličného času atd. — to se jmenuje »okol-

nost hříchu«. Některé z těchto okolností hříchu druh hřích proměňují, t. j. činí z něho hřích jiný, t. j. jiný druh hříchu. Na př. ukradl někdo nějakou věc, která náleží chrámu Páně: pak již to není pouhá, t. j. obyčejná krádež, nýbrž on se dopustil svatokrádeže; vzal-li něco jinému násilně, dopustil se loupeže: aneb mluvil-li o skutečných chybách bližního bez potřeby, dopustil se utrhaní na cti: vymyslel-li si však chyby ty, zhřešil pomluvou. Závídí-li bližnímu vezdejší štěstí nebo bohatství, slávu atd., dopouští se hlavního hříchu závisti; závidí-li mu však milosti Boží, hřeší proti Duchu sv. atd. —

Některé takové okolnosti pak hřích všední mění docela ve hřích těžký, na př. ukradne-li někdo velkému boháči jednu korunu, není to tak veliký hřích, jako kdyby ji ukradl žebrákovi; to by byl jistě hřích těžký. Kdyby byl někdo nestřídmý na velký pátek, nebo v den sv. přijímání a pod., hřešil by mnohem více než v den obyčejný. Poněvadž nemůžete věděti, aspoň ne vždycky, které okolnosti hřích všední v těžký mění, proto raději vždycky řekněte takovou okolnost, když vám ji svědomí připomíná a vám praví, že váš hřích činí těžkým. Přečti nyní další otázku a odpověď, J.!

*** 25. Kterak se můžeme při zpytování svědomí na počet hříchův upamatovati?**

Při zpytování můžeme se na počet hříchův upamatovati, když se rozpomínáme, stal-li se ten hřích každý den, každý týden anebo měsíc, a kolikrát za den, za týden anebo měsíc.

Takto tedy musíte se rozpomínati a pak snadno spočítáte, kolik těžkých hříchův máte. Kdybyste ani takto nemohli svých těžkých hříchů spočítati, řekněte alespoň přibližně, kolikrát asi, neb jak často asi jste se toho neb onoho hříchu dopustily, a kněz již pozná, jak často asi to mohlo býti a kolikrát. U hříchů všedních nemůžete-li si vzpomenouti na jich počet, řekněte zkrátka: »Častokrát jsem —

Když marnotratný syn poznal, jak velice chybil, jak velice dobrého otce urazil a do jakého neštěstí se nepořádným životem svým uvrhl, z ošklivil se mu tento život, bolelo ho, že dobrému otci tak veliký zármutek způsobil, litoval svého provinění. — Tak musí také hříšník činiti. Když byl náležitým zpytováním svého svědomí poznal, že Otce nebeského urazil, že se stal nešťastným, musí nad hříchy svými vzbuditi dokonalou lítost, neboť lítost je nejhlavnější a nejpotřebnější částka svátosti pokání, a žádný hřích nemůže býti bez lítosti odpuštěn. O lítosti se budeme učit nyní.

B) O lítosti.

26. Která je nejpotřebnější částka při svátosti pokání?

Lítost je nejpotřebnější částka při svátosti pokání, potože bez lítosti žádný hřích nemůže býti odpuštěn.

Kdyby člověk sebe lépe zpytoval svědomí a úplně ze všech hříchů se vyzpovídal, ale neměl by nad nimi lítosti, nebyl by mu ani jediný odpuštěn. Co jest lítost, jest obsaženo v odpovědi další.

27. Co jest lítost?

Lítost je bolest a ošklivost nad spáchanými hříchy.

Co cítil marnotratný syn ve svém srdci, ve své duši, když poznal, jak velice svého otce zarmoutil a jak velice chybil? (bolest a ošklivost.) Takovou bolest a ošklivost musí cítiti i hříšník nad svými hříchy. Jaká ta bolest a ošklivost nad hříchy musí býti, aby to byla skutečná lítost dobrá, nebo-li, jaké vlastnosti musí míti lítost, je vypočítáno v odpovědi další?

28. Jaká musí býti lítost?

Lítost musí býti:

1. vnitřní;
2. nade všecko;
3. obecná;
4. nadpřirozená.

Kolik vlastností tedy musí míti lítost, aby byla skutečně dobrá? Které jsou tyto čtyři vlastnosti? Co to znamená, že lítost musí býti: vnitřní, nade všechno atd., je vyloženo v odpovědi další.

29. Kdy je lítost vnitřní?

Lítost je vnitřní, když hříšník nejen ústy kajícínou modlitbu říká, nýbrž hřích též skutečně v ošklivosti má a upřímně sobě žádá, by se ho byl nedopustil.

Bolest a ošklivost nad spáchanými hříchy, t. j. lítost musí býti vnitřní. Kdy je lítost vnitřní? Bolí-li na př. někoho hlava, zub, ruka atd. cítí bolest, ale cítí ji pouze na těle; taková bolest není tedy vnitřní. Ale dítě, jemuž na př. zemřel otec nebo matka, cítí také bolest, rmoutí se nad tím; ale bolesti té necítí na těle, nýbrž v duši; jest to tedy bolest vnitřní. Ale každá vnitřní bolest není ještě lítostí; toliko tehdy je vnitřní bolest lítostí, rmoutí-li se někdo, cítí-li bolest nad tím, že urazil P. Boha, jak uslyšíte dále.

Co jest ohavné, hanebné a hnusné, to míváme v ošklivosti. Tuto ošklivost cítíme v srdci. Hřích jest něco velmi ohavného a ošklivého a proto má se nám oškliviti. V čem záleží ohavnost hříchu? V tom, že hříšník, bídný červ, proti samému Bohu se vzpouzí. Hříšník ví, že P. Bůh to neb ono zapověděl, a přece to činí; ví, že to neb ono přikázal, a přece toho nečiní. Hřích je též veliký nevděk, neboť Bůh lidem udělil a ustavičně uděluje nekončených milostí; ale hříšník místo vděčnosti uráží ještě nejvyššího dobrodince svého. Hřích je tedy skutečně velmi ošklivý; a proto hříšník musí ve svém srdci cítiti takovou ošklivost nad svými hříchy. Řekne-li kdo ústy: lituji svých hříchů, ale nemá při tom lítosti v srdci, není jeho lítost vnitřní; hříšník musí také v srdci cítiti bolest a ošklivost nad svými hříchy a musí sobě upřímně, t. j. ze srdce, netoliko ústy přát: Kéž bych se těch hříchů nebyl dopustil! Nežádá se sice, aby hříšník cítil nad svými hříchy takovou

bolest, jakou má na př. nad smrtí svých rodičův a pod., nežádá se, aby při tom plakal, naříkal a pod., neboť taková bolest nezávisí na vůli naší, té sobě člověk sám dáti nemůže; taková bolest nad hříchy je zvláštním darem, který Bůh někdy uděluje a za který máme prositi. Pláč nerozhoduje o tom, má-li někdo pravou lítost. Mnozí kajícíci prolévali hojné slzy nad svými hříchy, na př. David král, svatá Maří Magdalena, sv. apoštol Petr. Ale byli také jiní kajícíci, kteří slz neprolévali a kteří přece opravdově hříchů svých litovali. Může se také státi, že někdo při zpovědi pláče, uvnitř však v srdci svém hříchů svých přece opravdově nelituje; jiný zase nepláče a přece je proniknut opravdovou lítostí. Po čem tedy můžeme poznati, je-li naše lítost vnitřní? Hříšník, jenž může opravdově říci: »Mne to bolí, že jsem zhřešil, oškliví se mi to . . ., kéž bych nebyl hřešil, může býti přesvědčen, že jeho lítost pochází ze srdce, že jest upřímná.

Jaká má býti lítost za druhé? Přečti další otázku a odpověď!

30. Kdy je lítost nade všecko?

Lítost je nade všecko, když pokládáme hřích za největší zlo a více ho v ošklivosti máme než každé jiné zlo.

Utrpěl-li někdo škodu, má nad tím zármutek, pokládá to za něco zlého; a čím větší je škoda, tím větší bývá zármutek a bolest nad ní, t. j. považuje se to za zlo tím větší. Největším neštěstím, největší škodou pro člověka jest hřích, protože žádné jiné zlo ne připravuje ho o nebe, o věčné spasení, ano naopak bývá člověk mnohdy časným zlem (nemocí, bídou, soužením) pohnut k polepšení života, bývá mu to tedy mnohdy ke spáse; ale hřích škodí vždycky jeho duši, hřích je tedy největší zlo, působí člověku největší škodu. Dopustil-li se tedy někdo hříchu, urazil-li Boha, má nad tím cititi větší bolest a ošklivost, t. j. má toho více litovati, než by litoval, kdyby byl cokoliv jiného zlého utrpěl, ano více, než kdyby byl ztratil všecko, co je mu na světě milé.

Jaká musí býti lítost za třetí? Přečti další otázku a odpověď?

31. Kdy je lítost obecná?

Lítost je obecná, když se vztahuje alespoň na všechny hříchy těžké.

Nelituje-li hříšník alespoň všech těžkých hříchů, ani jediného nevyjímaje, nemůže doufatí odpuštění svých hříchů, protože jeho lítost není pravá, jelikož jí chybí jedna vlastnost. Kdo má pravou lítost, lituje svých hříchů proto, že jimi Boha urazil, že se připravil o milost Boží. Ale o tuto milost Boží připravuje nás každý těžký hřích; nelitujeme-li všech těžkých hříchů, nemůže nám býti odpuštěn žádný těžký hřích, ani ty, kterých třeba litujeme, neboť by nás Bůh musil zároveň milovati a nenáviděti, a to není možno.

Jaká musí býti lítost za čtvrté? Přečti další otázku a odpověď!

32. Kdy je lítost nadpřirozená?

Lítost je nadpřirozená, když hříšník pomocí milosti Boží a z pohnutek nadpřirozených hříchů lituje.

Hříšník tedy musí býti k lítosti pohnut z pohnutek nadpřirozených (příčin, t. j. důvodů) t. j. z takových pohnůtek, které jsou nám známy ze svaté víry, jak se praví v odpovědi další. Za lítost nad hříchy má nám býti zase vrácena milost (nebo býti rozmnožena), a učily jste se, že milost posvěcující je něco nadpřirozeného, že je to nadpřirozený život duše, že je to něco, co prospívá k našemu spasení, nebo že je to již jakýsi počátek blaženosti věčné. Nadpřirozeného života, t. j. milosti Boží, můžeme tedy dosáhnouti zase jen nadpřirozenými prostředky. Ale co je nadpřirozené, t. j. co se vztahuje ke spasení naší duše, toho sobě člověk sám dáti nemůže, ba my bychom o tom ani nevěděli, kdyby nám toho Bůh nebyl oznámil (jako na př. bychom ani nevěděli, že jsme určeni k věčnému spasení a pod.); proto nadpřirozené pohnutky k lítosti, t. j. to, co nás má pohnouti, bychom

hříchů litovali tak, aby nám je P. Bůh odpustil a nám dal milost, t. j. nadpřirozený život duše, můžeme znáti jenom z víry, t. j. ze zjevení Božího. Ale nic by nám nepomohlo znáti nadpřirozené pohnutky, kdyby nám sám sv. Duch svou milostí nepomáhal, abychom z těchto nadpřirozených pohnutek hříchů litovali; neboť, co je nadpřirozeno, toho sami nemůžeme dosáhnouti, třeba bychom znali cestu k tomu a věděli, kterak a čím toho lze dosáhnouti. Jako tedy při zpytování svědomí, které je prvním krokem k nabytí nebo rozmnožení milosti Boží, musíme Ducha sv. vzývati, aby náš rozum osvítil, tak ho máme také vzývati, aby nás pohnul k pravé lítosti. Přečti další otázku a odpověď, J.!

***33. Co rozumíme nadpřirozenými pohnutkami k lítosti?**

Nadpřirozenými pohnutkami k lítosti rozumíme pohnutky, které nám udává víra.

Které jsou aspoň hlavní nadpřirozené pohnutky k lítosti je vypočteno v odpovědi další.

***34. Které hlavní pohnutky k lítosti nám víra udává?**

Víra nám udává tyto hlavní pohnutky k lítosti:

1. že Bůh nekonečně dokonalý a vší lásky hoden jest, a hříšník jím pohrdá;
2. že Ježíš Kristus pro hříchy naše přehořké utrpení a smrt podstoupil;
3. že hříchem ztrácíme nebe;
4. že hříchem si zasluhujeme trestu v pekle, jakož i jiných trestů;
5. že hřích už sám sebou ošklivý jest.

Ad 1. Víra nás učí, že Bůh je nekonečně dokonalý a vší lásky hoden. Lituje-li tedy hříšník svých hříchů proto, že jimi urazil Boha nekonečně dobrého, dokonalého a vší lásky hodného, že jím pohrdal, má lítost nadpřirozenou.

Ad 2. Rovněž má lítost nadpřirozenou, lituji-li hříchů svých proto, poněvadž ví, že Ježíš Kr. a že

Ad 3.

Ad 4.

Ad 5. . . . V čem záleží ohavnost hříchu ?
(viz ot. 29.) — Přečti další otázku a odpověď J.!

35. Kdy je lítost pouze přirozená ?

Lítost je pouze přirozená, když hříšník toliko z přirozených pohnutek hříchu lituje, na př.: že hříchem do časného neštěstí, do hanby nebo škody upadl. Přirozené příčiny jsou ty, které se vztahují toliko k tomuto životu vezdejšímu. Někdo na př. pro krádež byl potrestán a přišel o dobrou pověst; lituje-li toho toliko z těchto příčin, má lítost pouze přirozenou. Někdo na př. požívá nestřídmě pokrmův a nápojův a následkem toho onemocní; lituje-li toho toliko z těchto příčin, že musí bolest trpěti, má lítost pouze přirozenou. Z takových příčin litují pohané svých chyb a pokleskův, ano i zvíře nařiká a běduje, bylo-li potrestáno. Z další odpovědi poznáte, že taková pouze přirozená lítost nemá před Bohem ceny žádné.

36. Stačí-li lítost pouze přirozená k odpuštění hříchův ?

Lítost pouze přirozená nestačí k odpuštění hříchův, Kdyby někdo hříchů svých litoval proto, že pro ně na tomto světě stal se nešťastným, že utrpěl škodu, že byl pohaněn a pod., zároveň by však litoval hříchů svých také proto, že Boha urazil, nebo že nebe ztratil a peklo zasloužil, nelitoval by již hříchů svých ze příčin toliko přirozených, nýbrž i z pohnutek nadpřirozených; jeho lítost nebyla by tedy již pouze přirozená, nýbrž i nadpřirozená, a taková lítost postačí již k dosažení odpuštění hříchů. — Kdo chce dosáhnouti ve svátosti pokání odpuštění hříchů, musí tedy nezbytně míti lítost nadpřirozenou. Ale jako jsme se učily v části III., že láska k Bohu je dokonalá a nedokonalá, tak i lítost nadpřirozená je dvojí jak jest obsaženo v odpovědi další.

37. Kolikerá je lítost nadpřirozená ?

Lítost nadpřirozená je dvojí: dokonalá a nedokonalá. V další odpovědi je vloženo, kdy je lítost dokonalá.

38. Kdy je lítost dokonalá ?

Lítost je dokonalá když hříchů litujeme z dokonalé lásky k Bohu, protože jsme totiž Boha, nejdokonalejší a lásky nejhodnější dobro, urazili.

Kdy má někdo lítost dokonalou nebo nedokonalou, pozná se dle toho, ze kterého nadpřirozeného důvodu hříchů svých lituje. Všecky nadpřirozené důvody k lítosti jsou dobré, všecky stačí k dobré lítosti, ale některé jsou lepší t. j. dokonalejší než ostatní.

Abyste tomu dobře rozuměly, musíme si nyní zopakovati, co jsme se učili o lásce k P. Bohu. Co je Boha pro něho samého milovati? Co je Boha nadevšecko milovati? Jak se nazývá láska, kterou někdo Boha pro něho samého miluje nadevšecko? Kdy je naše láska k Bohu nedokonalá? Když tedy hříšník lituje hříchů svých: z dokonalé lásky k Bohu, t. j. proto, že jimi urazil P. Boha, kterého pro něho samého a nadevšecko miluje, má lítost dokonalou. Když však lituje svých hříchů jen z nedokonalé lásky k P. Bohu, t. j. jen proto, že urazil Boha, kterého sice miluje nadevšecko, ale nikoliv pro něho samého, nýbrž pro dobro má lítost jen nedokonalou.

Co je tedy pohnutkou k dokonalé lítosti? (dokonalá láska k Bohu.) Abyste tomu dobře rozuměly, povím vám příklad. Jeden otec měl dva syny. Tito pásli jednohově ovce. Tuse stalo, že když nedávali pozor na stádo, a přišel vlk a vzal jim jednu ovci. Oba chlapci se nad tím rmoutili a bědovali. Starší pravil: »Co tomu řekne otec. Bude nás jistě trestati, slíbil mi, že mi koupí nové šaty, nyní však sotva svůj slib splní!« Ale mladší řekl: »Trestu se rád podrobím, vždyť jsme ho zasloužili, protože jsme byli tak neopatrní; mne

toliko bolí a rmoutí to, že otec náš bude nad touto ztrátou a nad naší nedbalostí se rmoutiti“. Co pravil první syn? Co pravil druhý syn? Oba tedy litovali své nedbalosti. Ale který z nich měl dokonalejší lítost? Druhý syn měl k otci větší lásku a proto byla jeho lítost větší a dokonalejší; důvodem, t. j. pohnutkou jeho lítosti byla láska k otci. Tak také má dokonalejší lítost ten hříšník, který hříchů svých lituje proto, že Boha nejvyšší dobro, kterého pro něho samého a nade všechno miluje, urazil, než-li onen hříšník, který svých hříchů lituje pouze proto, že nebe ztratil a peklo zasloužil. Takovou dokonalou lítost měl na př. sv. Petr; plakal hořce, když zapřel P. Ježíše; že jeho lítost měla původ, t. j. pohnutku v dokonalé lásce k P. Ježíši, dokázal tím, že z lásky ku Kristu P. i smrt podstoupil.

Dokonalou lítost můžete vzbuditi na př. těmito slovy; [NB. Katecheta sestaví krátce a jasně!] — Pozorujete, že jsou v těchto slovech obsaženy všechny čtyři vlastnosti lítosti: vnitřní atd. A pozorujete, že nadpřirozený důvod, t. j. pohnutka, je dokonalá, totiž dokonalá láska k P. Bohu. [NB. Toto na cvičí se s dětmi tak, aby každé dovedlo co nejkratšeji a úplně správně vzbuditi dokonalou lítost svými slovy.]

Pravil jsem vám, že jest těžko vzbuditi dobrou lítost. Tím těžší jest vzbuditi lítost dokonalou. Abychom ji tedy snadněji mohli vzbuditi, máme především Ducha sv. prositi, aby nám při tom pomáhal svou milostí, máme si rozvážiti, že svými hříchů jsme urazili P. Boha, Jenž jest nejvyšším Pánem nebe a země, náš nej-laskavější otec, který nás stvořil, který svého jednorozeného Syna na svět poslal, bychom skrze jeho zásluhy opět mohli dosáhnouti království nebeského. Tohoto Stvořitele, tohoto nej-laskavějšího Otce jsme hříchem uráželi; Jeho sv. vůli se na odpor stavíme, kdykoliv hřešíme, jako bychom chtěli říci: nechci Mu sloužiti! Nechci Ho poslouchati! Hříchem urážíme svého Spasitele hříchem Jej takřka znova křížujeme. Máme dovážiti, co Kristus P. učinil, aby nás vykoupil!

Stal se člověkem, narodil se v největší chudobě, snášel tolik muk a trápení pro nás a konečně za nás na kříži umřel — a přece tak rád nám hříchy odpouští, když jich upřímně litujeme! Musíme také dokonalou lítost častěji vzbuzovati, neboť v čem se častěji cvičíme, to se nám pak stává vždy snadnějším. —

Z další odpovědi poznáte, jakou sílu má, t. j. co působí dokonalá lítost, nebo-li čeho nabýváme dokonalou lítostí. Přečti otázku a odpověď 39., J! —

39. Čeho nabýváme dokonalou lítostí?

Dokonalou lítostí nabýváme hned, také již před zpovědí, odpouštění hříchů; jsme však povinni, v nejbližší zpovědi z nich se vyznati.

Tomu, kdo vzbudil dokonalou lítost, odpouští se hříchy hned v tom okamžiku, kdy ji vzbudil, tudíž již před sv. zpovědí, ale musí při tom míti vůli, t. j. úmysl, t. j. předsevzetí, že se ze svých hříchů také vyzpovídá v nejbližší sv. zpovědi. Kdyby se potom stalo, že by se nemohl zpovídati, na př. by zemřel náhle a pod., byly by mu hříchy odpouštěny a byl by spasen. Kdo by dokonalou lítost sice vzbudil, ale nemínil by se ze svých hříchů také zpovídati, nedosáhl by odpouštění hříchů svých, neboť jeho lítost nebyla by opravdu dokonalá; dokonalá lítost musí býti opravdu spojena s úmyslem, co nejdříve ze hříchů se zpovídati. Víte totiž, že dokonalá lítost vychází z dokonalé lásky k P. Bohu a toliko ten má dokonalou lítost, kdo hříchů svých lituje proto, že Boha, nejvyšší dobro, kterého pro Něho samého nade všechno miluje, urazil. Ale jakým způsobem může svou lásku k P. Bohu nejlépe dokázati?! (Plněním Jeho přikázání). Kristus P. však přikázal, abychom, chceme-li dosáhnouti odpouštění hříchů, skroušeně se z nich zpovíдали. Kdo by tedy zpovídati se nechtěl, ač by k tomu měl příležitost, anebo, kdo by, nemaje ku zpovědi příležitosti, neměl alespoň vůle, že se vyzpovídá, jakmile bude moci, neměl by dokonalé

lítosti a nedosáhl by tedy ani odpuštění hříchů svých.

40. Kdy je lítost nedokonalá ?

Lítost je nedokonalá, když hříchu litujeme z nedokonalé lásky k Bohu, protože jsme jím totiž nebe ztratili a pekla jakož i jiných trestů zasloužili, nebo že hřích ve světle víry velice ošklivým se ukazuje.

Co je důvodem k nedokonalé lítosti? Je to důvod dobrý? . . . nadpřirozený? Postačí k odpuštění hříchů při svátosti pokání? Lítost nedokonalá je tedy také lítost nadpřirozená, ale důvody a příčiny, z nichžto tu hříšník lituje hříchů svých, nemají ceny takové, jako při lítosti dokonalé. Při lítosti dokonalé jest důvodem nebo pohnutkou jediné láska k Bohu. A jaké důvody jsou při lítosti nedokonalé? Ošklivost hříchů, ztráta nebe a věčný trest v pekle. — Kdo proto lituje hříchů, že hřích sám v sobě tak ohavný a ošklivý jest, anebo že hříchem ztrácí nebe a zasluhuje trestu pekelného, má lítost nedokonalou. Lítost tato nepochází tak z lásky k P. Bohu, nýbrž více z bázně před P. Bohem spravedlivým, Jenž hříchu bez trestu nenechá. Ale hříšník tento přece Boha miluje, což je viděti z toho, že nechce přijíti do pekla, nýbrž k P. Bohu do nebe a pód. Za tuto nedokonalou lítost může sice hříšník dosíci odpuštění hříchů, jak obsaženo v odpovědi další, ale jenom tehdaž, když se z nich vyzpovídá a má opravdovou vůli se polepšiti a Boha více neurážeti. Proto se má hříšník přičiniti, aby vzbudil raději vždy lítost dokonalou, zvláště tehda, kdyby neměl příležitosti se vyzpovídati.

Lítost nedokonalou by vzbuzoval, kdo by říkal takto: [Katecheta sestaví sám jasně a krátce!]

Vidíte, že jsou zde všechny čtyři vlastnosti dobré lítosti, ale pohnutka, pro kterou hříchů lituje, jest jen nedokonalá, méně dobrá. Přečti další otázku a odpověď, J.!

41. Ceho nabýváme lítostí nedokonalou?

Lítostí nedokonalou nabýváme odpuštění hříchů, přijímáme-li zároveň svátost pokání.

Důležité jest, abyste věděly, kdy, t. j. ve který okamžik při svátosti pokání se musí vzbuditi lítost nad hříchy. To je vyloženo v odpovědi další.

42. Kdy musíme při svátosti pokání vzbuditi lítost?

Při svátosti pokání musíme vzbuditi lítost před zpovědí, neb alespoň před rozhřešením. Odpuštění hříchů dostává hříšník rozhřešením od kněze obdržným, když totiž kněz řekne nad ním slova: »Rozhřešuji tě ze hříchů tvých ve jménu Otce i Syna i Ducha sv. Amen;« a víte, že bez lítosti nemůže žádný hřích býti odpuštěn. Proto musí hříšník vzbuditi lítost jistě již před rozhřešením. Kdyby vzbudil lítost až po rozhřešení, hříchy by mu nebyly odpuštěny, jeho zpověď byla by neplatná. Ale nikdy nesmíte nechat vzbuzení lítosti až na okamžik před rozhřešením, neboť by se snadno mohlo státi, že byste pak zapomněly lítost vzbuditi, nebo byste ji vzbudily špatně, poněvadž na to nemáte kdy a takový klid jako jindy, a pak by ovšem vaše zpověď byla neplatná. Proto si pamatujte, že se má lítost vzbuditi již před sv. zpovědí, hned po zpytování svědomí, když jste své hříchy poznaly a pak, když už máte přikleknouti do zpovědnice ještě jednou ji obnovte.

Poznaly jste, kolik vlastností musí míti dobrá lítost. Jest však ještě něco, co musí býti s lítostí nezbytně spojeno, aby byla skutečně dobrá. A co to jest, dovíme se z odpovědi následující.

43. Co musí s lítostí nezbytně býti spojeno?

S lítostí musí nezbytně býti spojeno opravdové předsevzetí, protože bez předsevzetí skutečná lítost jest nemožná. Nezbytně znamená: kdyby s lítostí nebylo spojeno opravdové předsevzetí, nebyla by to pravá lítost a hříchy nemohly by býti odpu-

štěny. Rmoutí-li se někdo pro nějaké neštěstí, jež sám svou vinou na sebe uvalil, jistě sobě umíní, že se bude mít na pozoru, aby opět do takového neštěstí neupadl. Největším neštěstím jest však hřích a hříchem jsme vždy sami vinni; litujeme-li tedy hříchu opravdově, učiníme jistě předsevzetí, že nebudeme Boha více hříchem urážeti.

Marnotratný syn litoval provinění svého; proniknut lítostí řekl sám k sobě: »Vstanu a půjdu k otci!« Učinil tedy předsevzetí, že se navrátí a život svůj polepší. Podobným způsobem má i každý hříšník, chce-li dojít odpuštění hříchů svých, učiniti opravdové předsevzetí. —

Ale mimo opravdové předsevzetí musí s lítostí býti spojeno také pevná důvěra, t. j. naděje v Boha, že nejen může, ale i chce nám hříchy odpustiti, že to tedy docela jistě od něho očekáváme. Není sice potřeba říkati, nebo mysliti si to výslovně, tak jako na př. při vzbuzování lítosti, ale kdo by neměl v srdci naděje v odpuštění hříchů, hřešil by proti Duchu sv., neboť by zoufal nad milosrdenstvím Božím; neměl by ani pravé lítosti a proto ani odpuštění hříchů by nebylo možno. V odstavci dalším se budeme učit o opravdovém předsevzetí; přečti další nadpis, otázku a odpověď!

C. O opravdovém předsevzetí.

44. Co jest opravdové předsevzetí?

Opravdové předsevzetí jest upřímná vůle, život svůj polepšiti a nikdy už nehřešiti.

Praví se, že opravdové předsevzetí je upřímná vůle; předsevzetí musí tedy býti ve vůli člověka, člověk musí chtíti život svůj polepšiti. Na příklad hříšník, který vedl život hříšný, musí chtíti, t. j. mítí vůli, že se polepší, že se bude varovati hříchu, že bude jinak živ. Kdyby někdo jen si přál býti hodným: já bych rád byl hodným jako ten a onen, ale neměl by upřímné, vůle se polepšiti, neměl by opravdového před-

sevzetí. Avšak tato vůle musí býti upřímná t. j. nepostačí jen ústy říkati: Já se chci polepšiti, nýbrž musí k tomu býti odhodlán ve svém srdci, uvnitř. Předsevzetí vždy musí býti spojeno s lítostí a proto musí míti tytéž vlastnosti, jako pravá lítost: musí tedy předsevzetí býti vnitřní. t. j. musí vycházeti ze srdce; musí býti nade všecko, t. j. hříšník si musí umíniti, že by raději každé jiné zlo chtěl utrpěti, než-li Boha zase hříchem uraziti; musí býti obecné, t. j. hříšník musí míti vůli varovati se všech hříchů, žádného nevyjímaje: tedy netoliko těch, kterých se posud dopouštěl, nýbrž i všech jiných. Kdo by si umínil, že se bude jen jednoho neb jen některých hříchů varovati, a neučinil by předsevzetí, že se bude vystříhati alespoň všech těžkých hříchů, neměl by pravého předsevzetí. Předsevzetí musí býti konečně i nadpřirozené, t. j. hříšník si musí umíniti, že se bude hříchů varovati proto, aby P. Boha, nejvyšší dobro, neurazil, nebo by nebe neztratil a do pekla nebyl odsouzen.

V odpovědi další jest obsaženo všecko, co si musí umíniti. kdo činí opravdové předsevzetí.

***45. Co sobě musí umíniti, kdo činí opravdové předsevzetí ?**

Kdo činí opravdové předsevzetí musí si umíniti:

1. že se bude varovati alespoň všech těžkých hříchů a každé dobrovolné blízké příležitosti k nim;

2. že bude zlým náklonnostem a pokušením ke hříchu statečně odpírati a zachování milosti potřebných prostředků v užívati;

3. že odpustí ze srdce svým nepřátelům a všem, kdož mu ublížili;

4. že cizí statek, seč bude, navrátí, a že napraví dané pohoršení i škodu, která bližnímu na jeho cti, na časných jeho statcích anebo jinak způsobil;

5. že bude bedlivě konati všechny povinnosti stavu svého.

Ad. I. Jak jste již slyšely, musí býti předsevzetí obecné, t. j. musí se vztahovati alespoň na všechny hříchy těžké. Kdo však má opravdovou vůli se polepšiti, musí sobě také umítni, že se bude varovati netoliko všech hříchů, nýbrž i každé dobrovolné příležitosti ke hříchu. Co se rozumí příležitostí ke hříchu? Přečti otázku 46., J.! Ale všech příležitostí se nemůžeme uvarovati; sv. apoštol Pavel praví, že bychom musili svět opustiti, kdybychom se chtěli varovati všech příležitostí ke hříchu. Kdyby člověk chtěl, může se dopustiti hříchu na každém místě i ve chrámu Páně a v jakýchkoliv okolnostech, a přece musí na ta místa choditi, musí s jistými osobami mluvit a pod. Nejsou nám také všechny osoby, místa, společnosti a podob. stejně nebezpečny; s rodiči zajisté nemluví nikdo škaredých řečí, ale se spolužákem již dříve; v kostele tak často člověk nezhřeší, ale na některém jiném místě velmi snadno. Proto se praví v katechismu, že musíme se varovati každé blízké příležitosti ke hříchu, t. j. takové, ve které se člověk nachází ve velikém nebezpečení, že se dopustí toho neb onoho hříchu, zvláště když k němu je nakloněn. Někdy se octne člověk v takové blízké příležitosti proti své vůli, nemůže za to, nedělá to dobrovolně, na př. může seděti ve škole vedle žáka, který je zlý, zkažený, pořád šeptá, škaredě mluví; nebo v kostele musí klečeti vedle chlapce, který rád šeptá, ohlíží se atd.; za to nemá hříchu, když u takového chlapce sedí nebo klečí. Ale když některý žák na př. rád šeptá a přiklekne pak dobrovolně (t. j. nemusil by k němu přikleknouti) k jinému žáku, který také rád šeptá, pak se dobrovolně vydává v nebezpečení, že s ním bude šeptati a P. Boha urážeti, t. j. vydává se dobrovolně do blízké příležitosti ke hříchu. Anebo ví-li někdo, že v jisté společnosti obyčejně nemravné nebo utrhačné, pomluvačné řeči se mluví a že také sám takové řeči mluví anebo poslouchá, a přece takové společnosti se nevaruje, vydává se dobrovolně do blízké příležitosti ke hříchu. (Opilec, karbaník a pod.)

Kdo tedy má opravdovou vůli se polepšiti, musí sobě také umíniti, že se bude varovati každé dobrovolné příležitosti ke hříchu; kdo o se jí nevaruje, ukazuje, že nemá upřímné vůle se polepšiti; na takovém hříšníku se vyplní slova Písma sv.: »Kdo miluje nebezpečí (ke hříchu), zahyne v něm.« Sir, 3., t. j. skutečně zhřeší.

Ad 2. I když byl člověku odpuštěn hřích dědičný, přece v něm zůstává zlá žádost, t. j. žádost po něčem zlém, hříšném. Když člověk této žádosti povolí, stává se tato žádost silnou, a čím častěji jí povoluje, čím častěji se jistého hříchu dopouští, tím silnější je pak jeho žádost po tom neb onom hříchu; říkáme, že je pak k tomu neb onomu hříchu nakloněn, t. j. má náklonnost k tomu neb onomu hříchu. (na př. opilec, zloděj, karbaník). Také ten, kdo v některém pokušení poklesl a skutečně zhřešil, jest pak po druhé proti tomuto pokušení slabší, již mu tak snadno neodolá. Kdo tedy činí opravdové předsevzetí, že se polepší, musí sobě také umíniti, že bude svým hříšným náklonnostem, do kterých svými hříchy upadl, a těm pokušením, proti kterým se stal tak slabým, nyní statečně odpírati, že jim již nepovolí. Ale není to tak snadno, aby člověk skutečně své hříšné náklonnosti a hříšná pokušení přemohl a milost Boží si zachoval; proto musí užívati všeho, co mu k tomu pomáhá; to se jmenuje »prostředek k zachování milosti.« Takové prostředky, kterých zvláště máme užívati, jsou na př. dobrá modlitba, rozjímání o smrti, soudu, pekla, nebi, pamatování na to, že Bůh je všudy přítomen, že všecko vidí, že všecko ví, že každé chvíle můžeme umřít, časté přijímání svatých svátostí, pilné poslouchání kázání a vůbec každý dobrý skutek. Toto všechno si musíme umíniti, když činíme opravdové předsevzetí.

Ad 3. Kdo by nechtěl upřímně, ze srdce (nýbrž jen ústy) odpustiti . . . , ukazoval by, že nemá pravé lítosti nad svými hříchy. Proto nás učil Kristus P. modliti se: Odpust nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům.

[NB. Připomene se podobenství o nemilosrdném služebníku.]

Ad 4. Kdo sobě nespravedlivým způsobem přivlastnil statek bližního, má cizí majetek. Cizí statek má tedy, kdo ho nabyl na př. krádeži, aneb když sobě něco vypůjčil a pak si to podržel, nebo když něco našel a nevrátil toho, nebo když zadržel mzdu dělníkům atd., jak jste se učily v 7. přikázání Božím.

Kdo tedy činí opravdové předsevzetí, že se polepší, musí sobě také umíniti, že cizí statek, pokud bude moci, nahradí, neboť jestliže se věc odcizená podle možnosti nenavráti, nemůže ani hřích, t. j. krádež, podvod atd. býti odpuštěno. Dále musí sobě také umíniti, že napraví pohoršení, které svým hříchem způsobil. Kdo dává bližnímu pohoršení? (Kdo mu vlastní vinou, slovem nebo skutkem zavdává příležitost ke hříchu, nebo jej snad i úmyslně ke hříchu svádí.) Kdo dává bližnímu pohoršení, škodí mu na duši, neboť duši jeho jakoby zabíjí, a proto musí sobě umíniti, že toto pohoršení napraví. To může napravit dobrým příkladem, napomínáním toho, komu dal pohoršení, modlitbou za něho a pod. Ale pohoršení nelze tak snadno úplně napravit, proto je třeba, aby, kdo pohoršení dal, alespoň dle možnosti, t. j. seč jest, hleděl ho napravit. — Kdo má upřímnou vůli se polepšiti, musí sobě také umíniti, že napraví škodu, kterou bližnímu na cti, na jeho majetku nebo jiným způsobem učinil. Bližnímu se škodí na cti nejčastěji pomluvou a na cti utrhaním; na statku se mu škodí krádeží, podvodem a jiným způsobem, na př. poraněním, ožebračením a podobně.

Ad. 5. Již dříve jste slyšely, že každý člověk má ve svém stavu a povolání jisté povinnosti. Kdo jich bedlivě neplní, hřeší a, oddává-li se při tom zahálce, vydává se při tom v nebezpečí hříchu, poněvadž zahálka je počátkem hříchu. Proto, kdo činí opravdové předsevzetí, nemá dlouho odkládati, aby vyplnil, co si umínil, nýbrž jako marnotratný syn vstal a šel k otci, tak má i on napravit, co zavinil. Ale poněvadž jsme slabí, máme Ducha sv. vzývati, aby naši

vůli posilnil, bychom učiněné předsevzetí věrně vyplnili. —

Když tedy nyní víte všechno o předsevzetí, povím vám, kterými asi slovy byste mohly dobré předsevzetí učiniti. »Pane Bože, můj Otče a soudci! Činil jsem sice často pevné předsevzetí, že se polepším, ale přece jsem je zase nezachoval a znova jsem Tebe urazil. Ale já doufám pevně, že mi dáš potřebnou milost, abych aspoň tentokrát své dobré předsevzetí, které nyní znova činím, zachoval. Pevně a upřímně si nyní umiňuji, že se budu ode dneška varovati každého hříchu, zvláště každého těžkého hříchu a každé dobrovolné, blízké příležitosti k němu, neboť vím, že jsem svými hříchy Tebe urazil, nebe ztratil a peklo zasloužil. Ale zvláště si umiňuji, že se budu varovati hříchu . . . , kterého jsem se nejčastěji dopouštěl! Pane Bože, buď mně k tomu nápomocen svou milostí pro zásluhy Ježíše Krista. Amen.«

Přečti nyní další otázku a odpověď, J.!

***46. Co rozumíme blízkou příležitostí ke hříchu?**

Blízkou příležitostí ke hříchu rozumíme osobu, společnost, místo a vůbec všechno, čím upadáme do velikého nebezpečí zhrěšiti.

To je vám již známo.

— — —

Když marnotratný syn se vrátil k otci svému, padl na kolena a pravil: »Otče, zhrěšil jsem proti nebi a před Tebou« Tak musí činiti i hříšník, chce-li, aby mu jeho hříchy byly odpuštěny; musí se z nich zpovídati. Kdyby hříšník sebe bedlivěji svědomí své zpytoval, kdyby vzbudil sebe lepší lítost a předsevzetí, přece se musí ještě zpovídati, chce-li dosáhnouti odpuštění hříchů tak to žádá Bůh. Zpověď je tedy 4. částka, které je třeba ke svátosti pokání; budeme se o ni učit v odstavci dalším. Přečti další nadpis, otázku a odpověď 47., J.!

D. O zpovědi.

47. Co je zpověď?

Zpověď je zkroušené vyznání spáchaných hříchů knězi ke zpovídání

zplnomocněnému, bychom od něho roz-
hřešení dosáhli.

Zpověď je tedy vyznání. Hříšník musí se ze svých hříchů vyznati, musí své spáchané hříchy na sebe žalovati, t. j. musí říci, které hříchy spáchal. Ale každé vyznání, kterým hříšník své spáchané hříchy na sebe žaluje, není ještě zpovědí. Vyznání takové jest jen tehdaž zpovědí, žaluje-li hříšník na sebe, t. j. vyzná-li se ze hříchů spáchaných knězi ke zpovídání zplnomocněnému. Kdyby tedy hříšník ze hříchů svých se vyznal někomu jinému, na př. otci, matce, soudci atd., takové vyznání by nebylo zpovědí. Vyznání musí se státi knězi zřízenému, t. j. od biskupa ustanovenému k tomu, aby kajícím hříšníkům hříchy odpouštěl, aby jim svátost pokání uděloval.

Ale v katechismu se praví, že hříšník se vyznává knězi, aby od něho dosáhl rozhřešení, t. j. odpuštění hříchů. Kdyby na př. dítě ve škole se vyznalo svému katechetovi, že něco zlého učinilo, aneb kdyby někdo své hříchy některému knězi vyjevil, hledaje u něho útěchy a rady, to by nebyla zpověď. Jen tehdy se hříšník zpovídá, vyzná-li se ze hříchů spáchaných knězi za příčinou, aby od něho dostal rozhřešení; jen takové vyznání jest zpovědí.

Chce-li však hříšník při sv. zpovědi dosáhnouti rozhřešení — odpuštění hříchů — musí se zpovídati skroušeně; zpověď jest skroušené vyznání,

Hříšník má se zpovídati ze svých spáchaných hříchů, ze hříchů tedy, kterých se sám dopustil; nemá se tedy zpovídati z toho, čeho ne-
učinil (na př. nekradl jsem), ani z toho, co snad dobrého učinil (na př. dával jsem almužnu atd.); to není hřích.

Ale proč má hříšník právě knězi ze hříchů se vyznávati? Protože toliko biskupové a kněží mají moc hříchy odpouštět, jak jste již slyšely. Kristus P. dal tuto moc toliko apoštolům a jejich nástupcům. (Kdy? Kterými slovy?) Co je zpověď?

Zpověď je k dosažení odpustění hříchů potřebná a jest ustanovena od Krista P. Pokud Kristus P.

viditelně mezi lidmi obcoval, odpouštěl sám hříchy. Jemu se hříšníci nezpovídali, protože On věděl, jakých hříchů se kdo dopustil. Po svém zmrtvýchvstání dal pak Kristus P. moc hříchy odpouštět svým apoštolům, když k nim pravil: »Komu odpustíte hříchy . . .« Apoštolové tedy měli hříchy odpouštět, anebo je zadržovati; ale apoštolové nebyli vševědoucí; aby tedy mohli rozsouditi, mají-li hříchy odpustiti nebo je zadržeti, musili se jim hříšníci zpovídati. A podobně musili také později nástupcům sv. apoštolů, biskupům a kněžím, se zpovídati. Kristus P. dal apoštolům a jejich nástupcům moc hříchy odpouštět; ale tím uložil také hříšníkům povinnost, aby ze hříchů svých se vyznávali. Z té příčiny zpovídali se věřící, již za časů sv. apoštolů, jak je zaznamenáno v knize Skut. apoštol. 19. 18.: Mnozí pak věřící přicházeli, vyznávající a vypravující skutky své (t. j. hříšné skutky, hříchy.) Zpověď je také velice prospěšná lidem: Udělalo-li hodné dítě něco zlého, nemá pokoje, dokud z provinění svého rodičům se nevyzná; podobně nemá ani hříšník pokoje, dokud se z toho, co mu svědomí obtěžuje, nevyznal, dokud nedosáhl rozhřešení.

Zpověď nabývá také člověk poznání sebe samého, kteréžto poznání je každému nanejvýš potřeba. Má-li se hříšník úplně vyzpovídati, musí bedlivě zpytovat svědomí a hledět, aby vnitřní svůj život náležitě poznal. A když zpovědník ve zpovědnici pozná jeho vnitřní stav, může mu pak dáti náležité poučení a naznačiti prostředky, kterých má užívati ku prospěchu duše. Mnozí byli právě zpovědí pohnuti, aby s nepřátely svými se smířili, cizí statek navrátili atd. Avšak největší užitek, jež nám zpověď poskytuje, záleží v tom, že člověk náležitou zpovědí dochází odpouštění hříchů v. Avšak jak musí býti zpověď spořádána, aby jí hříšník došel odpouštění hříchů? To jest obsaženo v další otázce a odpovědi.

48. Jaká musí býti zpověď?

Zpověď musí býti:

1. úplná;
2. upřímná.

Pamatujte si, že svátost pokání je duchovní soud: jako soudce světský soudí a odsuzuje, nebo osvobozuje toho, kdo je u něho obžalován pro nějaký zločin, tak kněz soudí hříšníka. Kněz je soudce duchovní; hříšník je žalobník, který sám na sebe žaluje; jeho hříchy jsou zločin, který na sebe žaluje. Vidíte, že není jedno, udělal-li někdo jeden hřích, nebo deset hříchů, není jedno, ukradl-li někdo z bídy, nebo ze zvyku, nebo ze špatnosti, aby mohl hýřiti a p. Proto kněz musí to všecko dobře věděti, aby poznal, má-li dáti hříšníkovi rozhřešení čili nic, má-li mu dáti velké nebo malé pokání za jeho hříchy. Kněz je při svátosti pokání také duchovním, t. j. nebeským lékařem, který má léčiti raněnou, nebo vzkřísiti mrtvou duši. Proto musí úplně znáti rány na duši hříšníka, aby věděl, které léky má jemu předepsati, t. j., jaké napomenutí, poučení, pokání jemu má dáti. Z toho tedy poznáváte, že má-li býti hříšníkovi zpověď k užitku, musí býti úplná a upřímná. Kdy je zpověď úplná, je vyloženo v odpovědi další.

49. Kdy jest zpověď úplná?

Zpověď jest úplná, když se zpovídáme alespoň ze všech těžkých hříchů, které jsme poznali, iz jejich počtu a těch okolností, ze kterých jsme povinni se zpovídati.

Ze kterých tedy alespoň hříchů . . ? To jest . . , ze kterých se buď vůbec ještě nevyzpovídal, nebo ze kterých se sice zpovídal, ale neplatně, poněvadž na př. některý těžký hřích ve zpovědi úmyslně zamlčel, nebo byl při zpytování svědomí tak nedbalý, že některý těžký hřích vlastní vinou zapomněl, tak že potom jeho zpověď byla neplatná a žádný hřích, — ani ty, ze kterých se zpovídal, — mu nebyl odpuštěn. Co ještě musí udati, t. j. říci u těžkých hříchů? (počet a okolnosti . . . To jste již slyšely, když jsme se učili o zpytování svědomí (ot. 24. a *25.).

Jaká má býti zpověď za druhé? Kdy je zpověď upřímná, poznáte z odpovědi další.

50. Kdy je zpověď upřímná?

Zpověď jest upřímná, když na sebe žalujeme právě tak, jak se před Bohem vinnými poznáváme, aniž co zamlčujeme neb omlouváme.

Nesmí tedy hříšník při zpovědi něco zamlčeti, na př. některý hřích ani počet hříchů těžkých, nebo okolností, které jeho hřích zvětšují nebo snad i hřích všední v těžký mění. Nesmí svých hříchův omlouvati a dávati jiným vinu, že se jich dopustil; nesmí vypravovati ve zpovědi bez potřeby, co zlého ví o jiných lidech; nesmí nikdy jmenovati jména toho, s kým hřešil; nesmí se přetvařovati, t. j. dělati se lepším, než skutečně jest; ale nesmí také na sebe žalovati, co snad ani neudělal, aby tím vzbudil útrpnost u zpovědníka nad svou slabostí, a by ho zpovědník tak přísně nenapomínal a neuložil mu velikého pokání; to by byla také přetvářka a neupřímnost. Zkrátka, hříšník musí na sebe tak žalovati, tak mluvit a takových slov užívati, aby zpovědník věděl docela určitě, kterých a jakých hříchů se dopustil.

Povím vám také, kterak se má při sv. zpovědi mluvit, nebo-li jakých slov se má užívati, když hříšník na sebe žaluje své hříchy. Ve zpovědi se máme vyjadřovati 1. počestnými slovy, 2. zřetelně a tak hlasitě, aby nás slyšel sice zpovědník, ale neslyšeli okolostojící. —

Ad. I. To jest, nemá užívati necudných, oplzlých slov, kde toho není třeba. Kdyby na př. někdo se zpovídal, že dával potupná jména, že mluvil necudné řeči a pod., tu není třeba, aby všechna ta potupná jména a všechny ty necudné řeči při zpovědi opakoval, jmenoval, nýbrž řekne zkrátka: Já jsem mluvil oplzlé řeči, dával jsem potupná jména a pod. Kdyby se zpovědník tázal na něco, nebo kdyby nerozuměl něčemu a chtěl by, aby mu to hříšník vysvětlil, tu ovšem by musel hříšník jmenovati ten hřích tak, jak se jmenuje, nebo jak

mu lidé říkají, nebo by řekl, kterak ten hřích udělal. Můžete také požádati zpovědníka, by vám řekl, kterak to máte říci, když se chcete z některého hříchu vyznati, a nevíte, kterak byste to řekli.

Ad 2. . . . zřetelně, t. j. hříšník má užívatí takových slov, aby zpovědník porozuměti mohl, co vlastně chce říci, z jakých hříchů se vyznává. Nezpovídal by se zřetelně, kdo by užíval takových slov (výrazů), která zpovědníkovi nejsou známa. Ku zřetelnosti zpovědi žádá se také, aby hříšník každý hřích jmenoval jeho jménem a ne zkrátka řekl: zhřešil jsem proti 1. přikázání Božímu a pod.; dále, aby hříchy v jistém pořádku jmenoval: aby na př. napřed jmenoval hříchy, jichžto se dopustil proti desateru Božích přikázání, pak hříchy proti pateru přikázání církevnímu, pak hlavní a cizí hříchy atd. Setří-li takového pořádku, nezapomene jistě tak snadno těžkého hříchu.

Kdo se zpovídá, má mluvití tak, aby ho slyšel jen zpovědník. Někdy však je třeba, aby mluvil hlasitěji, tak např. když hrají varhany když se zpívá, když zpovědník nedoslýchá. Kdyby se tak stalo, že by někdo přece zaslechl, co se jiný zpovídal, nesmí nikdy o tom s jinými mluvití; tak také, kdyby našel napsané hříchy a věděl by, čím jsou, má sobě pomyslití: mně by bylo také nemilo, kdyby někdo jiným vypravoval, z čeho jsem se zpovídal; co tedy sám nechci, nebudu činiti jiným. Kdyby o tom přece vykládal, hřešil by, jak také poznáte z odpovědi další.

***51. K čemu jsme zavázáni, když jsme náhodou z cizí zpovědi něco zaslechlí?**

Když jsme náhodou z cizí zpovědi něco zaslechlí, jsme zavázáni k nejprísnější mlčelivosti.

Stává se velmi často, že se někdo stydí ve sv. zpovědi říci některý škaredý nebo těžký hřích, nebo se bojí zpovídati se známému knězi své velké hříchy, aby si snad o něm ten kněz tak zle nemyslel, nebo se snad na něho ne-

hněval, a proto ten hřích raději ani neřekne. Aby vám nikdy nenapadlo ve sv. zpovědi z takového studu nebo bázně některý těžký hřích zamlčeti, pomysleti si před sv. zpovědí: »Hle! nestyděl jsem se před Bohem hřešiti, ačkoli vím, že Bůh mne vždy a všude vidí, že Mu nic není neznámo; proč bych se tedy nyní styděl ze hříchů svých se vyznati? Víím, že Bůh je nejvyšší spravedlivý, že zlé tresce, a že také jistě mne by trestal, kdybych nějaký hřích úmyslně zamlčel a tak svátost pokání zneuctil! Když jsem se tedy nebál a nestyděl hřešiti před Bohem, proč bych se nyní bál a styděl před zpovědníkem se zpovídati? Před P. Bohem jsem se nestyděl hřešiti a před člověkem bych se styděl ze hříchů se vyznati?

Abychom lichý stud překonali, máme sobě také připomínati, kterak mnozí kajícíci a kajícnice veřejně ze hříchů svých se vyznali, na př. Maří Magdalena, sv. Augustin; ano světec tento netoliko zpovědníku se vyznal, nýbrž zaznamenal také ve zvláštní knize netoliko hříšné skutky, jichžto se dopustil před svým obrácením, nýbrž i nejtajnější své myšlenky a žádosti, aby tím sama sebe zahanbil a jiným výstrahou byl. [Styděti a báti se má člověk tehdaž, když něco hříšného činí, myslí, mluví nebo žádá; ale když se již hříchu dopustil, nemá příčiny, aby se bál nebo styděl z něho se vyznati. Sv. Jan Zlatoústý praví, že ďábel hříšníkově před zpovědí stud a bázeň odnímá, by se nestyděl a nebál hříchy páchat; ale když pak hříšník se chce zpovídati, že mu stud a bázeň opět navrací, aby se styděl a bál se ze hříchů se vyznati. Jedná tedy právě tak, jako kdyby někdo vojínu odňal zbraň v okamžiku, kdy má bojovati, a pak mu ji zase do rukou dal, kdyby se jí chtěl o život připraviti.] — Kdo chce odpuštění hříchů dojíti, nemusí z nich veřejně se vyznati; toliko jest potřeba, by se z nich vyznal zpovědníkovi tajně. Kdo ani toho učiniti nechce, nemá nikdy pokoje, svědomí ho neustále trápí a hryže, stále mu jeho hříchy vyčítá. Zamlčený hřích je jako jed, který by měl člověk v žaludku: nevyvrhne-li jej,

musí jistě umřít. Mnohem lépe tedy jest ze hříchů svých tajně zpovědníku se vyznati, než-li v ustavičném nepokoji žíti, hrozné trápení zlého svědomí snášeti a pak nešťastně umřít. Takový člověk má hroznou úzkost, když umírá a vzpomene si na věčnost. Lépe zajisté jest ze hříchů se vyznati, než-li tak nešťastně umřít. A co čeká po smrti hříšníka, který zamlčel těžký hřích? Mnohý se stydí tajně vyznati se zpovědníkovi a nepomyslí, že nevyzpovídá-li se zde tajně, bude při posledním soudu před celým světem zahanben, jak jste se učily v 7. článku víry. — Lépe tedy jest „nežli při posledním soudu“, Hřích musí býti jedenkrát vyjeven, buďto zde ve zpovědi, nebo při posledním soudu, tak však již hřích nemůže býti odpuštěn, nýbrž hříšník musí býti za něj na věky zavržen.

Některý hříšník se bojí, že by mohl zpovědník vyznati, z čeho se mu zpovídal. Ale k takové bázni nemá příčiny. Zpovědník jest pod nejtěžšími časnými i věčnými tresty zavázán k mlčelivosti. Kdyby něco vyrazil z toho, čeho se dověděl ve zpovědi, byl by již zde na světě od vrchností duchovních přísně za to potrestán, a poněvadž by se tím dopustil hříchu, musil by se i věčných trestů obávati. A také se ještě nestalo, že by byl zpovědník něco ze zpovědi vyrazil; mnozí zpovědníci se podrobili raději trestům, ano i smrti podstoupili raději, než aby byli něco ze zpovědi vyrazili. Sv. Jan Nepomucký na př. raději se dal mučiti, a do řeky Vltavy hoditi, než aby byl vyrazil něco z toho, co se mu královna zpovídala. A tak musí každý jiný zpovědník raději trestům, ano i smrti se podrobiti, než by něco ze zpovědi prozradil. Kdyby také někdo zpovědníku se vyznal, že právě jemu samému něco odcizil, nebo nějak ukřivdil, ani tenkrát nesměl by toho zpovědník nikterak prozraditi. Není tedy třeba, by se někdo bál ve zpovědi se vyznati. — Kdo všechno, co jsem vám pověděl, častěji uvažuje, překoná jistě stud a bude se vždy úplně ze hříchů svých vyznávat. Slyšely jste, že zpověď musí býti 1. úplná, 2.

upřímná. Kdy je zpověď úplná? . . . upřímná? Někdy se stává, že hříšník některý hřích úmyslně ve zpovědi zamlčí; ví, že se ho dopustil, ale přece se z něho nezpovídá, umínil si, že ho zamlčí. Příčinou toho bývá bázeň; mnohý se bojí, aby nebyl snad prozrazen nebo se bojí, že by se s ním zpovědník přísně vadil a pod. Jiná příčina bývá lichý stud; mnohý se stydí z některého hřichu se vyznati, ale takový stud není tu na pravém místě. Hříšník má se tedy stydět, když něco zlého páše, takový stud je pravý. Ale kdo se stydí, kde by se stydět neměl, má stud lichý, nepravý. Takový lichý stud by na př. byl, kdyby se styděl někdo veřejně modliti se, kříž dělati, nějakou práci konati atd. Lichý stud jest také, jestliže někdo se stydí vyznati se ze hříchů ve zpovědi. Stydět se má ovšem, když hřích páchá; ale když ho spáchal, nemá příčiny, aby se styděl z něho se vyznati; vždyť skroušeným vyznáním dává na jevo, že se chce polepsiti. — Konečně jest ještě jedna příčina, proč mnohý hříšník zamlčuje ve zpovědi nějaký hřích. Jest to přílišná nedbalost, na př. když svědomí svého buď ani nezpytoval, nebo jen velmi povrchně, rychle, nebo Ducha sv. nevzýval o milost před zpytováním svědomí a pod.

Kdyby hříšník ve zpovědi některý těžký hřích zamlčel z některé z těchto tří příčin, byla by jeho zpověď: 1. neúplná, 2. neupřímná, avšak byla by i neplatná, t. j. žádný hřích, ani ty, ze kterých se zpovídal, nebyl by mu odpuštěn a měl by ještě nový těžký hřích, t. j. svato-krádež, poněvadž by si chtěl nepravým způsobem, jakoby násilím, jako zloděj krádeží vymoci rozhřešení. To je také obsaženo v odpovědi další.

52. Zpovídá-li se platně, kdo vlastní vinou z některého těžkého hřichu se nezpovídá?

Kdo vlastní vinou, na př.: z bázně, z lichého studu nebo proto, že svědomí své příliš nedbale zpytoval, z některého těžkého hřichu se nezpovídá, zpovídá se neplatně a dopouští se nového těžkého hřichu.

Má hříšník příčinu, aby se bál? aby se styděl . . .? To jste právě slyšely o odpovědi předešlé. Z odpovědi další poznáte, co musí činiti hříšník, který svou vlastní vinou, dobrovolně tedy a úmyslně, t. j. naschvál některý těžký hřích zamlčel, chce-li to zase napravit.

53. Co musí činiti, kdo vlastní vinou z některého těžkého hříchu se nezpovídal?

Kdo vlastní vinou z některého těžkého hříchu se nezpovídal, musí:

1. ze zamlčeného hříchu se zpovídati;

2. udati, o kolika zpovědích hřích ten zamlčel;

3. všecky tyto zpovědi, když se v nich vyznával i z jiných těžkých hříchů zevrubně opakovati;

4. zpovídati se, kolikrát ve stavu tom přijal nejsvětější svátost oltářní a stalo-li se to i v čas velikonoční;

5. udati, přijal-li ve stavu tomto i jiné svátosti.

Ad 1. Nepomohlo tedy mu to nic, že hřích zamlčel; musí ho říci nyní; lépe by byl učinil, kdyby ho byl řekl hned tenkrát, neboť by nebyl musel činiti všechno to, co se v této odpovědi počítává.

Ad 2. Nestačí tedy toliko říci, že ten neb onen hřích zamlčel; ale musí oznámiti, v kolika zpovědích jej zamlčel: kdyby to neučinil, nebyla by jeho zpověď úplná, poněvadž by neudal počet těžkých hříchů.

Ad 3. A proč musí tyto zpovědi opakovati? Protože mu v nich žádný hřích nebyl odpuštěn, ano pokaždé se naopak dopustil ještě nového hříchu. Avšak toliko tehda musí dřívější zpovědi opakovati úplně, jestliže se v nich také z jiných těžkých hříchů zpovídal. Kdyby od poslední neplatné zpovědi své nebyl se dopustil těžkých hříchů, nemusil by pak vykonané zpovědi opakovati; stačilo by toliko říci, kolikrát se zpovídal od té doby, co ten neb onen těžký hřích zamlčel.

Lehké hříchy, jak víte, není hříšník právě povinen se zpovídati; ale dobře by udělal, a jest to velmi užitečno a radno, aby je také opakoval. [NB. Na znázornění nezbytné nutnosti opakovati všechny dřívější zpovědi jest dobře učiniti jednoduchý příklad početní, ve kterém se učiní úmyslně chyba a pak, když se přišlo k nesprávnému výsledku, hledá se chyba postupně nazpět, až se najde; opraví se a počítá se zase znova, až se dosáhne správného výsledku. Tak jest to i s opakováním zpovědi

Ad 4. Proč pak se musí také zpovídati, zda-li v tom stavu, totiž nemilosti, t. j. těžkého hříchu, přijal také svátost oltářní? Protože kdo nohodně tělo Páně přijímá, dopouští se těžkého hříchu, svatokrádeže. Proč musí udati také okolnost času a říci, byl-li v tom stavu také v čas velikonoční u sv. přijímání? Protože tato okolnost jednak hřích jeho zvětšuje, ale má také za následek, že nevyplnil 4. přikázání církevní, které poroučí, abychom v čas velikonoční velebnou svátost hodně, nikoliv tedy svatokrádežně přijali.

Tímto způsobem tedy by sice mohl hříšník zase napravití svou velikou chybu; ale bývá to obyčejně velmi těžko; nebo když se bál a styděl z jednoho hříchu se zpovídati, pak zajisté tím více se bude báti a stydět i z tolika hrozných hříchů se zpovídati — a tak se stává, že takový hříšník mnohdy po celá léta hřích zamlčuje a odkládá s tím až na smrtelné lůžko; ale tu bývá zase sklíčen bolestí a strachem před smrtí, i paměť ho již opouští, tak že obyčejně takový hříšník umírá zoufale a nešťastně, a je zavržen, jestliže mu Bůh nepopřeje zvláštní milosti, aby se alespoň na smrtelném lůžku dobře vyzpovídal. — Toto všecko, co jest obsaženo v této odpovědi, platí tedy jen o těch, kteří úmyslně . . . některý těžký hřích při sv. zpovědi zamlčeli. Kdo by toho neučinil úmyslně, měl by jinou povinnost, která není již tak obtížná, jak poznáte z odpovědi další.

54. Co má činiti, kdo bez vlastní viny z některého těžkého hříchu se nezpovídal?

Kdo bez vlastní viny z některého těžkého hříchu se nezpovídal, musí se z něho dostatečně vyznati; radno jest, aby to učinil ještě před sv. přijímáním, ale třeba toho není, protože vykonaná zpověď byla platna.

Jeho zpověď tedy byla platna, protože byla upřímná; nemínil toho hříchu zamlčeti; ale přece nebyla úplná a proto ji musí doplniti, t. j. musí ten hřích říci potom; řekne zkrátka: já jsem při poslední sv. zpovědi zapomněl říci tento hřích.

V další odpovědi je docela podrobně vyloženo, kterak se koná sv. zpověď.

55. Kterak se vykonává zpověď?

Zpověď se vykonává takto:

1. Kdo se zpovídá, poklekne ve zpovědnici, udělá kříž a říká:

»Prosím za svaté požehnání, bych se mohl ze hříchů svých dobře a úplně vyzpovídati«.

»Já bídny hříšník zpovídám a vyznávám se Bohu všemohoucímu, nejblaho-slavenější Marii Panně, všem milým svatým a vám, otče duchovní, na místě Božím, že jsem (od své poslední zpovědi, která se stala ...) těchto hříchů se dopustil«.

2. Vyznává hříchy své.

3. Končí zpověď, vzbuzuje znova žel a lítost a modle se:

»Bože můj! Těchto a všech svých hříchů srdečně lituji, protože jsem pro ně spravedlivého trestu zasloužil. Želím jich proto, že jsem Tebe, svého nejlepšího otce, nejvyšší a lásky nejhodnější dobro, urazil. Činím opravdové předsevzetí, s milostí tvou život svůj polepšiti, blízké příležitosti ke hříchu se varovati a nikdy už nehřešiti«.

Žádám vás, ctihodný otče, za spasitelné pokání a kněžské rozhřešení.«

[NB. S dětmi, které jdou poprvé ke sv. zpovědi, musí katecheta všechno toto prakticky ve škole nacvičiti tak, jako by se zpovídaly; vyvolá tedy několik před lavici, zasedne na židli a nechá děti říkati všechno (mimo hříchy) tak, jak to bývá u sv. zpovědi]. —

Ad I. Než-li počneme důležitou práci, máme P. Boha vždycky napřed prositi, aby nám byl nápomocen, aby práci naší žehnal. Vždyť víte, že lidé říkají: »Bez božího požehnání, marné naše námáhání.« Sv. zpověď jest zajisté něco důležitého, protože na ní závisí naše spasení; proto tedy musíme před sv. zpovědí o pomoc prositi, abychom se ze svých hříchů dobře a úplně vyzpovídali, abychom se z nich vyzpovídali upřímně a žádného vlastní vinou nevynechali nebo nezamlčeli. Bez milosti Boží nemůžeme hříchů svých ani náležitě poznati, ani jich litovati, ani se z nich zpovídati, ani za ně dosti učiniti, ani se jich budoucně uvarovati. Když kající prosí o sv. požehnání, tu zpovědník nad ním dělá kříž a také se modlí, aby P. Bůh kajícímu dal milost, aby se upřímně a úplně vyzpovídal. — Co následuje dále: »Já bídny hříšník . . . se dopustil«, to se jmenuje obecná zpověď, nebo latinsky »confiteor« a jmenuje se to tak proto, poněvadž se zde ještě nezpovídáme z jednotlivých hříchů, nýbrž toliko vyznáváme, že jsme zhřešili. —

Říká se: »Já bídny hříšník (děvčata říkají: Já bídna hříšnice . . . a na konec: . . . dopustila), neboť my všickni lidé jsme bídní hříšníci, sami sobě pomoci nemůžeme a proto musíme P. Boha pokorně prositi za odpuštění svých hříchů, kterých jsme se dopustili myšlením, žádostmi atd.

Říkáme dále: zpovídám a vyznávám se Bohu všemohoucím u. Při slovech těchto máme sobě připomenouti, že Bůh je všemohoucí, že nám tedy také naše hříchy může odpustiti, ale že nás také může potrestati a jistě potrestá, jestliže se nevyzpovídáme zkroušeně a úplně. — Potom říkáme: nejblahoslavenější Marii Panně a všem milým svatým. Vyznáváme tedy hříšnost svou i před P. Marií a přede všemi sva-

tými; voláme je jakoby za svědky, že se chceme dobře vyzpovídati, a zároveň je prosíme, aby se za nás u Boha přimlouvali, bychom se dobře mohli vyzpovídati.

Dále říkáme: a vám otče duchovní, na místě Božím. Zpovědník zastupuje při zpovědi samého P. Boha, je na místě Božím, nebo-li místo Boha nám má hříchy odpustiti. Proto nemáme nic před ním tajiti, nýbrž upřímně se zpovídati, poněvadž víme, že se zpovídáme Bohu, jehož místo zpovědník zastupuje. Kde jsou v závorce tečky, tam musíte říkati den, nebo čas, t. j. dobu, kdy jste byly naposledy u sv. zpovědi; na př. kdo byl naposledy u sv. zpovědi v době velikonoční, řekne: že jsem od poslední zpovědi, která se stala v čas velikonoční, těchto hříchů se dopustil; kdo byl u sv. zpovědi na př. na svátek Jména Ježíš, řekne: . . . která se stala na Jména Ježíš . . .; zkrátka tedy tam řeknete, kdy jste byly naposled u sv. zpovědi, aby zpovědník věděl, jak dlouho tomu již jest, aby také poznal, zda-li jste byly u sv. zpovědi v čas velikonoční, a by poznal, jak velicí hříšníci jste; neboť to není jedno, dopustil-li se někdo hříchů, ze kterých se zpovídá v celém roce, nebo snad v jednom měsíci, nebo snad v několika málo dnech.

Ad 2. Po slovech . . . těchto hříchů se dopustil (a), hned se říkají hříchy v tom pořádku, jak jste je při zpytování svědomí poznaly, a za tu dobu, za kterou jste povinni se zpovídati; jak jste se tomu učily. Za kterou dobu budete vy říkati své hříchy? (Odpověď bude dle toho, jdou-li k první sv. zpovědi nebo jen k obyčejné zpovědi.)

Ad 3. Hned, jak vyjmenujete všechny své hříchy, zakončíte sv. zpověď tím, že se budete modliti tuto modlitbu: »Bože můj! . . . už nehřešiti.« Touto modlitbou ještě jednou vzbudíte žal a lítost nad svými hříchy; to se činí pro jistotu, kdybyste snad nebyly vzbudily lítosti dobré již před sv. zpovědí, abyste ji tedy aspoň nyní ještě před rozhřešením vzbudily, aby rozhřešení bylo platno. — Slovy pak: žádám vás . . . prosí kající zpov-

vědníka, aby mu dal dobré, t. j. spásitelné napomenutí a pokání za jeho hříchy a by mu je odpustil.

Ad 4. Když kající všecko toto doříkal, začne mluvit zpovědník; dává totiž kajícímu napomenutí a poučuje ho, co a jak má dělati, aby do těch hříchů znova neupadl, a na konec mu ukládá pokání, t. j. poroučí mu, aby se za své hříchy za pokání buď něco pomodlil, [co mu uloží] nebo aby vykonal některý dobrý skutek, který mu zpovědník řekne. Toto uložené pokání musíte si dobře zapamatovati. Na všecko, co mluví zpovědník, musí dávat kající dobrý pozor, neboť jinak by z jeho napomenutí a naučení neměl žádného užitku, a kdyby svou vlastní vinou ani neslyšel, jaké pokání mu zpovědník uložil a proto by ho nevykonal, byla by jeho zpověď neúplná a neplatná. Když vám zpovědník dává naučení a ukládá pokání, nesmíte si ještě vzpomínati, zda-li jste některý hřích nezapomněly. Kdo dobře zpytoval svědomí, nezapomene tak snadno některého většího hříchu a kdybyste i beze své viny některý hřích zapomněly, je vám přece odpuštěn; jen byste to řekly, kdybyste si na něj vzpomněly, při budoucí sv. zpovědi, jak jste se již učily.

Někdy zpovědník také se táže kajícího na něco, co se týká jeho hříchů, když třeba něčemu dobře nerozuměl, co kající povídal, nebo když hříšník něco neřekne dobře, zapomene udati počet hříchův a pod. Na všechny otázky zpovědníkovy musí hříšník odpověděti zřetelně, slušně a pokorně; také hříšník se smí při zpovědi zpovědníka tázati, kdyby na př. něčemu nerozuměl, co zpovědník povídal, kdyby dobře nezaslechl, jaké pokání mu zpovědník uložil, nebo kdyby si nevěděl rady, kterak se má chovati, aby do toho neb onoho hříchu zase neupadl a pod., tu tedy poprosí zpovědníka, aby mu to pověděl.

Ad 5. Když zpovědník uloží hříšníkovi pokání, přestane k němu mluvit a modlí se sám potichu nad ním, aby se P. Bůh nad ním smiloval a odpustil mu hříchy, a pak mu od-

pouští jeho hříchy, t. j. dává mu rozhřešení od hříchů slovy: Rozhřešuji tě . . . a při tom dělá kříž nad hříšníkem. Tato slova říká kněz latinsky, tak že jim nerozumíte, ale poznáte, že vám dává rozhřešení dle kříže, který nad vámi dělá. Tu tedy také uděláte kříž a hledte, abyste zvláště v tom okamžiku cítily lítost nad svými hříchy, a pokorně přijměte, t. j. vyslechněte rozhřešení. — Co byste řekly, kdyby zpovědník řekl: Pochválen buď .? — Co potom učiníte? . počestně: znamená s vážnou tváří, se sklopenýma očima, pomalu a potichu; a kleknete si dále od zpovědnice, nebo před některý oltář neb obraz a tam budete děkovati Bohu za přijatou milost a vykonáte uložené pokání, byla-li vám uložena za pokání modlitba. Kdyby vám zpovědník uložil mimo modlitbu ještě něco jiného za pokání, na př. dáti almužnu, zachovati půst některý den, vykonáte to jakmile budete moci, t. j. až k tomu budete mítí příležitost.

Někdy se stává, že některý hříšník nemůže dostati rozhřešení. To zpovědník pozná a rozsoudí, kdy hříšníkovi nemůže dáti rozhřešení, na př. když nechce vrátiti ukradenou věc, když nechce zanechat některého hříchu a pod. Zpovědník takovému hříšníku nesmí dáti rozhřešení i kdyby chtěl. Víte, že zpovědník je ve zpovědi na místě Božím, a proto může jen tomu odpustiti hříchy, komu by je sám Bůh také odpustil. Ale Bůh neodpouští hříchů tomu, kdo jich nechce napravit a pod., proto ani zpovědník mu jich nesmí odpustiti. Když tedy kněz nemůže dáti někomu rozhřešení, nesmí se snad na kněze zlobiti, nýbrž má se pokorně podrobiti a řídit se dle toho, co mu zpovědník řekne; pak dostane rozhřešení ovšem až později, na př. za týden, za měsíc, zkrátka až hřích svůj napraví; to mu zpovědník řekne, kdy a pod kterou podmínkou smí si přijíti pro rozhřešení; a když hříšník vykoná všecko, jak mu to zpovědník uložil, pak mu zpovědník velmi rád dá rozhřešení.

Která je 5. částka svátosti pokání? Marnotratný syn uznával, že není hoden, aby ho otec

přijal opět za syna; chtěl tedy otce prositi, aby ho přijal aspoň za nejposlednějšího služebníka. Chtěl jako služebník pracovati, aby své proviniění alespoň poněkud napravil. Tak musí také každý hříšník své hříchy, pokud může, napravit, nebo-li, musí za ně dostiučiniti. O dostiučinění se budeme učit v odstavci dalším. Přečti další nadpis, otázku a odpověď!

E. O dostiučinění.

56. Co rozumíme dostiučiněním, jehož je ke svátosti pokání třeba?

Dostiučiněním, jehož je ke svátosti pokání třeba, rozumíme konání kajicných skutků, kteréž ukládá zpovědník. Dostičiniti, t. j. dosti učiniti znamená činiti tolik, kolik postačí, t. j. kolik je třeba, by urážka nebo křivda, kterou jsme někomu učinili, byla napravena: Je-li někdo dlužen peníze, činí dosti, když dluh zaplatí; pak přestává býti dlužníkem. Hříchy jsou také jako dluhy, které máme u P. Boha; když tyto hříchy napravíme, pak jsme dostiučinili, pak přestáváme býti dlužníky. Proto, když se hříšník ze hříchů vyzpovídá, ukládá mu zpovědník, aby vykonal nějaký dobrý skutek, na př., aby se něco pomodlil, aby se postil, aby dal almužnu a pod. Tyto skutky, které kněz hříšníkovi při zpovědi ukládá, nazývají se skutky kajicné, nebo také pokání; vykonání těchto uložených skutků, kterými má hříšník své hříchy napravit, jmenuje se dostiučinění, protože jimi hříšník činí podle své možnosti tolik, kolik třeba, aby mu hříchy byly odpuštěny. Ten, kdo takové skutky kající koná, jmenuje se kající.

Hříšník má za všechny své hříchy dostiučiniti; ale to mu není možno, neboť čím vznešejší je osoba, která byla uražena, tím více se pak vyžaduje, aby urážka byla zase napravena. Hříchem však bývá uražen nejvyšší Pán, sám Bůh; urážka tato jest tedy nekonečně veliká, jako

P. Bůh jest nekonečně dokonalý, a proto hříšník nemůže nikterak urážky této úplně napraviti, poněvadž jest jen pouhý tvor, není takováka ničím proti svému Tvůrci. Co tedy nemohli lidé učiniti, učinil za ně Kristus Pán. Syn Boží vzal na sebe lidskou přirozenost, stal se člověkem, aby mohl za nás trpěti a umříti. Svým utrpením a svou smrtí, učinil Kristus Pán dosti za hříchy lidské t. j. dal P. Bohu takovou čest a trpěl tolik, ba ještě více, kolik bylo třeba, by urážka, kterou Adam a Eva učinili a kterou všichni lidé svými hříchy činí, byla úplně napravena. Když však Kristus P. svým utrpením a smrtí učinil dosti za všechny hříchy, nesmíme si mysliti, že hříšníci již nejsou povinni ničeho za své hříchy činiti. Kristus P. ovšem učinil dosti za naše hříchy, vykonal za nás to, čeho my sami nemohli jsme vykonati: ale chceme-li býti účastni Jeho dostiučinění, chceme-li míti na něm podílu, musíme také sami něco činiti, musíme konati alespoň to, co můžeme: postiti se můžeme, modliti se můžeme, almužnu můžeme dávat i pod. — to tedy musíme sami činiti, chceme-li .; tím dáváme P. Bohu alespoň nějakou ovšem velmi maličkou náhradu za urážku, kterou jsme mu svými hříchy učinili. Obyčejně se tedy ukládá za pokání hříšníkovi modlitba, půst, almužna, neb jiné podobné dobré skutky. Za to P. Bůh také hříšníkovi odpouští alespoň část těch trestů, které by za své hříchy měl zde na zemi (nemoc, bídu, soužení a pod.), nebo po smrti v očistci trpěti; neboť tyto tresty se neodpouštějí při sv. zpovědi, nýbrž jen trest věčný, t. j. peklo se odpouští, ale ostatní tresty časné musí sobě každý sám vytrpěti. A pak také když hříšník ví, že musí za své hříchy činiti pokání, jest budoucně opatrnější a již tak snadno a lehkomyšlně nedopouští se nějakého hříchu.

Kdyby někdo vlastní vinou nevykonal, co mu zpovědník za pokání uložil, avšak když se zpovídal, mínil to vykonati, tu jeho zpověď byla by sice platná, hříchy byly by mu odpouštěny, ale měl by za to, že vlastní vinou nevykonal toho,

co mu zpovědník za pokání uložil, již zase nový hřích a proto nedostal by od P. Boha tolik milostí, jakoby byl dostal, kdyby byl uložené sobě pokání vykonal.

Aby však pokání, které konáme, mělo před Bohem skutečně cenu a nám přineslo užitek, musíme je konati tak, jak nás o tom poučuje odpověď další. Přečti poslední otázku a odpověď, J.!

57. Kterak máme vykonalí uložené pokání?

Uložené pokání máme vykonalí:

1. právě tak, jak bylo uloženo;
2. bez odkladu, to jest, co nejdříve.

Především ovšem musí každý, jako má pokání s pokorným srdcem od zpovědníka přijati, tak také s pokorným srdcem je vykonalí; má si pomysli: Zasloužil jsem, co mě bylo uloženo, ano zasloužil jsem mnohem přísnější tresty, proto je vykonalí tím lépe, svědomitěji a pokorněji. —

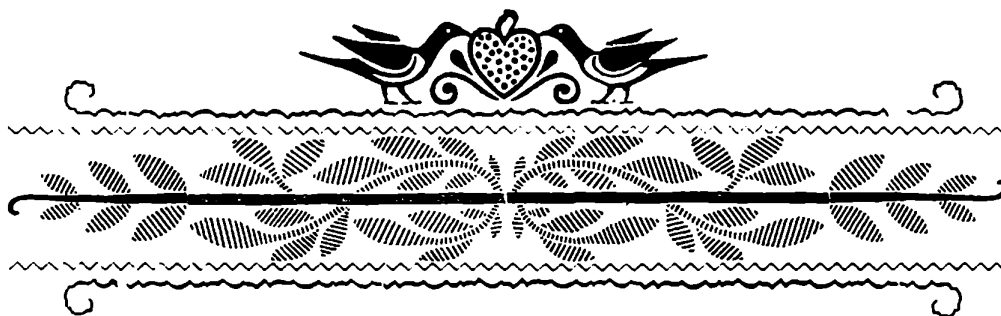
Ad I. Co tedy zpovědník uloží, to musí kajicník vykonalí. Uloží-li půst, musí se postiti, uloží-li půst ve středu, musí ho zachovati ve středu, uloží-li modlitbu, musí se modliti a sice to, co mu uloží zpovědník atd. Více ovšem se může kajicník pomodliti, postiti atd., než mu bylo uloženo; — tím si ukládá sám dobrovolné pokání, které je velice užitečné, jak jste již dříve slyšely. Ale, kdyby někomu bylo za pokání uloženo, čeho by vykonalí nemohl, musil by ihned ve zpovědi říci, že toho vykonalí nemůže, a prositi, aby jiné pokání bylo uloženo. Kdyby na př. nějaké služce bylo uloženo, aby každodenně chodila na mši sv., a ona by předvídala, že jí to nebude možno, co by musila činiti? Musila by zpovědníkovi říci, že jí to nebude možno, a prositi ho, aby jí něco jiného za pokání uložil. Ale to platí jen tehda, když to skutečně možno není. Kdyby někdo tvrdil, že je mu nemožno uložené pokání vykonalí, ač by je mohl vykonalí, hřešil by. Kdyby se však stalo, že by někdo pro nějaké překážky, které se teprve později uká-

z aly, uloženého pokání vykonati nemohl, na př. onemocněl by, musil by to v příští sv. zpovědi oznámiti a musil by vykonati jiné pokání, které by mu zpovědník uložil.

Ad. 2. Nejlépe tedy učiní kající, když uložené pokání vykoná hned po sv. zpovědi, na př. hned se pomodlí v kostele, dá almužnu hned, jak se mu naskytá první příležitost atd. Nemůže-li však uloženého pokání hned vykonati, nemá alespoň dlouho s tím odkládati, neboť by se snadno mohlo státi, že by naň později úplně zapomněl, nebo že by před vykonáním uloženého pokání se dopustil těžkého hříchu; tu by pak nevykonal pokání ve stavu milosti: a vykonané pokání nemělo by ceny nadpřirozené.

NB. Třeba děti také napomenouti, by ze všečnosti se nevyptávaly, co tomu neb onomu bylo uloženo, nýbrž by raději hleděly, co jim zpovědník uložil, náležitě vykonati.

--VELKÝ DEN.--

**Modlitby a zpěvy ku slavnému prvnímu
sv. přijímání.**

Z němčiny přeložil a upravil **Viktor Zlámal**, koop.
v Butovicích.

CENA 32 HALÉŘŮ. — — — —

S povolením nejdůst. kn. a. Ordinariátu v Olomouci.

Na 10 výtisků žádejte pro chudé
žáky jeden výtisk zdarma a zásilku franko.

Pro eucharisty :

O Salutaris Hostia

čili

Mše svatá a kněz,

**33 rozjímání na památku 33tiletého života
Ježíše Krista na zemi.**

Sepsal — —

František Zmeškal, farář v Novosadech.

Schváleno nejd. k. a. konsistoří v Olomouci
dne 24./V. 1899, č. 9427.

Cena K 2.—, vázaná v anglickém plátně K 2.60.

Pouze
pro nedostatek místa
vyprodávám v cenách snížených:

Sláva na výsostech **Bohu.**

Kázání pro posvátnou dobu vánoční od
prof. **FRANT. JANOVSKEHO**. Cena K 1.60.

Práce křesťanstvím **posvěcená**

a sv. patronové její. — Napsal **FRANT. JANOVSKEÝ**. Rozšíření největšího zasluhuje mezi katolickými spolky, hlavně tovaryšskými a řemeslnickými. Za poloviční cenu místo K 1.— **pouze 50 hal.**

Zivot Ježíše Krista **a Panny Marie.**

Die **BUSINGRA** od Dra **LÁSKY**. Vydání latinkou, poslední zbytek nákladu místo K 17.40 **pouze K. 6.—**, vázané v koženém hřbetu a rohy K 9.—

Pro hráče na harmo- nium a varhany:

Věnec písní kostelních, 112 písní s úvodními kadencemi, předehrami, fugami, mezi- a dohrami pro učitele a chovance učitel-
ské, uspořádal **A. SCHREYER**. Cena místo

K 5.— pouze 75 hal.

Vírou ku štěstí.

Šest konferenčních řečí pro dobu postní
od **METHODĚJE J. ZAVORALA**.

Cena místo K 1.20 pouze 80 haléřů.

Nezdárné děti.

Postní kázání, čím křesťané mučí syna
člověka od **P. ISIDORA ZAHRADNÍKA**.

Cena K 1.60.

Beránek Boží.

Sedmero postních kázání **FR. JANOVSKÉHO**

Cena místo K 1.20 pouze 80 hal.

„Kazatel“.

— — — Ročníky II., III., IV., V. — — —
místo po K 7.— pouze po K 2.—.

Příprava ku první zpovědi a sv. přijímání.

— — — Sepsal **Jan Doležal**, — — —

prof. náboženství na vyšší šk. r. v Mor. Ostravě.

Díl I. Příprava ku zpovědi. Cena K 1.70. —

Díl II. Příprava ku prvnímu sv. přijímání.

— Cena K 1.20. —

Příprava ku sv. biřmování.

Sepsal **Jan Doležal**,

prof. náboženství na vys. šk. r. v Mor. Ostravě.

— Cena 20 h. —

Šv. Růženec a nejsv. svátost oltářní.

Sepsal **P. ALBERT STRNAD**. — — — —

Cena 1 K 60 hal.

Doufáme, že nyní zvláště, kdy úcta k Nejsvětější Svátosti tak utěšeně se vzmáhá jednak polkem kněží se klánějících, jednak mezi lidem bratrstvy k uctění Svátosti oltářní založenými, spiskem tímto posloužíme.

Kázání

na nezasvěcené svátky církevního roku.

— Sepsal **KLEMENT MARKRAB**. —

368 stran K 3.60. — Odběratelům „Kazatele“

za poloviční cenu K 1.80.

Nákl. knihkupectví R. Prombergera v Olomouci.

**V ceně snížené výprodej
zbytku celého nákladu:**

PLODKOVA

**Polit.-církevní mapa Čech
ve 4 listech.**

Velikost 182/150, rozměr 1 : 200.000 vyšla ve třech vydáních: **české** zvlášť, **německé** zvlášť a **česko-německé** zvlášť. Cena všech 3 vyd. jest stejná. — Ceny místo 10 zl. pouze 5 zl. Napnutá na plátně v listech v pouzdře k cestování 8 zl. Napnutá na lištách k zavěšení zl. 8.80.

**Též jednotlivé diecése až na králové-hradeckou jsou
ještě k dostání.**

— — — PLODKOVA

**Politicko-církevní mapa
Moravy a Slezska.**

Ve 2 fol. listech v rozměru 1:200.000, velikosti 153×106 cm. Cena pouze 5 zl., napnutá na plátně v kapes. formátu ve 4 listech v pouzdře k cestování zl. 7.25, s lištami zl. 8.30. Vydání toto jest pouze české.

— PLODKOVA —

**Politicko-církevní mapa
arcidiecése Olomucké.**

Vyšla ve dvojím vydání a sice **české** zvlášť a **česko-německé** zvlášť, v rozměru 1:200.000, velikosti 78×90 cm. Cena pouze 3 zl., napnutá na plátně v kapes. formátu k cestování v pouzdře zl. 4.20, s lištami 5 zl.

Elegantní modlitební kniha.

Život dle náboženství.

Vydal

Tilman Pesch, S. J. (s celorytinou),

převodl — —

P. Placidius Buchta, benediktin rajhradský.

II. vydání.

Jest to kniha pro vzdělance katolické,
psána slohem tak vzletným, že uchvátí
každého, a k pravému rozjímání
ponouká.

Velmi úhledné vazby v plátně

o o o K 2.60, o o o

v chagrínové kůži — — — —

o o o K 3.60, o o o

— — — — zvlášť čistě vázané

o o o K 5.—. o o o